HISTORIA APOSTOLICA

EX ANTIQUIS MONUMENTIS COLLECTA

OPERA ET STUDIO

ANTONII SANDINI

J. U. D. & in Seminario Patavino Bibliothecæ Custodis.

Editio tertia Italica retractatior & auctior curis postumis Auctoris.

PATAVII, Typis Seminarii, MDCCLIV.

Apud Joannem Manfrè.

Superiorum permissu, & Privilegio.

CAROLO
ABBATI REZZONICO
Patritio Veneto,
CAROLI
CARDINALIS
Episcopi Patavini
FRATRIS FILIO

ANTONIUS SANDINUS.

CUM primum mihi mandatum est, ut Tibi, ADOLESCENS PRÆSTANTISSIME, Tuique simillimo Fratri tuo LUDOVICO, & sodalibus optimis & lectissimis AN-

dreæ, ac Benedicto Comitibus Giovanellis in Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſtudio inſervirem, ſtatim Te ipſum animus deſignavit, cui tertiam Hiſtoriæ Apoſtolicæ editionem, quam retractatiorem, & auctiorem parabam, inſcriberem, meamque voluntatem Tui ſtudioſiſſimam publico aliquo officio declararem. Neque temere id me feciſſe, quiſquam, opinor, niſi temere exiſtimaverit. Danti enim operam Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Opus convenit Eccleſiaſticum, ingredientique viam Apoſtolicam Hiſtoria debetur Apoſtolica. Et quamvis ita vivis Adoleſcens, ut ea præſtes, quæ ſæpe deſideramus in ſenibus: habebis tamen in hac, unde tua virtus incremen-

tum

tum accipiat, novusque suavissimis & integerrimis moribus tuis, egregiæque indoli ornatus accedat. Nimirum Apostolos cernes Deum optimum maximum, a quo uno vera bona emanant omnia, humanis rebus omnibus anteponentes, cogitantesque in primis animæ salutem, non corporis. Audies docentes, æternam vitam omni felicitate circumfluentem inquirendam esse, non hanc temporum spatiis definitam, & miseriis semper obnoxiam. Videbis pro salute animarum, pro Christianæ Ecclesiæ amplificatione, pro Dei gloria mortem ipsam alacriter subeuntes. Cognosces in Petro amorem erga Christum singularem, in Paulo vehementissimum Verbi

Dei prædicandi ardorem, & omnia faciendi ſe omnibus, ut omnes Chriſto lucrifaceret: intemeratam perſpicies in Joanne Virginitatem, in Thoma firmiſſimum Reſurrectionis Chriſti teſtimonium, in omnibus voluntatem ad obtemperandum divinis præceptis promtiſſimam, quæ demum una omnium regina virtutum eſt. Horum exempla ſecutus ſequeris eodem tempore exemplum EMINENTISSIMI ac REVERENDISSIMI PRINCIPIS PATRUI tui, qui ſucceſſor conſtitutus Apoſtolorum, (1) totus eſt Apoſtolicus, vivit in virtute totus, atque *irreprehenſibilis*, quo

(1) S. Hieronymus epiſtol. 54. ad Marcellam pag. 414. *Apud nos Apoſtolorum locum Epiſcopi tenent.*

quo *uno verbo*, ut ait Chrysostomus, *genus omne virtutis* Paulus *expressit*. (2) Hanc viam, quam ille tenet urgetque in dies magis, tenenti urgentique rectissimus erit ad veram laudem accessus, offensio nulla, nullus error. Persta in proposito, progredere, & divinans auguror, simul PATRUUM, simul AURELIUM PATREM tuum, magnis hunc quoque virtutibus clarum, etiam Te nepote, Te filio, celebrem utrumque apud posteros fore. Itaque ut intelligas, Te a me tanti fieri, quanti æquum est, emitto Historiam Apostolicam tuo nomini dicatam, ut quamdiu manebit ipse libel-

 lus

(2) S. Paulus epist. I. ad Timotheum cap. III. 2. S. Joannes Chrysostomus in eamdem epistolam hom. 10. pag. 1569.

lus , tandiu maneat meæ ergæ Te obſervantiæ monumentum . Vale.

AD

AD LECTOREM.

Quia me nova videri dicere cupio, cum pervetera dicam, ideo Historiam Apostolicam inter rogantem, & respondentem discissam exhibeo: brevem autem, & redactam in pauca: nam magis offendit nimium, quam parum. Habeo tamen mediocritatis rationem, ne brevitas defraudasse legentem videatur. Primum de Apostolis Christi, & Spiritus Sancti generatim atque universe loquor; potiora deinde cujusque gesta singillatim enarro. Ubi de singulis egi, aliqua subjungo de S. Joanne Baptista, qui æterni Patris Apostolus nuncupatur. Commodius enim visum est de Apostolis iis prius singulatim narrare, de quibus antea egeram in universum. Tum de duobus & septuaginta Discipulis, qui a Sanctis Patribus Apostoli vocantur: & quoniam in horum numero Evangelistæ Marcus, & Lucas, septemque Diaconi ab aliquibus habentur, idcirco de his etiam pauca. Ad extremum ne quid omitterem, quod ad libellum absolvendum pertinere videretur, Titi quoque, ac Timothei virorum Apostolicorum vitam quam brevissime exposui. Utinam, *quemadmodum ait Chrysostomus,*

non defuisset, qui nobis Apostolorum historiam diligentissime traderet, non tantum quid scripserint, quidve locuti sint, sed ut se se per omnem vitam habuerint, quid, & quando comederint, quando sederint, quo ierint, quid diebus singulis gesserint, quibus cum hominibus vixerint, & quam introierint domum, & quo navigando appulerint, atque omnia diligenter exponeret: adeo illorum omnia eximia utilitate referta sunt. (1) *Quod quia præstitit nemo; plurima sunt incognita, multa incerta. Ego quidem, cum verum in occulto lateret, id maxime asseveravi, quodcumque mihi quam simillimum veri est visum. Potest enim non solum aliud mihi, ac tibi, sed mihi ipsi aliud alias videri. Si quando me interrogationibus non admodum religiose contineo, id eo feci, quod operæ pretium videretur excedere paullulum ad rem enarrandam. Habes igitur historiam facili, & naturali quadam methodo ad juvenum ingenia, quibus servio, compositam, & quasi indicem fontium illorum, ad quos si, nobis eisdem ducibus, aliisve, perveneris, ea, quæ exposita sunt, melius, non tamen majora alia cognosces. Vale.*

PRÆ-

(1) Præfat. in Epistolam D. Pauli ad Philemonem pag. 1733. & 1734.

PRÆCIPUI AUCTORES

Qui Symbolam contulerunt.

A

ABdias Babylonius, ſcriptor ſpurius; Hiſtoria Apoſtolica *Exſt.* in Joan. Alberti Fabricii Codice Apocrypho Novi Teſtamenti *tom.* 1. *pag.* 402.

Alexander *Natalis*. Hiſtoria Eccleſiaſtica. *Pariſiis* 1714. *in fol.*
Commentarius in Epiſtolas S. Pauli. *Rothomagi* 1710. *in fol.*

Ambroſius S. Opera. *Pariſiis* 1642. *in fol.*

Antoninus S. Chronicon. *Nurembergæ* 1484. *in fol.*

Aquinas *Thomas* S. Summa Theologica notis hiſtoricis & dogmaticis illuſtrata per Joannem Nicolai. *Lugduni* 1686. *in fol.*
Opera omnia. *Romæ* 1570. *in fol.*

Athanaſius S. Opera GL. *Pariſiis* 1627. *in fol.*

Auctor Operis imperfecti. *Exſtat* ad calcem Homiliarum S. Chryſoſtomi in Matthæum *pag.* 759.

Auguſtinus Aurelius S. Opera ſtudio Monachorum S. Mauri. *Pariſiis* 1679. *in fol.*

B

BAlduinus *Benedictus*. De Calceo antiquo. *Amſtelædami* 1667. *in* 12.

Baronius *Cæſar*. Annales Eccleſiaſtici. *Coloniæ* 1609. *in fol.*
Martyrologium Romanum illuſtratum. *Romæ* 1586. *in fol.*

Baſilius S. Magnus Cæſarienſis. Opera GL. *Pariſiis* 1638. *in fol.*

Baſnage *Jacques*. L'Hiſtoire & la Religion des Juifs. *A Rotterdam*. 1707. *in* 12.

Baſnagius *Samuel*. Annales Politico-Eccleſiaſtici. *Roterodami* 1706. *in fol.*

Beda Venerabilis. Opera. *Coloniæ* 1683. *in fol.*

Bellarminus *Robertus*. Opera. *Venetiis* 1721. *in fol.*

Bernardus S. Opera *Pariſiis* 1719. *in fol.*

Beveregius *Gulielmus*. Synodicon, ſeu Pandectæ Canonum. *Oxonii* 1672. *in fol.*

Bibliotheca Maxima veterum Patrum, & antiquorum Scriptorum Eccleſiaſticorum. *Lugduni* 1677. *in fol.*

Binghamus *Joſephus*. Origines, ſive Antiquitates Eccleſiaſticæ. *Halæ* 1724. in 4.

Bochartus *Samuel*. Opera omnia. *Lugduni Bat. in fol.* 1712.

Bollandus *Joannes*. Acta Sanctorum. *Antuerpiæ* 1643. *in fol.*

Et

Et *Venetiis* 1734. *in fol.*
Bona *Joan. Cardinalis*. Opera omnia. *Antuerpiæ* 1692. *in fol.*

C

CAlmet *Augustin.* Commentaire sur les livres de l' Ancien & du Nouveau Testament. *A Paris* 1724. *fol.*
Canisius *Henricus*. Thesaurus monumentorum Ecclesiasticorum, & Historicorum, sive Lectiones antiquæ auctæ a Jac. Basnage. *Amstel.* 1725. *in fol.*
Capisuccus *Raymundus*. Controversiæ Theologicæ selectæ. *Romæ* 1670. *in fol.*
Casaubonus *Isaacus*. Exercitationes ad Baronii prolegomena in Annales, & primam eorum partem. *Genevæ* 1655. *in* 4.
Cedrenus *Georgius*. Compendium Historiarum GL. *Venetiis* 1729. *in fol.*
Ceillier *Remy*. Histoire Generale des Auteurs sacrès, Ecclesiastiques. *A Paris* 1729. *in* 4.
Cellarius *Christophorus*. Dissertationes Academicæ. *Lipsiæ* 1712. *in* 8.
Chronicon Paschale, seu Alexandrinum GL. studio Caroli du Fresne. *Venetiis* 1729. *in fol.*
Chrysologus *Petrus* S. Sermones. *Exst.* in Bibliotheca Patrum Lugdunensi *tom.* 7. *pag.* 844.
Chrysostomus *Joannes* S. Opera GL. cura Frontonis Ducæi. *Parisiis* 1636. *in fol.*
Expositio perpetua in Novum Testamentum GL. *In Bibliopolio Commeliniano* 1617. *in fol.*
Clemens Alexandrinus. Opera commentariis illustrata a Gentiano Herveto *Parisiis* 1602. *in fol.*
Clemens S. Epistolæ duæ ad Corinthios GL. *Cantabrigiæ* 1718. *in* 8.
Cotelerius *Joan. Baptista*. SS. Patrum, qui temporibus Apostolicis floruerunt, opera illustrata. *Amstelædami* 1724. *in fol.*
Cyrillus Hierosolymitanus S. Opera GL. *Parisiis* 1720. *in fol.*
Cyprianus *Cæcilius* S. Opera recognita & illustrata a Baluzio & Monacho S. Mauri. *Venetiis* 1728. *in fol.*
Recognita & illustrata a Joanne Fello; accedunt Annales Cyprianici Pearsonii, & Dissertationes Cyprianicæ Dodvvelli. *Amstel.* 1700. *in fol.*

D

DAcherius *Lucas*. Spicilegium veterum Scriptorum. *Parisiis* 1723. *in fol.*
Damascenus *Joannes* S. Opera GL. studio Michaelis Lequien.
Parisiis

Parisiis 1712. *in fol.*
Et interprete *Jacobo Billio Ibid.* 1577. *in fol.*
Dandulus *Andreas* Venetorum Dux. Chronicon Venetum. *Exst.* inter Scriptores Rer. Italic. Muratorii. *tom.* 12. *pag.* 1.
Dionysius Areopagita. Opera GL. *Lutetiæ* 1644. *in fol.*
Ducangius *Carolus*. Glossarium ad Scriptores mediæ & infimæ Græcitatis. *Lugduni* 1688. *in fol.*
Dupin *Ludovicus Ellies*. Nouvelle Bibliotheque des auteurs Ecclesiastiques. *A Paris* 1690. *in* 4.

E

Epiphanius S. Opera GL. illustrata a Petavio. *Parisiis* 1622. *in fol.*
Estius *Gulielmus*. Annotationes in præcipua ac difficiliora Sacræ Scripturæ loca. *Antuerpiæ* 1699. *in fol.*
Commentaria in Epistolas D. Pauli. *Coloniæ* 1631. *in fol.*
In quatuor libros Sententiarum. *Neapoli* 1720. *in fol.*
Eusebius. Historia Ecclesiastica GL. cum interpretatione ac notis Valesii. *Parisiis* 1678. *in fol.*
Et Joanne Christophorsono interprete. *Coloniæ* 1570. *in fol.*
Chronicon S. Hieronymo interprete. Exst. inter Opera D. Hieronymi editionis Veronensis tom. 8.
Demonstratio Evangelica GL. cum interpretatione & notis R. M. *Coloniæ* 1688. *in fol.*
Euthymius Zigabenus Monachus. Commentaria in quatuor Evangelia *Exst.* in Bibliotheca Patrum Lugdunensi *tom.* 19. *pag.* 475.

F

Fabricius *Joannes Albertus*. Bibliotheca Ecclesiastica. *Hamburgi* 1731. *in fol.*
Codex Apocryphus Novi Testamenti ibid. 1719. *in* 8.
Salutaris Lux Evangelii toti Orbi per divinam gratiam exoriens. *Hamburgi* 1731. in 4.
De Vita, & Morte Mosis. *Ibid.* 1714. *in* 8.
Florentinius *Franc. Maria*. In Martyrologium Hieronymianum. *Lucæ* 1668. *in fol.*
Fontaninus *Justus*. Historia Litteraria Aquilejensis. *Romæ* 1742. *in* 4.

G

Gaudentius S. Brixianus. In varia Scripturæ loca tractatus, seu sermones. *Exst.* in Bibliotheca Patrum Lugd. *tom.* 5. *pag.* 942.

Gor-

Gotti *Vincentius Ludovicus*. Veritas Religionis Christianæ. *Romæ* 1735. *in* 4.

La Vera Chiesa. *Bologna* 1719. *in* 4.

Grabius *Joannes Ernestus*. Spicilegium SS. Patrum. *Oxoniæ* 1714. *in* 8.

Gregorius Magnus S. Opera studio Monachorum S. Mauri. *Parisiis* 1705. *in fol.*

Gretserus Jacobus. Opera. *Ratisbonæ* 1734. *in fol.*

H

HArduinus. *Joannes*. Conciliorum collectio regia maxima. *Parisiis* 1715. *in fol.*

De Baptismo quæstio triplex. De baptismo pro mortuis. De baptismo in vino. De baptismo in nomine Christi. *Parisiis* 1687. *in* 4.

Hieronymus S. Opera. *Parisiis* 1643. *in fol.*

Hilarius S. Opera studio Monachorum S. Mauri *Veronæ* 1738. *in fol.*

Huetius *Petrus Daniel*. Origeniana præposita Origenis commentariis in Sacras Scripturas. *Rothomagi* 1668. *in fol.*

I

JAnsenius *Cornelius* Episcopus Gandavensis. Commentaria in suam Concordiam, ac totam Historiam Evangelicam. *Lugduni* 1590. *in fol.*

Josephus Flavius. Opera GL. studio Havercampi. *Amstel.* 1726. *in fol.*

Irenæus S. Opera GL. illustrata per Joan. Ernestum Grabe. *Oxoniæ* 1702. *in fol.*

Ittigius *Thomas*. Historiæ Ecclesiasticæ primi, & secundi selecta capita. *Lipsiæ* 1709. & 1711. *in* 4.

Justinianus *Petrus*. Rerum Venetarum Historia. *Venetiis* 1560. *fol.*

Justinus S. Martyr. Opera GL. studio Federici Sylburgii. *Coloniæ* 1686. *in fol.*

L

LAbbe *Philippus*. Sacrosancta Concilia ad regiam editionem exacta. *Parisiis* 1672. *in fol.*

Nova Bibliotheca Manuscriptorum Librorum, continens historias, Chronica &c. *Parisiis* 1657. *in fol.*

Lactantius Firmianus. Opera cum notis variorum studio Servatii Gallæi. *Lugd. Bat.* 1660. *in* 8.

De

De Mortibus persecutorum cum notis Baluzii, & variorum cura Pauli Bauldri. *Trajecti ad Rhenum* 1693. *in* 8.

Lambertinis *Prosper Cardinalis de*, nunc summus Pontifex *Benedictus XIV.* De Servorum Dei beatificatione, & Beatorum canonizatione. *Patavii typis Seminarii*. 1743. *in fol.*

Institutiones Ecclesiasticæ. *Romæ* 1747. *in fol.*

Launojus *Joannes*. Opera. *Coloniæ* 1731. *in fol.*

Leo Ostiensis. Chronica Monasterii Casinensis continuata a Petro Diacono. *Exst.* tom. 4. Scriptor. Rer. Italic. *pag.* 151.

Leo S. Magnus. Opera cum notis & dissertationibus Paschasii Quesnel. *Lugduni* 1700. *in fol.*

Lucianus. Opera GL. *Amstelodami* 1687. *in* 8.

Lupus *Christianus*. Opera. *Venetiis* 1724. *in fol.*

M

MAbillonius *Joannes*. Vetera Analecta. *Parisiis* 1723. *in fol.*

Acta Sanctorum Ordinis S. Benedicti. *Lutetiæ* 1666. *in fol.*

Maldonatus *Joannes*. Commentarii in quatuor Evangelistas. *Venetiis* 1597. *in fol.*

Marca *Petrus* de. De Concordia Sacerdotii & Imperii ex editione Stephani Baluzii. *Francofurti* 1708. *in fol.*

Marie *Honoré* de Sainte. Reflexions sur les Regles, & sur l'usage de la Critique. *A Paris* 1713. *in* 4.

Menardus *Hugo*. Notæ & observationes in librum Sacramentorum S. Gregorii; *Exst.* tomo 3. operum ejusdem S. Gregorii pag. 274.

Menologium Græcorum ex interpretatione Guillielmi Cardinalis Sirleti. *Exst.* in Antiquis lectionibus Canisii tom. 3. *part.* 1. pag. 409.

Aliud jussu Basilii junioris Imp. conscriptum. *Exst.* apud Ughellum tom. 10. Italiæ *parte* 2. *pag.* 245.

Montfaucon *Bernardus de*. Palæographia Græca. *Parisiis* 1708. *in fol.*

Collectio nova Patrum & Scriptorum Græcorum Eusebii Cæsariensis, Athanasii, Cosmæ Ægyptii *Parisiis* 1707. *tom.* 2. *in fol.*

Diarium Italicum. *Ibid.* 1702. *in* 4.

Moschus *Joannes*. Pratum Spirituale. *Exst.* in Vitis Patrum Rosvveydi *pag.* 857.

Muratorius *Ludovicus Antonius*. Rerum Italicarum Scriptores. *Mediolani* 1733. *in fol.*

N

NAzianzenus *Gregorius* S. Opera GL. *Lutetiæ* 1609. *in fol.*

Nicephorus Callistus. Historia Ecclesiastica GL. interpre-

prete Lango, recognita a Frontone Ducæo. *Lutetiæ* 1630. *in fol.*

Nourry *Nicolaus le*. Apparatus ad Bibliothecam Maximam veterum Patrum Lugduni editam. *Parisiis* 1703. *in fol.*

O

OEcumenius. Commentaria GL. in Acta Apostolorum, Pauli epistolas, & epistolas Catholicas. *Lutetiæ* 1631. *in fol.*

Optatus S. Milevitanus. De Schismate Donatistarum, studio L. Ellies Dupin. *Lutetiæ* 1700. *in fol.*

Origenes Adamantius. Opera GL. studio Caroli Delarue. *Parisiis* 1733. *in fol.*

Eadem Latine. *Basileæ* 1571. *tom.* 2. *in fol.*

P

PAlladius Galata. Historia Lausiaca: *Exst.* in Vitis Patrum Rosvveydi *pag.* 709.

Paulinus S. *Pontius* Nolanus. Opera studio Joannis Baptistæ le Brun. *Parisiis* 1685. *in* 4.

Pearson *Joannes*. Critici Sacri. *Amstelædami* 1698. *in fol.*

Petavius *Dionysius*. Theologica Dogmata. *Lutetiæ* 1644. *in fol.*

Petrus Alexandrinus. Canones. *Exst.* in Pandectis Bevaregii *tom.* 2. *part.* 1. *pag.* 8.

Photius Patriarcha Constantinopolitanus. Bibliotheca GL. *Rothomagi* 1653. *in fol.*

R

REnaudotius *Eusebius*. Liturgiarum Orientalium collectio. *Parisiis* 1716. in 4.

Rivetus *Andreas*. Opera Theologica. *Roterodami* 1651. *in fol.*

Rocaberti *Joan. Thomas*. Bibliotheca Maxima Pontificia. *Romæ* 1695. *in fol.*

Rufinus Aquilejensis Presbyter. Interpretatio Eusebii. *Basileæ* 1544. *in fol.*

Expositio in Symbolum Apostolorum. *Extat* cum operibus S. Cypriani edit. Venetæ 1728. pag. CLXXIX. & ad calcem S. Cypriani editionis Felli pag. 154. & inter opera S. Hieronymi tom. 9. pag. 63.

S

SAlmasius *Claudius*. Notæ in Tertulliani librum De Pallio. *Lutetiæ* 1622. *in* 8.

Sa-

Sauffajus *Andreas*. Martyrologium Gallicanum. *Parisiis* 1637. *in fol.*

Sirmondus *Jacobus*. Opera varia. *Venetiis* 1728. *in fol.*

Socrates Scholasticus, & Hermias Sozomenus Historia Ecclesiastica GL. cum interpretatione ac notis Valesii. *Parisiis*. 1686. *in fol.*

Suarez Franciscus. De Religione. *Lugduni* 1630. *in fol.*

Synopsis Criticorum, aliorumque Sacræ Scripturæ Interpretum. *Ultrajecti* 1686. *in fol.*

T

THeodoretus Cyri Episcopus. Opera GL. cura Jacobi Sirmondi. *Lutetiæ* 1642. *in fol.*

Ejusdem, & Evagrii Historia Ecclesiastica GL. ex interpretatione Valesii. *Parisiis* 1673. *in fol.*

Theodorus Studita. Epistolæ GL. *Exst.* in Operibus Sirmondi *tom.* 5.

Theophylactus. Commentarii GL. in quatuor *Evangelia*. *Lutetiæ* 1635. *in fol.*

In Epistolas D. Pauli. *Londini* 1636. *in fol.*

Tertullianus. Opera cum annotationibus Nic. Rigaltii. *Lutetiæ* 1675. *in fol.*

Tillemont Le Nain *Sebastien* de. Memoires pour servir a l' Histoire Ecclesiastique des six premiers siecles. *Paris* 1701. *in* 4.

V

VEnantius Fortunatus. Opera. *Exst.* in Bibliotheca Patrum Lugdunensi *tom.* 10. *pag.* 520.

VValafridus *Strabo*. De rebus Ecclesiasticis. *Exst.* *tom.* 15. Bibl. Patrum *pag.* 181.

Z

ZOnaras *Joannes*. Annales GL. *Venetiis* 1729. *in fol.*

IN-

INDEX

Eorum, de quibus agitur in hoc volumine.

De

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

AVendo veduto per la Fede di Revisione, e Approvazione del *P. F. Paolo Tomaso Manuelli Inquisitore Generale del Sant' Offizio di Venezia* nel libro intitolato: *Historia Apostolica ex antiquis monumentis collecta, opera & studio Antonii Sandini &c. con aggiunte Manuscritte dell' Autore*, non v' esser cos' alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per Attestato del Segretario Nostro, niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza a *Gio: Manfrè Stampatore di Venezia*, che possa essere stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 8. Settembre 1753.

(Gio. Emo Proc. Rif.
(
(Alvise Mocenigo 4. Cav. Proc. Rif.

Registrata a carte 25. n. 169.

Gio. Girolamo Zuccato Segr.

Adi 11. Settembre 1753.

Registrato nel Magistrato Eccellentissimo degli Esecutori contro la bestemmia.

DE

DE APOSTOLIS IN UNIVERSUM.

I. *Quid intelligis nomine Apostolorum?*

℞. EX veteri Christianæ Ecclesiæ more illos *duodecim viros* intelligo, quos *Servator ac Dominus noster Jesus Christus haud multo post Evangelicæ prædicationis initium* (1) *sibi adjunxit, & præ reliquis discipulis suis solos Apostolorum nomine, quasi præcipuo quodam honoris titulo, insignivit*, (2) mandans, ut pro se legatione fungentes, in universum Orbem irent, & omni creaturæ Evangelium prædicarent, credentibusque æternum in Cælis regnum pollicerentur: facta insuper eisdem potestate ægros sanandi, mortuos ad vitam revocandi, Dæmones ejiciendi, *ut magnitudinem promissorum probaret magnitudo signorum.* (3)

Baronius ad an. 32. §. 5.

Matth. XXVIII. 19. Marci XVI. 15.

(1) Anno Christi 32. prædicationis ejus 2. Æræ Vulgaris 27.

(2) Eusebius lib. 1. Hist. Eccl. extremo cap. 10. pag. 21.

(3) D. Hieronymus Commentariorum in Matthæum lib. 1.

II. *Unde ita appellantur, & quo ordine recensentur?*

℟. Apostoli *ex officio sortiti vocabulum, Latino sermone* Destinati *nuncupantur*, ut scribit S. Gaudentius in Præfatione ad Benevolum. (4) S. Augustinus quoque multo ante scripserat eodem modo, in Evangel. Joannis Tract. 54. §. 3. *Sicut*
Cap. X. 2. *græce* Angeli, *latine* nuntii *vocantur; ita græce* Apostoli, *latine* missi *appellantur*. Id ipsum est in Tertulliani libro de præscript. hæretic. cap. 20. & in S. Cypriani epistola 81. *Duodecim autem Apostolorum nomina* ita recenset S. Matthæus: *Primus Simon, qui dicitur Petrus, & Andreas frater ejus, Jacobus Zebedæi, & Joannes frater ejus, Philippus, & Bartholomæus, Thomas, & Matthæus publicanus, Jacobus Alphæi, & Thaddæus, Simon Cananæus, & Judas Iscariotes*. Omnes Evangelistæ
Cap. III. 16. Petrum primo loco ponunt, Judam postremo, reliquos non eodem ordine recitant. Nam Marcus, qui *quidem ex dignitate ipsos ordine collocavit*, (5)
Cap. VI. 13. Matthæum septimum ponit, quod facit etiam Lucas: Matthæus vero se ipsum octavum numerat. (6)

III.

1. cap. 10. pag. 15. tom. 6. Idem paullo ante: *Benignus & clemens Dominus ac magister non invidet servis atque discipulis virtutes suas. Et sicut ipse curaverat omnem languorem, & omnem infirmitatem; Apostolis quoque suis tribuit potestatem, ut curarent omnem languorem & omnem infirmitatem in plebe*.

(4) In Bibliotheca Patrum tom. 5. pag. 944. & serm. 17. pag. 968. *Apostolus est, qui missus a Deo est: Destinatus enim nuncupatur Apostolus*. Destinare siquidem est nuntios mittere, ut apud Suetonium in Galba cap. 16. *Legationem ad prætorianos cum mandatis destinaverunt*.

(5) Joannes Chrysostomus in Matthæum hom. 33. pag. 313.

(6) Cajetanus Comment. ad recitatum D. Matthæi locum:

III. *Secundum Petrum quinam primas tenuerunt?*

℟. Secundum Petrum *duo apicem Apostolatus tenuerunt*, Jacobus, cui *Majori* cognomen; & Joannes, ut scribit S. Chrysostomus hom. 33. in Matthæum: quamquam Joannes ex ejusdem Chrysostomi sententia *non solum illis, qui post illum numerantur, verum etiam fratre* (Jacobo) *major erat*. (7) Origenes contra Celsum lib. 2 §. 64. scribit, Jesum, *cum in excelso monte transfigurandus esset, non secum Apostolos omnes duxisse, sed Petrum, Jacobum, & Joannem solos, utpote qui soli videndæ ejus gloriæ pares erant, poterantque Moysen & Eliam in gloria conspicuos contemplari, eos colloquentes, & cælestem vocem e nube emissam audire*. Hos *Evangelii Scriptura electis electiores inducit*, Pag. 313. & 314.

A 2

cum: *Solus Petrus ordine dignitatis insignitur & describitur primus, ad insinuandum, valde spectare ad Christianam notitiam, scire Primatum Petri, nulliusque momenti esse, nosse ordinem Apostolorum inter se. Ac si aperte dixisset. Scitote Petrum primum, quidquid sit de aliis. Propter quod nullum scripsit, secundum, aut tertium*. Tam apertum pro confirmando *Primatu* Petri testimonium ut eluderet Beza, commentus est, *vocabulum* Primus *ab aliquo additum, qui Primatum Petri vellet stabilire: Nihil enim sequitur, quod cohæreat*. Idem tamen fatetur, exemplaria omnia consentire, ac proinde ea commentationem suam non admittere, atque adeo refellere. Etiam Grotius, quem unum reliquis omnibus Heterodoxis oppono, ita loquitur de Petro in hunc D. Matthæi locum: tom. 6. Critic. Sacr. pag. 376. *Princeps haud dubie collegii a Christo designatus ad retinendam corporis compagem*. Chrysostomus hom. 33. in Matth. pag. 313. Matthæus *etiam Thomam, se quidem multo inferiorem, priore loco, & ante se numeravit*. Vide Bellarminum lib. 1. de Rom. Pont. cap. 18.

(7) Idem tamen hom. 26. in Acta Apostol. pag. 636. *Quoniam autem & alius Jacobus erat frater Domini, propter hoc assignavit dicens fratrem Joannis. Vides, quod hi tres summi erant, maxime autem Petrus, & Jacobus.*

ducit, ut ait Eusebius in Esaiam. (8) Clemens quoque Alexandrinus apud eumdem Eusebium lib. 2. Hist. Eccl. cap. 1. testatur, Petrum, Jacobum, & Joannem cæteris Apostolis a Domino præpositos fuisse. Quem excellentiæ, præstantiæque ordinem, ut modo dictum est ex Chrysostomo, secutus D. Marcus Evangelista Jacobum &
Cap. III. 17. Joannem Andreæ anteposuit. Quod pariter facit S. Lucas in Actis Apostolorum. cap. I. 13.

Marc. III. 13. Luc. VI. 13. IV. *Ob ullamne ingenii dotem e ceterorum Discipulorum numero electi sunt?*

℞. Haudquaquam. *Quia* Christus *idiotas elegit, ut confunderet mundum*, ut ait D. Augustinus in Joan. tract. 7. §. 17. qui etiam lib. 18. de Civit. Dei cap. 49. *Elegit Discipulos*, inquit, *quos & Apostolos nominavit, humiliter natos, inhonoratos, illiteratos, ut quidquid magnum essent, & facerent, ipse in eis esset, & faceret.* (9) Id ipsum de

(8) In Bernardi de Montfaucon Collectione nova Patrum & Scriptorum Græcorum tom. 2. pag. 422.

(9) Idem S. Augustinus ibid. lib. 22. cap. 5. *Et ipse modus, quo mundus credidit, si consideretur, incredibilior invenitur, Ineruditos liberalibus disciplinis, & omnino, quantum ad istorum doctrinas attinet, impolitos, non peritos grammatica, non armatos dialectica, non rhetorica inflatos, piscatores Christus cum retibus fidei ad mare hujus sæculi paucissimos misit, atque ita & ex omni genere tam multos pisces, & tanto mirabiliores, quanto variores etiam ipsos philosophos cæpit.*

Chrysostomus hom. 33. in Metth. p. 314. *Apostolorum omnium primus, & quasi vertex indoctus ille erat ac rudis. Animadvertamus autem quo & quos misit*, Istos, *inquit*, duodecim misit Jesus: *quos istos dicit? Piscatores scilicet & publicanos, Quatuor enim erant piscatores* (Petrus, Andreas, Jacobus, & Joannes) *duo publicani, Matthæus, & Jacobus: unus etiam proditor*, Judas Iscariotes. Hæc S. Chrysostomus, *Jacobum una cum Matthæo statuens publicanum, eo quod esset Matthæi publicani frater, ab eodem cum illo Alphæo patre* pro-

de Joanne Evangelista habet Hilarius Pictaviensis Act. 17.
l. 2. de Trinitate §. 13. & D. Lucas non modo 13.
Joannem, sed etiam Petrum Principem Apostolorum fuisse homines *sine litteris, & idiotas* testatur: (10)

V. *Quo ordine vocati sunt?*

℞. *Quo ordine vocati sint omnes duodecim Apostoli, in Evangelistarum narrationibus non apparet, quandoquidem non tantum ordo vocationis, sed nec ipsa vocatio commemorata est omnium, sed tantum Philippi, & Petri, & Andreæ, & filiorum Zebedæi, & Matthæi publicani, qui etiam Levi vocatur. Singillatim tamen ab eo nomen & primus, & solus Petrus accipit. Nam filios Zebedæi non singillatim, sed simul ambos appellavit filios tonitrui.* (11) *Cur autem non de omnibus scripsit, quo modo*

prognatus; uti Theodoretus in Psal. 67. 28. pag. 659. tom. I. *eumdem Jacobum Capharnao adscribit, quod Jesus ibidem Matthæum fratrem ejus ex telonio vocasset.*

(10) S. Ambrosius l. 5. in Luc. cap. 6. pag. 83. *Adverte cæleste consilium: Non sapientes aliquos, non divites, non nobiles, sed piscatores, & publicanos, quos dirigeret, elegit, ne traduxisse prudentia, ne redemisse divitiis, ne potentiæ, nobilitatisque auctoritate traxisse aliquos ad suam gratiam videretur; ut veritatis ratio, non disputationis gratia prævaleret: Eligitur & Judas, non per imprudentiam, sed per providentiam.* Quod si quis dicat, electum a Christo Matthæum *de telonio divitem, de usuris locupletem, lucris sæculi onustum*, huic respondet S. Petrus Chrysologus serm. 28. dixisse Christum Matthæo, *Veni, sequere*, non dixisse, *affer ad me; quia Matthæum, non Matthæi sacculos requirebat*: Bibl. Patr. tom. 7. p. 867. & 868.

Chrysostomus hom. 3. in epist. 1. ad Cor. p. 349. *Tanquam indoctos accusemus Apostolos. ipsa enim accusatio est encomium... isti enim rudes, & agrestes, & imperiti expugnarunt sapientes, & potentes, & tyrannos, & qui gloriabantur divitiis, & gloria, & omnibus externis, perinde ac si non essent viri.*

(11) S. Augustinus de Consensu Evangelistarum lib. 2. cap. 17. §. 39.

vocati sunt, sed de Petro, Jacobo, Joanne, atque Philippo solum, de ceteris vero nihil? Quia isti maxime in humili artificio atque infami versabantur. Quid enim publicano pejus, aut piscatura humilius? Philippum etiam non fuisse insignem, a patria ejus planum fieri potest. (12)

VI. *Quotuplex fuit eorum vocatio?*

℟. *Trina fuit vocatio Apostolorum*, ut docet D. Thomas in Matthæum cap. 4. pag. 14. *Primo enim vocati sunt ad Christi familiaritatem, & illud dicitur* Joann. 1. *Et hoc in primo anno prædicationis Christi. Nec obstat, quod dicitur post:* Ascenderunt cum eo Discipuli ejus in Cana Galilææ, *quia secundum Augustinum non tunc erant Discipuli, sed futuri erant, sicut si dicatur, quod Paulus Apostolus natus fuerit in Tharso Ciliciæ, cum tunc non esset Apostolus; vel dicendum, quod loquitur de aliis Discipulis, qui vocantur omnes credentes in Christo. Secundo vocati fuerunt ad Discipulatum: & de ista dicitur* Luc. 5. *Tertia vocatio fuit, ut totaliter Christo adhærerent: & de ista hic dicitur, quod patet* secundum Augustinum, *quia* Luc. 5. *de hoc habetur:* (At illi &c.) *Ergo habebant navim, & curabant de ea, quasi ad eam redituri. Hic vero dicit:* (At illi relictis omnibus &c.) *Et ideo dicendum, quod de ultima sequela loquitur hic.* (13)

VII.

(12) S. Joannes Chrysostomus Hom. 31. in Matthæum pag. 294.

(13) S. Hieron. eist. 4. pag. 37. & 38. *Apostoli de piscatione Lacus Genesareth ad piscationem hominum transierunt. Tunc habentes patrem, rete, naviculam, secuti Dominum protinus omnia reliquerunt, portantes quotidie crucem suam, & ne virgam quidem in manu habentes.* Idem ep. 26. cap. 5. pag. 170. *Apostoli quantum ad divitias nihil, quantum ad voluntatem totum mundum pariter reliquerant.* Et Epist. 35. pag. 212. *Nemo Apostolis pauperior fuit, at nemo tantum pro Domino dereliquit.*

VII. *Unde oriundi sunt?*

℟. A Galilæa. Hinc & Angeli viros Galilæos appellarunt, & Judæi diversarum nationum Galilæos esse affirmarunt, vehementer mirantes, quod ii nihilominus ita dicerent, ut sua quisque lingua loquentes audiret. *Quod vero ad stirpem pertinet: ipsorum aliqui ex tribu Juda, ceteri autem ex tribubus Zabulon, & Nephtalim fuisse putantur, secundum quod prædictum habetur in Psalmo* 67. Principes Juda, duces eorum: principes Zabulon, principes Nephtalim. *Putantur enim, qui dicti sunt* fratres Domini, *ex tribu Juda fuisse, unde & ipse Dominus secundum carnem ducebat originem: ceteri vero, quod in terra Zabulon, & Nephthalim habitarent, ex iisdem tribubus fuisse prognati: id S. Hieronymus in Esajam cap. 9. Theodoretus in cit. Psalmum 67. atque alii complures affirmant.* (14)

Act. I. 11. II. 7. Bar. ad an. 32. §. 7.

Pag. 33. Pag. 659. Tom. I.

VIII. *Præter duodecim a Christo selectos Apostolos suntne alii?*

℟. Tres sunt. S. Matthias in locum Judæ pro-

 di-

(14) Baronius ad an. 32. §. 7. ubi etiam hæc habet: *Ceterum Galilæis insitam a natura*, Josephus de bello Judaico Lib. 3. cap. 2. *testatur animositatem quandam, qua intrepidi semper ingentem animi vim roburque corporis in omnibus præferrent*. Nam, *inquit*, & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plurimi, neque aut formido umquam viros, aut eorum regiones penuria occupavit. *Hinc videas Petrum ingentes sumentem spiritus, solum adversus cohortem militum intrepide gladium evaginasse, servum Principis Sacerdotum vulnerasse, longeque his audaciora experturum, nisi verbis Domini cohibitus esset.*

Auctor Commentar. in epist. B. Pauli ad Ephes. cap. 1. in Append. ad Opera S. Ambrosii pag. 235. *Nullus ex gentibus ad Apostolatum electus est: dignum enim erat ex his eligi prædicatores, qui ante speraverant salutem, quæ illis promissa erat in Christo.*

ditoris ab Apoſtolis ſuffectus, Paulus, & Barnabas inſtinctu Spiritus Sancti Apoſtolatu deinde initiati. Itaque ſunt, qui dicant, D. Joannem Baptiſtam Apoſtolum fuiſſe æterni Patris, (15) duodecim ſupra memoratos Filii, Paulum, & Barnabam Spiritus Sancti.

IX. *Fueruntne matrimonio conjuncti?*

Bar. ad an. 57. §. 66. ℞. *Petrum ſolum invenio maritum per ſocrum*, ait Tertullianus in libro de Monogamia c. 8. (16) Eamdem ſententiam clarius explicat Hieronymus adverſ. Jovin. lib. 1. cap. 14. *Quoniam excepto Apoſtolo Petro non ſit manifeſte relatum de aliis Apoſtolis, quod uxores habuerint: & cum de uno ſcriptum ſit, ac de ceteris tacitum; intelligere debemus* *ſine*

(15) Hieronymus in cap. 1. ad Gal. pag. 120. *Unde & nos poſſumus intelligere, Joannem quoque Baptiſtam & Prophetam, & Apoſtolum appellandum: ſiquidem ait Scriptura:* Fuit homo miſſus a Deo, cui nomen erat Joannes.

Auguſtinus tract. 5. in Joan. probat, non a Deo Patre, ſed a Filio ſimul & Patre S. Joannem Baptiſtam miſſum fuiſſe. Quo fit, ut etiam Filii Apoſtolus dici poſſit.

(16) Idem Tertullianus eodem loco ſubjicit e veſtigio: *Monogamum præſumo per Eccleſiam, quæ ſuper illum ædificata omnem gradum ordinis ſui de Monogamis erat collocatura. Ceteros cum maritos non invenio, aut ſpadones intelligam neceſſe eſt, aut continentes. Nec enim ſi penes Græcos communi vocabulo cenſentur mulieres & uxores pro conſuetudinis facilitate (ceterum eſt proprium vocabulum uxorum) ideo* Paulum *ſic interpretabimur, quaſi demonſtret uxores Apoſtolos habuiſſe. Si enim de matrimoniis diſputaret (quod in ſequentibus facit, ubi magis* Apoſtolus *aliquod exemplum nominare potuiſſet) recte videretur dicere*: Non enim habemus poteſtatem uxores circumducendi, ſicut ceteri Apoſtoli & Cephas? *At ubi ea ſubjungit, quæ de victuaria exhibitione abſtinentiam ejus oſtendunt dicentis:* Non enim poteſtatem habemus manducandi & bibendi? *non uxores demonſtrat ab Apoſtolis circumductas, quas & qui non habent, poteſtatem tamen manducandi & bibendi habent, ſed ſimpliciter mulieres, quæ illis eodem inſtituto, quo & Dominum comitantes miniſtrabant.*

sine uxoribus eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significat. (17) Ambrosius tamen sentit, non tantum Petro, sed etiam Andreæ uxorem fuisse, & quidem sororem uxoris ipsius Petri. Nam comment. in Lucam cap. 4. pag. 71. *Fortassis*, ait, *in typo mulieris illius socrus Simonis, & Andreæ variis criminum febribus caro nostra languebat*. Hoc ipsum, ut annotavit Joannes Ernestus Grabius ad Spicilegium SS. Patrum pag. 330. legitur etiam in Fragmento, quod Helecæ Episcopi Cæsaraugustani nomine editum est, pag. 109. Editionis Cæsaraugustanæ; *S. Petrus*, inquit Au-

(17) Idem Hieronymus loc. cit. *Petrus, & ceteri Apostoli, ut ei ex superfluo interim concedam, habuerunt quidem uxores, sed quas eo tempore acceperant, quo Evangelium nesciebant. Qui assumti postea in Apostolatum reliquerunt officium conjugale. Nam cum Petrus ex persona Apostolorum dicit ad Dominum*: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te: *respondit ei Dominus*: Amen dico vobis, quoniam nemo est, qui dimiserit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, qui non recipiat multo plura in sæculo isto, & in sæculo futuro vitam æternam. Et Epist. 34. ad Julianum extremo cap. 2. pag. 209. *Cur qui in sæculo primus es, non & in Christi familia primus sis? an quia uxorem habueris? habuit & Petrus, & tamen cum reti eam & navicula dereliquit*. Et Epist. 50. ad Pammachium extremo cap. 8. pag. 395. *Apostoli vel virgines, vel post nuptias continentes*. Falsus autem Ambrosius in Epist. 2. ad Cor. cap. 11. pag. 446. scripsit. *Omnes Apostoli, exceptis Joanne & Paulo, uxores habuerunt*. Commentaria enim hæc in Epistolas D. Pauli non sunt D. Ambrosii, sed cujusdam Hilarii Sardi secta Luciferiani, & Anabaptistæ, quem propterea S. Hieronymus salse irridens *Deucalionem Orbis* appellat, advers. Lucifer. cap. 9. pag. 430. Vide Clementem Alexandrinum lib. 3. Strom. pag. 448. & lib. 7. pag. 741. Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. cap. 30. Nicephorum lib. 2. cap. 44. Chrysostomum lib. 1. de compunctione cordis cap. 8. Cotelerium in S. Ignatii epist. ad Philadelphienses annotat. 27. 28. pag. 77. 78. Bellarminum lib. 1. de Clericis cap. 20. & Vicentium Ludovicum Gotti in colloquiis Theologico-Polemic. colloquio 4. ex iis, quæ sunt de cælibatu sacrorum ministrorum.

Auctor, *in honore habetur in Hispaniis*, & *ejus uxor* Concordia *passa sub* Nerone *non multo prius, quam ipse pateretur. Fuit hæc (ut docet* Maximus *in commentariis ad epistolam* S. Petri) *filia* Aristobuli *vel* Zebedæi, & Salomes *Socrus etiam* Andreæ, *qui duxit alteram sororem* Concordiæ, & Jacobi, & Joannis. Ad Apostolatum tamen evecti conjuge abstinuere. (18)

X. *Quando*, & *quo Baptismo abluti sunt?*

Act. IX. 18. ℟. *Scriptum est, quando baptizatus sit Apostolus Paulus*, & *scriptum non est, quando baptizati sint alii Apostoli: veruntamen etiam ipsos baptizatos intelligere debemus ...... sive baptismo Joannis, sicut nonnulli arbitrantur, sive, quod magis credibile est, baptismo Christi*. (19) Christus enim apud Joannem lotos illos & mundos esse affirmat. Itaque Ambrosius in Lucam cap. 18. a Christo baptizatos pro certo ponit: *Laverat eos Jesus; lavacrum aliud non quærebant. Uno enim Christus baptismate omnia solvit baptismata*. Similia habet Hilarius Pictaviensis in Matth. cap. 20. §. 4. ubi scribit, Apo-

Cap. XIII. 10.

Pag. 188.

(18) Petrus ex uxore sua dicitur suscepisse filiam *Petronillam nomine*. Baronius ad an. 69. §. 33. videtur affirmare, *Petronillam* fuisse filiam Petri spiritualem duntaxat, eodem prorsus modo, quo idem Petrus Epist. 1. cap. V. 13. Marcum filium suum appellavit. De Petronilla habes multa in Actis Sanctorum die 31. Maji pag. 769. & seq.

(19) S. Augustinus epist. 265. alias 108. §. 4. & 5. Ex eodem Augustino illud est certum, Apostolos ante passionem Domini fuisse baptismo expiatos. Inquit enim epist. 44. alias 163. cap. 5. *Quomodo poterant Eucharistiam accipere nondum baptizati? aut quomodo Petro volenti, ut totum se lavaret, responderit*: Qui lotus est semel, non eum oportet iterum lavari, sed est mundus totus? Joan. XIII. 10.

Chrysostomus in Acta hom. 24. videtur significare, Apostolos non fuisse baptizatos ante diem Pentecostes, in qua sententia est etiam Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 3. §. 9.

Apostolos secutos esse Christum *in regeneratione, in lavacro baptismi, in fidei sanctificatione, in adoptione hereditatis.* Jam intelligis ex his, infirmari, atque adeo excludi, quod ex Euodio Nicephorus Lib. 2. cap. 3. & ex libro quinto Hypotyposeon S. Clementis Joannes Moschus septimi sæculi scriptor in Prato Spirituali extremo cap. 176. docet, Petrum tantummodo a Christo baptizatum, a Petro Andream, & filios Zebedæi Jacobum & Joannem, ab his reliquos Apostolos. (20)

D. Thomas 3. p. q. 38. art. 6. ad 2.

XI. *A quo, & quo tempore Sacerdotes creati?*

℞. Ab ipsomet Christo, & quidem eo tempore, quo, celebrata cum ipsis Agni Paschalis cœna, & sanctissimo Eucharistiæ Sacramento instituto, eisdem præcepit, ut tali modo sui memoriam celebrarent, & confecta sub utraque specie Eucharistia, sacrificium offerrent. Atque hoc non solum pluribus auctoribus dico, sed etiam certum affirmo, nixus gravissimo Tridentinæ Synodi testimonio, quæ aliter sentientibus anathema infligit. (21)

Bar. ad an. 34. §. 45. Luc. XXII. 19.

Sess. 22. cap. 1. & can. 2.

XII.

(20) Euodius ille, ex cujus epistola *Lumen* inscripta, veteribusque omnibus ignota, ut Baronius ad an. 71. §. 13. animadvertit, quædam describit Nicephorus, est suppositus, & alius ab Euodio, qui Ecclesiam Antiochenam proximus post Petrum administravit. Nisi enim ita esset, aliquis ex antiquis Patribus id cognitum habuisset; alii aliter de baptismate Apostolorum non sensissent; & S. Augustinus id opposuisset Novatiano illi, ad quem refellendum memoratam epistolam 265. ad Seleucianam scripserat, neganti, Petrum baptizatum fuisse. Locum vero S. Clementis ex quinto Hypotyposeon jampridem amissarum, quam fideliter Moschus protulerit, ignoro. Hoc unum scio, quod constat inter doctissimos, S. Clementem Alexandrinum apocryphis nonnumquam uti.

(21) Anastasius Bibliothecarius in Annotat. ad Concilium

XII. *Quando hanc memoriam celebrare cœperunt, & quis omnium primus celebravit?*

℟. Nulla hujus rei in Scripturis Sanctis, nulla in antiquis Scriptoribus, quantum ego quidem ſcio, mentio invenitur. Audent tamen recentiores ſuas opiniones, conjectando rem vetuſtate obrutam, interponere. Alii putant, Apoſtolos triduum illud, quo Chriſtus mortuus fuerat, utpote mœſtos, a celebratione abſtinuiſſe; ubi vero ad vitam rediit, ſtatim Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium peregiſſe: in quam ſententiam ab adjunctis diſſerit Raynaudus de prima Miſſa Sect. 1. cap. 2. (22) Alii vero exiſtimant, non auſos fuiſſe tantum Myſterium peragere, donec, accepto Spiritu Sancto digniores redderentur, qui Sanctiſſimam laudis, gratiarum actionis, & propitiationis Hoſtiam immolarent. Opinio hæc probabilior viſa an-

lium Conſtantinopolitanum IV. Oecum. VIII. apud Harduinum tom. 5. Conc. pag. 941. *Nota, quod Apoſtoli Sacerdotes prædicentur a Sancta Synodo, etiam ex tunc, quando his dictum eſt*: Quemcunque ligaveritis ſuper terram, erit ligatus, vel ſolutus & in Cœlis. *Ergo Petrus, qui hoc ſpecialiter ante omnes audire meruit, primus Sacerdos effectus eſt*. Eam, quæ inter memoratas ſententias eſſe videtur, & non eſt, repugnantiam ſic tollit D. Thomas in 4. ſent. diſt. 24. quæſt. 2. art. 3. ad 2. *Dominus diſcipulis dedit ſacerdotalem poteſtatem quantum ad principalem actum ante paſſionem in cœna, quando dixit:* Accipite, & manducate. *Unde ſubjunxit*: Hoc facite in meam commemorationem: *ſed poſt reſurrectionem dedit eis ſacerdotalem poteſtatem quantum ad actum ſecundarium, qui eſt ligare, & abſolvere*.

(22) Innocentius I. epiſt. 25. ad Decentium cap. 4. §. 7. apud Petrum Couſtant. in Epiſtolis Romanorum Pontificum tom. 1. pag. 859. & apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1246. *Conſtat, Apoſtolos biduo illo* (feria ſexta, & Sabbato majoris hebdomadæ) *& in mœrore fuiſſe, & propter metum Judæorum ſe occuluiſſe. Quod utique non dubium eſt, in tantum eos jejunaſſe biduo memorato, ut traditio Eccleſiæ habeat iſto biduo ſacramenta penitus non celebrari.*

auctori Eminentissimo Cardinali Bona lib. 1. Rer. Liturg. cap. 5. §. 1. tum quod Lex antiqua, ut affirmant Theologi probatissimi, usque ad Pentecosten viguerit, nova nondum satis promulgata: tum quod in Actis Apostolorum nulla mentio fiat de *communicatione fractionis panis*, nisi postquam afflati sunt Spiritu sancto. Cap. II. 42. Huic piissimi Cardinalis sententiæ suffragantur Hesychius, Beda, & Paschasius Radbertus. (23) Primum igitur Christianæ Ecclesiæ Sacrificium Hierosolymis in ipsomet cœnaculo, ubi Spiritus Sanctus illapsus est in Apostolos, oblatum crediderim, non quidem a Jacobo fratre Domini, ut censet Genebrardus, De Apost. sed a Petro Apostolorum Principe, ut scribunt Liturg. Demochares, Pamelius, aliique. Tom. 2. Neminem enim de Miss. id decebat magis, quam Petrum, quem *omnibus* cap. 5. *Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus* Christus *præ-* Tom. 1. *posuit, & cui consortium potentiæ suæ tribuit divi-* Liturg. *na dignatio*. (24) Latin.

XIII.

(23) Hesychius seu Isychius in Levit. lib. 2. cap. 9. *Tunc Christus sacrificium suum innotescere cœpit, ex quo Spiritus adveniens Parthos, & Medos, & Elamitas & omnium gentium primitias ad Apostolorum Cœnaculi superiora collegit*. In Bibl. Patr. Lugd. Tom. 12. pag. 87.

Beda Homilia in Festivitate Sancta Pentecostes, pag. 42. tom. 7. *Novum in ea sacrificium Domino ipsi quoque Apostoli, mox accepto dono Spiritus, obtulerunt, cum euangelizantes his, qui convenerant, plurimos converterunt ad fidem, & hos fonte baptismatis renovatos, ac Spiritus gratia sanctificatos, vivas utique Novi Testamenti primitias ad communionem Dominici Altaris obtulerunt*.

Paschasius Radbertus De Corpore & Sanguine Domini cap. 21. *Ex quo renovati sunt Sancti Apostoli per adventum Sancti Spiritus de Cælis, & inebriati musto caritatis; ex eo sane credimus, hunc Calicem in Ecclesia consecratum*. In Bibl. Patr. tom. 14. pag. 746. 747. Vide Lambertinum Institut. 21. pag. 90.

(24) S. Leo serm. 3. cap. 2. pag. 53.

XIII. *Celebraruntne pane azymo, an fermentato?*

Her. 30. §. 25. Ad An. 34. §. 46. ℟. *Ritum conficiendi in azymis, & non in fermentato servatum esse ab Apostolis, ac eorum successoribus*, scribit ex Epiphanio Baronius. Certe secutos exemplum Christi, qui azymis usus Eucharistiæ Sacramentum confecit atque instituit, ad fidem pronius videtur. Neque ita commoda est eorum collectio, qui in contrariam partem disputant hoc modo: Adhibuit Christus panem azymum, azymus autem id temporis panis erat communis: imitati igitur Apostoli Christum consecrarunt panem communem, qualis tempore Apostolorum non erat azymus, sed fermentatus. Ac me quidem rationes & conjecturæ in eam potissimum sententiam ducunt, Ecclesiam Latinam semper, Græcam vero primis Christi sæculis ex *Traditione* Apostolica azymos consecrasse, & quod inde consequitur, Apostolos pane azymo ad Christi memoriam celebrandam usos esse. (25)

XIV. *Quo ritu celebrarunt?*

℟. *Mos Apostolorum fuit, ut ad ipsam solummodo Orationem Dominicam oblationis hostiam consecrarent*, quemadmodum scribit S. Gregorius Magnus ad Joannem Syracusanum Episcopum epist. 12. libri 9. Sed *hæc verba orationes alias excludunt, non Evangelica verba ad consecrationem semper adhibita.* (26)

(25) Vide Dissertationem nostram X. quæ est *de Azymo Latinorum*, & XI. quæ est *de azymo Græcorum*. Nam res est ejusmodi, ut paucis verbis explicari non possit. Multo vero magis consule Honoratum a S. Maria differt. 4. & 5. vol. 2. ejus libri, cui titulus *Reflexions sur les regles, & sur l' usage de la Critique*. Profiteor enim, me legisse neminem, qui de re intricatissima magis concluse apteque diceret.

(26) Sane Hieronymus lib. 3. Dialogorum adversus Pelagianos cap. 8. *Apostolos*, ait, *quotidie Orationem Dominicam solitos dicere in Sacrificio*, *sed non addit solam*. (27) *Imo a temporibus fere Apostolicis longas preces in liturgiæ celebratione fuisse recitatas testatur Justinus Martyr Apolog.* 1. *in fine*. Eucharistiam ... prolixe exequitur, *inquit*, atque ubi ille preces & gratiarum actiones absolvit, populus, qui adest, omnis fausta approbatione acclamat dicens, Amen ... Præsidens vero (*Episcopus*) postquam gratiarum actionem perfecit (*Eucharistiam*) ... qui apud nos vocantur Diaconi atque ministri distribuunt. (28) Eruditissimus & piissimus Pag. 596.

(26) Monachi Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in recitatum S. Gregorii locum pag. 940.

Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 5. §. 3. *Gregorius Magnus morem Apostolorum fuisse scribit, sola oratione Dominica oblationis hostiam consecrare, additis procul dubio verbis Consecrationis*. Et lib. 2. cap. 15. *Illa dictio exceptiva* solummodo *aut irrepsit in textum Gregorii, aut ad alias Orationes restringenda est, quæ consecrationem antecedunt & subsequuntur. Nam verba, quibus Christus hoc sacrificium instituit, Apostoli procul dubio recitabant, non missa memoria passionis ejus, sicut ille præcepit*: Hoc facite in meam commemorationem.

(27) Idem Bona ibid.

Verba Hieronymi sunt hæc pag. 596. *Sic docuit Apostolos suos, ut quotidie in corporis illius sacrificio credentes audeant loqui*: Pater noster, qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum.

Leo VII. in Epist. ad Gallos & Germanos apud Harduinum tom. 6. Conc. pag. 578. *Post hæc consuluit*: *Si Dominica Oratio in benedictione ciborum debet usitari. Quod fieri non oportet, quia in sanctificatione corporis & sanguinis Domini nostri Jesu Christi hanc solummodo orationem Sancti Apostoli decantabant*.

(28) Iidem Monachi e Congregatione S. Mauri loco citato.

Vualafridus Strabo De rebus Eccl. cap. 22. Bibl. Patr. tom. 1. pag. 191. *Quod nunc agimus multiplici orationum, lectionum, cantilenarum, & consecrationum officio, totum hoc Apostoli, & post ipsos proximi (ut creditur) orationibus & com-*

mus Bona lib. 1. Rer. Liturgic. c. 5. §. 3. inter sese conciliat scriptores, quorum alii brevem, alii longam sacrificandi rationem Apostolis tribuunt. Existimat enim, brevissimum fuisse in Ecclesia ab initio Missæ celebrandæ ritum ob multas succrescentium in dies hostium insidias: postea aucto Christianorum numero cœpisse Apostolos adhibere lectiones sacras, preces, ceremonias, ex quibus Fidelium pietas atque amor exardesceret, tantique Sacrificii dignitas ac majestas commendaretur. (29)

§. XV.

commemoratione passionis Dominicæ, sicut ipse præcepit, agebant simpliciter. Unde circa domos secundum superius commemorata testimonia frangebant panem. Quod etiam alia sententia Lucas declarat dicens: Una autem Sabbati cum convenissemus ad frangendum panem, *& reliqua. Et relatio Majorum est ita primis temporibus Missas fieri solitas, sicut modo in Parasceve Paschæ (in quo die apud Romanos Missæ non aguntur) communicationem facere solemus, id est præmissa Oratione Dominica, & sicut ipse Dominus noster præcepit, commemoratione passionis ejus adhibita eos corpori Dominico communicasse & sanguini, quos ratio permittebat. Proficiente dehinc religione amplius aucta sunt a Christi cultoribus officia Missarum, quod vel pax præstita latius terminos propagavit Ecclesiæ, vel Sanctorum copia usu facta est convalescente frequentior.*

Rodulphus Tungrensis De Canonum observantia propositione 23. tom. 26. Bibl. Patr. pag. 314. *Ab initio cum adhuc esset novella Ecclesia, Apostoli cum sanctificatione Crucis & Oratione Dominica, prout in quibusdam scripturis veteribus reperitur, & in quotidianis vestibus & ligneis calicibus celebrabant.* Quod ait de vestibus quotidianis, graviorum Patrum auctoritatibus mox afferendis rejicitur.

(29) S. Augustinus Epist. 149. §. 16. perpendens & explanans hæc Pauli verba ad Tim. epist. 1. c. 2. *Obsecro primum fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones*, censet, quatuor Missæ partes a D. Paulo designatas fuisse. *Sed eligo in his verbis intelligere, quod omnis, vel pæne omnis frequentat Ecclesia, ut* Precationes *accipiamus dictas, quas facimus in celebratione Sacramentorum, antequam illud, quod est in Domini mensa, incipiat benedici:* Orationes, *cum benedicitur & sanctificatur & ad distributionem*

com-

XV. *Qua lingua?*

℞. Ea lingua, qua uſus Chriſtus Dominus tantum Sacramentum inſtituit. Uſum autem ad id fuiſſe lingua Syro-Chaldaica, argumentari licet ex verbis ab ipſo in cruce prolatis idioma purum Syro-Chaldaicum ſonantibus: *Eli Eli lamma Sabačtani*. Cum vero totum Sacrificium, ut modo dixi, Oratione Dominica & verbis Conſecrationis ab Apoſtolis perageretur, haud equidem ambigam, Apoſtolos Sacrum facientes ea lingua uſos eſſe, qua ipſis Chriſtus divinam illam precationis formulam tradiderat, & qua conſecratum panem ipſis porrigens dixerat: *Accipite & comedite: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem*. Poſtea tamen non ſolum Chaldaico, ſed etiam Græco, ac Latino ſermone Sacrum celebrare ſolitos, argumento ſunt an- Matth. XXVI. v. 26. Luc. XXII. 19.

comminuitur, quam totam petitionem omnis Eccleſia Dominica oratione concludit....., Ideo in hujus ſanctificationis præparatione exiſtimo, Apoſtolum juſſiſſe fieri orationes. Interpellationes *autem ſive* poſtulationes *fiunt, cum populis benedicitur...... Quibus peractis, & participato toto Sacramento*, Gratiarum actio *cuncta concludit*.

S. Baſilius De Spiritu Sancto cap. 27. pag. 351. tom. 2. *Invocationis verba cum conficitur panis Euchariſtiæ & poculum benedictionis, quis Sanctorum in ſcripto nobis reliquit? Nec enim his contenti ſumus, quæ commemorat Apoſtolus aut Evangelium, verum alia quoque & ante & poſt dicimus tamquam multum habentia momenti ad myſterium, quæ ex traditione citra ſcriptum accepimus*.

D. Thomas 2. 2. quæſt. 83. art. 17. *Dicit Gloſſa* 1. *Timot.* 2. *quod in Miſſa* obſecrationes ſunt, quæ præcedunt conſecrationem, *in quibus quædam ſacra commemorantur*: Orationes ſunt in ipſa conſecratione, *in qua mens maxime debet elevari in Deum*. Poſtulationes autem ſunt in ſequentibus petitionibus: Gratiarum actiones in fine.

Vide Bonam lib. 2. Rer. Liturgic. cap. 13.

antiquæ Liturgiæ, Latina, Græca, & Chaldaica lingua conſcriptæ, (30)

XVI. *Qua veſte?*

℞. Veſte, crediderim, a profana & communi ſi non forma & nomine, ſpecie ſaltem ac nitore diverſa atque diſtincta. Sciebant enim Apoſtoli, & a Sacerdotibus Veteris Legis peculiares veſtes ad Sacrificia Dei juſſu adhibitas, & Sacerdotium Chriſti Sacerdotio Veteris Legis longe multumque anteſtare: atque ideo conſentaneum eſt credere, ſicut illi in Moſaico, ſic Apoſtolos in Sacerdotio Chriſti indumentis ad id comparatis uſos eſſe, ut etiam ex veſtium haud communium apparatu tanti Myſterii excellentia ac præſtantia Fidelibus innoteſceret. Ejus generis fuiſſe videtur aurea illa lamina, quam in fronte geſtavit tum Joannes, ut ex Polycrate Epheſiorum Epiſcopo refert Euſebius lib. 5. Hiſt. cap. 24. tum Jacobus, frater Domini, ut ex Clemente Alexandrino narrat Epiphanius hær. 29. §. 4. Ex hoc item genere fuiſſe creditur penula, quam Troade apud Carpum ſe reliquiſſe, Paulus ſcribit ad Timotheum Ep. II. cap. IV. 13. Plures enim ſunt, qui arbitrentur, eam fuiſſe Planetam ſeu Caſulam. (31) Alii

(30) Cardinalis Bona lib. 1. Rerum Liturgicarum, cap. 5. §. 4. *Aſſerendum itaque videtur, Apoſtolos, eorumque ſucceſſores eo idiomate in ſingulis regionibus uſos, quod tunc illis commune & vernaculum erat; & ita Hieroſolymis Chaldaice, Antiochiæ vero, Alexandriæ, & in aliis Græcorum Civitatibus Græce, Romæ autem & in toto Occidente Latine celebraſſe*. Vide doctiſſimum Meratum in obſervationibus ad Theſaurum Sacrorum Rituum Gavanti tom. 1. part. 1. pag. 37.

(31) Baronius ad an. 58. §. 69. *Penulam dici veſtem ſacram, apud Græcos Chriſtianos ſcriptores ſæpius teſtatum habetur, ſic dictam, quod uno interjectu totum ambiret, a* φαίνο-μαι

Alii vero Planetam Petri, & vestem sacram Joannis Evangelistæ nihil hæsitantes proferunt. Nam Planetæ S. Petri Antiochia Parisios delatæ, & in templo S. Genovefæ collocatæ meminit in Vita S. Hugonis Cluniacensis alter Hugo, ejus æqualis

μαι & ὅλον, quod tota conspiciatur : quam & Planetam *dicere consuevimus a πλάνη, quod circumerrans totum ambiat corpus, sicut esse solent, quæ antiquiores in Ecclesiis asservantur.*

Ferrarius, qui olim subscripserat eorum sententientiæ, qui negant, penulam fuisse vestem sacram, Lib. 1. De re vestiaria cap. 37. revocat se. *Hæc olim opinabamur, cum nondum penulæ figuram in antiquis monumentis videre contigisset, decepti etiam clarorum virorum auctoritate, qui penulam vestimentum apertum esse docuerunt. Sed postquam non una penulæ imago in manus venit, mutare opinionem cogimur, vestemque sacrificantium cum Baronio penulam fuisse fatemur.* Agit idem de penulis toto libro secundo partis secundæ, ubi & penulæ figuram exhibet admodum similis Planetæ Sacerdotali.

Cæsar Bulengerus lib. 1. De vest. Pontif. Episc. cap. 20. postquam retulit, hanc *Penulæ* vocem ab antiquis scriptoribus Græcis Latinisque non una ratione explicari, subjicit, eam fuisse vestem sacram obtegentem corpus Sacerdotis totum, ideoque dictam *Planetam a voce πλάνη*. Vide Bonam lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 5. §. 2. & cap. 24. §. 1. & 8. & Meratum loco citato pag. 36. quibuscum velim ea conferas, quæ scribit Lambertinus Institut. 21. pag. 91.

Sed verius est, penulam D. Pauli nihil aliud esse, quam vestem illam Græcorum, & Latinorum, qua pluviæ, & frigori arcendo utebantur. S. Hieronymus adversus Pelagianos lib. 3. extremo cap. 1. pag. 591. *Putasne, Apostolum eo tempore, quo scribebat :* Lacernam, *sive* penulam, quam reliqui Troade apud Carpum, veniens affer, ac libros, & maxime membranas, *de cælestibus cogitasse mysteriis, & non de iis, quæ in usu communis vitæ, vel corporis necessaria sunt?* Similes sunt Hieronymo Chrysostomus, ac Theophylactus. Alter enim hom. 10. in Pauli epist. II. ad Timotheum pag. 1685. alter in eamdem epist. cap. IV. 13. pag. 591., *τὸν φαιλόνην penulam* Pauli; *ἱμάτιον pallium* interpretantur, vestem nimirum corpori protegendo.

apud Surium, die 29. Aprilis, subjiciens ea usum Hugonem sanasse Paralyticum. (32) Tunicam autem, seu vestem sacram Joannis ad Gregorium Magnum transmissam, scribit Joannes Diaconus in ejus Vita lib. 3. cap. 59. Sed nihil attinet, hujusmodi historias, quæ sublestæ fidei sunt, commemorare. Res tota confici potest præclare illa D. Augustini regula lib. de baptismo cap. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*. Ex hac enim necessario sequitur, Apostolis, & viris Apostolicis sacra indumenta auferri non posse, nisi liqueat, a quo primum fuerint introducta. Hoc autem cum incompertum sit, efficitur, usum vestium sacrarum ab Apostolis manasse, atque ideo Apostolos ipsos Sacra facturos vestes a profanis distinctas induisse. Quod ita persuasum fuit Patribus Concilii Tridentini, ut affirmaverint, Ecclesiam Sacrosancto Missæ Sacrificio adhibuisse *vestes, aliaque id genus multa ex Apostolica disciplina & traditione*. (33)

Sess. 22. de Sacrif. Missæ cap. 5.

XVII.

(32) De eadem Petri Planeta, *quæ veterum relatione in præfata creditur esse Ecclesia* S. Genovefæ, meminit etiam Hildebertus Episcopus Cenomanensis in Vita ejusdem S. Hugonis Abbatis Cluniacensis cap. 4. apud Bollandum die 29. Aprilis pag. 641.

(33) Hanc Traditionem sæculo tertio confirmat decretum Stephani Papæ, qui anno 260. mortem pro Christo subiit. *Hic constituit, Sacerdotes & Levitas vestibus sacratis in usu quotidiano non uti, & nisi in Ecclesia tantum*: ut est in Libro Pontificali apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 728. & apud Baronium ad an. 260. §. 6. Sæculo quarto Eusebius lib. 10. Hist. Eccles. cap. 4. *Amici & Sacerdotes Dei, qui sacra tunica talari induti, & cælesti gloriæ corona decorati, divinaque unctione delibuti, & Sacerdotali Sancti Spiritus veste amicti estis*. S. Hieronymus lib. 1. Dialog. adversus Pelag. pag. 565. *Quæ sunt, rogo, inimicitiæ contra Deum, si tunicam habuero mundiorem, si Episcopus, Præsby-*

XVII. *Exstat ne aliqua Apostolorum Liturgia?*

℟. *Ecclesias ab Apostolis institutas formam aliquam & ritum offerendi Sacrificium ab iisdem accepisse, nemo, opinor, inficias iverit, cui nota sit Sacrificii cum religione inseparabilis & intrinseca connexio.* (34) *An vero Liturgiæ, quæ nomine quorumdam Apostolorum inscriptæ circumferuntur, legitimæ sint, disquiritur.* (35) Nonnulli Liturgias Petri, Jacobi, Matthæi, & Marci omnes ad unam rejiciunt, tamquam subdititias: (36) quidam vero illam Jacobi excipiunt, conanturque argumentis, quæ ab adversariis afferri solent, occurrere. (37) Ego primis accedo, atque ut accedam,

 fa-

byter, & Diaconus, & reliquus Ordo Ecclesiasticus in administratione sacrificiorum cum candida veste processerint? Idem in Ezechielem cap. 44. pag. 476. *Religio divina alterum habitum habet in ministerio* (Altaris,) *alterum in usu vitaque communi.* Qua de re aliis deinceps sæculis sancti Patres alii, & Concilia testantur. Vide Lambertinum Institut. 21.

(34) S. Basilius in libro de Spiritu Sancto cap. 27. pag. 352. tom. 2. *In primordiis Ecclesiæ certos ritus præscripserant Apostoli & Patres.* Cælestinus I. epist. 21. ad Episcopos Galliarum cap. 11. §. 12. apud Petrum Coustant in Epistolis Romanorum Pontificum tom. 1. pag. 1193. *Obsecrationum Sacerdotalium Sacramenta respiciamus, quæ ab Apostolis tradita, in toto mundo atque in omni Ecclesia uniformiter celebrantur.*

(35) Bona lib. 1. Rerum Liturgicarum cap. 8. §. 1.

(36) Bona in primis loco mox allato. Rivetus lib. 1. Critici Sacri cap. 3. pag. 1071. & 1072. tom. 2. Operum Theologicorum. Dupinus Differtat. Præliminari ad Biblia lib. 2. cap. 6. §. 8. pag. 97. Gulielmus Cave in Historia Litteraria Scriptorum Ecclesiasticorum in Jacobo pag. 10. Oudinus de Scriptoribus Ecclesiasticis tom. 1. pag. 3. ex Riveto. Natalis Alexander in Hist. Eccl. Sæc. I. cap. 12. art. 3. pag. 39. tom. 3. Ceillier in Historia Generali Auctorum Sacrorum lib. 2. cap. 2. art. 7. pag. 507. tom. 1.

(37) Allatius epist. 1. ad Nihusium inserta Symmictis, quæ

faciunt hæc. Primum enim populus in Liturgia Jacobi canit *Trisagium*, hymnum, qui in Eclesia sæculo tantum quinto cani cępit: (38) deinde ibi leguntur nomina *Metropolitarum*, *Patriarcharum*, *Subdiaconorum*, *Monachorum*, *Religiosorum*, & alia multo post nata & excogitata: postremo, ut cetera omittam, Sacerdotes ibidem *commemorant*, Deoque commendant *omnes Reges fideles*, *Christianos veros*, *qui Ecclesias*, & *Monasteria Dei in quatuor mundi partibus ædificaverunt* & *fundaverunt*. (39) At nondum erant Reges fideles, & Monasteria. His adde locum S. Basilii, preces, quæ in consecratione Eucharistiæ adhibentur, ad Traditionem non scriptam referentis. *Invocationis verba*, inquit, *cum conficitur panis Eucharistiæ*, & *poculum benedictionis*, *quis sanctorum in scripto nobis reliquit? Nec enim his contenti sumus*, *quæ commemorat Apostolus aut Evangelium*, *verum alia quoque* & *ante* & *post dicimus*, *tamquam multum habentia momenti ad mysterium: quæ ex Traditione citra scriptum accepimus*. (40) Neque vero S. Proclus Episcopus Constantinopolitanus, qui medio circiter sæculo quinto vixit, Jacobum annumerans iis, qui *sacrosanctæ Missæ editionem scriptis demandarunt:* (41) neque Synodus *Trullana* can. 32. ex Ja-

quæ extant ad calcem Genesii pag. 29. edit. Venetæ. Bona lib. 1. Rer. Liturgic. cap. 8. §. 3. Bellarminus, & Labbeus de Scriptoribus Ecclesiasticis in Jacobo, qui tamen omnes fatentur, *a posterioribus ita locupletatam esse*, *ut non sit facile dijudicare*, *quæ pars ejus Liturgiæ S. Jacobum habeat auctorem*.

(38) Vide annotationem 3. ad S. Felicem III. in Vitis Pontificnm Romanorum descriptis a nobis pag. 131.

(39) Eusebius Renaudotius in Liturgiarum Orientalium collectione tom. 2. pag. 31. 34. 35. 36. 37.

(40) In memorato libro de Spiritu Sancto cap. 27. pag. 351. tom. 2.

(41) Proclus Constantinopolitanus de div. Missa pag. 580.

Jacobi Liturgia probans, vinum aqua mixtum in Sacrificio Missæ offerendum esse, (42) quidquam habent momenti ad Liturgiam illam eidem Jacobo vindicandam. Qui enim sunt auctoritate, & antiquitate idonei testes, fragmentum illud Liturgicum, quod præsefert nomen S. Procli, verum ac legitimum opus ejus esse? Certe Vincentius Riccardus, qui Procli Opera collegit & illustravit, hoc solum dicit, id credidisse Baronium, Lindanum, Canisium, aliosque recentiores. Synodum autem *Trullanam* seu *Quinisextam a majoribus dictam erraticam*, ut ait Baronius ad an. 692. §. 7. *omni penitus auctoritate carentem* (43) quis audeat Magni Basilii auctoritati anteponere? (44).

530. apud Ceillier in Hist. Generali Auctorum Sacrorum lib. 2. cap. 2. art. 7. pag. 510. tom. 1. *Multi quidem & alii divinæ Ecclesiæ pastores & doctores, qui sacris successerunt Apostolis, sacrosanctæ Missæ editionem scriptis demandantes, tradiderunt Ecclesiæ, quorum primi, iique præclarissimi censentur, beatus nimirum Clemens, summi illius Apostolorum principis discipulus, & successor, qui sacris Apostolis ei dictantibus illam edidit: & divus Jacobus, qui Hierosolymitanam Ecclesiam nactus est in sortem, ejusque primus a primo, magnoque illo summo Pontifice Christo Deo nostro fuit constitutus Episcopus.*

(42) Apud Labbeum tom. 6. Conc. pag. 1157. & apud Harduinum tom. 3. Con. pag. 1674.

(43) Vide annotationem 1. ad Sergium Papam I.

(44) Theodorus Balsamon Patriarca Antiochenus in Responsis ad interrogationes Marci Patriarchæ Alexandrini Respon. I. apud Leunclavium lib. 5. Juris Græco-Romani pag. 362. & 363. *Dicimus nos neque a Sacra Scriptura, neque a Canone Synodice edito edoctos fuisse, sacrum Ministerium a S. Apostolo Marco traditum. Solus enim 32. canon sanctæ & œcumenicæ Synodi coactæ in Trullo magni palatii ait, a S. Jacobo Dei fratre mysticum Sacrificium fuisse compositum. Attamen 85. canon sanctorum, & omni laude celebrium Apostolorum, & 59. canon Laodicenæ Synodi enumerantes Veteris Testamenti & Novi, ipsosque Apostolicos libros, qui in usu nobis esse debent, nullam Sacrificii S. Jacobi, vel S. Marci mentionem faciunt. Neque etiam Constantinopolis Ecclesia ullo modo eas liturgias agnoscit. Pronuntiamus igitur non esse has recipiendas.*

XVIII. *Episcopatus Ordinem a quo acceperunt?*

℟. Sententias invenio tres: Una solum Petrum a Christo Episcopum constitutum decernit, alios a Petro: Altera non modo Petrum, sed etiam Jacobum, & Joannem a Christo, atque ab his reliquos ad Episcopale munus evectos docet: Tertia omnes ab ipsomet Christo Episcopatu initiatos defendit. Nullam cur affirmem habeo; secundæ ut magis credam, facit Clemens Alexandrinus apud Eusebium lib. 2. Hist. Eccl. cap. 1. & Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 2. Ille enim, Jacobum cognomine *Justum* a Petro, Jacobo, & Joanne, hic ab Apostolis ordinatum Episcopum Hierosolymorum memoriæ prodidit. (45)

XIX. *Tradiditne Christus scriptam Apostolis Doctrinam suam?*

Joan. XIV. 26. ℟. *Apostolis scriptum nullum tradidit Christus*, ut ait S. Chrysostomus in Matthæum hom. 1. *sed pro litteris Sancti Spiritus se illis daturum gratiam repromisit*. Ille, *inquit*, suggeret vobis omnia. *Atque ut discas, quia hoc multo sit melius, audi Dominum per Prophetam loquentem:* Et disponam, *inquit*, vobis testamentum meum. Dabo legem meam in mente eorum, & in corda eorum perscribam eam: & erunt omnes docibiles Dei: *Paulus quoque hanc eminentiam designando dicebat, se ac-*

(Jerem. XXXI. 33. & Joan. VI. 45. 2. ad Cor. III. 3.)

(45) Et fallitur, & alios fallit Theologus Jacobus Hyacinthus Serry exercitat. 51. §. 7. scribens, *Apostolos autem & Sacerdotes, & Episcopos creavit Christus, dum dixit eis:* Hoc facite in meam commemorationem, *uti declarat Synodus Tridentina*. Docet enim Synodus Tridentina sess. 22. de sacrificio Missæ can. 2. Apostolos Sacerdotes tantum, non etiam Episcopos tunc creatos. V. annotation. 16. ad S. Jacobum minorem.

accepisse legem non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.

XX. *Cedo tempus, quo Spiritu Sancto afflati sunt.*

℟. Die Pentecostes, seu quinquagesimo, ut scribit Lucas, & nemo unus ignorat. Sed quoniam distinguitur Pentecostes in alteram, quæ a Judæis post diem quinquagesimum ab immolatione Agni Paschalis, & alteram, quæ a Christianis diebus pariter quinquaginta post Christi resurrectionem celebrari consuevit: idcirco dubium inter Scriptores est, utram Lucas intellexerit. Si primam significare voluit, die Sabbati, si alteram, die insequente Dominico hora ab ortu Solis tertia, Spiritus Sanctus e Cælo in Apostolos ignis specie delapsus est: cujus virtute ita omnes repleti sunt, ut qui antea *propter metum Judæorum* inclusi, domi se continebant, audacter exinde, & libere Evangelium curæ suæ commissum dispergerent, rati nihil sibi felicius accidere posse, quam ut digni haberentur, qui pro Christo contumelias, vincula, tormenta, cruces perferrent, vitamque profunderent. (46)

Act. II. 1. 15. Baron. ad an. 34. §. 239.

Joan. XX. 19.

XXI.

(46) Hoc pacto Apostoli receperunt perfectissimum Sacramenti Confirmationis effectum, ob eamque caussam postea Sacramentum ipsum non susceperunt, quia iterari non potest. Suarez in 3. Part. D. Tom. tom. 2. disput. 18. sect. 3.

S. Leo epist. 11. alias 81. cap. 1. loquens de Die Dominica: *Tantis divinarum dispositionum mysteriis est consecrata, ut quidquid est a Domino insignius constitutum, in hujus diei dignitate sit gestum. In hac mundus sumsit exordium, in hac per resurrectionem Christi & mors interitum, & vita accepit initium. In hac Apostoli a Domino prædicandi omnibus gentibus Evangelii tubam sumunt, & inferendum universo mundo Sacramentum regenerationis accipiunt. In hac, sicut B. Joannes Evangelista testatur, congregatis in unum discipulis, januis*

XXI. *Assigna locum.*

℟. Est id omnino verum, Apostolos tum Hierosolymis fuisse. Mandaverat enim illis Christus,
Act. I. 4. *ab Hierosolymis ne discederent, sed expectarent promissionem Patris.* At cujus esset domus illa, in cu-
13. jus cœnaculum Apostoli convenerant, quadruplex opinio est: Alii Joannis Evangelistæ fuisse putant; quidam Simonis leprosi; nonnulli Josephi ab Arimathia, aut forte Nicodemi; plures demum, quod est vero similius, Joannis, cui *Marco* cognomen
Act. XII. 12. erat, fuisse contendunt. In ea enim conventus suos agere solebant, ut ex D. Luca intelligi ma-
Bar. ad an. 34. §. 236. xime potest, narrante, D. Petrum e carcere, in quo Herodis Agrippæ jussu detinebatur, Angeli ope noctu liberatum statim tamquam solitum hospitium petiisse *domum Mariæ matris Joannis, qui cognominatus est Marcus, ubi erant multi congregati, & orantes:* quam domum ob id ipsum, & alia ibidem peracta mysteria, in Templum postea conversam, testatur S. Cyrillus Hierosolymitanus Ca-
Pag. 170. tech. 16. §. 5. & Epiphanius *de mensuris & ponderibus* §. 14. (47)

XXII.

nuis clausis cum ad eos Dominus introisset, insufflavit, & dixit: Accipite Spiritum Sanctum. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum detinueritis, detenta sunt. *In hac denique promissus a Domino Apostolis Spiritus Sanctus advenit.*

(47) Idem Epiphanius tradit, Ecclesiam hanc in quadam Sionis parte constructam. Ejus Ecclesiæ porticum quarto Christi sæculo innixam fuisse columnæ, ad quam ligatus Christus flagellis cæsus est, scribit Hieronymus ad Eustochium, epist. 27. cap. 4. pag. 176. Et Nicephorus de Helena Magni Constantini matre loquens l. 8. c. 30. pag. 597. *Ceterum in Urbem sanctam reversa, in Sion amplissimum longe lateque construxit Templum, in cujus postico domum circumclusit, in qua foribus clausis propter metum Judæorum discipuli fuerant congregati: in qua etiam sacra cœna peracta, sa-*

XXII. *Aliine præter Apostolos accepere Spiritum Sanctum?*

℟. Certe ita dicunt Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, qui quidem in Joan. tract. 92. §. 1. ait: *Venit die Pentecostes Spiritus Sanctus in centum viginti homines congregatos, in quibus & Apostoli omnes erant.* (48) In quibus pariter numerandos esse duos & septuaginta Discipulos, haud abnuerim: quandoquidem etiam hi dono linguarum egebant, cum a Christo missi deberent ejus doctrinam externis gentibus tradere. Quibuscum fuisse Mariam Christi matrem, aliasque mulieres, & cognatos tum Mariæ, tum Christi, & indicat Lucas, ita de illis, qui erant in cœnaculo, scribens: *Hi omnes erant perseverantes in oratione cum mulieribus, & Maria matre Jesu, & fratribus ejus:* & apud eundem Lucam confirmat Petrus testimonio illo Joelis. *Effundam de Spiritu meo super omnem carnem &c.* Ex quo facile perspicitur, omnis sexus, omnisque ætatis homines, non solos Apostolos, divini hujus beneficii participes fuisse. (49) Act. I.14. Act. II. 17.

XXIII.

sacraque pedum lotio, nec non Spiritus Sancti in cœnaculo adventus: in qua primus quoque Hierarcha & Episcopus Jacobus renunciatus est. In eo templo marmorea quoque fuit columna, ad quam, cum flagellis cæderetur, alligatus est Salvator.

(48) Chrysostomus hom. 4. in Act. pag. 477. tom. 4. *An* Spiritus *in duodecim venit tantum, non etiam in ceteros? Nequaquam, sed venit etiam in illos centum viginti. Neque enim temere Petrus allegavit Prophetæ* (Joelis II. 28.) *testimonium*: Effundam &c.

Hieronymus epist. 27. pag. 176. *Monstrabatur locus, ubi supra centum viginti credentium animas Spiritus Sanctus descendit, ut Joelis vaticinium compleretur.*

Augustinus serm. 27. cap. 1. *Duodecim elegit, & in centum viginti Spiritum misit.*

(49) S. Chrystostomus in Act. hom. 3. pag. 470. Erant ser-

XXIII. *Omniumne linguarum scientiam Spiritus Sanctus Apostolis largitus est?*

℞. Utrum Apostoli scirent nationum omnium
Bar. ad an. 34. §. 242. sermone loqui, an suo usi ab cujusque nationis hominibus intelligerentur, dubitatum est. Sed ipsa
Act. II. 4. Scripturæ verba: *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & cœperunt loqui variis linguis*, seu ut multo clarius est in autographo Græco: ἑτέραις γλώσσαις *alienis linguis*: satis superque ostendunt, Apostolos locutos esse linguis etiam exoticis, non patria tantum & vernacula, quæ ipsis Syriaca Hierosolymitana fuisse existimatur. (50) Quare Augustinus serm. 359. §. 1. *Locuti sunt, implente & donante Spiritu Sancto, linguis omnium gentium. Inde dictum:* Non sunt loquelæ, neque sermones, quorum non audiantur voces eorum. Et Hieronymus
Pag. 414. epist. 54. ad Marcellam: *Decima die, post ascensum Domini, hoc est, quinquagesima post resurrectionem, Spiritum Sanctum descendisse, linguasque credentium esse divisas, ita ut unusquisque omnium*
D. Tho. 2. 2. qu. 176. Art. 1. *gentium sermone loqueretur*. Est ejus opinionis Gregorius Magnus hom. 30. in Evangel. Cyrillus Catech. 17. §. 16. Theodoretus in cap. 14. Epist. 1.
Act. II. 14. ad Cor. & Gregorius Nazianzenus orat. 44. (51) in-

ferme centum viginti. *Fortassis Septuaginta, quos selegerat, aut alii quoque probiores, qualis est hic Joseph, Matthias, mulieres, quæ a Galilæa secutæ fuerant illum, simul & ubique adfuerant.*

(50) S. Paulus I. ad Cor. cap. XIV. 18. *Gratias ago Deo meo, quod omnium vestrum lingua loquor.*

(51) Hyacinthus Serry exercitat. 63. §. 6. *Nunc quod ad alterum institutæ disputationis caput attinet, ea Divo Gregorio Nazianzeno sententia stetit Oratione 44. in eo prodigium illud fuisse positum, quod propria duntaxat lingua loquentes Apostoli Syro-hebræa, a variarum nationum populis intelligerentur. Qua de caussa in Actibus Apostolicis cap. 2. observatum*

Inficias tamen non iverim, Petri una lingua loquentis sermonem a variis lingua & natione hominibus, qui erant Hierosolymis, fuisse perceptum, idemque potuisse contingere aliis Apostolis pro concione dicentibus ad populos, qui non ejusdem linguæ societate conjungerentur. (52) Quod item postea usuvenit D. Antonio Patavino Romæ ad *diversarum gentium multitudinem* Pontificis jussu verba facienti: *nam beati viri linguam ita instruxit gratia Spiritus Sancti, ut singuli, & aperte audirent, & plane intelligerent idioma regionis suæ, in quorum sit, diversarum nationum populos inclamasse*: Quomodo nos audivimus unusquisque linguam nostram, in qua nati sumus? *Et infra*: Audivimus eos loquentes nostris linguis magnalia Dei: *quasi id audirent illi tantum, non item ipsimet Apostoli loquerentur*.

S. Gregorius Nazianzenus Orat. 44. pag. 715. & 716. *At vero linguis externis, ac non vernaculis Apostoli loquebantur, singularique miraculo sermo ab his, qui non didicerant, proferebatur: signumque illud infidelibus erat, non fidelibus, ut infidelium accusator esset; sicut scriptum est*: Quoniam in aliis linguis, & in labiis aliis loquar populo huic, ac ne sic quidem exaudient me, dicit Dominus. Audiebant autem. *Verum hic paulum consiste, atque ambige quo modo distinguenda sit oratio. Textus enim nonnullam ambiguitatem habet interpunctione dirimendam. Verum enim audiebant sua quisque dialecto, ita ut verbi gratia vox quidem una emitteretur, multæ autem audirentur, sic videlicet pulsato ac perstrepente aere, pluribusque vocibus, ut magis perspicue dicam, ex una voce effectis: an potius in hoc verbo*, Audiebant, *punctum statuendum est: atque hæc verba*: Loquentes suis linguis, *cum his, quæ sequuntur, jungenda sunt, ut sic legatur*, Loquentes linguis, *propriis scilicet, audientium, hoc est externis: qui etiam sensus mihi magis arridet. Nam illo quidem modo eorum potius, qui audiebant, quam qui verba faciebant, hoc miraculum fuerit: at hoc sensu eorum qui loquebantur, qui etiam temulentiæ insimulabantur, haud dubie quia ipsi per Spiritus operationem novi miraculi aliquid circa voces designabant*,

(52) Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 48. §. 7. & 8.

quo & nati & educati fuerunt, quemadmodum est in ejus vita apud Surium die XIV. Junii.

XXIV. *Cur igitur Apostoli habuerunt interpretem?*

Bar. ad an. 45. §. 35.36.37. ℟. Duplici de causa. Primum ut quæ ipsi loquentes ad Gentem aliquam, puta, ad Romanos, latine dixissent, interpretes propria cujusque lingua exponerent iis, qui ex alia gente, latini sermonis ignari, concionibus interfuissent; deinde vero ut captu difficilia ab Apostolis prolata explicarent. Quamvis enim Apostoli dabant operam, ut audientium utilitati consulerent; interdum tamen divino Spiritu abrepti sublimius loquebantur, quam ut intelligi possent sine interprete, juxta illud D. Pauli: *Spiritus loquitur mysteria*. Donum autem interpretandi fuisse a Deo perinde, ac donum linguarum, docet idem Paulus: *Alii per Spiritum dantur genera linguarum, alii interpretatio sermonum*. (53)

1. Ad Cor. XIV. 2. XII. 8. 10.

XXV.

(53) Interpretis officium diu in Ecclesia perdurasse, testis est Epiphanius in Expositione Fidei Catholicæ §. 21. pag. 1104. ubi in Ordinibus Ecclesiasticis numerat interpretes: *Post illos omnes deinceps Exorcistæ sequuntur, & linguarum interpretes tam in lectionibus, quam in concionibus*.

Petrus habuit interpretem Marcum, & Glauciam, ut & Paulus Titum; quemadmodum narrat Clemens Alexandrinus l. 7. Strom. pag. 749. & Hieronymus epist. 150. quæst. 11. Petrum interpretis operam adhibuisse etiam in scribendis epistolis, ibidem pag. 809. tradit Hieronymus, qui ex eo, quod stilus epistolarum ejus diversus sit, & minime constans, colligit, *pro necessitate rerum diversis eum usum interpretibus*; quin addit, Marci Evangelium Petro *narrante, & illo scribente compositum*. Paulus vero, referente eodem Hieronymo, idcirco utebatur interprete, quod *divinorum sensuum majestatem digno non poterat græci eloquii explicare sermone*.

Neque inde sequitur, linguarum donum Apostolis magno usui non fuisse. Nam donum illud in eo positum erat, ut

qua-

XXV. *Quinam præter Apostolos omnigena linguarum scientia donati sunt?*

℞. Ii omnes, quos in Cœnaculo una cum Apostolis manentes Spiritus Sanctus afflavit. De illis enim generatim scriptum est: *Repleti sunt omnes Spiritu Sancto, & cœperunt loqui variis linguis*. Cujus doni participes Deus id temporis etiam eos fieri voluit, qui ab Apostolis Spiritum Sanctum accepissent, quamvis ad munus Apostolicum minime electi essent; quin Ethnicos ipsos ad Christum conversos, ut est apud Lucam in Actis: *Obstupuerunt ex Circumcisione Fideles, qui venerant cum Petro, quia & in nationes gratia Spiritus Sancti effusa est. Audiebant enim illos loquentes linguis, & magnificantes Deum*. (54)

Act. II. 4. Act. 10. 45. XIX. 6.

XXVI.

quavis lingua, cum opus esset, familiariter loquerentur, non autem ut elegantissime dicerent. D. Thomas 2. 2. quæst. 176. art. 1. ad 1. *Ideo sufficienter & Paulus, & alii Apostoli fuerunt instructi divinitus in linguis omnium gentium, quantum requirebatur ad fidei doctrinam: sed quantum ad quædam, quæ superadduntur humana arte ad ornatum & gratiam locutionis, Apostolus instructus erat in propria lingua, non autem in aliena*.

(54) Augustinus serm. 267. cap. 2. *Omnes, qui aderant* (in Cœnaculo) *unam linguam didicerant. Venit Spiritus Sanctus: impleti sunt, cœperunt loqui linguis variis omnium gentium, quas non noverant, nec didicerant: sed docebat ille, qui venerat; intravit, impleti sunt, fudit. Et tunc hoc erat signum; quicunque accipiebat Spiritum Sanctum, subito impletus Spiritu linguis omnium loquebatur, non illi solum centum viginti. Docent nos Litteræ ipsæ: postea crediderunt homines, baptizati sunt, acceperunt Spiritum Sanctum, linguis omnium gentium locuti sunt*.

Divino hoc linguarum dono affecti sunt Fideles usque ad initium sæculi III. S. Irenæus, qui obiit anno Christi 202. lib. 5. cap. 6. *Perfectos dicit* Apostolos *eos, qui perceperunt Spiritum Dei, & omnibus linguis loquuntur per Spiritum Dei, quemadmodum & ipse loquebatur. Quemadmodum*

&

XXVI. *Quandonam provincias sortiti, Christi legatione etiam apud Ethnicos fungi cœperunt?*

℞. Incertum diversi Auctores faciunt. Anno Christi quarto & quadragesimo id contigisse, censet Baronius ad annum eumdem §. 13. & 20. (55) Illud videtur pro certo habendum, Aposto-

& multos audivimus fratres in Ecclesia, prophetica habentes charismata, & per Spiritum universis linguis loquentes.

(55) Lucas cap. XXIV. 46. 47. *Oportebat prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientibus ab Hierosolyma.*

Tertullianus de Præscript. Hæretic. cap. 20. *Apostoli primo per Judæam contestata fide in Jesum Christum, & Ecclesiis institutis; dehinc in orbem profecti eamdem doctrinam ejusdem fidei Nationibus promulgarunt.* S. Chrysostomus in Matth. hom. 70. pag. 606. *Apostoli Judæis primo prædicaverunt, longoque temporis spatio cæsi & flagellati in Judæa manentes: ac demum ab ipsis propulsi in gentes profecti sunt.* Apollonius antiquus Theologus apud Eusebium l. 5. c. 18. *tanquam ex veterum Traditione hæc refert: Dominum Apostolis suis præcepisse, ne intra duodecim annos Hierosolymis excederent.* Et Clemens Alexandrinus lib. 6. Strom. pag. 636. *Præterea dicit Petrus, Dominum dixisse Apostolis: Si quis ergo velit ex Israel duci pœnitentia, & propter nomen meum credere in Deum, remittentur ei peccata post duodecim annos.* Si verum id esset, a Pascha anni 46. annus duodecimus inchoaretur. *Sed*, ut ait Baronius ad an. 39. §. 22. *majoris esse fidei Acta Apostolorum a Luca conscripta quavis auctoritate majorum, nemo negarit.* In his autem cap. 8. 9. & 10. habetur, longe antequam anni illi evolverentur, Petrum, & Joannem Samariam petiisse, ipsum vero Petrum Syriam, Palæstinam peragrasse, & carcere ab Angelo eductum, Judæa, nedum Hierosolymis excessisse. Quod si ille significare voluit, non debuisse Apostolos eo intervallo temporis in provincias longinquas se conferre, jam & ipse, qui Apollonii locum recitat, nullam ejus auctoritatis rationem habet. Scribit enim in Chronico, S. Petrum anno Domini 44. *Romam profectum esse.* Quare non contemnenda videtur Papebrochii conjectura, qui in Conatu Chronico-Historico Dissertat. 2. tom. 7. Maji pag. 79. num. 2. opinatur, hunc erro-

ſtolos, haud ita multo poſt baptizatum a Petro Centurionem Cornelium, ex Judæorum regione profectos *acceptam a Chriſto diſciplinam fideliter nationibus aſſignare* cœpiſſe. (56) Tunc enim per viſum lintei, omne animantium genus complectentis, ter Cœlo demiſſi, juſſus eſt Petrus, ac proinde ceteri Apoſtoli, cæleſtem Chriſti doctrinam etiam cum Gentibus communicare, & *virtutibus atque ſermonibus divini amoris incendia concitare*. (57) Suſceperunt igitur, ut verbis Magni Leonis utar, *imbuendum Evangelio mundum* Serm. 80. c. 3. *diſtributis ſibi terrarum partibus*, vel ſortito, ut

C So-

errorem eſſe vel Apollonii, vel ipſius Euſebii annos *duodecim* pro *duobus* ſcribentis. Vide Bollandianos ad diem XV. Julii pag. 10. §. 2. & Diſputationem noſtram ſecundam ad Vitas Pontificum Romanorum a nobis deſcriptas pag. 20. Petrus de Natalibus in Cathalogo Sanctorum lib. 6. cap. 99. *Diviſio Apoſtolorum ad prædicandum Idibus Julii celebratur*.

Bollandiani ad eumdem Julii diem §. 1. num. 1. pag. 6. *Quamvis antiqui Eccleſiæ Patres, aliique tum Græci, tum Latini ſcriptores de hac Apoſtolorum Diviſione ſæpius meminerint, tamen nec certum Feſtum diem eidem aſſignant..., Saltem ſæculo XII. antiquior videtur Feſtivitatis inſtitutio*.

(56) Tertullianus de Præſcript. Hæretic. cap. 6. pag. 204. Origenes in Numeros hom. 11. §. 3. pag. 506. tom. 2. *Non ſolum hujus Cæſarienſis Eccleſiæ, ſed fortaſſis & omnium gentium primitiæ Cornelius appellandus eſt: primus enim credidit ex gentibus, & primus Sancto Spiritu repletus eſt. Et ideo recte primitiæ gentium appellabitur*.

Etiam Auguſtinus in Pſal. 96. §. 13. docet, ante Cornelium non fuiſſe ex Gentibus non circumciſis, qui crediderit, & baptizatus fuerit.

Calmetus in Act. extremo cap. 10. obſervat, modum ipſum & rationem, qua hiſtoria ejus converſionis & baptiſmi ibidem narratur, ſatis probare, neminem ante illum accepiſſe Spiritum Sanctum, & Baptiſmum.

(57) S. Auguſtinus de vera religione cap. 3. §. 4. Chryſoſtomus in Act. hom. 22. pag. 609. *Linteum hoc eſt terra, beſtiæ autem in illa, gentiles*. Viſum hoc explanat Auguſtinus in Pſal. 103. ſerm. 3. §. 2. & ſerm. 266. §. 6. alias 5. inter editos ex majoris Cartuſiæ MSS.

Lib. 1. c. 19. Socrati, aliisque placuit, vel potius signo voluntatem Spiritus Sancti indicante. (58) Spiritus enim Sanctus, ut ait Hieronymus in Esajam extremo cap. 34. *congregavit eos, deditque eis sortes, atque divisit*. Antequam tamen dividerentur, & diversi abirent, eodem divino Spiritu afflati convenientes Hierosolymam (59) Christianæ Fidei formulam componendam censuerunt, ut eadem *per omnes gentes æqualiter prædicarent*, (60) eamque Symbolum appellarunt, sive quia in eam omnes contulerunt, sive quia ea veluti nota & tessera quadam Christianos internoscerent, ut docet Rufinus expositione in Symbolum Apostolorum. (61)

Pag. 122.

XXVII.

(58) Vide Bollandianos ad diem XV. Julii pag. 9. num. 12.

(59) Venantius Fortunatus in Expositione Symboli tom. 10. Biblioth. Patr. pag. 592.

(60) S. Justinus Apolog. 2. pag. 78. *Hierosolymis duodecim viri profecti sunt in mundum, atque ii quidem indocti, & minime eloquentes: Dei autem virtute omni hominum generi denuntiaverunt, a Christo missos se esse, qui cunctos Verbum Dei docerent.*

(61) Concilium Florentinum extrema sessione 21. apud Labbeum tom. 13. Conc. pag. 322. & apud Harduinum tom. 9. pag. 259. *Tessera quidem vocatur, quoniam signum ex compacto quodam est factum. Nota vero, quia per illud designatur, quod creditur: & quoniam signo baptismatis discernitur Christianus a non Christiano, vocat illud Athanasius Symbolum sanctificationis.*

Rufini verba sunt hæc: *Tradunt majores nostri, quod post ascensionem Domini, cum per adventum Spiritus Sancti supra singulos quosque Apostolos igneæ linguæ sedissent, ut loquelis diversis variisque loquerentur, per quod eis nulla gens extranea, nulla linguæ barbaries inaccessa videretur & invia; præceptum eis a Domino datum hoc, ad prædicandum Dei verbum ad singulas quemque proficisci nationes. Discessuri itaque ab invicem normam sibi prius futuræ prædicationis in commune constituunt, ne forte alii alio adducti, diversum aliquid his, qui ad fidem invitabantur, exponerent. Omnes igitur in uno positi, & Spiritu Sancto repleti, breve istud futuræ sibi*

præ-

XXVII. *Singuline ſingulos Articulos Symboli pronunciarunt?*

℞. Non admodum repugno, quin ita ſentias. Video enim id placuiſſe viris magnis commotis præſertim auctoritate Leonis in Epiſtola 27. ad Pulcheriam Auguſtam: *Siquidem*, ait, *ipſius Catholici Symboli brevis, & perfecta confeſſio, quæ* Bar. ad an. 44. §. 17.

C 2 duo-

prædicationis indicium in unum conferendo, quod ſentiebat unuſquiſque, componunt, atque hanc credentibus dandam eſſe regulam ſtatuunt. Symbolum autem hoc multis & juſtiſſimis ex cauſſis appellari voluerunt. Symbolum *enim Græce &* indicium *dici poteſt &* collatio, *hoc eſt quod plures in unum conferunt. Id enim fecerunt Apoſtoli in his ſermonibus, in unum conferendo, quod unuſquiſque ſenſit.* Indicium *autem, vel* ſignum *idcirco dicitur, quia in illo tempore, ſicut Paulus Apoſtolus dicit, & in Actibus Apoſtolorum refertur, multi ex circumeuntibus Judæis ſimulabant ſe eſſe Apoſtolos Chriſti, & lucri alicujus vel ventris gratia ad prædicandum proficiſcebantur, nominantes quidem Chriſtum, ſed non integris traditionum lineis nuntiantes. Idcirco iſtud* indicium *poſuerunt, per quod agnoſceretur is, qui Chriſtum vere ſecundum Apoſtolicas regulas prædicaret.* Juſtus Fontaninus Hiſtoriæ Litterariæ Aquilejenſis lib. 5. cap. 14. pag. 382. *Dupinum in tomo V. Bibliothecæ quinto ſæculo primum & ſolum Rufinum Apoſtolos Symboli auctores feciſſe affirmantem hinc ſpiſſi erroris jure arguit Matthæus Petitdierius in Animadverſionibus tom. I. pag. 96.*

Caſſianus lib. 6. de Incarnat. cap. 3. *Quod Græce σύμβολον dicitur, Latine* collatio *nominatur.* Collatio *autem ideo, quia in unum collata ab Apoſtolis Domini totius catholicæ legis fide, quidquid per univerſum divinorum voluminum corpus immenſa funditur copia, totum in Symboli colligitur brevitate perfecta.*

S. Maximus hom. in traditione Symboli Bibl. Patr. tom. 6. pag. 42. *Apoſtoli exemplum ſequentes Eccleſiæ Dei, quam adverſum malitiam diabolici furoris armabant, myſterium Symboli tradiderunt, ut quia ſub uno Chriſti nomine credentium erat futura diverſitas, ſignaculum Symboli inter fideles, perfidoſque ſecerneret.* Plura in hanc rem Joſephus Binghamus in Originibus ſive Antiquitatibus Eccleſiaſticis lib. 10. cap. 3. §. 1. pag. 62. vol. 4.

duodecim Apostolorum totidem est signata sententiis, tam instructa sit munitione cælesti, ut omnes hæreticorum opiniones solo ipsius possint gladio obtruncari. (62) Illud te monitum volo, sermones duos, in quibus Apostoli suum singuli articulum pronunciantes inducuntur, olim nomine S. Augustini editos, non esse Augustini, & a Monachis Benedictinis inter supposititios in Appendice esse relatos. * Νοθείαν suam prodit alter, qui est 241. dissentiens ab altero, qui est 240. Nam præter Thomam, Thaddæum seu Judam, & Matthiam alii non eodem modo, neque eodem ordine suos Articulos pronunciant. (63)

* Spuritatem.

XXVIII. *Certumne est, hoc Symbolum traditum esse ab Apostolis?*

℟. Imo certo certius. Præter modo recitatum testimonium Rufini, qui Symbolum ab Apostolis in unum congregatis, & divino Spiritu instinctis compositum, docet ex traditione majorum, probat id, hac in re Rufino consentiens, S. Hieronymus epist. 61. extremo cap. 9. *In Symbolo fidei, & spei nostræ,* ait, *quod ab Apostolis traditum non scribitur in charta & atramento, sed in tabulis cordis carnalibus, post confessionem Trinitatis, & unitatem Ecclesiæ, omne Christiani dogmatis Sacramentum carnis resurrectione concluditur.* (64) His

Pag. 461.

(62) Hinc vides, errasse Collectorem Lipsiensem, qui in Supplementis ad Nova Acta Eruditorum anno 1737. editis, tom. 2. sect. 4. pag. 184. recensens Historiæ Apostolicæ editionem primam ita scribit: *Symbolum ab Apostolis compositum esse credit, nec repugnat, quin singuli singulos articulos Symboli pronuntiarint, auctoritate innixus* Baronii *in Annalibus*. Non enim ego nitor auctoritate Baronii, sed Leonis Magni, qua viros magnos permotos novi.

(63) Vide Joannis Alberti Fabricii Codicem Apocryphum Novi Testamenti part. 3. pag. 339.

(64) *Fuit illud ad quintum usque sæculum in usu ac more*

His paulo antiquior Ambrosius lib. 1. epist. 7. ad Siricium Pontificem; *Credatur*, inquit, *Symbolo Apostolorum, quod Ecclesia Romana intemeratum semper custodit & servat*. (65) Etiam Tertullianus Fidei regulam Ecclesiæ præscriptam ab Apostolis prædicat multis locis. (66) Quid Irenæus, qui magis etiam, quam Tertullianus *vicinus fuit Apostolorum temporibus*, (67) & *cum Polycarpo* Pag. 186. tom. 5.

re positum, ut Apostolorum Symbolum, Oratio Dominica, aliaque complura Fidei arcana Fidelium cordi, non chartæ committerentur. Norunt omnes, quam accurate, quoties de Eucharistia sermo incidebat, circumspicerent Sancti Patres, ne quam emitterent voculam, qua mysterium non ethnicis modo, sed vel etiam catechumenis prodi posset. Quin ad Decentium, eumque Episcopum scribens Innocentius, ea, quibus Confirmationis Sacramentum confertur, verba dicere se non posse, *ait*, ne magis prodere, quam ad consultationem respondere *videretur*. Petrus Coustant in Præfat. ad Epist. Rom. Pont. part. 2. §. 51. pag. LVI.

(65) *Symbolo ab Apostolis tradito plangimus hæc verba fuisse sublata, quæ nobis totius spem vitæ salutisque promittunt:* Cælestinus Papa I. epist. 13. ad Nestorium apud Petrum Coustant in Epistolis Romanorum Pontificum tom. 1. pag. 1119. §. 4. apud Harduinum tom. 1. Conc. pag. 1303. & apud Labbeum tom. 3. pag. 357. Cælestini quoque successor Sixtus III. epist. 5. §. 3. scribit Nestorii commentis *de symbolo primum inter Apostolos tradito derogari*, apud *eumdem* Coustant pag. 1255. Harguinum 1707. Labbeum 1177.

(66) De Virginibus velandis cap. 1. pag. 173. *Regula fidei una omnino est, sola immobilis, & irreformabilis, credendi scilicet in unicum Deum omnipotentem, mundi conditorem, & filium ejus Jesum Christum, natum ex Virgine Maria, crucifixum sub Pontio Pilato, tertia die resuscitatum a mortuis, receptum in Cælis, sedentem nunc ad dexteram Patris, venturum judicare vivos & mortuos per carnis etiam resurrectionem*. Et de præscript. Hæretic. cap. 13. 21. & 37. pag. 215. *Quicumque in ea regula incedimus, quam Ecclesia ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo tradidit.*

(67) S. Basilius de Spiritu Sancto cap. 29. pag. 558. S. Augustinus lib. 1. contra Julianum Pelagianum cap. 3. §. 5. *Irenæus Lugdunensis Episcopus non longe a temporibus Apostolorum fuit*. Vide nostram Disputationem 3. ad Vitas Pont. Rom. a nobis descriptas pag. 25.

Joannis Evangelistæ discipulo (68) *familiariter est versatus?* (69) Nonne sui ævi hæreticis opponit *fidem eam ab Apostolis, eorumque discipulis acceptam, quæ est in unum Deum Patrem omnipotentem, qui fecit Cælum, & terram, & in unum Jesum Christum, Filium Dei, nostræ salutis caussa incarnatum, & in Spiritum Sanctum?* (70) quæ verba satis indicant, illum loqui de Symbolo Apostolorum. Eorum autem, qui contra dicunt, *præcipua argumenta*, si forte scire cupias, *sunt*, primum, *quod Symboli mentio in* Actis Apostolorum *nulla occurrat:* secundum, *quod priorum trium Ecclesiæ sæculorum Patres de eodem alte sileant:* tertium *denique, quod prima Symbola in verbis nonnihil dissideant.* (71) *Unde colligunt, non Apostolos ipsos, sed priscos Episcopos Symbolum e præcipuis*

(68) S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 17. pag. 279. S. Maximus in Scholiis ad epist. 7. S. Dionysii Areopagitæ tom. 2. Bibl. Patrum pag. 354. *S. Polycarpus Smyrnæ in Asia fuit Episcopus, & discipulus S. Joannis Evangelistæ, uti testatur Irenæus libro tertio adversus falsi nominis scientiam.*

(69) Irenæus ipse de se in Epistola ad Florinum apud Eusebium lib. 5. Hist. Eccl. cap. 20. pag. 152. & apud Nicephorum lib. 4. cap. 30. pag. 329.

(70) Lib. 1. contra Hæreses cap. 10. ex interpretatione Billii, & editione Renati Massuet, qui annotat hæc: *Symbolum Apostolicum hic indigitat Irenæus, cujus singulos pene articulos refert, ut ad eorum amussim hæreticorum placita deinceps exigat.*

(71) Specimen discriminum inter prima Symbola habes apud Ceillierium in Historia Generali Auctorum Sacrorum lib. 3. cap. 3. pag. 521. Symbolum vulgare: *Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, creatorem Cæli, & terræ:* Aquilejense; *Credo in Deum Patrem omnipotentem, invisibilem, & impassibilem;* Orientale: *Credo in unum Deum Patrem omnipotentem:* Romanum: *Credo in Deum Patrem omnipotentem.* Plurium vero Symbolorum collectionem si velis, habes apud Binghamum in Originibus, sive Antiquitatibus Ecclesiasticis lib. 10. cap. 4. pag. 79. vol. 4.

puis Fidei capitibus conflasse. (72) At Lucas in Actis, teste D. Hieronymo, *multa historiographi licentia prætermisit*, (73) ut qui ne scripti quidem ab se Evangelii meminit: atque ob eam fortasse caussam Symbolum non memorat, quia non scripto traditum est ab Apostolis, sed Fidelium memoriæ commendatum, ut patet ex Rufini, & Hieronymi testimoniis: quæ etiam caussa est, cur, relatum non fuerit in canonem, seu numerum sacrarum Scripturarum. (74) Illud alterum omnino falsum est. Nam Irenæus, cujus verba supra posita sunt, sæculo Christianæ Ecclesiæ altero claruit. Denique sola Ecclesia Romana Symbolum Apostolicum semper custodivit integrum & intemeratum, recitavitque eo ordine, iis verbis, ac sententiis, quibus traditum est ab Apostolis. Aliæ Ecclesiæ aliqua interdum addiderunt majoris explicationis gratia adversus hæreses insurgentes. (75) Hinc prima Symbola non-

(72) Monachi Ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri in citatum D. Ambrosii locum, qui apud ipsos est in epist. 42. §. 5. pag. *967*.

(73) Comment. in Epist. ad Galatas cap. 2. tom. *6*. pag. 128. Vide nostram Disputationem I. ad Vitas Pontificum Romanorum a nobis descriptas pag. *6*.

(74) Hieronymi testimonium jam recitavimus, Rufini est hujusmodi, Expositione in Symbolum Apostolorum: *Idcirco hæc non scribi chartulis atque membranis, sed retineri cordibus tradiderunt, ut certum esset, neminem hæc ex lectione, quæ interdum pervenire etiam ad infideles solet, sed ex Apostolorum traditione didicisse*.

S. Petrus Chrysologus serm. *61*. de Symbolo Apostolorum tom. 7. Bibl. Patr. pag. 892. *Monemus, ne quis committat litteris, quod est cordi mandaturus, ut credat*.

(75) Rufinus memorata expositione in Symbolum Apostolorum: *Verum priusquam incipiam de ipsis sermonum virtutibus disputare, illud non importune commonendum puto, quod in diversis Ecclesiis aliqua in his verbis inveniuntur adjecta. In Ecclesia tamen Urbis Romæ hoc non deprehenditur factum, quod ego propterea esse arbitror, quod neque hæresis ulla*

nihil dissident inter se, quæ dissensio nihil obstat, cum non ex Symbolo Aquilejensi, aut Orientali dirimenda sit, sed ex solius Romanæ Ecclesiæ Symbolo, quod ipsissimum est Apostolorum.

XXIX. *Præter Fidei Symbolum edideruntne alias Christianæ Doctrinæ regulas?*

℞. Haud equidem dubitem, Apostolos disciplinam Ecclesiarum, quas instituerant, certis quibusdam regulis sanxisse: sed nulla ad nos pervenit præter illam, quam in Concilio Hierosolymitano condiderunt, decernentes, ut Christiani immunes essent Circumcisione, & Mosaicis ceremoniis; abstinerent tamen idolothytis, sanguine, suffocato, & fornicatione. Canones enim, & Constitutiones, quæ Apostolorum nomine inscribuntur, longe post tempora Apostolorum in lucem prodierunt.

Act. XV. 20. 28.

XXX. *Isti Canones atque Constitutiones quonam tempore prodierunt?*

Bar. ad an. 102. §. 9.

℞. Suppositæ Apostolorum Constitutiones Clemen-

ulla illic sumsit exordium: & mos ibi servatur antiquus, eos, qui gratiam baptismi suscepturi sunt, publice, id est fidelium populo audienti symbolum reddere, & utique adjectionem unius saltem sermonis, eorum, qui præcesserunt in fide, non admittit auditus. In ceteris autem locis, quantum intelligi datur propter nonnullos hæreticos addita quædam videntur, per quæ novellæ doctrinæ sensus crederetur excludi. Nos tamen illum ordinem sequimur, quem in Aquilejensi Ecclesia per lavacri gratiam suscepimus. Ex postremis hisce verbis satis constat, istud Rufini opusculum perperam & injuria ab aliis Cypriano, ab aliis Hieronymo adscriptum fuisse, cum neuter *in Aquilejensi Ecclesia lavacri gratiam susceperit*. Ceterum in sententiam nostram disputat etiam Christianus Lupus dissertat. de Symbolo Apostolico, & Nicæno pag. 177. tom. 1. & pag. 385. tom. 2.

mentis Romani Pontificis titulo prodiisse existimantur quarto Christi sæculo, aut etiam serius. Canones vero Apostolicos post annum Æræ vulgaris 258. & ante Nicænam I. Synodum anno 325. celebratam editos volunt aliqui. Alii, quibus magis crediderim, post memoratum Nicænum Concilium vulgatos contendunt, tum quod Canones tertius, & septimus eadem statuant, quæ duntaxat ex eo tempore in Ecclesia usurpari cœpta videntur; tum quod Fulgentius Ferrandus Carthaginiensis Ecclesiæ Diaconus, qui anno 533. claruit, eos in suam *Breviationem Canonum* non retulerit.

XXXI. *De Canonibus hisce & Constitutionibus quodnam est Eruditorum judicium?*

℟. Diversi diversa de Canonibus sentiunt. Omnes, qui sunt numero quinque & octoginta, Apostolornm esse, contendit Turrianus in primis. Triginta quinque postremos respuit Bellarminus de Scriptoribus Ecclesiasticis in Clemente, & Baronius ad an. 102. §. 14. Ego iis potius assentior, qui omnes ad unum Apostolis abjudicant; idemque judicium pluribus Auctoribus de Apostolicis etiam Constitutionibus ferendum censeo. (76)

XXXII. *Quodnam est de iisdem judicium Ecclesiæ?*

℟. Canones perinde, atque Constitutiones, licet has ab hæreticis depravatas esse fateatur, suscepit Ecclesia Orientalis can. 2. Synodi Trullanæ, seu Quinisextæ anno *692*. celebratæ, ut est apud Labbeum tom. *6*. Conc. pag. 1140. Ecclesia vero Occidentalis, Constitutionibus omnino re-

(76) Vide Thomæ Ittiggii Historiam Ecclesiasticam cap. 1. §. 22. pag. 46.

rejectis, quinquaginta duntaxat priores Canones vix tandem admisit. Hos enim, omissis reliquis triginta quinque, in quos caderet censura Gelasii, (77) hos, inquam, utpote singulari veteris Ecclesiæ doctrina refertos, sexto Christi sæculo ineunte suæ Collectioni inseruit Dionysius Exiguus, ac demum Romana Ecclesia probavit, ut ex Concilio Lateranensi habito sub Stephano III. anno 769. aperte colligitur. (78)

XXXIII. *Quid sentis de novem Canonibus, qui ab Apostolis in Concilio Antiocheno editi dicuntur?*

℟. Idem omnino, ac de Canonibus Apostolicis. Non enim modo Concilium istud Antiochenum, & Canones illi novem a nullo memorantur antiquorum, sed etiam absurda, falsa, & Apostolis injuriosa continent. Scribit quidem Innocentius I. epist. 18. cap. 1. de Ecclesia Antiochena loquens: *Ubi & nomen accepit Religio Christiana, & quæ conventum Apostolorum apud se fieri celeberrimum meruit:* Nemo tamen non videt, lo-

Apud. Lab. t.2. Conc. pag.1269.

(77) *Liber Canonum Apostolorum apocryphus* dicitur a Gelasio in Concilio, cui septuaginta Episcopi interfuerunt, Romæ anno 494. celebrato, apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1265. Quod tamen non ita accipiendum est, quasi omnes Gelasius rejecerit. Nam Petrus de Marca l. 3. de Concordia c. 2. §. 7. *Variæ sunt classes apocryphorum in Notitia Gelasii, ut observarunt viri eruditi, cum non tantum figmenta hæreticorum veniant in hunc censum; sed etiam opuscula tractatorum, in quibus sunt nævi quidam.* Canones igitur Apostolici tamquam nævo aliquo aspersi, & ab Apostolis non collecti, inter apocrypha a Gelasio recensentur. Vide Remigii Ceillier Historiam generalem auctorum sacrorum & Ecclesiasticorum tom. 3. cap. 32. 33.

(78) Ita habet act. IV. apud Harduinum tom. 3. Conc. pag. 2015. *Non amplius suscipiantur Apostolorum Canonum prolata per S. Clementem, nisi quinquaginta capita, quæ suscepit Sancta Dei Catholica Romana Ecclesia.*

locum hunc esse corruptum, & *pro se*, non *apud se*, legendum esse. Palam namque est, eum loqui de Concilio Hierosolymitano, quod unum merito dixeris C*onventum Apostolorum celeberrimum*: qui cum pro Ecclesia Antiochena celebratus sit, nempe ad dirimendam controversiam, num Circumcisio servanda esset, Antiochiæ excitatam; omnino dicendum est, Innocentium scripsisse *pro se*, non *apud se*. (79)

XXXIV.

(79) *Hos Canones primus publicavit Franciscus Turrianus lib.* 1. *pro Canonibus Apostolicis adversus Centuriatores Magdeburgenses cap.* 25. *Post Turrianum, sed quodammodo mutatos, dant Baronius ad an.* 102. §. 19. *atque exinde Binius Tom. I. Conc. & Labbeus Tom. I. pag.* 62. *nam Harduinus velut spurios in sua editione prætermisit. Spurios esse docet Joan. Dalæus lib.* 3. *de pseudepigraphis Apostolicis* cap. 22. 25. *cujus argumenta breviter repetunt Antonius Pagi in Critica Baroniana ad an.* 56. *& Natalis Alexander Hist. Eccles. sæc. I. Dissertat. XX.* Joannes Albertus Fabricius in Codice Apocrypho Novi Testamenti part. 3. pag. 336.

Benedictus Bacchinius in Differtat. de Ecclesiasticæ Hierarchiæ originibus part. 1. cap. 3. §. 6. pag. 206. nomine *Conventus Apostolorum celeberrimi*, intelligit, *Ecclesiam, in qua primum extra terram Synedrii Apostolici jus omne emicuit, quod antea Hierosolymis tantum fuerat visum*.

Petrus Coustant tom. 1. Epist. Rom. Pont. annotat. in cit. epist. Innocentii I. pag. 851. *Apostolorum conventum Antiochiæ celebratum etiam Gregorius Pisinuntensium Episcopus in Nicæno* II. *Concilio to.* 7. *Concil. Lab. pag.* 63. c. *non tantum laudat, sed & canonem pro imaginibus ex eo profert. Eruditi tamen nullum ibi Apostolorum conventum habitum censent. Qua de re vide* Tillemontium *tom.* 1. *Hist. Eccl. p.* 525. *Sed is Innocentii locus saltem argumento est, non recens fuisse scriptum illud, quod pro Antiocheno Concilio ab Apostolis celebrato prædictus* Episcopus *laudavit: adeoque spernendam non esse quam ille pro imaginibus ex eo protulit auctoritatem: non quo canon ille Apostolis vere adjudicetur, sed quo non receptior seculo* IV. *esse verisimiliter credatur*.

XXXIV. *Explica mihi Concilium Apostolorum Hierosolymitanum.*

℞. Cum esset, ut modo dixi, Antiochiæ orta
Act. XV. dissensio, quibusdam ex Judæa profectis Circumcisionem æternæ beatitati consequendæ necessariam propugnantibus, Paulo autem, & Barnaba negantibus, consulendos ea de re Apostolos Christiani censuerunt. (80) Missi Hierosolymam
Ann. Ch. 51. Paulus, & Barnabas, & quidam etiam ex iis, qui contra hos dicebant. Convenerunt itaque Apostoli Petrus, Paulus, Joannes, Jacobus, Barnabas, & seniores Discipuli, ut delatam ad se caussam cognoscerent, & quid opus esset facto, decernerent. (81) Quæstione in partem utramque disceptata, surrexit Petrus, veluti Concilii princeps, & quasi increpans pronuntiavit, non esse Ethnicis, qui Christo nomen darent, jugum illud imponendum, quod Judæi ipsi ferre non potuissent. (82) Jacobus, probata Petri sententia, adjecit, cavendum esse, ut abstinerent se ab idolothy-

(80) Dissensionem hanc ortam auctore Cerintho, tradit S. Epiphanius hær. 28. §. 2. pag. 111.

(81) S. Clemens Alexandrinus lib. 4. Stromat. pag. 512. existimat, Apostolos omnes huic Concilio interfuisse, quod omnium nomine Epistola Synodalis scripta sit: *Dicit enim Apostolus:* Omnia alia ex macello emite nihil interrogantes, *convenienter exceptioni eorum, quæ ostenduntur in generali omnium Apostolorum Epistola, quæ, quod ita* visum sit Spiritui Sancto, *scripta quidem est in Actis Apostolorum.*

(82) D. Hieronymus epist. 89. ad S. Augustinum: pag. 633. *In sententiam ejus Jacobus Apostolus, & omnes simul Presbyteri transierunt. Hæc non debent esse molesta lectori, sed & mihi, & illi utilia, ut probemus, ante Apostolum Paulum, non ignorasse Petrum principem hujus decreti, Legem post Evangelium non esse servandam.* Quibus verbis refelluntur hæretici, qui effutiunt, S. Petrum eo modo omnium primum in hac Synodo sententiam dixisse, quo modo *Decanus* in quovis collegio suffragium ferre solet.

thytis, seu immolatitiis, fornicatione, suffocatis, Bar. ad
& sanguine. Quod præceptum Judæis commune an. 51.
idcirco etiam Ethnicis datum est, tum ut Moy- §. 20.
sis Lex ab istis despectui non duceretur, tum ut concordia utrorumque populorum animi facilius coalescerent. (83) Cunctis Jacobo assentientibus, selecti Judas cognomine Barsabas, & Silas, qui una cum Paulo, & Barnaba Antiochiam cum mandatis Concilii proficiscerentur. Eo cum venissent, Epistolam, qua mentes Antiochenorum dubitantium Synodi auctoritate firmarentur, *Antiochiæ, & Syriæ, & Ciliciæ fratribus ex Gentibus* inscriptam in concionem protulerunt. Hæc D. Cap. II. 8. 9.
Lucas. Paulus scribens ad Galatas addit, ejusdem Bar. ad
Concilii decreto sibi, & Barnabæ Gentium, Pe- an. 51.
tro §. 16. & 26.

(83) Lex hæc de suffocatis, & sanguine ad tempus lata, provecta etiam Ecclesiæ ætate servata est, & alibi serius, alibi ocyus abrogata. De ea ita scribit Calmetus in Act. cap. XV. 20. *Ceterum hoc interdictum pluribus sæculis habitum fuit, non tamquam simplex disciplinæ institutum ad pacem fovendam, & evitandum quidquid Judæos offenderet: plures etiam Martyres vitæ ipsius jactura ab hujusmodi escis abstinuerunt*. Tertull. Apologet. Inter tentamenta Christianorum botulos etiam cruore distentos admovetis, certissimi scilicet, illicitum esse penes illos, per quod exorbitare eos vultis. *Religionis nostræ Apologistæ illis, a quibus Christiani accusabantur, quasi pueros comederent, respondebant, non licere sibi animantium sanguine vesci*. Octav. apud Minutium: Tantum ab humano sanguine cavemus, ut nec edulium pecorum in cibis sanguinem noverimus. *Constitutiones Apostolicæ de gradu movent Episcopum, vel Presbyterum, qui carnem cum sanguine, hoc est animal suffocatum comederit: Laicum vero, qui in hunc errorem lapsus fuerit, damnant anathemate. Gangrense Concilium c. 2. Concilium Trullanum c. 68. Vormatiense sub Ludovico Pio c. 65. Epistola Zachariæ Papæ ad S. Bonifacium Archiepiscopum Moguntium, Adam Bremensis c. 20. plures Pœnitentiales idem vetant. Id observatum pluribus in locis usque ad decimum, & undecimum sæculum*. Sed *in Africa ævo S. Augustini non amplius fere vigebat. Græci ad hanc usque diem non edunt purum sanguinem, præparatum, & separatum a carne*. Vide Baronium ad an. 51. §. 22. & Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. sæc. I. dissertat. 10.

tro autem, Jacobo, & Joanni Judæorum curam fuisse demandatam. (84)

XXXV. *Aliane celebrata sunt ab Apostolis Concilia?*

℟. Tria insuper vulgo numerantur. Primum de Electione Matthiæ, de quo Act. cap. 1. Secundum de electione Diaconorum, de quo Act. cap. 6. Tertium (hoc quartum est, si illud, quod modo explicavi, numeres) tertium, inquam, in quo, ut patet ex Act. cap. 21. lata rogatio, ne Christo credentes Judæi uti *Legitimis* prohiberentur. *Verum hæc*, ut ait Baronius, *familiaris potius fuit admonitio, quam Synodica constitutio, atque ea occasione adhibita magis dispensatio, quam dogmatis definitio*. Ob eandem caussam alii neque duos priores conventus in Conciliorum numero habendos censent, cum in neutro illorum dogma ullum decretum sit. Itaque tertium dumtaxat verum esse Concilium, & ceterorum normam, & regulam Conciliorum existimant. Ab his non dissentit Bellarminus, qui lib. 1. de Conciliis cap. 3. scribit, tum *primum cepisse Concilia Christiana* ce-

Ad an. 58. §.118.

(84) Hieronymus in cap. 2. ad Gal. pag. 127. *Occulta hic oritur quæstio. Quid igitur Petrus, si invenisset ex Gentibus, non eos adducebat ad fidem? Aut Paulus, si ex circumcisione aliquos reperisset, non eos ad Christi baptismum provocabat? Quæ ita solvitur, ut dicamus, principale singulis in Judæos & Gentes fuisse mandatum, ut qui defendebant Legem, haberent, quem sequerentur, qui Legi gratiam præferebant, non deesset eis doctor & prævius. In commune vero hoc eos habuisse propositi, ut Christo ex cunctis Gentibus Ecclesiam congregarent. Legimus enim & a S. Petro Gentilem baptizatum fuisse Cornelium, & a Paulo in Synagoga Judæorum Christum sæpissime prædicatum.*

S. Thomas Lect. 2. in eumdem locum: *Præmittitur* Jacobus, *quia erat Episcopus Hierosolymorum, ubi hæc facta sunt.* Joannes *autem iste, fuit* Joannes *Evangelista, qui non deseruit Judæam usque ad tempus* Vespasiani.

celebrari, cum Act. cap. XV. definitum est, onus Circumcisionis Christianis imponendum non esse.

XXXVI. *Apostoli baptizaruntne unquam in nomine tantum Christi?*

℟. Divi Petri verba, *baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi*, præbuere quæstionem, num Apostoli in nomine tantum Christi aliquando baptizaverint. Id quidem Spiritus Sancti instinctu eos fecisse, ut initio nascentis Ecclesiæ Christi nomen celebraretur, aliquibus est visum. Alii autem, quibus ego assentior, id omnino inficiantur, *ne Apostoli*, ut ait S. Hilarius scribens de Synodis §. 85. *reperiantur in crimine, qui baptizare* in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti *jussi, tantum in Jesu nomine baptizaverint*. Quam distinctam & expressam divinarum personarum mentionem adeo necessariam esse, docet D. Thomas, ut si quis alias voces idem significantes usurpet, Sacramentum non conficiat. Quare verba illa D. Petri ita explanat S. Cyprianus epist. 73. *Jesu Christi mentionem facit Petrus, non quasi Pater omitteretur, sed ut Patri quoque Filius adjungeretur*. Imo S. Ambrosius lib. 1. De Spiritu Sancto cap. 3. animadvertit, nullam earum rerum, quæ ab ipso Salvatore præscriptæ sunt, in ea forma desiderari; *quia qui unum dixerit, Trinitatem signavit. Si Christum dicas, & Deum Patrem, a quo unctus est Filius, & ipsum, qui unctus est, Filium, & Spiritum, quo unctus est, designasti*. (85) Sunt demum, qui illam Pe-

Act. II. 38.
Bar. ad an. 34. §. 248.
Matth. XXVIII. 19.
3. p. q. 66. art. 5. ad 7.
Pag. 216. tom. 4.

(85) Etiam D. Augustinus l. 2. contra Maximinum cap. 17. §. 1. *Si autem non nominatis Patre, & Spiritu Sancto, in nomine Jesu Christi jussi sunt baptizari, & tamen intelliguntur non baptizati, nisi in nomine Patris, & Filii, & Spiritus*

Petri vocem ita accipiant, ut putent, significare fidem potius in Christum baptizandis necessariam, quam formam administrati baptismatis: eodem prorsus modo, quo dictum a D. Paulo in Episto-
Cap. III. 27. la ad Galatas: *Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis*, ut significaret, in fide Christi baptizatos esse. (86)

XXXVII.

ritus Sancti; cur non sic audis de Filio Dei: Omnia per ipsum facta sunt, *ut & non nominatum intelligas ibi & Spiritum Sanctum?*

Estius in lib. 4. Sent. Dist. 3. §. 4. pag. 39. ita concludit: *Quatuor ergo modis intelligi potest Apostolos baptizasse in nomine Christi, vel per virtutem ejus, vel auctoritate ejus, vel per meritum ejus, vel in ipso Christo, id est baptismo Christi.* Idem §. sequenti 5. citatos locos Hilarii, Ambrosii, & aliorum interpretatur.

Nicolaus I. interrogatus a Bulgaris, an Baptizatus a Pagano, vel Judæo verum sacramentum suscepisset, non Pontificia auctoritate, sed privata opinione adjecit, baptisma in nomine Christi conferri. Docent id Canus de loc. Theol. l. 6. c. 8. ad 7. & Bellarminus de Rom. Pont. l. 4. c. 12. Consule Nat. Alexandrum dissert. 13. sæc. III. & Augustinum Calmet. Dissertat. de baptismo in nomine Christi Actis Apostolorum præposita. pag. 808. tom. 7.

(86) Harduinus in Quæst. de baptismo in nomine Christi §. 2. *Baptizatos in nomine Jesu intelligi eos necesse est, qui baptizati sunt, postquam invocarunt & confessi sunt nomen Domini Jesu. Dirimenda nimirum ac distrahenda in partes duas simplex* (D. Petri) *oratio est in hunc fere modum ac sensum*. Act. II. 38. Invocet unusquisque vestrum nomen Domini Jesu, & baptizetur. *Ut his vocibus*, in nomine Domini Jesu, *non baptismi formam, sed baptizandorum fidem consignatam intelligas, invocatumque ab iis id nomen ante lavacrum sub Antistitis manu.*

Subjicit §. 6. eo recidere etiam orationem D. Ambrosii, *ut hæc duo edoceat: alterum, hunc esse in sacris litteris loquendi morem, ut vel una Trinitatis appellata persona, intelligi pariter reliquas oporteat: alterum, quod est ex primo consequens, eos, qui salubri lavacro tincti dicuntur, vel si Christum modo sunt ore confessi, totam nihilominus Trinitatem animo ac fide percepisse.*

Petrus Coustant in dissertatione, qua vera Stephani circa

XXXVII. *Quomodo baptizarunt ante præscriptam illam a Christo baptismi formam?*

℟. Cum baptizaverint Apostoli ipso Christo vivente, ac prædicante, ut est apud Joannem & cum baptismi forma præscripta non legatur a Christo nisi post resurrectionem, ut est apud Matthæum; jure ambigitur, quem baptismum, Joannis ne, an Christi, eodem Christo Domino superstite, ipsi contulerint. Tertullianus de baptismo cap. 11. *Tingebant*, inquit, *discipuli ejus, ut ministri, ut Joannes ante præcursor, eodem baptismo Joannis, ne qui alio putet, quia, nec exstat alius nisi postea Christi, qui tunc utique a discentibus dari non poterat, utpote nondum adimpleta gloria Domini, nec instructa efficacia lavacri per passionem, & resurrectionem*. Præsto est Tertulliano Chrysostomus in Joan. hom. 28. *Discipulis autem baptizantibus*, inquit, *multi non desistebant ad Joannem percurrere: quod si quis percontaretur, quid amplius in Joannis baptismate, quam Discipulorum fuerit, nihil respondebimus. Utrumque enim similiter, spiritus expers erat; & unam, eamdemque baptizandi caussam habebat, ut scilicet Christo reconciliaret ba-*

Cap. IV. 2. Cap. XXVIII. 19.

Pag. 146.

D ptiza-

ca receptionem hæreticorum sententia explicatur, tom. 1. Epist. Rom. Pont. pag. 233. §. 3. *Apostolorum temporibus a baptismate, quod Joannes tradiderat, distinguendum fuit, quod Christus postmodum instituit. Nulla autem aptior excogitari potuit distinctio, quam ut cum primum jam diceretur baptisma Joannis, alterum baptisma Christi appellaretur, & qui hoc susciperent, in nomine Jesu baptizati, hoc est baptismo Christi auctoritate instituto, adeoque* in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti *initiati dicerentur*. *Quocirca* Innocentius *epist.* 17. *ad Macedonas num.* 10. *eos, qui* Act. XIX. 5. baptizati in nomine Domini Jesu *dicuntur*, in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti *baptizatos esse haud dubius pronunciat*.

Vide Joannem Nicolai in Tertiam partem D. Thomæ quæst. *66*. art. *6*. ad I.

ptizatos. Adde Leonem magnum illum Pontificem, qui epist. 16. ad Episcopos Siciliæ cap. 3. scribit, Christum, *postquam resurrexit a mortuis, Discipulis suis & formam & potestatem tradidisse baptizandi*. (87) At vero Augustinus opinatur, Apostolos etiam ante Christi mortem baptismum Christi contulisse: siquidem ait, *misso in carcerem Joanne, deinceps neminem baptizatum inveniri illo baptismate*: & alio loco subjungit, quos baptizaverat Judas, non iterum baptizatos, *quia, si datus est a Juda baptismus, Christi erat*. (88) Quam sententiam ponit etiam in Epistola 265. ad Seleucianam. Augustinum secuti sunt Magister Sententiarum, & ejus interpres D. Thomas. Neque enim, inquiunt, verbis illis, quæ Christus redivivus Apostolis dixit: *Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, baptismi forma tunc primum præcipitur, sed usus tantummodo, actusque baptismi. Sunt hæc verba D. Thomæ: *Verbis illis Dominus principaliter non intendit tradere formam Sacramenti, quia prius eis tradiderat, quando baptizabant etiam ante passionem; sed intendit eis præcipere actum baptismi secundum formam prius eis traditam*. (89)

D.Thom. 3.p.q.38. art. 5.

Matth. XXVIII. 19.

XXXVIII.

(87) Horum sententiam secundum nonnullos roborat id, quod apud Matthæum XVI. 20. post confessionem, *Tu es Christus filius Dei vivi*, factam a Petro, idem Christus Apostolis præcepit, *ut nemini dicerent, quia ipse est Christus*.

(88) In Joannis Evangelium Tract. 4. §. 14. & Tract. 5. §. 18.

(89) Magister Sententiarum lib. 4. dist. 3. quæst. 1. D. Thomas in cit. loc. Magistri art. 2. ad 3. pag. 15. Vide Sotum in 4. Sent. dist. 3. art. 2. ubi ejusdem Magistri opinionem defendit, & Canum lib. 8. cap. 5.

XXXVIII. *Qui Apostoli Samariam missi sunt, ideone missi sunt, ut administrarent Sacramentum Confirmationis?*

℟. Utique. Id aperte testatur S. Lucas in Actis cap. VIII. 14. Siquidem narrat, verbo Dei ab incolis Samariæ accepto, ad eos Petrum, & Joannem missos esse, qui *oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc*, subjungit Lucas, paucis interjectis, *imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum Sanctum.* Quæ manuum impositio ipsum erat Confirmationis Sacramentum, ut S. Cyprianus epist. 73. Augustinus de Trinit. l. 15. c. 26. & Hieronymus adversus Luciferianos cap. 4. interpretantur. (90) Bar. ad an. 35. §. 9. 12.

XXXIX. *Ad hoc Sacramentum conficiendum usine sunt Chrismate?*

℟. Auctores utroque trahunt: plures tamen invenio, qui usos esse, confirment: hos libentissime sequor. Primis enim Christiani nominis sæculis Confirmationis Sacramento conficiendo in utraque Ecclesia Chrisma adhibitum est. Cujus moris initium cum nemini ostendere liceat, fit, ut Chrismatis adhibendi ritus ab Apostolis traditus videatur. Illud enim Augustini Lib. 4. De Baptis. cap. 24. admodum scitum est: *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum*

 est,

(90) Apud Hieronymum pag. 424. ita loquitur Luciferianus: *An nescis, etiam Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis postea manus imponantur, & ita invocetur Spiritus Sanctus? Exigis, ubi scriptum sit? in Actibus Apostolorum. Etiamsi Scripturæ auctoritas non subesset, totius orbis in hanc partem consensus instar præcepti obtineret.*

est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur. Si igitur usus Chrismatis in Confirmatione ab Apostolis institutus est, necessario efficitur, ut illi Sacramentum hoc administrantes Chrismate usi fuerint. (91)

XL. *Evangelicæ prædicationi operam dantes dabantne ad victum parandum simul operam arti pristinæ?*

Bar. ad an. 42. §. 19. ℞. Constitutionum Apostolicarum auctor l. 2. c. 63. refert, simul eos Christianæ doctrinæ propagandæ operam navasse, simul etiam sua singulos negotia egisse, & alios quidem piscatu, alios vero agrorum cultura, alios denique tabernaculis conficiendis (92) ea parasse, quæ ad victum & cul-

(91) S. Thomas 3. part. quæst. 72. De Sacramento Confirmationis art. 2. ad 1. *Utebantur tamen Apostoli communiter chrismate in exhibitione Sacramenti, quando hujusmodi visibilia signa non exhibebantur. Dicit enim Dion. 4. cap. Eccl. Hierarch.* Est quædam perfectiva operatio, quam Duces nostri (*id est Apostoli*) chrismatis hostiam nominant. Vide Baronium ad an. 35. §. 15. 16. 17.

Estius in Libri quarti Sententiarum distinctionem 7. §. 6. pag. 80. postquam exposuit argumenta tum eorum, qui negant, tum eorum, qui ajunt, Apostolos ad conficiendum Sacramentum Confirmationis usos esse chrismate, ita subjicit: *Videtur sane probabiliter ad hanc dubitationem responderi posse, Apostolos in hoc Sacramento ministrando neque semper, neque numquam chrismate usos fuisse. Nam argumenta quidem prioris partis non aliud exigunt quam in ipsis statim exordiis suæ prædicationis Apostolos non fuisse communiter* usos chrismate *ad confirmandam totam fidelium multitudinem. Ceterum quin postea rebus Ecclesiæ constitutis atque ordinatis chrismatis unctionem adhibuerint, nihil obstat, imo valde verisimile est, & quasi certum*. Vide Gasparem Juenin in Commentario Historico & Dogmatico de sacramentis Dissertat. 3. de Confirmatione quæst. 2. cap. 3. art. 2. & Menardum in Lib. Sacrament. S. Gregorii pag. 359.

(92) *Petrus quidem & Andreas, & filii Zebedæi arte pisca-*

cultum suppeditarent, seu ne umquam essent otiosi, seu ne aliis oneri essent. Ita prorsus sentiunt Patres aliqui. (93) Neque ego ambigam, id ab Apostolis sæpe actum ad faciliorem Christianæ Fidei propagationem. Verum si Paulum, & Barna- I. Cor. IX. 14.
D 3 bam

catores inveniuntur, *Paulus vero arte faber tabernaculorum*, & Matthæus publicanus. *Qua vero arte ceteri, priusquam discipuli Jesu fierent, victum sibi comparaverint, nobis incompertum est.* Origenes in Numeros hom. 17. pag. 338. & lib. 1. contra Celsum pag. 376. & pag. 377. Apostolos dividit in *piscatores & publicanos.* Itaque non probandus memoratus auctor Constitutionum Apostolicarum, qui alios ex Apostolis facit *agricolas*; illi etiam rejiciendi, qui apud S. Clementem Alexandrinum Strom. lib. 4. p. 488. Matthiam *dicunt publicanorum principem.*

(93) Hieronymus epist. 4. ad Rusticum pag. 38. *Apostoli habentes potestatem de Euangelio vivere, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia.* E contrario Augustinus de opere Monachorum cap. 20. §. 23. *Ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas non operabantur*, Paulo tamen, & Barnaba exceptis.

D. Thomas 2. 2. quæst. 187. art. 3. ad 5. *Quod Apostoli manibus laboraverint, quandoque fuit necessitatis, quandoque supererogationis. Necessitatis, quando ab aliis victum invenire non poterant. Unde super illud 1. ad Cor. 4.* Laboramus operantes manibus nostris, *dicit glossa*, quia nemo dat nobis. *Supererogationis autem, ut patet per illud, quod habetur 1. ad Cor. 9. ubi dicit Apostolus, quod non est usus potestate, quam habebat vivendi de Euangelio. Hac autem supererogatione utebatur Apostolus tribus de caussis. Primo ut occasionem prædicandi auferret Pseudoapostolis, qui propter sola temporalia prædicabant. Unde dicit 2. ad Cor. 11.* Quod autem facio, & faciam, ut amputem eorum occasionem, &c. *Secundo ad evitandum gravamen eorum, quibus prædicabant. Unde dicit 2. ad Cor. 12.* Quid minus habuistis præ ceteris Ecclesiis, nisi quod ego ipse non gravavi vos? *Tertio ad dandum exemplum operandi otiosis. Unde 2. ad Thes. 3. dicit:* Nocte & die operantes, ut formam daremus vobis ad imitandum nos. *Quod tamen Apostolus non faciebat in locis, in quibus habebat facultatem quotidie prædicandi, sicut Athenis, ut Augustinus dicit in libro* de Oper. Monach. cap. 18. Vide Baronium ad an. Ch. 52. §. 15. usque ad 20.

bam excipias, jure illo plerumque utebantur, quod Christus dabat, & ipsa naturæ lex, necessaria ad vitam accipiendi ab iis, quos Evangelii prædicatione ad veram pietatem informarent.

XLI. *Quo cibo utebantur?*

℟. Tenui admodum & insuavi. Nam de S. Pe-
Pag. 241. tro hæc habet S. Gregorius Nazianzenus Orat. 16.
tom. 1. *Petrus, qui lupinis unico asse emtis alebatur*. Et
Et 213. tom. 2. Jamb. 18.

.... Paulum quid loquar victum sibi
Manibus parantem? quid Petrum, cujus cibus
Erant lupini?

De S. Andrea & Philippo, ex verbis illis Joannis
Cap. Evangelistæ: *Cum igitur interrogasset Philippum,*
VI. 9. *dixit Andreas frater Simonis: Est puer unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces*, ita
Pag. 218. colligit S. Chrysostomus in Joan. hom. 41. *Hinc deliciis dediti intelligant, quid magni illi viri & admirabiles comederint, quam vilis & modica eorum mensa fuerit. Intueamur eorum in omnibus abstinentiam, & imitemur*. Porro *Matthæus Apostolus*, ut
Pag. 176. ait S. Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi cap. 1. *seminibus, baccis, & oleribus absque carnibus utebatur*. (94) Ex his colligi licet, ceteros quoque Apostolos eo cibo usos esse, qui viribus reficiendis vix sufficeret, & minime jucundus gustui esset.

XLII. *Quibus vestibus?*

℟. *Supra tunicam Apostoli pallium induebant. Petri Apostoli habitus ita describitur in Actibus Apostolorum cap.* XII. 8. Εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου. ἐποίησε δὲ οὕτω.

καὶ

(94 Vide Baronium ad an. 57. §. 192. & ad an. 58. §. 121.

καὶ λέγει αὐτῷ· περίβαλε τὸ ἱμάτιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι: Dixit autem Angelus ad eum: Præcingere, & calcea te caligas tuas. Et fecit sic. Et dixit illi: circumda tibi vestimentum tuum, & sequere me. *Illud* περίζωσαι *ad tunicam refertur, quæ præcingitur, unde &* ζῶμα *&* περίζωμα *tunicam Græci appellant, at* περίβαλε τὸ ἱμάτιόν σου *de pallio dicitur, quod &* περιβόλαιον *propterea proprie appellatur.* (95) Huc adde, si libet, quod falsus, antiquus tamen auctor, Abdias pallium tribuit Apostolis Joanni, Simoni, Judæ, & Bartholomæo, idemque scribit, eumdem Joannem tunica usum fuisse, & Bartholomæum colobio, (96) quod est tunica sine manicis, aut cum manicis ad cubitum vix pertinentibus. (97) Itaque satis constat, Apostolos tu-

(95) Salmasius in notis ad Tertulliani librum *de Pallio* pag. 15.

(96) Lib. 5. Hist. Apostol. §. 2. pag. 579. lib. 6. §. 16. pag. 623. & lib. 8. §. 2. pag. 671.

(97) Ita Rubenius De re vestiaria lib. 1. cap. 18. pag. 208. Ferrarius item de re vestiaria part. 1. lib. 3. cap. 8. pag. 197. Ducangius in Glossario verbo *Colobium* pag. 771. Philippus Buonarruoti de vasis vitreis antiquis tabula 14. figura I. pag. 87.

Pallia, tunicas, chlamydes, chlænas, & reliqua vestimenta lanea fuisse, docet Ferrarius de re vestiaria part. 2. lib. 4. cap. 11. Certe Hegesippus apud Eusebium lib. 2. Hist. Eccl. cap. 23. tamquam inusitatum atque mirabile prodit, S. Jacobum *Minorem* lineam tantum vestem induere consuevisse. *Neque enim*, ait, *lanicio, sed linea tantum veste utebatur*. Id, quod tradit etiam Epiphanius hær. 78. §. 13. addens, *Joannem* quoque *& Jacobum una cum Jacobo nostro*, Minore videlicet, *idem illud vitæ institutum amplexos esse*.

Tunicæ & pallii color albus. Ecclesiastes cap. IX. 8. *Omni tempore sint vestimenta tua candida*. S. Bartholomæus apud falsum Abdiam lib. 8. §. 2. pag. 671. legitur *vestitus colobio albo*, & *pallio albo indutus*. Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi cap. 10. & lib. 3. cap. 11. pag. 231. & 273. albam vestem, ut maxime decentem Christianos, commendat.

tunicam unam indutui habuisse, & unum pallium amictui. (98)

XLIII. *Usine sunt calceamentis?*

℟. Apostoli pedibus haud nudis incedentes utebantur sandaliis. Nam σανδάλια, *sandalia* Apostolis Dominus permiserat, ut est apud Marcum cap. VI. 9. interdixerat vero ὑποδήματα *calceos*, seu *calceamenta*, ut est apud Matthæum cap. X. 10. & apud

dat. Quæ in antiquis vitris conspiciuntur Christi & Sanctorum imagines vestibus colore vario indutæ, ostendunt, non veritatem pictores retinuisse, sed ætatis suæ morem secutos esse, ut observat Philippus Buonarruoti tabula 5. figura 3. pag. 37. At Herodes, ut est apud Lucam XXIII. 11. Christum *illusit indutum veste alba*. Nempe *illustri*, ac *splendida*, quæ non deceret hominem privatum. Græcus enim textus pro *veste alba* habet ἐσθῆτα λαμπρὰν *vestem splendidam*. Syrus interpres *coccineam* dicit, & viro diviti tribuit S. Jacobus in Epistola Catholica cap. II. 2. Vide Octavium Ferrarium de re vestiaria part. I. lib. 1. cap. 21. & nostram Historiam Familiæ Sacræ cap. 13. annotat. 17.

(98) Augustinus Calmet initio Dissertationis *de vestibus veterum Hebræorum* præpositæ ejus Commentariis in Jeremiam pag. XXVIII. tom. 6. *Duo potissimum vestium genera apud veteres Hebræos spectantur, tunica nempe, & pallium, quarum illam subuculæ loco habebant, pallio pro extima veste utebantur... Tunica simul, & pallium vestes illas componebant, quas Scriptura par vestium seu* mutatoria vestium, *integram videlicet absolutamque vestem appellat*. Idem Calmet in Act. cap. XII. 8. pag. 919. tom. 7. *S. Petrus exuerat pallium suum, zonam, & calceos, ut dormiret. Angelus ergo primum jubet illum zona tunicam sibi præcingere, pedes calceis induere, & mox pallium sumere. Hæc erant Hebræorum vestimenta, quemadmodum alibi* (differtat. cit.) *ostendimus. Illi nulla femoralia, aut tibialia gestabant.*

Matthæus cap. V. 40. *Ei, qui vult tecum judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium*. Et cap. X. 9. 10. *Nolite possidere aurum, neque argentum.... neque duas tunicas*. Marcus cap. VI. 9. *Ne induerentur duabus tunicis*. Luc. cap. III. 11. *Qui habet duas tunicas, det non habenti.*

apud Lucam cap. X. 4. Ὑποδήματα sunt calcei, qui tegunt pedem totum: σανδάλια autem sunt soleæ, quæ tantummodo solum, seu plantam pedis subtegunt, ceteris pedis partibus nudis relictis, ansulis tantum quibusdam in superiore parte coeuntibus (99) Consuevisse Apostolos soleis uti, satis ostendunt illa Angeli verba ad Petrum: *Calcea te caligas tuas*, quæ sunt in Actis Apostolorum cap. XII. 8. Ubi enim in vulgata legitur: *Calcea te caligas tuas*, in Græco textu habetur, ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου, *subliga soleas tuas*, ut vertunt rerecentiores aliqui, quibus favent Beda in Mar. lib. 2. cap. 24. & Augustinus lib. 3. De Consensu Evangelistarum cap. 30. qui illud D. Marci cap. VI. 9. *calceatos sandaliis*, reddunt *calceatos soleis*, ut *pes*, quemadmodum ait Augustinus *neque tectus sit, neque nudus ad terram*. (100)

XLIV. *Libri Veteris Testamenti, quibus inter prædicandum & scribendum Apostoli utebantur, qua lingua scripti erant?*

℟. Apostolos uti consuevisse libris Veteris Testamenti tum Hebræis, tum Græcis ex versione septuaginta Interpretum, locupletes & idonei Auctores sunt Irenæus, Hieronymus, & Augustinus. Irenæi hæc sunt ex cap. 25. lib. 3. adversus hæreses: *Petrus, & Joannes, & Matthæus, & Paulus*,

(99) Salmasius in notis ad Tertulliani librum *De Pallio* pag. 355. & 356.

(100) Nunc soleis hujusmodi utuntur Viri ex familia Cappucinorum.

Soleam S. Petri usque hodie Romæ servari, testatur S. Bonaventura in Opusculo *De Sandaliis Apostolorum* pag. 380. tom. 7. alii aliam D. Andreæ Oveti in Hispania collocant. Vide Balduinum *De Calceo* cap. 12. & 26. & Calmetum Dissertat. De vestibus veterum Hebræorum præpositam ejus Commentario in Jeremiam pag. XXXII. & XXXIII. tom. 6.

lus, *&* *reliqui deinceps*, *&* *eorum sectatores prophetica omnia ita annuntiaverunt*, *quemadmodum Seniorum interpretatio continet*. Ab Hieronymo autem
Pag. 663. ita scriptum est cap. 4. Epist. 101. ad Pammachium, quæ est de optimo genere interpretandi, *Vires septuaginta editio obtinuit in Ecclesiis*, *vel quia prima est*, *&* *ante Christi facta adventum*, *vel quia ab Apostolis*, *in quibus tamen ab Hebraico non discrepat*, *usurpata*. Et lib. 2. Apolog. adversus Rufinum, extremo cap. 9. *Apostolici Viri Scripturis utuntur Hebraicis : ipsos Apostolos & Evangelistas hoc fecisse*, *perspicuum est . . . & ubicumque Septuaginta ab Hebræo non discrepant*, *ibi Apostolos de interpretatione eorum exempla sumsisse*, *ubi vero discrepant*, *id posuisse in Græco*, *quod apud Hebræos didicerant*. (101) Augustinus vero lib. 18. de Civitate Dei cap. 44. *Unde etiam*, inquit, *pro meo modulo vestigia sequens Apostolorum*, *quia & ipsi ex utrisque Hebræis*, *&* *Septuaginta Prophetica posuerunt*, *utraque auctoritate utendum putavi*, *quoniam utraque una*, *atque divina est*. (102)

XLV.

(101) Idem in Esaiam lib. 3. cap. 7. pag. 28. *In multis testimoniis*, *quæ Evangelistæ vel Apostoli de libris veteribus assumserunt*, *curiosius attendendum est*, *non eos verborum ordinem secutos esse*, *sed sensum*.

Et in Jeremiam lib. 6. cap. 31. pag. 298. *Ex quo perspicuum est*, *Evangelistas & Apostolos nequaquam ex Hebræo interpretationem alicujus secutos*, *sed quasi Hebræos ex Hebræis*, *quod legebant Hebraice*, *suis sermonibus expressisse*.

Et in Amos lib. 2. extremo cap. 5. pag. 112. *Et hoc in omnibus Scripturis sanctis observandum est*, *Apostolos*, *&* *Apostolicos viros in ponendis testimoniis de veteri Testamento non verba considerare*, *sed sensum*, *nec eadem sermonum calcare vestigia*, *dummodo a sententiis non recedant*; & in Matthæum cap. 20. *in quo animadvertendum*, *quod ubicumque Evangelista*, *sive persona sua*, *sive Domini Salvatoris*, *veteris Scripturæ testimoniis utitur*, *non sequatur septuaginta translatorum auctoritatem*, *sed Hebraicam*.

(102) Eusebius in Psalmos pag. 15. tom. I. Collectionis

No-

XLV. *Qua de causa feminas secum ducebant.*

℞. Solitos fuisse Apostolos in opus Evangelii incumbentes secum ducere feminas, testatur D. Paulus scribens ad Corinthios: *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?* (103) Circumducebant autem duplici de caussa, tum ut necessaria ad victum suppeditarent, tum ut auxilio essent ad Christi doctrinam evulgandam etiam in locis iis, ad quæ solis mulieribus aditus patebat. Primam caussam ponit Hieronymus, qui adversus Jovin. l. 1. cap. 14. expendens recitatum D. Pauli locum, concludit, mulieres, quas Apostoli secum ducebant, fuisse pias quasdam feminas, *quæ juxta morem Judaicum magistris de sua substantia ministrabant, sicut legimus*

Ep. I. Cap. IX. 5.

Bar. ad an. 57. §. 60. & 61.

Pag. 334. Matth. XXVII. 55. Luc. VIII. 3.

Novæ Bernardi de Montfaucon: *Apostolus Legis peritus cum esset, in epistola ad Hebræos Septuaginta Interpretum versione usus est.* Vide Baronium ad an. 231. §. 39. Bellarminum lib. 2. De Verbo Dei cap. 6. pag. 41. tom. 1. & Matthæum Petit di dier differtat. 8. in Sacram Scripturam pag. 68.

(103) *Hoc quidam non intelligentes, non* sororem mulierem, *cum ille diceret:* Numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, *sed* uxorem *interpretati sunt. Fefellit eos verbi Græci ambiguitas, quod &* uxor *&* mulier *eodem verbo Græce dicitur. Quamquam hoc ita posuerit Apostolus, ut falli non debuerint: quia neque* mulierem *tantummodo ait, sed* sororem mulierem, *neque* ducendi, *sed* circumducendi. *Verumtamen alios interpretes non fefellit hæc ambiguitas, &* mulierem, *non* uxorem *interpretati sunt.* S. Augustinus De Opere Monachorum cap. 4. §. 5.

Chronicon Paschale pag. 179. editionis Venetæ: *Sunt enim sanctæ quædam mulieres, quæ post Domini in Cœlum assumtionem Apostolos secutæ sunt, quarum in Epistolis Paulus meminit, Phœbe scilicet, Triphosa, Eunice Timothei Apostoli mater, Prisca, Persis, Prisca, Maria, Julia, Appia, Tryphæna, Lois avia Timothei Apostoli.*

mus ipsi quoque Domino factitatum. (104) Secundam ponit Clemens Alexandrinus l. 3. Strom. pag. 465. Nam *Apostoli*, inquit, *ut erat consentaneum ministerio, quod divelli non poterat, prædicationi scilicet attendentes, non ut uxores, sed ut sorores circumducebant mulieres, quæ una ministraturæ essent apud mulieres, quæ domos custodiebant: per quas etiam in gynecæum absque ulla reprehensione, malave suspicione ingredi posset doctrina Domini*. (105)

XLVI. *Quot annos Evangelicæ prædicationi operam dederunt?*

℟. Accipe quæ scribit Lactantius de mortibus Persecutorum, cap. 2. *Inde discipuli, qui tunc erant undecim, assumtis in locum Judæ proditoris Matthia & Paulo* (106) *dispersi sunt per omnem terram ad Evangelium prædicandum, sicut illis magister Dominus imperaverat, & per annos XXV. usque ad principium Neroniani Imperii per omnes provincias & Civitates Ecclesiæ fundamenta miserunt*. Atque hæc *ad prædicationem omnium Apostolorum ex æquo pertinere*, docet Baluzius in annot. ad

(104) Rem eamdem ante D. Hieronymum docuit Tertullianus de Monogamia, cap. 8.

(105) Lucas cap. VIII. 2. 3. *Et mulieres aliquæ . . . ministrabant ei de facultatibus suis*. Hinc constat, Paulum, & Barnabam feminas secum non duxisse. Idcirco autem non duxerunt, tum quia verebantur, ne offenderent apud Ethnicos, quibus præsertim debebant tradere doctrinam Christi, ut scribit Hieronymus in Matth. c. XXVII. tum quia feminæ non poterant ingredi longa & diversa itinera ab illis suscepta, ut docet Isidorus Pelusiota apud Baronium ad an. 57. §. 62. Vide Vincentium Ludovicum Gotti colloquio 4. de cœlibatu num. 15.

(106 Nolim ex his verbis inferas Paulum una cum Matthia *suffectum Judæ ab Apostolis* fuisse. Nam Lactantius paullo incuriosius scribens, id tantum significare voluit, loco Judæ alios duos obiisse munia Apostolatus, Matthiam forte electum, & Paulum jussu Spiritus Sancti assumtum.

ad recitatum Lactantii locum, Valesius in annot. ad Eusebium l. 2. c. 16. & Pagius ad an. Ch. 43. §. 3. (107) Ab Lactantio non admodum discrepat S. Joannes Chrysostomus hom. 76. in Matthæum dicens: *Quæ res maximum argumentum omnipotentiæ Christi est. Viginti enim annis, aut ad summum triginta, ad omnes oras orbis* (tunc cogniti) *Evangelium transcurrit*. (108) Pag. 647.

XLVII.

(107) Ex hisce annis quinque & viginti, per quos prędicatum ab Apostolis Evangelium scribit Lactantius, iidem Auctores ortam putant opinionem de annis quinis vicenis, quibus Petrum Romanum Pontificem fuisse, & veteres aliqui, & recentiores censent. Quæ opinio nobis non probatur.

(108) S. Hieronymus in Danielem cap. 9. pag. 517. *In totum orbem per Apostolos Euangelium prædicatum est, qui usque ad illud tempus perseveraverunt, tradentibus Ecclesiasticis historiis, Joannem Euangelistam usque ad tempora vixisse Trajani.*

Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. I. *Dum res Judæorum hoc in statu essent, Apostoli & Discipuli Domini ac Salvatoris nostri per universum Orbem dispersi Euangelium prædicabant. Et* Thomas *quidem, ut a majoribus traditum accepimus*, Parthiam *sortitus est*: Andreas *vero* Scythiam. Joanni Asia *obvenit, qui plurimum temporis in ea commoratus*, Ephesi *tandem diem obiit. At* Petrus *per* Pontum, Galatiam, Bithyniam, Cappadociam *atque* Asiam *Judæis, qui in dispersione erant, prædicasse existimatur. Qui ad extremum* Romam *veniens, cruci suffixus est capite deorsum demisso: sic enim ut in cruce collocaretur, oraverat. De* Paullo *jam quid attinet dicere? qui ab Hierosolymis usque ad Illyricum munus Euangelicæ prædicationis implevit, ac postremo Romæ sub* Nerone *martyrio perfunctus est. Hæc Origenes in tertio volumine expositionum in Genesim disertis verbis commemorat*. Bollandiani die XV. Julii §. 3. num. 36. pag. 14. *Non ita liquet, quodnam sit illud tertium* Origenis *volumen, quod hic* Eusebius *citat... Utcumque censeas, tanta est* Eusebii *in rebus historicis fides, ut non dubitem, quin alicubi in* Origene *legeris*. S. Paulinus Natali XI. apud Muratorium tom. I. Anecdot. ex Ambrosianæ Bibliothecæ codicibus: v. 54. & 78.

Inde Petrum & Paulum Romana fixit in Urbe.
Principibus quoniam medicis caput Orbis egebat,

Mul-

XLVII. *Numquid Hierosolymis simul omnes passi sunt?*

℞. Cum in Porticu Salomonis, quo omnibus etiam immundis, atque Ethnicis patebat aditus, contra vetitum Judæorum Christianæ doctrinæ evulgandæ operam darent, & accita prodigiis multitudo ex urbibus finitimis, Hierosolymam confluerct, augereturque in dies Christianorum numerus, invidia Principis Sacerdotum, & qui ab illo erant, Sadducæorum, in publicam custodiam omnes conjecti sunt. Verum missus a Domino Angelus e carcere per noctem eductis præcepit, ut in Templo docerent. Eo bene mane ingressi, mandatæ prædicationis munus exequuntur. Iterum detentos, & in Concilium adductos interrogavit Sacerdotum Princeps, cur imperata non fecissent, & urbem doctrina Christi replessent. Adversus quæ

Act. V.
Bar. ad an. 34. §. 276.

Multis insanum vitiis, cæcumque tenebris.
Sic dedit Andream Patris, Ephesoque Joannem,
Ut simul Europam, atque Asiam curaret in illis,
Discuteretque graves per lumina tanta tenebras.
Parthia Matthæum complectitur, India Thomam,
Lebbæum Lybies, Phryges accepere Philippum,
Creta Titum sumsit, medicum Bœotia Lucam,
Marcus, Alexandria, tibi datus.

D. Thomas 3. part. quæst. 67. art. 3. ad 1. *Utrumque officium scilicet docendi & baptizandi Dominus Apostolis injunxit, quorum vicem gerunt Episcopi, aliter tamen & aliter: Nam officium docendi commisit eis Christus, ut ipsi per se illud exercerent tamquam principalissimum... Officium autem baptizandi commisit Apostolis, ut per alios exercendum... Et hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum & sapientia ministri, sicut in docendo.*

Joannes Nicolai in hunc locum D. Thomæ: *Modificato sensu intelligendum quod præmittitur commissum esse Apostolis* Officium baptizandi, ut per alios exercendum: *non exclusive, quasi deberent solum alii exercere, non aliquando etiam ipsi.* Vide Historiam Familiæ Sacræ de Christo Domino extremo cap. 7.

quæ responsum a Petro, & Apostolis, parendum Deo magis, quam hominibus. Ob id morti dandos censuerunt, interfectique omnes ad unum essent, nisi Gamaliel Legis doctor (109) ab eorum cervice gladium depulisset. Quare verberibus cæsi, ac dimissi vehementer lætabantur, quod digni habiti essent, qui pro Christo Jesu contumelias paterentur; (110) tantumque abest, ut ab divina ejus lege promulganda cessaverint, ut per domos etiam, non modo in Templo, quotidie promulgarent. Quam ob rem *singuli vario mortis genere affecti sunt, ac alius alio modo ob testimonium de illo datum sanguinis agonem subjit; ita ut de illis dicatur*: Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus. (111)

(109) Gamaliel secta Pharisæus, postea Christianus, traditur Præceptor fuisse D. Pauli, ac sanctorum Barnabæ, & Stephani.

(110) Hæc Apostolorum inter verbera atque contumelias lætitia maximum est miraculum, quod in Novo Testamento legatur. Chrysostomus in Acta Hom. 14. pag. 550. *Quibus signis hoc non magis admirabile est? Nusquam hoc apud veteres contigit, quia & Hieremias flagellatus est propter verbum Domini. Et Heliæ, ac aliis minati sunt. Sed hic etiam ab hoc, & non a solis signis virtutem Dei declararunt. Non dixit, quod non dolebant, sed quod dolentes gaudebant. Unde manifestum? ex libertate docendi, quæ post flagella sequebatur.*

(111) Eusebius in Psal. 71. pag. 413. tom. I. edit. Montfaucon. Hegesippus apud eumdem Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. cap. 32. *Sacer Apostolorum cœtus vario mortis genere extinctus est.* S. Chrysostomus hom. 1. in 2. ad Corinth. *Quemadmodum discipuli majora, quam ipse* (Christus) *miracula fecerunt* qui enim credit, in me, *inquit*, Joan. XLV. 12. majora his faciet, *totum autem ipsi jure adscribitur, qui in ipsis operabatur: sic etiam plura, quam ipse, perpessi sunt.* Idem in Epist. 1. ad Timotheum hom. 10. pag. 1571. *Nullus umquam Apostolis aut fornicationis, aut impudicitiæ, aut avaritiæ crimen objecit: sed tantummodo seductores appellati sunt, quod solum ad dogma refertur.*

Idem hom. 1. in Act. pag. 446. *Illud potissimum admirandum*

dum in Apostolis, quomodo sese ad infirmorum ac rudium captum demiserint, atque hoc ipsum eis Spiritus Sanctus suggessit... Unde factum est, ut cum tam multa de Christo disseruerint, pauca dixerint de ejus divina natura, plurima vero de natura ejus humana, de morte, de resurrectione, & ascensu.

S. Augustinus contra duas epistolas Pelag lib. 3. cap. 5. §. 15. *Quid sanctius in novo populo Apostolis? Et tamen præcepit eis Dominus in Oratione dicere:* Dimitte nobis debita nostra. Matth. cap. VI. 12.

D. Thomas in Epist. ad Rom. cap. 8. lect. 5. pag. 26. & 27. *Apostoli sunt omnibus aliis Sanctis, quæcumque prærogativa præfulgeant sive virginitatis, sive doctrinæ, sive martyrii, præferendi, tamquam abundantius Spiritum Sanctum habentes.*

Et in Epist. ad Ephesios cap. 1. lect. 3. pag. 135. explanans verba illa Apostoli, *secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis: Ex quo apparet temeritas illorum (ut non dicam error) qui aliquos Sanctos præsumunt comparare Apostolis in gratia & gloria. Manifeste enim patet ex verbis istis, quod Apostoli habent gratiam majorem, quam aliqui alii Sancti post Christum, & Virginem Matrem.* Vide Franciscum Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 2. disputat. 8. sect. 2.

DE

DE

S. PETRO

APOSTOLORUM PRINCIPE.

I. *Quis fuit, & quomodo ad Apostolatum vocatus est?*

℞. PETRUS, antea Simon, Jonæ seu Joannis filius, Bethsaidæ ad lacum Genesareth natus est. Fratrem habuit Andream. Uter ætate præstaret, incertum. (1) Piscatu utrumque vixisse, & domum habuisse Capharnaum, in qua & socrus Petri degebat, constat ex Evangelio. Ejus uxor martyrii gloria nobilis traditur apud Clementem Alexandrinum, & apud Eusebium, (2) filiosque ex ea a Petro susceptos, scribunt Patres aliqui. (3) Ad Christum ab Andrea, qui primus il-

Joan. I. 42. 44. & XXI. 15. Matth. IV. 18. 19. 20. VIII. 14. Marc. I. 21. 29.

Joan. I. 41.

E

(1) Epiphanius hær. 51. §. 17. seniorem Petro Andream facit. At Chrysostomus in Matth. hom. 59. pag. 519. dicit *primogenitum* Petrum, & Cassianus l. 3. de Incarnat. cap. 12. ait, Petrum sicut confessione, ita etiam ætate ceteros Apostolos præcessisse. Ejusdem sententiæ sunt Proclus orat. 19. de S. Andrea tom. VI. Bib. Patr. Lugd. pag. 611. Falsus Dionysius de divinis nominibus c. 3. & Beda in Joan. c. 1. Baronius autem ad an. 31. §. 23. ita decernit: *Epiphanius de ætate Andreæ magis audiendus est, quam alii, qui postea dixerunt Petrum majorem natu Andrea.*

(2) Lib. 7. Strom. pag. 724. Lib. 3. Hist. Eccl. cap. 30. pag. 82.

(3) Clemens Alexandrinus lib. 3. Strom. pag. 465. & ex eo Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 30. pag. 81. Epiphanius hær. 30. §. 22. Auctor Quæst. Vet. & Novi Testamenti extrema quæst. 127. apud. S. Augustinum in Appendice tomi 3. Martyrologium Romanum pridie Kal. Junii mentionem faciunt S. Petronillæ filiæ Beati Petri Apostoli. Acta vero Sanctorum Nerei & Achillei, quæ Baronio ad an. 68. §. 23.

illum viderat, deductus, *Cephas*, hoc est *Petrus*, appellari jussus est. Diem integrum apud Salvatorem commorati, postridie ad pristinum piscatus munus redierunt, ut docet Augustinus *de consensu Evangelistarum* l. 2. c. 17. §. 37. Ambulans Christus propter mare Galilææ cum piscantes vidisset atque vocasset, relictis continuo rebus omnibus, se ejus sectatores esse professi sunt: *Et ex illo jam inhæserunt illi, ut non recederent*, ut ait S. Augustinus Tract. 7. in Joannem §. 9. (4)

II. *Cur ei* Cephæ, *seu* Petri *nomen Christus imposuit?*

Bar. ad an. 31. §. 24. 25. 26.

℞. Hac præsertim de caussa, quia illum Ecclesiæ suæ petram, & fundamentum designaverat, ejusque rectorem & caput esse decreverat. Sic Abram *Pater credentium* a Deo constitutus, *Abraham* appellatus est. Inditum ergo Petro nomen, quod muneri, cui præponendus erat, congrueret. *Cephas* enim est *Petra*, seu rupes magno ferendo ædificio idonea. (5) Quare Tertullianus *De præscrip. cap.* 22. scribit, *Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum*, & Tertulliano consentiens Epiphanius *Hær.* 59. §. 7. ita de Petro loquitur: *Qui qui-*

§. 23. omnino non probantur, illud de Petronilla peculiare narrant, eam paralysi a D. Petro liberatam. Quod idem de Petri filia refert Augustinus *contra Adimant.* cap. 17. §. 5. addens tamen, id *in apocryphis legi*.

(4) S. Hieronymus epist. 26. pag. 170. *Apostoli quantum ad divitias nihil, quantum ad voluntatem totum mundum pariter reliquerunt*.

(5) S. Hieronymus in cap. 2. ad Gal. pag. 128. *Modo* Cephas, *& modo* Petrus *scribitur, non quod aliud significet* Petrus, *aliud* Cephas, *sed quod*, *quam nos latine & græce* petram *vocamus, hanc Hebræi & Syri, propter linguæ inter se viciniam*, Cepham *nuncupabant*. Vide Baronium ad an. 31. §. 25. 26. & 27.

quidem solidæ petræ instar nobis exstitit, cui velut fundamento Domini Fides innititur, supra quam Ecclesia modis omnibus extructa est. Origenes quoque in Exodum Homil. 5. §. 4. Petrum vocat *magnum Ecclesiæ fundamentum, & petram solidissimam, super quam Christus fundavit Ecclesiam*. (6)

III. *Nonne Apostolorum omnium primus & rebus omnibus nuntium remisit, & in Christo divinitatem agnovit?*

℟. Est ita, ut dicis. Nam alterum testatur S. Epiphanius Hær. 51. §. 17. his verbis: *Andreas prior in Dominum incidit, quod Petrus erat ætate junior: Postea vero, cum absoluta illa suscepta est rerum omnium abdicatio, initium est a Petro factum. Tunc & ipse fratri suo præivit*. Eandem rem expressit S. Asterius ita scribens de Petro hom. 8. in Principes Apostolorum: *Primus inter Christianos sæculi res sprevit, despectisque omnibus, quæ in pedibus ac mundana sunt, studium animumque ad spiritualia ac cælestia traduxit*. Alterum docet S. Atha- Bibl. Pat. tom. 5. pag. 826.

(6) Augustinus lib. 1. Retractationum cap. 21. *Dixi in quodam loco de Apostolo Petro, quod in illo tamquam in petra fundata sit Ecclesia: qui sensus etiam cantatur ore multorum in versibus beatissimi Ambrosii, ubi de gallo gallinaceo ait:* Hoc ipsa petra Ecclesiæ canente culpam diluit. *Sed scio me postea sæpissime sic exposuisse quod a Domino dictum est:* Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; *ut super hunc intelligeretur, quem confessus est Petrus, dicens:* Tu es Christus filius Dei vivi: *ac si Petrus ab hac petra appellatus personam Ecclesiæ figuraret, quæ super hanc petram ædificatur, & accepit claves Regni Cælorum. Non enim dictum est illi,* Tu es petra, *sed* Tu es Petrus. *Petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut eum tota Ecclesia confitetur, dictus est Petrus. Harum autem duarum sententiarum, quæ sit probabilior eligat lector.* Vide ejusdem Augustini sermonem 76. alias 13. de Verbis Domini, & Bellarminum lib. 1. De Rom. Pont. cap. 17.

Pag. 503. Athanasius Orat. 4. cont. Arianos. *Factum est*, inquit, *ut agnosceretur pro Filio Dei primum quidem a Petro, postea deinde ab omnibus*. Quod idem scribit S. Hilarius in Matth. cap. 16. §. 7. *Petrus dignus judicatus, qui quod in Christo Dei esset, primus agnosceret*. (7) Confirmat S. Ambrosius de
Pag. 290. tom. 4. Incarnationis Dominicæ mysterio extremo cap. 4. *Statim loci non immemor sui, primatum egit confes-*
Ad an. 31. §. 23. *sionis*. Utrumque ita complexus est Baronius in Annalibus: *Prælatus Andreæ Simon Petrus a Christo merito confessionis: etenim non in renuntiatione tantum, sed & in summa Fidei professione Simonem tum Andreæ, tum etiam ceteris Apostolis præstitisse constat*. (8)

IV.

(7) Idem superius cap. 14. §. 17. *Et hoc in Petro considerandum est, fide cum ceteros anteisse. Nam ignorantibus ceteris, primus respondit*, Tu es filius Dei vivi. *Primus passionem dum malum putat, detestatus est. Primus & moriturum se, & non negaturum respondit. Primus lavari sibi pedes prohibuit. Gladium quoque adversus eos, qui Dominum comprehendebant, eduxit*.

(8) S. Chrysostomus in Epist. ad Gal. cap. 2. pag. 989. *Sed prius dicendum est de Petri fiducia, & quomodo hic unus ante ceteros discipulos solitus sit profiteri, quandoquidem etiam cognomen sortitus est ob immutabilem & immobilem fidem. Cum enim omnes essent interrogati, hic ante ceteros prosiliens:* Tu es, *inquit*, Christus filius Dei vivi. *Quo tempore illi & claves Regni Cælorum concreditæ sunt*.

S. Leo serm. 3. cap. 2. *Primus est in Domini confessione, qui primus erat in Apostolica dignitate*.

S. Hieronymus in Matth. cap. 16. pag. 33. *Petrus ex persona omnium Apostolorum profitetur:* Tu es Christus filius Dei vivi. Utrum S. Petro confitenti Christum filium Dei vivi, *revelatio per fidem tantæ rei creditæ, an per visionem conspectæ facta in ejus mente fuerit, non mihi videtur elucere; cum & ipse Petrus tam parvulum se adhuc illi ostenderit, ut timeret, ne amitteret morientem, quem filium Dei vivi, hoc est vitæ fontem fuerat paullo ante confessus*. S. Augustinus Epist. 147. alias 112. cap. 12. §. 30.

IV. *Quibus præcipue rebus ſignificavit, ſibi eſſe cognitam Chriſti divinitatem?*

℞. His, quæ narrat S. Hieronymus in Matth.
c. 14. *Volentem ad paſſionem pergere prohibet, &* Pag. 29.
licet erret in ſenſu, tamen non errat in affectu, no- Matth. XVI. 22.
lens eum mori, quem Filium Dei fuerat paulo ante Marc.
confeſſus. (9) *In montem cum Salvatore inter pri-* VIII. 32.
mos primus aſcendit, & in paſſione ſolus ſequitur. Luc. IX. 28.
Peccatum negationis, ad quod ex repentino timore Matth.
deſcenderat, amaris ſtatim abluit lacrymis. Poſt paſ- XXVI.
ſionem cum eſſet in lacu Geneſareth, & piſcaren- 58.
tur, & Dominus ſtaret in litore, aliis paulatim na- Ibid. 75. Joan.
vigantibus, ille non patitur moras, ſed accinctus e- XXI. 7.
pendyte ſuo ſtatim præcipitatur in fluctus: eodem
fidei ardore, quo ſemper ceteris tacentibus, credit,
ſe poſſe facere per voluntatem magiſtri, quod ille
poterat per naturam, nempe ut ad ipſum veniret
ambulans ſuper aquas. (10) Præterea cum mul- Joan. VI.
ti ex diſcipulis, audito Chriſti ſermone de Cæle- 68.
ſti pane, ab eo deſciviſſent, eamque ob rem pe-

(9) *Sed ſciens Dominus diabolicæ artis inſtinctum, Petro ait*, Vade retro poſt me; *id eſt ut exemplo ſe paſſionis ſequatur.* S. Hilarius in Matth. cap. 16. §. 10.

Hieronymus in eumdem locum. *Sed mihi error Apoſtolicus, & de pietatis affectu veniens numquam incentivum diaboli videbitur.*

Auguſtinus ſerm. 147. cap. 1. §. 1. *Apoſtolum Petrum primum omnium Apoſtolorum meminiſtis in Domini paſſione fuiſſe turbatum.*

(10) Euthymius in Joan. cap. 18. tom. 19. Bibl. Patr. pag. 726. Ἐπενδύτην *autem (pro quo tunicam vertimus) vocant tuniculam quamdam manicis carentem, quæ corpus ad genua uſque contegat, & hac utebantur, qui in mari degebant. Nam ſimul & agilitatem eis tribuebat, & inter aquas ornatum. Erat quippe nudus* Petrus *alia carens veſte: nam hac ſola ad corpus diſcincta indutus erat: neque enim conveniebat, ut omnino nudus eſſet propter turpitudinem: ſuccinxit autem illam pudore Domini.*

tiisset ab Apostolis Christus, num & ipsi vellent abire, Petrus, qui *os erat Apostolorum, & Princeps & vertex ipsius cœtus* (11) omnium nomine respondit, *Domine, ad quem ibimus? Verba vitæ æternæ habes* (*Vitam enim*, ut interpretatur Augustinus, *æternam habes in ministratione Corporis & Sanguinis tui*) *& nos credimus, & cognovimus, quia tu es Christus Filius Dei vivi*, id est, *quia ipsa vita æterna tu es, & non das in carne, & sanguine tuo, nisi quod es.* (12)

V. *Quidpiamne egit singulare etiam ad Christi defensionem?*

Luc. XXII. 49. 50. Joan. XVIII. 10.

℞. Quid egerit, notum est ex Evangelio. Cum enim vidissent Apostoli accedere milites, ut Christo manus injicerent, eum rogarunt, liceret ne vim vi repellere. At Petrus, haud expectato Christi responso, *eruditus in lege, promptus affectu, qui sciret Phineæ reputatum ad justitiam, quod sacrilegos peremisset*, (13) ense educto, Malcho, qui audacissimus inter ceteros primus in Jesum irruebat, dexteram auriculam abscidit, statim a Christo, qui Petrum cohibuit, restitutam. (14)

VI. *Unde gladius Petro Christi Discipulo?*

R. Si Cyrillo Alexandrino credere libet, ex consuetudine regionis ad arcenda noctis pericula, (15)

(11) Chrysostomus in Joannem hom. 87. pag. 449.

(12) Augustinus in Joannis Euangelium Tract. 27. §. 9.

(13) S. Ambrosius in Evang. Lucæ cap. 22. pag. 213.

(14) S. Augustinus contra Faustum lib. 22. cap. 70. Petrus *non detestabili immanitate, sed emendabili animositate justitiæ regulam excessit, & Dominico, licet adhuc carnali, tamen amore peccavit. Nam utique Dominus jusserat, ut ferrum discipuli ejus ferrent, sed non jusserat, ut ferirent.*

(15) Si Chrysostomo, ac Theophylacto, ex occisione agni Paschalis reservatus fuerat. (16) Si autem legas D. Lucam, videbis, enses duos fuisse in hospitis domo, ubi cœna Paschalis celebrata est, atque horum alterum a Petro ad Christi defensionem arreptum fuisse. Ejus sumendi occasionem præbuisse videtur Christus dicens sub idem tempus: *Qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium*, ejusdemque ad verba Discipulorum: *Domine, ecce duo gladii hic*, responsum: *Satis est*. (17) Cap. XXII. 36. 38.

VII. *Tanta Petri Fides ullamne maculam passa est?*

℟. Utinam vero nullam. *Qui nec ceteris quidem fugientibus territus est, sed secutus etiam introivit*, ut ait Chrysostomus, is *in atrio*, ut scribit D. Augustinus, *fugatus est*. (18) Namque ab ancilla & Judæis interrogatus, essetne Christi discipulus, non semel, aut iterum, sed tertio negavit, jurejurando etiam affirmans, se *non novisse hominem*, quem antea Christum Filium Dei vivi Matth. XXVI. 72.

E 4 con-

(15) In Joannis Evangelium l. 2. c. 35. *Undenam, dices, Petrus gladium habuit? quia secundum legem gladio se defendere licebat, idcirco gladium quoque ferre licebat. Unde intentio Petri, qui gladium adversus hostes accepit, mandato legali non fuit aliena. Præterea cum ad hortos & ad loca condensa nocte concubia diverterent, credendum est, illos providisse, ne a feris læderentur, quæ variæ in Judæa reperiuntur*.

(16) Chrysostomus hom. 85. in Matth. pag. 713.
Theophylactus in eumdem Matthæum cap. 26. pag. 165. *Habebat Petrus gladium, quo agnum Paschalem mactarat*.

(17) Animadverte, hoc responsum non ad probandam discipulorum opinionem a Christo datum esse, quasi significare vellet, gladios duos ad sui defensionem sufficere, sed ad sermonem hujusmodi præcidendum; quasi diceret, *Satis est ea de re verborum*.

(18) Chrysostomus in Matth. hom. 85. pag. 715. Augustinus Serm. 135. cap. 7. §. 8.

confessus fuerat. Rursus Petri *fides*, *Domino crucifixo, absorpta est*, ut ait idem Augustinus Serm. 244. §. 1. (19) *Tamdiu enim Petrus Filium Dei credidit, donec videret clavis affixum, donec videret mortuum, donec videret sepultum. Tunc perdidit, quod tenebat*. Quare, ut scribit idem S. Doctor Serm. 245. cap. 1. *Visis linteaminibus in sepulcro, Dominum non resurrexisse credidit, sed ablatum esse*.

VIII. *Iste Petri lapsus quomodo a nonnullis defenditur?*

Pag. 61. ℟. Ita scribit S. Hieronymus in Matthæum extremo cap. 26. *Scio, quosdam pio affectu erga Apostolum Petrum* docuisse, illum *non Deum negasse, sed hominem: & esse sensum*, Nescio hominem, *quia scio Deum. Hoc quam frivolum sit, prudens Lector intelligit: si defendunt Apostolum, ut Deum mendacii reum faciant. Si enim iste non negavit, ergo mentitus est Dominus, qui dixerat:* Amen dico tibi, quia hac nocte, antequam Gallus cantet, ter me negabis. *Cerne quid dicat; me* negabis, *non hominem*. Eamdem sententiam expressit in Epistola 149. ad Marcellam, subjiciens,
Pag. 798. Petrum, *quia negavit filium Dei, idcirco & amare flevisse, & trinam negationem trina postea confessione delevisse*. Etiam S. Augustinus Tract. 66. in Joann. §. 2. fuse ac luculenter disputat adversus eos, qui *favore perverso Petrum excusare nituntur*.

Nam-

(19) Chrysostomus hom. 86. in Matth. pag. 719. *Hæc ab ipso magistro Marcus didicit: discipulus enim Petri fuit: unde maxime ipsum admirari debemus, quia non solum magistri delictum non occultavit, sed exquisitius etiam quam ceteri hoc ipso, quia discipulus erat, conscripsit*.

S. Gregorius hom. 21. in Evangelia §. 4. ait, Petri lapsum permissum esse *magnæ pietatis dispensatione, ut is, qui futurus erat pastor Ecclesiæ, in sua culpa disceret, qualiter aliis misereri debuisset*.

Namque ut ceteras ejus rationes omittam, *quid est*, me negabis, *nisi quod erat? & quid nisi Christus erat? Quidquid ergo ejus negavit, ipsum negavit, Christum negavit, Dominum Deum suum negavit.... Non accusemus Christum, cum defendimus Petrum. Peccatum agnoscat infirmitas, nam mendacium non habet veritas. Agnovit quippe peccatum suum infirmitas Petri, prorsus agnovit: & quantum mali Christum negando commiserit, plorando mostravit. Ipse suos redarguit defensores, & unde eos convincat, producit lacrimas testes.* (20)

IX. *Ullone unquam solatio amarus hic fletus lenitus est?*

℟. Lenitus est a Christo Domino, qui eodem die, quo rediit ad vitam, & surrexit, Petro primum inter viros se conspiciendum præbuit, cum ut magno, quo ille ardebat, sui videndi desiderio satisfaceret, tum vero ut dolorem, quem a lapsu capiebat, præsentia sua consolaretur, atque ostenderet, se pœnitenti flentique veniam concessisse.

(20) Idem S. Augustinus Contra Mendacium cap. 6. *Quis ita evanescat, ut existimet, Apostolum Petrum hoc habuisse in corde, quod in ore, quando Christum negavit? Nempe in illa negatione intus veritatem tenebat, & foris mendacium proferebat.*

S. Hilarius in Matthæum cap. 32. § 4. *Et vere prope jam sine periculo hominem negabat, quem Dei Filium primus agnoverat: tamen quia ex infirmitate carnis vel ambiguus extitisset, amarissime flevit, recolens trepidationis istius culpam se nec admonitum potuisse vitare.*

S. Ambrosius in Luc. cap. 22. pag. 215. & 216. Petri lapsum multis extenuat: fatetur tamen, ipsummet Petrum peccatum suum non excusare, imo etiam confiteri, dolere, ac flere. *Petrus doluit, & flevit, quia erravit ut homo* & paullo post: *Flevit ergo amarissime Petrus, flevit, ut lacrymis suum posset lavare delictum.* Vide Suarez tom. 2. in 3. Part. D. Thomæ Disputat. 35. Sect. 1. & Natalem Alexandrum in Hist. Eccl. Sæculi IV. cap. 6. art. 13. num. 5.

Pag. 666. & 667. fisse. Docet hæc Chrysostomus hom. 38. in Epist. 1. ad Corinthios, his verbis: *Sed inter viros huic primum est visus, qui maxime eum cupiebat videre .... Qui autem primus dignus est habitus, qui eum videret, magna fides opus habebat, ne admirabili, & quod omnem superat opinionem, conturbaretur spectaculo. Propterea primum apparet Petro. Nam qui primus Christum est confessus, jure etiam dignus est habitus, qui primus videret resurrectionem. Non propter hoc autem apparet soli Petro, sed quoniam & ipsum negaverat, ex abundantia eum consolans, & ostendens eum non esse repulsum, ante alios eum hac dignatus est visione, & primo oves tradidit. Propterea etiam primis visus est mulieribus. Quoniam deterioris conditionis fuerat hic sexus, propterea mulier & in ejus ortu, & in resurrectione sentit gratiam. Post Petrum autem & sparsim unicuique apparet: & aliquando quidem paucioribus, aliquando autem pluribus ipsos inter se testes & doctores in hoc faciens & Apostolos reddens fide dignos.* (21)

X. *Quandonam Christus suæ fungendæ vicis curam eidem demandavit?*

℞. Tum videlicet *curam ei totius Ecclesiæ & principatum commisit*, (22) cum eundem *hoc semel, hoc iterum, hoc tertio usque ad ejus tristitiam*, ut ait Augustinus, interrogavit: *Simon Joannis diligis me plus his?* Cum enim interroga-
Jo. XXI. 15. tioni trinæ triplex hoc dedisset responsum: *Domine*

(21) Etiam Augustinus de Consensu Euangelistarum l. 3. cap. 25. §. 71. *Omnium virorum primo apparuisse Petro* concludit.

(22) S. Gregorius lib. 5. epist. 20. pag. 748.

ne tu scis, quia amo te, ac *trina voce amoris solvisset trinam vocem negationis:* totidem vicibus subjungens Christus: *Pasce agnos meos: Pasce oves meas:* eum nobis non minus suæ potestatis, quam *amoris sui*, ut loquitur Ambrosius, *velut Vicarium reliquit:* (23) Pontificem Summum, totiusque Ecclesiæ, & ipsorummet Apostolorum Caput constituit, & quem ipsi *uni pro multis danti responsum*, (24) ejusque Successoribus ante mortem promiserat in universa Ecclesia *Primatum* verbis illis: *Tu es Petrus &c.* ratum atque pe- Matth. XVI. 18.

(23) Augustinus in Joannem Tract. 47. §. 2. & in Psal. 37. §. 17. Ambrosius in Lucam, cap. 24. pag. 183.
Chrysostomus in Joan. hom. 87. pag. 450. *Ter autem interrogat, & semper idem præcipit, ut demonstret, quanti ovium suarum curam faciat, & quod hoc maximum sit amoris argumentum.*
Theophylactus in Joan. pag. 843. *Hinc mos inolevit, ut tres confessiones a baptizandis exigant.*
(24) S. Augustinus serm. 76. cap. 1. § I. *Ipse Petrus in Apostolorum ordine primus, in Christi amore promtissimus, sæpe unus respondet pro omnibus. Ipse denique Domino Jesu Christo requirente, quemnam homines dicerent eum esse, & opiniones varias hominum discipulis respondentibus, rursusque Domino interrogante & dicente*, Vos autem quem me esse dicitis? *Respondit Petrus*, Tu es Christus Filius Dei vivi. *Unus pro multis dedit responsum, unitas in multis. Tunc ei Dominus ait*, Beatus es Simon Barjona... *Deinde addit*: Et ego dico tibi. *Tamquam diceret, Quia tu dixisti mihi*, Tu es Christus Filius Dei vivi, *& ego dico tibi*, Tu es Petrus. *Simon quippe antea vocabatur. Hoc autem ei nomen ut* Petrus *appellaretur, a Domino impositum est: & hoc in figura, ut significaret Ecclesiam. Quia enim Christus petra, Petrus populus Christianus. Petra enim principale nomen est. Ideo Petrus a petra, non petra a Petro: quomodo non a Christiano Christus, sed a Christo Christianus vocatur. Tu es ergo, inquit, Petrus, & super hanc petram, quam confessus es, super hanc petram, quam cognovisti, dicens*, Tu es Christus Filius Dei vivi, ædificabo Ecclesiam meam. *idest, super me ipsum Filium Dei vivi ædificabo Ecclesiam meam. Super me ædificabo te, non me super te.*

petuum fecit. (25) Recte igitur idem Ambrosius in

(25) Hieronymus adver. Jovin. l. 1. c. 14. pag. 334. *Propterea inter duodecim unus eligitur, ut, capite constituto, Schismatis tollatur occasio. Sed cur non Joannes electus est virgo? Ætati delatum est, quia Petrus senior erat, ne adhuc adolescens, ac pœne puer progressæ ætatis hominibus præferretur: & Magister bonus, qui occasionem jurgii debuerat auferre discipulis, & qui dixerat eis;* Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis; *Et*, Qui voluerit inter vos major esse, minimus omnium sit; *in adolescentem, quem dilexerat, caussam præbere videretur invidiæ.*

S. Leo Serm. 3. cap. 2. *De toto mundo unus Petrus eligitur, qui & universarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur: ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, omnes tamen proprie regat Petrus, quos principaliter regit & Christus.*

S. Bernardus serm. 2. in tempore Resurrectionis, pag. 906. *Petrus mandatum accepit tertio pascere gregem Domini. Pasce, inquit, mente, pasce ore, pasce opere, pasce animi oratione, verbi exhortatione, exempli exhibitione.* Et lib. 2. de Consideratione ad Eugenium III. c. 8. pag. 428. *Habent illi* (Episcopi) *sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed & pastorum tu unus omnium pastor. Unde id probem quæris? Ex verbo Domini. Cui enim, non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute & indiscrete totæ commissæ sunt oves?* Si me amas, Petre, pasce oves meas. *Quas? illius, vel illius populos civitatis, aut regionis, aut certi regni?* Oves meas, *inquit. Cui non planum, non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil.*

S. Joannes Chrysostomus Hom. 39. adversus Judæos 6. pag. 471. tom. I. *Petrus adeo abluit illam abnegationem, ut etiam primus Apostolorum fuerit factus, eique totus terrarum orbis commissus fuerit.* Vide Schelstratum Dissertat. 2. tom. 2. Antiquitatis illustratæ, & Baronium ad an. 32. §. 6.

Idem Baronius ad an. 34. §. 42. *Est observatione dignum, numquam Apostolos de primatu quæstionem movisse, nec indigne tulisse, Petrum præpositum ceteris esse: verum haud æquanimiter tolerare potuisse, Joannem, vel Jacobum fratres apud Christum primos haberi. Hinc videas eosdem Apostolos eadem indignatione percitos, cum mater ipsorum pro duobus filiis suis dextram & sinistram in regno petit; de quibus hæc Marcus* cap. X. 41. Et audientes decem indignati sunt de Jacobo, & Joanne.

in Psalmum 40. pag. 762. *Ubi Petrus, ibi Ecclesia, ubi Ecclesia, ibi nulla mors, sed vita æterna.*

XI. *Quando præsertim gessit personam totius Ecclesiæ?*

℟. *Petrus*, ut ait S. Augustinus serm. 149. cap. 6. *in multis locis Scripturarum apparet, quod personam gestat Ecclesiæ: maxime illo in loco, ubi dictum est:* Tibi dabo claves Regni Cælorum. Quæcumque ligaveris in terra, erunt ligata & in Cælo: & quæcunque solveris in terra, erunt soluta & in Cælo. *Nunquid istas claves Petrus accepit, & Paulus non accepit? Petrus accepit, & Joannes, & Jacobus non accepit, & ceteri Apostoli? Aut non sunt istæ in Ecclesia claves, ubi peccata quotidie dimittuntur? Sed quoniam in significatione personam Petrus gestabat Ecclesiæ, quod illi uni datum est, Ecclesiæ datum est. Ergo Petrus figuram gestabat Ecclesiæ, Ecclesia corpus est Christi.* (26) Matth. XVI. 19.

XII. *Pontifex constitutus quid egit præclare?*

℟. *Petrus Apostolorum princeps, & supremus Ecclesiæ præco* (27) constitutus, auctore D. Luca in Actis Apostolorum, datam sibi a Christo Provinciam Act. I. 15. Cap. II.

ne. *Rursus etiam, cum iidem selecti a ceteris ducti essent a Domino una cum Petro in montem Tabor:* intravit, *inquit Lucas* cap. IX. 6. *cogitatio in eos, quis eorum major esset. Imo, ut ait Marcus* cap. IX. 33. *& in via inter se disputaverunt, quis eorum major esset. Ceterum quantumlibet vidissent Petrum omnibus a Domino prælatum, ac prærogativis quam plurimis auctum; numquam tamen id infenso animo tulisse sunt visi.*

(26) S. Optatus de Schismate Donatistarum lib. 7. extremo cap. 3. *Stant tot innocentes, & peccator accipit claves, ut unitatis negotium formaretur. Provisum est, ut peccator aperiret innocentibus, ne innocentes clauderent contra peccatores, & quæ necessaria est, unitas esse non posset.*

(27) S. Cyrillus Catech. 11. pag. 150.

ciam administrare aggressus, dum Spiritus Sancti adventum una cum Apostolis, & aliis fratribus operiretur, de duodenario Apostolorum numero explendo cum ipsis egit, & D. Matthiam, in quem sors ceciderat, in Collegium Apostolorum cooptavit. Divini deinde Spiritus lumine illustra-
14. 41. tus tanta vi *primus inter Apostolos Christum prædi-*
Cap. III. *cavit*, (28) ut una & altera concione octo ho-
6. 12. IV. minum millia ad Christianæ Fidei veritatem tra-
4. Cap. V. duxerit. *Eum* postea *sanavit*, *qui in speciosa por-*
5. 10. 15. *ta ex matris utero ab annis quadraginta claudus e-*
rat. (29) *Ananiam*, & uxorem ejus *Saphiram mentientes morti increpando tradidit*. (30) Ægrotan-

(28) S. Chrysostomus hom. 3. ad populum Antiochenum pag. 40. tom. 1.

(29) Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 16. §. 21. pag. 274.

Hoc fuisse primum D. Petri miraculum, legitur apud Ambrosium serm. XI. in Festo SS. Petri, & Pauli pag. 141. & apud Augustinum serm. 201. Appendicis. Verum quod habet sermo ille, qui utrique perperam affingitur, ita accipiendum est, concessam claudo sanitatem non fuisse omnium primum D. Petri miraculum, sed solum primum inter ea, quæ de eo scripta sunt. Nam, ut omittam miracula ab Apostolis vivo Christo Domino perpetrata, D. Lucas, antequam hoc Petri miraculum c. III. Actorum referret, capite superiore II. 43. jam dixerat, *multa prodigia, & signa per Apostolos in Hierusalem* facta. Petrum autem ceteris Apostolis etiam in hoc præstitisse, omnes sibi facile persuadebunt. S. Chrysostom. in Act. hom. 8. pag. 304. *Et alia quidem signa non curavit libri hujus scriptor: quod autem magnum afferebat stuporem, & omnibus novum videbatur, dicit... Fit autem signum hoc alios quidem iterum confirmans, alios autem attrahens. Et signum quale nondum fecerant, naturalis morbus erat, & major arte medica: imo quadraginta annis claudicans fuerat, sicut in progressu dicit, & nullus illum umquam curavit.*

(30) S. Gregorius lib. 2. Dialog. cap. 30. pag. 261. S. Hieronymus epist. 8. ad Demetriadem pag. 65. *Ananias & Saphira præsentem meruere vindictam, non crudelitate sententiæ, sed correptionis exemplo. Denique & Apostolus Petrus nequa-*

tantium ingentem numerum pristinæ sanitati sola corporis umbra restituit, eademque, referente Augustino, mortuum ad vitam revocavit. (31) Simonem Magum, qui potestatem dandi Spiritum Sanctum pecunia emi posse existimabat, objurgatum gravissimis verbis repulit. (32) Æneam paralysi annos jam octo laborantem sanum fecit, ac *Tabitham, illam bonorum operum effectricem a mortuis excitavit*. (33) Tandem a Cornelio Centurione jussu Angeli arcessitus, ad eum se contulit, ipsumque & alios complures Spiritu Sancto visibilem in modum repletos baptizari jussit. (34)

Cap. VIII. 18.
Cap. IX. 33. 40.
Cap. X. 32. 48.

XIII.

quaquam imprecatur eis mortem, ut stultus Porphyrius calumniatur, Dei judicium Prophetico spiritu annuntiat, ut pœna duorum hominum sit doctrina multorum.

Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 181. pag. 54. *Non crudelitatis fuit, quod sapientissimus Petrus eos, qui peccaverant, morte affecit, verum præscientis doctrinæ multa hominum peccata præsanantis*. Vide commentaria Alardi Gazæi in Cassianum l. 7. De Spiritu Philargiæ, cap. 25.

(31) In Psalmum 130. §. 6. *Ad vocem Domini surrexerunt mortui, ad umbram transeuntis Petri surrexit mortuus. Majus hoc videtur, quam illud: sed Christus facere sine Petro poterat, Petrus nisi in Christo non poterat.*

(32) S. Hieronymus in Matth. cap. 24. pag. 52. *Simon Samaritanus, quem in Actis Apostolorum legimus, qui se magnam dicebat esse Dei virtutem, hæc quoque inter cetera in suis voluminibus scripta dimittens; Ego sum sermo Dei, ego sum speciosus, ego paracletus, ego omnipotens, ego omnia Dei.*

S. Augustinus in Joan. tract. 10. §. 6. *Simon ille ideo volebat emere Spiritum Sanctum, quia vendere volebat Spiritum Sanctum, & putabat Apostolos mercatoros tales esse, quales Dominus de Templo ejecit. Talis enim ipse erat, & quod venderet, emere volebat.*

(33) Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 27. pag. 277. *Colitur hæc* (Tabitha sive Dorcades) *a Græcis* 25. *Octobris, ut ex Menæis patet*. Bollandus 2. Febr. pag. 282.

(34) S. Joan. Chrysostomus hom. 22. in Act. pag. 609. *Vides unde initium sit gentium? A viro pio*, nempe Cornelio. Hieronymus epist. 9. pag. 74. *Primus ab Apostolo baptizatus salutem Gentium dedicavit*. Nicolaus I. ad Consulta Bul-

XIII. *Quid amplius de Petro Scriptura docet?*

Act. X. 9. 12. ℞. Eum, *cum in domus fastigio esset*, (35) *mentis excessu raptum, Cælum apertum vidisse, ac per demissum, in lintei modum, vas multarum formarum ac naturarum animantibus plenum, neminem, tametsi e Græcis, & Gentibus foret, communem aut immundum dici hominem oportere, perspicue addidicisse*. (36) Eumdem jussu Herodis Agrippæ Regis Judæorum conjectum fuisse in carcerem, cumque noctu suavissime dormiret *inter duos milites vinctus catenis duabus*, ab Angelo excitatum, & simul ex vinculis, simul ex carcere liberatum. (37) Eumdemque, *cum venisset Antiochiam* (*licet hoc Apostolorum Acta non scribant, sed affirmanti Paulo credendum sit*) ut ait S. Hieronymus epist. 89. ab eodem Paulo reprehensum fuisse. Reprehensionis caussa ea fuisse narratur, quod Petrus, qui antea libere cum Ethnicis ad Christum conversis manducaret, & communibus cum illis cibis uteretur, postea quibusdam a Jacobo venientibus ex Circumcisione Christianis, id facere destitisset, veritus, ne promiscuus ciborum usus apud illos

Act. XII. 4. 6.

Ad Gal. cap. II. 12. 14.

Pag. 633.

Bulgar. cap. 41. apud Labb. tom. 8. Conc. pag. 531. *Petrus ad Cornelium ingressus, quem ipse Deo præcipiente primum ex gentibus fecerat Christianum*. Eumdem fuisse Episcopum Cæsaræ in Palestina, habes apud Bollandum. 2. Februarij pag. 280.

(35) Baronius ad an. 41. §. 5. exemplis docet, *antiquum plane Hebræorum morem fuisse, ut Deum precaturi loca superiora conscenderent*.

(36) Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 27. pag. 277.

(37) Catena una alterius militis sinistram, & Petri dexteram vinciente, altera Apostoli sinistram, & alterius militis dexteram. Vide Lipsium in Excursu ad Annal. Tacit. lib. 3. pag. 511. & in Senecæ epist. 5. & Ramiresium de Prado Pentecontarch. cap. 5.

illos aliquid offensionis haberet. Quo fiebat, ut si non *docentis imperio*, saltem *conversationis exemplo* Gentes cogeret judaizare, ut loquitur Hieronymus Epistola supra memorata. (38)

XIV. *Fecitne id Paulus ex animo, an simulate?*

℟. Rem magnam petis, & summa animorum contentione Hieronymum inter, & Augustinum disceptatam. Hic serio & ex animo castigatum a paulo D. Petrum contendebat, ille simulate & ex compacto; ut exemplo Petri morem Paulo gerentis discerent alii, veteris Legis ceremonias abrogandas esse, nec Gentilibus ad Christi Fidem conversis imponendas. Augustini sententia receptior est, Petrum ex animo a Paulo reprehensum, quod ejus exemplo ita afficerentur animi Ethnicorum, qui Christo nomen dederant, ut *non recte ambularent ad veritatem Evangelii*. Nam S. Paulus scribens ad Galatas coram Deo testatur, se verum dicere. *Quæ autem scribo vobis*, inquit, *ecce coram Deo, quia non mentior*. At mentitus esset, si reprehensio simulata fuisset. Ita enim ratiocinatur Augustinus Epist. 82. cap. 2. §. 7. *Si hoc fecit Petrus, quod facere debuit, mentitus est Paulus, quod eum viderit non recte ingredientem ad veritatem Evangelii. Quisquis enim hoc facit, quod facere*

Ad Gal. II. 14.

Cap. I. 20.

F re

(38) S. Gregorius in Ezech. lib. 2. hom. 6. §. 9. pag. 1368. *Ecce a minore suo reprehenditur, & reprehendi non dedignatur. Non ad memoriam revocat, quod primus in Apostolatum vocatus sit, non quod claves Regni Cœlestis acceperit, non quod peccata quæcumque in terra solveret, essent soluta & in Cœlo, non quod in mare pedibus ambulavit, non quod paralyticos in Jesu nomine jubendo erexerat, non quod ægros corporis sui umbra sanaverat, non quod mentientes verbo occiderat, non quod mortuos oratione suscitabat.*

D. Thomas 2. 2. q. 33. art. 4. ad 2. *Paulus Petrum non reprehendisset, nisi aliquo modo par esset, quantum ad Fidei defensionem.*

re debet, recte utique facit. Et ideo falsum de illa dicit, qui dicit, eum non recte fecisse, quod eum novit facere debuisse. Si autem verum scripsit Paulus, verum est, quod Petrus tunc non recte ingrediebatur ad veritatem Evangelii. Id ergo faciebat, quod facere non debebat: & si tale aliquid Paulus ipse jam fecerat, correctum potius etiam ipsum credam Coapostoli sui correctionem non potuisse negligere, quam mendaciter aliquid in sua epistola posuisse: & in epistola qualibet, quanto magis in illa in qua prælocutus ait: Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior? Hac & aliis generis ejusdem rationibus permotus Hieronymus in Augustini demum & Cypriani sententiam ivit. (39) *Unde verum est, quod Petrus peccavit, & Paulus vere eum, non simulatorie reprehendit. Non autem peccavit* Petrus *in hoc, quod ad tempus Legalia observabat; quia hoc sibi licebat tamquam ex Judæis converso: sed peccabat in hoc, quod circa Legalium observantiam nimiam diligentiam adhibebat, ne scandalizaret Judæos, ita quod ex hoc sequeretur gentilium scandalum.* (40)

XV.

(39) Testatur id Augustinus Epist. 180. §. 5. ad Oceanum, ubi nonnullis de hac controversia præmissis, subjungit: *Sed quid hinc diutius? cum de hac quæstione inter nos ego, & prædictus venerabilis frater Hieronymus satis litteris egerimus; & in hoc opere recentissimo, quod sub nomine Critobuli adversus Pelagium modo edidit, eamdem de ista re gesta, dictisque Apostolicis sententiam tenuit, quam beatissimi Cypriani etiam nos secuti sumus.* Locus autem D. Hieronymi habetur l. 1. adver. Pelag. c. 8. pag. 562. *Vult certe Deus, tales esse Episcopos, sive Presbyteros, quales vos electionis decet. Primum quod dixit,* Irreprehensibilis*, aut nullus, aut rarus. Quis est enim, qui non quasi in pulcro corpore aut nævum aut verrucam habeat? Si enim ipse Apostolus dicit de Petro, quod non recto pede incesserit in Evangelii veritate, & in tantum reprehensibilis fuerit, ut & Barnabas adductus sit in eamdem simulationem, quis indignabitur, id sibi denegari, quod Princeps Apostolorum non habuit?*

(40) D. Thomas 1. 2. quæst. 103. art. 4. ad 2.

XV. Nonne fuerunt, qui non Petrum Apostolum, sed alium a Paulo reprehensum existimarent?

℞. Textus Latinus Epistolæ ad Galatas, in qua, ut supra dictum est, Paulus historiam Petri a se reprehensi narrat, Cepham pro Petro habet. Eamdem lectionem habuit olim textus etiam Græcus, qua lingua primum Epistola illa scripta est. Hinc exstitere nonnulli, qui haud æquum esse rati, Petrum Apostolorum Principem a Paulo reprehensum dici, secuti Petrum Alexandrinum apud Eusebium lib. 1. Hist. Eccl. cap. 12. existimarunt, Cepham illum non fuisse Apostolum, sed *unum ex septuaginta discipulis Petro Apostolo cognominem*. Sed hos post Chrysostomum refellit D. Hieronymus suis in eum locum Commentariis. *Quibus primum respondendum*, inquit, *alterius nescio cujus Cephæ nescire nos nomen, nisi ejus, qui & in Euangelio, & in aliis Pauli Epistolis, & in hac quoque ipsa modo Cephas, & modo Petrus scribitur.... Deinde totum argumentum Epistolæ, quod oblique de Petro, Jacobo, & Joanne dicitur, huic intelligentiæ repugnare*. Magnus quoque Gregorius in Ezechiel. lib. 2. hom. 6. §. 10. præposteram eorum interpretationem ratione hac firmissima confutavit. *Patet ergo, de quo Petro Paulus loquitur, quem & Apostolum nominat, & præfuisse Evangelio Circumcisionis narrat*. Quibus addi potest, non facile futurum fuisse, ut Barnabas alterius, quam Petri auctoritate in eandem simulationem adduceretur. (41)

Cap. II. 9. 11.

Bar. ad an. 51. §. 35.

Pag. 128.

(41) Hanc opinionem vetustate extabescentem novissime excitavit Harduinus dissertat. in cap. 2. Epistolæ ad Galatas, ubi conjicit, Cepham fuisse alterum ex discipulis,

XVI. *Quid prætorea certi de Petro habes?*

Bar. ad an. 39. §. 8. 9. ℞. Duas in primis Ecclesias fundasse, Antiochenam & Romanam. Antiochiam enim Orientis Metropolim anno Christi 37. veniens, Patriarchalem ibi Sedem erexit. Hujus rei testes habeo Eusebium, Hieronymum, & Pontificem Innocentium I. qui quidem *primam primi Apostoli Sedem* Antiochiam faciens, Panvinium refellit sine Auctore affirmantem, Petrum Romæ primum, ac deinde Antiochiæ sedisse, ac proinde Antiochenam Ecclesiam post Romanam ab eo institutam fuisse. (42)

XVII. *Antiochenæ Ecclesiæ quot annis præfuit?*

Bar. ad an. 39. §. 9. & ad an. 44. §. 16. ℞. Fere septem. Nam Chrysostomus *longo tempore* Antiochiæ commoratum, scribit Hom. 42. tom. 1. Liber vero Pontificalis, & Gregorius Magnus annos aperte *septem*. (43) Cave tamen putes,

lis, quibus apparuit Christus, proficiscentibus Hierosolyma Emmauntem. Sed confutatus est ab Augustino Calmet differt. 1. in memoratam Epistolam ad Galatas, & Cæsare Calino Exercitat. Historica in Act. Apost. lib. 2. cap. 5. Vide nostram Disputationem primam ad Vitas Pontificum Romanorum a nobis descriptas.

(42) Innocentius I. epist. 18. §. 1. apud Lab. tom. 2. Conc. pag. 1269. Antiochia *prima primi Apostoli sedes esse monstratur, ubi & nomen accepit religio Christiana, quæque Urbis Romæ Sedi non cederet, nisi quod illa in transitu meruit, ista susceptum apud se-consummatumque gauderet*. Eadem repetit Nicolaus I. ep. 8. tom. 8. Conc. pag. 315.

Baronius ad an. 39. §. 10. *Omnium Apostolorum sententia, ut æquum est credere, factum est, ut Petrus Apostolorum Princeps totius Syriæ Principi Civitati atque Metropoli, cui & Palæstina, ipsaque Hierosolyma subjaceret, præficeretur Episcopus*. Vide Disputationem nostram secundam.

(43) Liber Pontificalis in Vita Petri apud Labbeum tom. 1. Conc. pag. 63.

S.

tes, per illud temporis spatium Antiochia numquam discessisse. Tradidit enim interea Christianam doctrinam Judæis incolentibus Pontum, Galatiam, Bithyniam, Cappadociam, atque Asiam. Siquidem hunc non unius Urbis, sed universi Orbis Magistrum esse, Christus decreverat. (44)

XVIII. *Romam profectus cui Antiochenam Ecclesiam administrandam reliquit?*

℞. Euodiusne, an Ignatius proximus post Petrum Antiochenæ Ecclesiæ præfuerit, dubium inter antiquos Scriptores est. (45) Baronius ad an. 45. §. 14. & ad an. 71. §. 11. ita controversiam dirimit. Conjicit enim, utrumque eodem tempore Antiochenum Episcopum factum, Euodium quidem a D. Petro, Ignatium autem a D. Paulo, ut alter Judæis, alter Ethnicis ad veræ Religionis cultum conversis inter se secundum morem dissidentibus præesset: qua dissensione tandem sublata, solum Euodium, Ignatio libentissime concedente, Episcopalia Jura obtinuisse. Baronio consentit Natalis Alexander Differt. XIV. Sæc. I. At numquam se Episcopatu Ignatium abdicasse, sed

 una

S. Gregorius epist. 40. lib. 7. pag. 888. *Itaque cum multi sint Apostoli, pro ipso tamen principatu sola Apostolorum Principis sedes in auctoritate convaluit, quæ in tribus locis unius est. Ipse enim sublimavit Sedem, in qua etiam quiescere & præsentem vitam finire dignatus est. Ipse decoravit Sedem, in qua Evangelistam discipulum misit. Ipse firmavit Sedem, in qua septem annis, quamvis discessurus, sedit.* Lege Hincmarum Remensem Opusculo 55. cap. 16.

(44) Chrysostomus in Joan. hom. 87. pag. 451. *Quod si quis percontaretur, quomodo igitur Jacobus Sedem Hierosolymis acceperit: responderem, hunc totius Orbis magistrum præposuisse* Petrum. Euthymius quoque in cap. ult. Joan. tom. 19. Bibl. Patr. pag. 727. scribit eodem modo.

(45) Id videre licet apud Tillemontium annotat. 1. in S. Ignatium pag. 576. tom. 2.

una cum Euodio Antiochenam Ecclesiam continenter rexisse, opinantur Petrus Haloixius Societatis Jesu in Vita Ignatii, & Henricus Hammondus Presbyter Anglus *de Episcopatus Juribus* lib. 5. cap. 1. §. 18. (46)

XIX. *Quomodo probas etiam Romanam Ecclesiam a D. Petro institutam?*

Bar. ad an. 44. §. 25.26.51. ℞. D. Petrum anno Christi 44. & Claudii Imperatoris 2. divinis, ut credere par est, oraculis admonitum Romam Antiochia venisse, Cathedram inde translatam Romæ collocasse, ibique æternam Christi Vicario sedem posuisse, communis est veterum Patrum sententia, quamvis de tempore adventus ejus non eadem sit omnium opinio. (47) Ne hæretici quidem ante seculum Christi XV. de hoc dubitarunt. Primus omnium, Romam aliquando venisse Petrum, negavit Guilielmus præceptor Joannis Wiclefi, quem audacter secuti sunt Lutherus & Magdeburgenses: Calvinum aliosque negare puduit ob consensum Scriptorum, qui Romanam Sedem Petri Cathedram nuncupant. Quin Pearsonius inter juniores Heterodoxos clarissimus Differt. 1. *de successione primorum Romæ Episcoporum* cap. 6. & 7. veteris memoriæ ordinem secutus ostendit, numquam dubitatum ab antiquis, quin Petrus Romanam Ecclesiam instituerit, numquam non habitum pro certo, Romanos Pontifices Petri Successores esse. Etiam Basnagius ad an. 64. §. 9. fatetur, *nullam umquam traditionem fuisse, quæ majore*

(46) Ut est apud eumdem Tillemontium pag. 576. & 577.

(47) *Ipsis Claudii Augusti temporibus benigna & clementissima Dei providentia fortissimum & maximum inter Apostolos Petrum, & virtutis merito reliquorum omnium principem Romam perducit*; Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. extremo cap. 14.

jore testium numero cingatur: ita ut de Petri in urbem adventu ambigi non possit, quin omnia historiæ fundamenta convellantur. (48)

XX. *Romam cum advenisset, ubi habitavit?*

℞. In ea Urbis parte habitasse existimo, quam Judæi contribules ejus trans Tiberim tenebant. (49) Ubi vero Petrus prædicatione Evangelii Gentilibus Romanis innotuit, a Pudente, quem a superstitione ad Christianas leges, moresque perduxerat, in domum suam in Viminali positam receptus est. Quo postea loco Titulus est erectus, Pudentis, & Pastoris nomine nuncupatus, hodie vulgo Ecclesia *S.* Pudentianæ. (50)

XXI. *Romæ quid peculiare egisse traditur?*

℞. Non dubium est, quin Romæ Evangelium prædicaverit, & omnia egerit, ut Urbs vanas aspernata superstitiones, ad solidam cælestis doctri- Bar. ad an. 68. §. 17.

(48) Vide Dissertationem 3. tom. 2. Antiquitatis illustratæ ab Emmanuele Schelstrato cap. 1. & 2. itemque Dissertationem Augustini Calmet epistolis Canonicis præpositam, quæ est de profectione D. Petri Romam: & si placet, etiam tertiam ex nostris disputationibus, quæ est *de Cathedra D. Petri Romana*.

(49) Philo Judæus De legatione ad Cajum pag. 1014.

(50) Baronius in Apparatu ad Annales §. 29. in Annalibus ad an. 44. §. 61. & in Martyrologium Romanum 19. Maji.

Joannes Bona l. 1. Rer. Liturgic. c. 19. §. 1. *Quæ autem fuerit Ecclesia prima præ omnibus in Urbe consecrata, an ea, quæ in Exquiliis Titulus Eudoxiæ, sive S. Petri ad vincula postmodum dicta fuit; an Titulus Pastoris, nunc S. Pudentianæ in colle Viminali, an vero alia, diligenter exquirit Florentinius Exercitat. XI. ad diem 1. Augusti, in qua multa congerit de primi, secundi, & tertii sæculi Ecclesiis.*

næ cognitionem perveniret. (51) Id vero unum de Petro in Urbe commorante peculiare traditur, ei cum Simone Mago de Miraculis perpetrandis fuisse certamen. De eo narrant Arnobius l. 2. Adver. Gentes, Eusebius l. 2. c. 14. Cyrillus Hierosolymitanus catech. 6. §. 15. Epiphanius hær. 21. §. 5. Theodoretus l. 1. Hæretic. Fabul. c. 1. Ambrosius hexaem. l. 4. c. 8. Augustinus epist. 36. c. 9. (52) & hær. 1. Hieronymus, qui De Script. Eccles. cap. 1. tradit, Petrum Romam venisse *ad expugnandum Simonem Magum*, & alii quam plurimi. Scio esse, qui de hujus certaminis veritate dubitent, quod nullus veterum Scriptorum ante Arnobium, qui Sæculo quarto ineunte floruit, ejus rei meminerit. Ego vero Simonem Magum a Dæmonibus in aera subvectum, & a D. Petro fusis ad Deum precibus dejectum, lapsu debilitatum periisse, negare non ausim. Primum quia mihi non persuadeo, Arnobium, dum adversus Gentes scriberet, & quidem de re Romæ, hoc est in totius Orbis conspectu gesta, ausum fuisse aliquid in

(51) Tertullianus de Baptismo cap. 4. pag. 225. *Nec quidquam refert inter eos, quos Joannes in Jordane, & quos Petrus in Tiberi tinxit.*

S. Leo serm. 80. cap. 3. *Hic colluctantes philosophiæ opiniones, hic dissolvendæ erant terrenæ sapientiæ vanitates, hic confutandus Dæmonum cultus, hic omnium Sacrificiorum impietas destruenda, ubi diligentissima superstitione habebatur collectum, quidquid usquam fuerat vanis erroribus institutum.*

Prædicationis Petri fragmenta ex Clemente Alexandrino, Lactantio, Gregorio Nazianzeno, Joanne Damasceno, Oecumenio recitat Grabius tom. 1. Spicilegii Sanctorum Patrum pag. 62.

(52) Verba ejus sunt: *Est hæc opinio plurimorum, quamvis eam perhibeant esse falsam plerique Romani, quod Apostolus Petrus cum Simone Mago die Dominico certaturus, propter ipsum magnæ tentationis periculum, pridie cum ejusdem Urbis Ecclesia jejunaverit, & consecuto tam prospero gloriosoque successu, eumdem morem tenuerit, eumque imitatæ sint nonnullæ Occidentis Ecclesiæ.*

in medium afferre, quod posset in dubium vocari; deinde quia donec validiores ab adversariis afferantur probationes, id credere malo, quam pæne innumeros, eosque nobilissimos Græcæ, & Latinæ Ecclesiæ Patres nimiæ atque adeo inconsideratæ credulitatis insimulare. (53)

XXII. *Numquamne Roma discessit?*

℞. Certum habeo, anno Christi circiter quinquagesimo primo, septimo post suum in eam Urbem adventum, inde emigrasse ob edictum Claudii Imperatoris, quo Judæi *impulsore Chresto assidue tumultuantes*, ut ait Suetonius in Claudio cap. 25. Roma pulsi sunt. (54) Tunc Hierosolymam ve- Act. XVII. 2.

(53) Arnobius, Theodoretus, Ambrosius, Augustinus, quos modo nominavi, & præterea Auctor Constitutionum Apostolicarum l. *6*. c. *9*. scribunt, eam de Simone Mago victoriam retulisse Petrum solum: alii Petrum simul, & Paulum, ut Cyrillus Hierosolymitanus catech. *6*. §. 15. Sulpitius Severus l. 2. Historiæ sacræ c. 28. Maximus Taurinensis hom. 5. de sanctis Apostolis. Quidam solis precibus triumphum illum acceptum referunt, ut Cyrillus, & Ambrosius: nonnulli ad preces addunt jejunium, ut ii, quorum opinionem refert Augustinus epist. 36. cap. 9. & Cassianus de institutis Cœnobiorum l. 3. c. 10. Alii Simonem fractis cruribus; alii toto corpore debilitatum periisse, asseverant. Sed varietas hæc tanti non est, ut historiæ alioquin certissimæ fidem labefactare possit.

Ratramnus Contra Græcorum opposita lib. 4. cap. 3. pag. 98. tom. 1. Spicilegii Daecheriani: *Scribitur, Petrum & Paulum Apostolos contra Simonem Magum dimicaturos die Sabbato jejunasse: hac de caussa Romanis consuetudinem factam esse in omni Sabbato jejunandi*. Id ipsum tradit Glycas in Annalibus part. 3. pag. 182. editionis Venetæ.

(54) *Chresti* nomine ab Ethnicis appellari consuevisse Christum Salvatorem, docet Baronius ad an. 43. §. 13. Cellarius dissertat. Academic. 17. de primo Principe Christiano § 8. & Calmetus in Act. cap. XI. 26. quibus magis credam, quam Usserio, qui in Annalibus Veteris, & Novi Te-

veniens primas egit in Concilio, quod ea in Urbe celebratum est. Post annos fere quinque, Claudio vita jam defuncto, Romam reversus, ibi ad obitum usque mansit.

Bar. ad an. 51. §. 3.

XXIII. *Quem sibi in Romana Cathedra elegit successorem?*

℞. Non habeo, quibus plane assentiar. Irenæus lib. 3. adver. hær. c. 3. memoriæ prodit, *Lino Episcopatum administrandæ Ecclesiæ* a Petro traditum; Tertullianus Clementi datum. *Hoc enim modo*, ait De Præscript. c. 32. *Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrnæorum Ecclesia Polycarpum ab Joanne collocatum refert: sicut Romanorum Clementem a Petro ordinatum itidem. Perinde utique & ceteræ exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos Apostolici seminis traduces habeant*. Itaque sicut Polycarpus ab Joanne inauguratus est, ut esset Antistes Ecclesiæ Smyrnæorum; ita Clemens a Petro ordinatus dici debet, ut esset Pontifex Romanorum: alioquin non recte Tertullianus duas illas Ecclesias inter se se compa-

pa-

Testamenti ad an. Ch. 54. sibi persuadere non potest, Christum eo loci ab Suetonio designatum fuisse. V. Historiam nostram Familiæ Sacræ cap. 21. Haud dubium vero est, ut animadvertit idem Baronius ad an. 51. §. 1. *Judæos adversus Petrum Romæ Evangelium prædicantem turbas sæpius excitasse, rursumque alios Christianæ Fidei studentes eisdem fortiter restitisse*. Quo factum, ut Tranquillus scriberet, eos *impulsore Chresto*, hoc est caussam præbente Christi doctrina, tumultuari solitos. Vide Fabricium in Salutari Luce Evangelii pag. 135. & Ittigium Hist. Eccl. cap. 6. § 4. pag. 324.

Lactantius de vera sapientia lib. 4. cap. 7. *Christus non proprium nomen est, sed nuncupatio potestatis, & regni. Sic enim Judæi reges suos appellabant. Sed exponenda hujus nominis ratio est propter ignorantium errorem, qui eum immutata littera Chrestum solent dicere.*

parasset. Ex Scriptoribus tam antiquis, quam recentibus alii Irenæum sequuntur, alii Tertullianum. Baronius, cujus præ ceteris sententiam probant Natalis Alexander, Cotelerius, Bollandus, Tillemontius, secutus conjecturam Epiphanii Hær. 27. §. 6. utrosque ita componit. Scribit enim ad an. 69. §. 43. S. Clementem accepisse quidem a D. Petro Episcopatum, modestiæ tamen caussa de suo cedentem Jure collatam sibi dignitatem recusasse, donec Linus, & Cletus Petri ipsius in Episcopali munere Administri alius post alium, opera, crediderim, ejusdem Clementis a Clero electi, Romanam Ecclesiam gubernarent. (55)

XXIV. *Quot annos Romanus Episcopus fuit?*

℟. Quinque & viginti. Venit enim Romam anno Claudii secundo, ut ait Eusebius in Chronico ad an. Dom. 44. *ubi Evangelium prædicans viginti quinque annis ejusdem Urbis Episcopus perseveravit*. Cum Eusebio facit S. Hieronymus in libro de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 1. *Secundo Claudii Imperatoris anno ad expugnandum Simonem Magum Romam pergit, ibique viginti quinque annis Cathedram Sacerdotalem tenuit usque ad ultimum annum Neronis, id est, decimum quartum*, qui cum anno Christi nono & sexagesimo congruit. Lactantius vero, qui *de mortibus persecutorum* cap. 2. refert, Petrum ad urbem adventasse, *cum jam Nero imperaret*, loquitur de altero D. Petri Romam adventu, qui Nerone imperante contigit. (56)

Bar. ad an. 44. §. 25.

XXV.

(55) Vide Disputationem nostram IV.

(56) Romanam Ecclesiam per annos quinque supra viginti a D. Petro administratam pluribus confirmat Schelstratus eo in libro, cui titulus: *Antiquitas Ecclesiæ illustrata*, dissert. 1. c. 5. art. 4. §. 5. Lege annotationem 10. ad Vitam S. Petri, quæ est in descriptis a nobis Vitis Pontificum Romanorum

XXV. *Utra ex duabus Ecclesiis a D. Petro institutis primatum sibi jure vendicat?*

℟. Romana. Nam Antiochena, cui Joannes Calvinus lib. 4. Instit. c. 6. §. 12. *Primatum* adjudicat, nunquam illum sibi usurpavit: imo ejus Episcopus canone sexto Concilii Nicæni tertium duntaxat locum inter Patriarchas obtinuit. Neque vero poterat Antiochenus Episcopus contendere, se Successorem esse D. Petri, quod attinet ad dignitatem Summi totius Ecclesiæ Præsidis. Siquidem ei tantum succeditur, qui naturali, aut legitima morte, hoc est, abdicatione spontanea, vel coacta locum deserit. At Petrus vivens adhuc, & Summum gerens Pontificatum ab Antiochena ad Romanam Ecclesiam transiit, ac proinde ad hanc ab illa transtulit *Primatum* suum; cumque Romæ mortuus Summum ibidem deposuerit Sacerdotium, sequitur, qui ei succedit Romanus Episcopus, illum pro universalis Ecclesiæ capite habendum esse. Hæc dixi quam brevissime, quia pleni sunt libri magnorum virorum pro hoc ipso Romanæ Ecclesiæ *Primatu* differentium.

XXVI. *Quo anno, & quo die Petrus morte affectus est?*

Ad An. 69. §. 1. 3. 19. ℟. Annus discrepat. Baronio placet, anno Christi *69.* capite converso in terram pedibusque sursum elevatis crucifixum esse; (57) aliis alio an-

(57) S. Ambrosius de interpellatione Job. lib. 1. cap. 1. pag. 615. *De Petro quid loquar, qui Crucem suam futura remuneratione arbitratus, inverso suspendi poposcit vestigio, ut aliquid passioni suæ adderet, cujus acerbare ipse sibi supplicia non timeret?* Et in Psal. 118. Octon. 21. pag. 1079. *Non fuit oppro-*

anno. (58) Ad diem vero quod attinet, tertio Kal. Julii, & quidem sæviente prima Ecclesiæ persecutione a Nerone excitata, una cum D. Paulo morti datum, convenit. Quo die in omnibus Martyrologiis utriusque memoria celebratur. (59)

XXVII. *Qua de caussa morte affectus est?*

℞. Duarum rerum caussa; tum quod nova & inaudita tradens præcepta *doceret castimoniam*, quemadmodum placuit Ambrosio, & Asterio, affirmanti, Neronem *majori a labefactata voluptate affectum dolore, quam si Imperio ipso pulsus esset:* (60)

probrio Petro crux Christi, quæ tantum ei gloriæ dedit, ut inversis Christum honoraret vestigiis, metuens, ne si ea specie crucifixus esset, qua Dominus, affectasse Domini gloriam videretur. Vide Baronium ad an. Ch. *69.* §. 19. & Lipsium lib. 3. De Cruce cap. 8.

(58) Petrus Coustant Dissertatione prævia ad Epistolas Romanorum Pontificum pag. 1. tom. 1. *Ne de anno quidem, quo Apostoli Petrus & Paulus vitam finierunt, inter eruditos convenit. Eusebius in Chronico, quem & Hieronymus libro de viris illustribus cap. 1. & 15. sequitur, eos Neronis anno 14. hoc est Christi 68. obiisse tradit. Sed cum eosdem Apostolos Neronis jussu peremtos Hieronymus simul & Eusebius, nullo reclamante aut repugnante, conscribant, ac Neronem ipso anno Christi 68. ante 29. Junii diem interiisse constet; minime accurata est hæc Eusebii, Hieronymique epocha, si Petri & Pauli martyrium in eum diem, quo illud Ecclesia celebrat, incidit. Epiphanius hær. 27. §. 6. horum Apostolorum necem in annum Neronis 12. hoc est Christi 66. incurrisse, auctor est: atque ab hac opinione stant eruditi nonnulli. Ei tamen plures anteponunt alteram, quam Hieronymus lib. de viris illustr. cap. 22. retegit, ubi Senecam* ante biennium, quam Petrus & Paulus coronarentur martyrio, a Nerone interfectum *docet. Hunc quippe philosophum undecimo Neronis anno interfectum esse, aliunde notum est. Ex quo sequitur, ut Petrus & Paulus anno Neronis 13. Christi 67. martyrio sint coronati; & ab eodem anno Pontificis illius, qui Petro proxime successit, exordia repetenda sint.*

(59) Vide annum, & diem mortis D. Pauli.

(60) tum quod Simonem Magum in illo certamine de perpetrandis miraculis ope Dæmonis sublatum in aera deturbasset, & insignem de malefico præstigiatore victoriam tota Urbe inspectante retulisset, ut plurimi ex antiquis Patribus consentiunt.

XXVIII. *Nihilne insuper de Petri morte doces?*

Bar. ad an. 69. §. 6. ℞. Hoc, quod Ambrosius De Basilicis non tradendis concione 1. narrat. Accipe ejus verba: *Idem Petrus postea, victo Simone, cum præcepta Dei populo seminaret, doceret castimoniam, excitavit animos Gentilium. Quibus eum quærentibus, Christianæ animæ deprecatæ sunt, ut paulisper cederet. Et quamvis esset cupidus passionis, tamen contemplatione populi precantis inflexus est. Rogabatur enim, ut ad instituendum & confirmandum populum se reservaret. Quid multa? nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, urbemque ingredi, ait,* Domine quo venis? *Respondit Christus,* Venio Romam iterum crucifigi. *Intellexit Petrus, ad suam crucem divinum pertinere responsum. Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione susceptæ mortis exuerat. Intellexit ergo Petrus, quod iterum Christus crucifigendus in servulo; itaque sponte remeavit. Interrogantibus Christianis responsum reddidit; statimque correptus per crucem suam honorificavit Dominum Jesum.* Eamdem historiam leviter attingunt S. Athanasius Apologia I. de fuga sua pag. 713. & Origenes tract. 21. in Joan. recitant Hegesippus lib. 3. de excidio Urbis Hierosolymitanæ cap. 2. Etherius item & Beatus lib. 1. adversus Elipandum: approbo-

(60) Ambrosius De Basilicis non tradendis pag. 100. tom. 5. Asterius hom. 8. tom. 5. Bibl. Patr. pag. 830.

probat Innocentius III. in cap. *Per venerabilem*. 13. Qui filii sint legitimi. (61)

XXIX. *Quid affers de catenis, quibus vinctus fuit?*

℟. Ex *catenis duabus*, quibus innexus jussu Herodis Agrippæ in carcerem conjectus est, alteram dici dono datam Ecclesiæ Constantinopoli Petro sacræ ab Eudoxia Theodosii junioris uxore, quæ anno 439. Hierosolymis fuerat; alteram missam Romam ad Eudoxiam filiam Valentiniano III. nuptam, quæ ad perennem ejus catenæ, & S. Petri memoriam ædificandam curavit Basilicam, quæ *Titulus Eudoxiæ*, itemque *S. Petri ad vincula* dicta est. Ibidem coli catenam aliam, qua vinctus sub Nerone in Mamertino carcere detentus fuit, quam collatam cum illa, quæ Hierosolymis allata fuerat, eidem divino miraculo conjunctam ferunt. De Catenis Hierosolymitanis ita canit Arator:

Act. XII. 6.

Bar. ad an. 439. §. 5. 6. 7.

Manet omne per ævum
Pignoris hujus apex, & Sideris obtinet instar,
Corpore quod Petrus sacravit, & Angelus ore:
His solidata fides. Istis tibi Roma catenis
Perpetuata salus: harum circumdata nexu
Libera semper eris. Quid enim non vincula præstant,
Quæ tetigit, qui cuncta potest absolvere?

De Romanis vero ita scribit Augustinus, sive alius, certe antiquus, ejus sermonis auctor: *Merito*

(61) Hegesippus tom. 5. Bibl. Patr. pag. 1161. Etherius, & Beatus tom. 13. pag. 364. Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 50. §. 6. pag. 471. *Romæ adhuc extat quædam Ædicula sacra in hujus Apparitionis monumentum, quæ dicitur:* Domine quo vadis? *Panvinius* de septem Urbis Ecclesiis pag. 131. Vide Bolland. die 29. Jun. pag. 432. § 3. n. 16.

to per omnes Christi Ecclesias auro pretiosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorum ..... Felicia vincula, quæ reum suum usque ad Christi crucem non tam condemnatura, quam consecratura miserunt. (62) Porro Ecclesia in qua Petri catenæ Romæ asservantur, Kal. Augusti dedicata videtur, quod in caussa est, opinor, cur eo die memoria Petri ab Angelo vinculis soluti celebretur, quamvis id mense Aprili contigerit. (63) Græci alteram Petri catenam Hierosolymitanam colunt XVII. Kal. Februarii.

XXX. *Ejus corpus quo in loco sepultum est?*

℞. Gregorio Magno referente, in Catacumbas primum, secundo ab Urbe lapide illatum est, atque inde postea translatum in Vaticanum, ubi etiamnum quiescit. Ætate certe D. Hieronymi sepultum fuisse *in Vaticano juxta viam triumphalem* exploratum habeo. (64) Quin *Cajus quidam vis Ca-*

Bar. ad an. 69. §. 18.20.23. 24.

(62) Arator Subdiaconus extremo libro I. Historiæ Apostolicæ tom. 10. Bibl. Patr. pag. 132. Augustinus serm. 203. Appendicis §. 5.

(63) Baronius ad an. 439. §. 7. *Quam solitæ fuerint catenæ istæ coruscare miraculis, S. Gregorius Papa in suis ad diversos epistolis locuples testis est. Morem vero fuisse Romanorum Pontificum pro nobili munere aliquid ex limatura earumdem catenarum ad insigniores personas mittere, plurima exempla declarant.* Inserebantur autem particulæ hæ parvulæ Cruci, vel Clavibus, ut est apud eumdem Gregorium l. 3. epist. 33. & l. 6. epist. 6. postremæ editionis.

(64) Verba Gregorii sunt hæc ex Epistola 33. libri 4. pag. 710. *De corporibus vero beatorum Apostolorum quid ego dicturus sum, dum constet, quia eo tempore, quo passi sunt, ex Oriente Fideles venerunt, qui eorum corpora, sicut civium suorum repeterent? Quæ ducta usque ad secundum urbis milliarium, in loco, qui dicitur Catacumbas, collocata sunt. Sed dum ea exinde levare omnis eorum multitudo conveniens niteretur, ita eos vis tonitrui atque fulguris nimio metu terruit*

atque

Catholicus, qui Zephyrini Romanæ Urbis Episcopi temporibus floruit, in eo libro, quem scripsit adversus Proculum patronum sectæ Cataphrygarum, de loco, in quo Apostolorum Petri & Pauli sacra corpora deposita sunt, ita loquitur apud Eusebium lib. 2. Hist. Eccl. cap. 25. *Ego vero, inquit, Apostolorum tropæa possum ostendere. Nam sive in Vaticanum, sive ad Ostiensem viam pergere libet, occurrent tibi tropæa eorum, qui Ecclesiam illam fundaverunt.* Nunc utriusque capita argenteis thecis inclusa, Urbano V. Pontifice, in Lateranensi Æde religiosissime servantur. (65)

XXXI. *Num quæ exstant D. Petri scripta?*

℟. Epistolæ duæ, quæ habita ratione temporis primum locum obtinent inter Epistolas Apostolorum, quas *Canonicas* vocant. Utraque ad eosdem ex Circumcisione Christianos missa est. Sic enim prima inscribitur: *Electis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ:* Ep. I. c. III. 1. in altera etiam ita dicitur: *Hanc ecce vobis secundam scribo epistolam.* Ep. 2. c. III. 1.

atque dispersit, ut talia denuo nullatenus attentare præsumerent. Tunc autem exeuntes Romani eorum corpora, qui hoc ex Domini pietate meruerunt, levaverunt, & in locis, quibus nunc sunt condita, posuerunt.

Hieronymi sunt ista in libro de Scriptor. Eccl. cap. 1. pag. 265. *Sepultus Romæ, in Vaticano juxta viam Triumphalem, totius urbis veneratione celebratur.*

(65) Joannes Mabillonius Musæi Italici tom. 1. pag. 15. *Ciborium majoris Altaris insigne est, in cujus summo duo Apostolorum Petri, & Pauli capita in duabus ex argento thoracatis statuis asservantur. Has thecas primum fabricari curavit Urbanus V. & ad earum ornamentum Carolus V. Francorum Rex pretiosa donaria, gemmas, & alia id genus contulit, ac lilium in pectore utriusque curavit apponi.*

XXXII. *Prior quo anno scripta est?*

℞. Nihil certi affirmare licet. Scriptam crediderim undecim minimum annis a Christi morte, postquam discipuli Christianorum nomine appellari cœpti, & paullo ante quam Marcus a D. Petro Alexandriam mitteretur, anno Christi circiter 45. Hæc enim habet cap. IV. 16. *Si autem ut Christianus.* & cap. V. 13. *Salutat vos Ecclesia, quæ est in Babylone collecta, & Marcus filius meus:* quibus verbis *Romam figurate Babylonem appellat*, ut est in Eusebii Historia Ecclesiastica lib. 2. cap. 15. (*66*)

XXXIII. *Quo sermone exarata?*

℞. Hebraice scriptam fuisse, & a D. Marco in Græcum sermonem translatam, credit Baronius, eam ob rem, quod Hieronymus Epist. 150. quæst. 11. dixerit, ex stili inter utramque epistolam discrepantia, *structuraque verborum* intelligi, *pro necessitate rerum diversis eum* (Petrum) *usum interpretibus*. Verum Hieronymus interpretum nomine non eos videtur significare, qui in Græcam linguam

Ad an. 58. §. 28.

(*66*) Vide Disputationem nostram III. quæ est *De Cathedra D. Petri Romana.*

Estius in Argumento epistolæ I. D. Petri: *Est autem epistola, quemadmodum de ea vere & graviter testatur Erasmus, profecto digna Apostolorum Principe, plena auctoritatis ac majestatis Apostolicæ, verbis parca, sententiis differta.*

Grotius in Epist. Petri cap. 1. tom. 8. Crit. Sacr. pag. 117. *Habet hæc Epistola τὸ σφοδρὸν, vehemens dicendi genus, conveniens ingenio Principis Apostolorum.*

Gravissima hac epistola, & Apostolicæ majestatis plena D. Petrus Christianos docet in religione constantiam, in afflictionibus patientiam, in matrimonio castitatem, & honestatem, in perpetuo vitæ cursu vigilantiam, charitatem, sobrietatem, orandi studium.

guam transferebant, quod Apostoli dixissent, aut scripsissent Hebræa: sed eos, quorum opera utebantur ad animi sensa rectius explicanda linguis iis, quas Spiritus Sancti instinctu didicerant: cujusmodi operam Titus navabat Paulo, qui *divinorum sensuum majestatem*, ut ibidem ait Hieronymus, *digno non poterat Græci eloquii explicare sermone*. Quare amplectenda est communis Explanatorum sententia, qui affirmant, D. Petrum Græce scripsisse, & ad Græcum textum, tanquam ad prototypum, in rebus dubiis esse confugiendum. (67)

XXXIV. *Unde scripta est?*

Bar. ad an. 45. § 16.

℞. Eusebius Lib. 2. Hist. Eccl. cap. 15. Roma scriptam dici, tradit, & Babylonis nomine Romam per obscuram quamdam catachresim significari. Rem pro certo ponit Hieronymus De Script. Eccl. cap. 1. Ejus enim verba hæc sunt: *Petrus in Epistola prima sub nomine Babylonis figuraliter Romam significans:* Salutat vos, *inquit*, Ecclesia, quæ est in Babylone collecta. Id negant recentiores Heterodoxi, opinor, quod ægre habeant, etiam ex divinis Scripturis Petri Romam adventum confirmari. Grotius tamen virorum sectæ suæ auctoritate nihil permotus: *De Babylone*, ait, *dissident veteres & novi Interpretes. Veteres Romam interpretantur, ubi Petrum fuisse, nemo verus Christianus dubitabit. Novi Babylonem in Chaldæa. Ego veteribus assentior.* (68)

(67) Hieronymus Epist. 123. quæ est Præfatio in quatuor Evangelia ad Damasum pag. 697. *De novo nunc loquor Testamento, quod Græcum esse non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui primus in Judæa Evangelium Christi Hebraicis literis edidit.*

(68) Annotat. in Epist. I. D. Petri tom. 8. Criticorum Sacrorum pag. 175. Veterum testimonia recenset Ciampinus Parte

XXXV. *Alteram Epistolam quando scripsit?*

Ep. 2. c. I. 14. ℞. Scriptam esse a D. Petro sub vitæ finem, demonstrant ejus verba hæc: *Certus, quod velox est depositio tabernaculi mei*, hoc est corporis, *secundum quod Dominus Jesus Christus significavit mihi*. Hortatur in hac Fideles, ut, etiam se mortuo, firmiter teneant doctrinam ab Apostolis acceptam, caveantque sibi ab errorum magistris, quorum mores & studia describit.

XXXVI. *Dubitatumne umquam est de auctoritate harum Epistolarum?*

Bar. ad an. 68. §. 4. ℞. Prima D. Petri opus semper habita est, & tamquam *Canonica* ab omnibus Ecclesiis recepta. De secunda olim addubitatum, ut præter Origenem, Eusebium, Didymum tradit D. Hieronymus De Script. Eccl. cap. 1. Verum ex ipsamet Epistola patet, eam esse D. Petri. Nam præterquam quod Petri nomen præsefert, & scripta est ab uno ex tribus Apostolis, qui *Transfigurationi* Christi Jesu in monte præsentes adfuerunt, quæ præsentia rem totam decernere visa est D. Gregorio in Ezechielem lib. 2. hom. 6. §. 11. Epistolæ Auctor Paulum fratrem suum appellat, ac profitetur, hanc secundam esse Epistolam, quam ad eosdem scribit, ad quos miserat primam. Quæ omnia Petro conveniunt. Adde huc, quod eam Petro tribuit numerosissimus veterum Chorus, ut est apud Baronium ad an. 68. §. 4. Nat. Alexandrum Sæc. I. cap. 12. §. 4. & Tillemontium annot. 37. in D. Petrum. Ex quibus arguas Grotium,

te 1. Veterum Monumentorum cap. 17. pag. 139.
Augustinus de Civit. Dei l. 18. c. 2. *Babylonia prima Roma, ipsa Roma quasi secunda Babylonia* appellatur.

tium, qui *Scriptorem hujus Epistolæ arbitratur esse Simeonem, sive Simonem Episcopum post Jacobi mortem Hierosolymis*, ac *putat titulum Epistolæ fuisse*, Simeon servus Jesu Christi, & *eos, qui spectabiliorem voluerunt facere hanc Epistolam, adjecisse* Petrus. (69)

XXXVII. *Cedo tandem mihi Petri lineamenta, atque formam.*

℟. Habes verbis Nicephori expressam: *Petrus equidem non crassa corporis statura fuit, sed quæ aliquanto esset erectior, facie subpallida & alba admodum; capilli & capitis, & barbæ crispi & densi, sed non admodum prominentes fuere; oculi quasi sanguine respersi, & nigri: supercilia prope evulsa; nasus autem longior ille quidem, non tamen in acumen desinens, sed pressus, simusque magis.* Accepisse autem hæc Nicephorus ex antiquis Petri imaginibus videtur. Nam Ethnicos, qui ab Apostolis Christi legem didicissent, accepti beneficii memores illorum imagines coloribus, vel alio modo exprimendas curasse, testatur Eusebius lib. 7. Hist. Eccl. extremo cap. 18., ubi etiam scribit, se *Apostolorum Petri ac Pauli, Christique ipsius pictas imagines ad suam usque memoriam servatas in tabulis vidisse*. S. Augustinus quoque Petrum, & Paulum simul cum Christo pingi solitos, tradit lib. 1. de consensu Evangelistarum cap. 10. §. 16. (70)

Lib. 2. c. 17. Bar. ad an. 69. §. 14. 31. & ad an. 324. §. 40.

G 3 DE

(69) Annotat. in II. Epist. Petri tom. 8. Criticorum Sacrorum pag. 187.

(70) Idem Augustinus De hæresibus cap. 7. *Sectæ ipsius* (Carpocratis) *fuisse traditur quædam Marcellina, quæ colebat imagines Jesu, & Pauli, & Homeri, & Pythagoræ adorando incensumque ponendo.*

S. Ambrosius in epistola ad universam Italiam apud Da- ma-

mascenum ad calcem Orationis 2. de imaginibus, inter Patrum testimonia pro iisdem imaginibus pag. 344. *Tertia autem nocte jam corpore inedia confecto, & fatiscente propter jejunium, mihi nequaquam dormienti, sed in mentis excessu constituto conspicui fuerunt cum persona quadam, quæ B. Paulo similis prorsus videbatur, quemadmodum ejus effigies in imaginibus efformata perspicue declarat.* Et inter testimonia Orationis primæ de imaginibus pag. 328. Auctor vitæ S. Joannis Chrysostomi dicit, ipsum *habuisse ejusdem Apostoli Pauli in imagine descriptam effigiem eo in loco, ubi propter corporis imbecillitatem tantisper quiescebat.*

DE

DE

D. PAULO.

I. *Quo anno, & quo in loco natus est?*

℞. PAULUS, cujus *si interpretatio nominis quæritur, in Hebræo mirabilem sonat*, (1) duobus ab ortu Christi annis, totidemque ante Æram Vulgarem Tarsi in Cilicia, non Giscalæ in Judæa, natus est patre, secta Pharisæo, ex Tribu Benjamin: Testatur id Paulus ipse apud Lucam in Actis Apostolorum, ubi dicit, se *filium Pharisæorum*, & *natum in Tarso Ciliciæ*, ac propterea Civem Romanum, quod secus esset, si Giscalæ natus fuisset. Quare Epiphanius hær. 30. §. 16. disputans contra Ebionæos, qui Paulum origine Græcum dicebant, & factum postea proselythum, eundem Tarsi, sed ex Judæis natum affirmat, nullamque facit de Giscala mentionem. (2)

Ad Philip. III. 5. Act. XXII. 3. 28. XXIII. 6.

II. *Quo in loco, & quo Præceptore educatus est?*

℞. Hierosolymis apud Gamalielem educatus est, atque cura omni *juxta veritatem paternæ Legis* Act. XXII. 3.

G 4

(1) Hieronymus in Epist. ad Philemonem cap. 1. pag. 212.

(2) Hieronymo tum de Script. Eccl. in Pauli vita pag. 269. tum in cap. 1. Epist. ad Philemonem pag. 216. scribenti, Apostolum hunc Giscalæ natum, memoriam effluxisse, necessario dicendum est.

Chrysostomus in Ep. 2. ad Tim. hom. 4. pag. 1648. Paulus *Cilix homo erat... Coriarius fuit, inops, imperitus externæ peritiæ. Hebræam tantum noverat linguam, quæ cum ceteris, tum Romanis maxime despectui erat*. Vide Baronium ad an. 36. §. 7.

Ad Philip.III.6. *gis* eruditus. Quam Legem adeo religiose servavit, ut nullam unquam præbuerit occasionem querelarum, nec dubitaverit inimicos ipsos testes appellare actæ ex Lege juventutis. Secutus est Sectam Pharisæorum, ut omnium severissimam, ita maxime omnium Christo contrariam. Itaque preclare Augustinus in Psal. centesimum quadragesimum septimum §. 25. *Crystallum erat Apostolus Paulus, durus, obnitens veritati, clamans adversus Evangelium, tanquam indurans adversus solem.* Præter sacras *scisse Paulum, licet non ad perfectum, litteras sæculares* etiam, ostendit S. Hieronymus ex verbis Græcorum Poetarum Epimenidis, Arati, & Menandri, quibus ille usus esse legitur. (3)

Act. XXVI. 4. 5.

III. *Cujus erat artis?*

℞. Eum *scenofactoriæ artis* fuisse, scribit Lucas in Actis Apostolorum cap. XVIII. 3. Baronius autem ad an. 52. §. 17. narrat, moris fuisse Hebræorum, ut etiam quibus lautum, & copiosum esset patrimonium, ad omnis fortunæ subsidium aliquod opificium addiscerent; idque ab illis similiter factum docet, qui sapientiæ studiis operam dabant, tum ut labore & industria sua, si quando opus esset, ea sibi pararent, quæ ad usus vitæ necessarios requiruntur, tum corporis exercendi causa, ne otium animos solicitaret. (4) Morem hunc secutus Paulus, tabernacula ex pel-

(3) In Epist. ad Galatas cap. 4. pag. 143. & 144. Hinc difficile creditu est, quod ait S. Chrysostomus superiore annotatione citatus, Paulum *Hebræam tantum novisse linguam*: præsertim cum *in Tarso* Græca Urbe natus esset.

(4) Joan. Christophorus Wagenseilius Sota cap. 5. pag. 597. & 598. *Certum est, nec infrequens nec indecorum fuisse priscis Sapientibus inter Hebræos, ut præter litterarum studia artes*

pellibus militarem ad usum conficere didicit, qua arte etiam tum usus est, cum Evangelium Gentibus prædicaret, ne iis oneri esset, quos Christianæ Religionis præceptis ad omnem pietatis rationem instituendos curabat. (5) neve *quod offendiculum daret Evangelio Christi*.

2. ad Thess. cap. III. 8. 1. ad Cor. cap. IX. 12.

IV. *Habuitne uxorem?*

℞. Variæ sunt discrepantesque Sanctorum Patrum sententiæ. Habuisse existimarunt Origenes in Ep. ad Rom. c. 1. & Clemens Alexandrinus, cu-

Bar. ad an. 57. §. 68.

artes quoque manuarias tractarent... Sic sane Paulus, qui præceptore usus Gamaliele erat eruditus juxta veritatem paternæ legis, *ceu ipse de se testatur* Act. XXIII. 3. *simul* scenofactoriæ artis *fuisse legitur ibidem cap. XVIII.* 3. Grotius in Act. cap. XVIII. 3. pag. 336. tom. 7. Critic. Sacrorum: *Mos erat etiam doctissimis Judæorum opificium aliquod discere, unde, ubi res ferret, se sustentarent.*

(5) Paulus ita loquitur de se ipso Act. XX. 33. *Ipsi scitis, quoniam ad ea, quæ mihi opus erant, & his, qui mecum sunt, ministraverant manus istæ.* Et 1. ad Cor. cap. IV. 12. *Laboramus operantes manibus nostris.* Et 1. ad Thess. c. II. 9. *Memores estis fratres laboris nostri, & fatigationis; nocte ac die operantes, ne quem vestrum gravaremus.* Et 2. ad Thess. cap. III. 8. *Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nocte & die operantes, ne quem vestrum gravaremus.*

Origenes in Numeros hom. 17. §. 4. pag. 338. *Paulus arte faber tabernaculorum... a faciendis tabernaculis terrenis ad cælestia tabernacula construenda translatus est.*

Chrysostomus in Epist. ad Rom. hom. 2. pag. 19. *At tabernaculorum texendorum artifex hic non Siciliam modo, atque Italiam, verum universum terrarum orbem verbum Dei prædicans peragravit, cum interim artem non intermitteret, sed vel tum quoque pelles consueret, officinæque suæ præesset.*

Augustinus in Joan. tract. 122. §. 3. *Si beatus* Paulus *aliter educatus, artem, quam non noverat, didicit, ut dum suis manibus transigitur doctor, nullus gravaretur auditor; quanto magis, beatus Petrus, qui jam piscator fuerat, quod noverat fecit, si ad præsens illud tempus, aliud, unde viveret, non invenit?*

cujus verba ſic recitat Euſebius l. 3. Hiſt. Eccl. cap. 30. ut eadem probare videatur. S. Chryſoſtomus de Virginitate cap. 82. vult, *Paulum, at-*
Pag. 350. *que Petrum, continentia illuſtres*. Epiphanius hær.
tom. 4. 58. §. 4. inter eos recenſet, qui *nullam cum mulieribus conſuetudinem habuerunt*. Non *audiendos eſ-*
Pag. 144. *ſe, qui eum uxorem habuiſſe confingunt*, ſcribit Hieronymus Epiſt. 22. cui ego vehementer aſſen-
Pag. 1297. tior. S. Chryſoſtomus quoque hom. 13. in Epiſt. ad Philippenſes negat, Paulum ibi de uxore ſua loqui; quod facit etiam Theodoretus in cap. 4. ejuſdem Epiſtolæ, ubi *uxorem eum nunquam duxiſſe, verius eſſe concludit*. Subjicit deinde hæc Pauli verba: *Volo omnes vos eſſe, ſicut me ipſum....*
1. ad Cor. cap. VII. 7. 8. *Dico autem non nuptis, & viduis: bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego*. Quæ verba, ut ait Auguſtinus, *ſummam ipſum caſtitatem profeſſum fuiſſe*, &, ut Ambroſio eſt viſum, in perpetuo cęlibatu manſiſſe declarant. (6) Inquit enim: *Volo vos imitatrices eſſe tanti Apoſtoli, ut vitam ejus ſequamini, qui conjugii vinculum refugit, ut vinctus eſſet Chriſto Jeſu. Non potuiſſet ad tantam Apoſtolatus ſui pervenire gratiam, ſi fuiſſet alligatus conjugii contubernio*. (7)

V.

(6) Lib. de Virginitate cap. 20. §. 130. pag. 245. tom. 2.

(7) S. Auguſtinus de opere Monachorum cap. 32. §. 40. S. Ambroſius de hortatione ad Virginitatem pag. 434. tom. 4.

Auctor Comment. in Epiſt. I. ad Cor. cap. 7. apud eumdem Ambroſium pag. 364. & 365. *Non diceret: Bonum eſt innuptis, ſi ſint, ſicut ego, niſi eſſet integer corpore. Nec diceret; Omnes homines volebam eſſe, ſicut me ipſum. Si enim habuerit uxorem, & hoc dixit, virgines eſſe noluit; ſed abſit. Sic enim a pueritia Spiritu ferbuit, ut hujus rei ſtudium non haberet, quippe cum juvenculus anticipatus ſit a gratia Dei.*

V. *Quo anno, & quo modo amplexus est Christi Fidem?*

℟. Anno Christi 35. seu 36. annum ætatis agens tertium supra trigesimum. *Qui primus Ecclesiæ sanguinem fudit*, is luce ingenti sub meridiem Cælo demissa repente circumfusus, & Christi voce *perculsus & prostratus, erectus & instructus est, ac demutatus in prædicatorem de persecutore*, dum Christianorum cædes anhelans Damascum pergeret. (8) Quo cum postea Christi Domini jussu venisset, ab Anania baptizatus, statim ejusdem divinitatem magno animi ardore in Synagogis prædicare, & acerrime tueri omnibus admirantibus cœpit. Act. IX. 3.

VI. *Viditne tunc corporeis oculis Christum?*

℟. Verba Sacræ Scripturæ (9) obvio accepta sensu

(8) Tertullianus de Præscript. Hæretic. cap. 25. pag. 210. & in Scorp. cap. 13. pag. 498. Augustinus serm. 169. cap. 8. §. 10.

Num iter illud Damascum pedibus ingressus sit, an equo insidens, quærunt aliqui. Pedibus ivisse, magis credo. Quam sententiam fuse tractat Thomas Massutius in *vita D. Pauli historice, & dogmatice* scripta l. 2. c. 2. & ad pictores coarguendos distichon illud profert:

Mentitur pictor, Paulum qui pingit equestrem;
Cum clare constet, quod fuit ille pedes.

Joannes tamen Interian de Ayala lib. 5. de Christiano Pictore cap. 5. ut est apud Lambertinum lib. 4. de Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. part. 1. cap. 28. extremo num. 9. *novissime ostendere conatur, mulæ, vel asino* Paulum *insedisse*. Vide Cæsarem Calinum Exercitatione Historica in Act. Apost. lib. 1. cap. 14.

(9) Act. cap. IX. 17. & 27. cap. XXII. 9. cap. XXVI. 16. & 1. ad Cor. cap. IX. 2. & cap. XV. 8. S. Augustinus De Opere Monachorum cap. 4. §. 5. *Et probat se Apostolum esse*,

ſenſu animum inclinant, ut id facile credam. Itaque S. Hilarius lib. 3. de Trinitate §. 16. viſum a Paulo Chriſtum *in carne* affirmat, & Auguſtinus Serm. 279. §. 1. viſum eſſe *Jeſum*. Caſſianus lib. 3. de Incarnatione Domini cap. 5. eum ſcribit *majeſtatem ſuſcitati a mortuis Domini noſtri Jeſu Chriſti oculis corporalibus approbaſſe*. Chryſoſtomus vero virtute tantum & effectu cognitum ab Apoſtolo Chriſtum, exiſtimat. *Agnoſcit Dominum*, inquit, *virtutem didicit*; & alibi: Chriſtus *non apparuit*, *ſed per opera viſus eſt*. S. Aſterius quoque vult, Chriſtum non humana forma ſe Paulo conſpiciendum præbuiſſe, *ſed potius in fulgoris ſpecie ac ignis*, quo modo Moyſes Deum viderat. (10) Verumtamen non videtur poſſe ambigi, quin aliquando Chriſtus Paulo apparuerit, ea prorſus ratione, qua Petro aliiſque Apoſtolis & quinquaginta fratribus apparuiſſe legitur: ne Paulus ulla in re ceteris Apoſtolis inferior eſſet.

VII.

eſſe, *dicens*: Nonne Chriſtum Jeſum Dominum noſtrum vidi? *Quo probato oſtendit ſibi licere*, *quod ceteris Apoſtolis*. D. Thomas 3. part. quæſt. 57. art. 6. ad 3. *Manſionis Cæleſtis dignitati non derogat*, *ſi ex aliqua diſpenſatione Chriſtus quandoque corporaliter ad terram deſcendat*, *vel oſtendat ſe omnibus*, *ſicut in judicio*; *vel oſtendat ſe alicui ſpecialiter*, *ſicut Paulo*, *ut habetur Act. IX. Et ne quis credat*, *hoc factum fuiſſe*, *non Chriſto ibi corporaliter præſente*, *ſed aliqualiter apparente*, *contrarium apparet per hoc*, *quod ipſe Apoſtolus dicit 1. ad Cor. 15. ad confirmandam Reſurrectionis fidem*. Noviſſime omnium tamquam abortivo viſus eſt & mihi. *Quæ quidem viſio veritatem reſurrectionis non probaret*, *niſi ipſum verum Chriſti corpus viſum fuiſſet ab eo*. Vide Suarez in 3. Part. D. Thomæ tom. 2. diſputat. 51. ſect. 4. Bellarminum De Sacramento Euchariſtiæ lib. 3. cap. 3. Bonam De diſcretione Spirituum cap. 9. §. 4. & Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 50. num. 6.

(10) Chryſoſtomus hom. 13. tom. 5. pag. 175. In Act. Apoſt. hom. 20. pag. 596. Aſterius hom. 8. in Principes Apoſtolorum Bibl. Patr. tom. 5. pag. 828.

VII. *Damaſco digreſſus quonam profectus eſt?*

℞. Hieroſolymam, ut Petrum videret, quod contigit anno ab ejus *Converſione* tertio. Venit autem ad ipſum *velut ad majorem, & honoratiorem*, ait Chryſoſtomus, ut ejus conſpectu frueretur, & *fraternam charitatem*, quemadmodum ſcribit Auguſtinus, *etiam corporali præſentia cumularet*. (11) Eo cum veniſſet, ſocietatem conſuetudinemque cum diſcipulis initurus, principio adeo non obtinuit, ut etiam timorem cunctis injecerit, quod ſibi non perſuaderent, eum a priſtina vitæ ratione diſceſſiſſe. Sed Pauli deſiderio præſto fuit Barnabas, qui illum ad Apoſtolos Petrum & Jacobum cognomine *Minorem* adduxit, eiſque narravit converſionis ejus modum, & quæ pro Chriſto Damaſci egiſſet. Exinde diſcipulis familiariter uſus eſt, & dies quindecim apud Petrum manſit. (12)

Ad Gal. c. I. 18. Act. IX. 26. Baron. ad an. 39. §. 5. & 6.

VIII.

(11) Chryſoſtomus in Epiſt. ad Galatas cap. 1. pag. 981. tom. 2. Auguſtinus in eamdem Epiſtolam §. 8.

S. Hieronymus pag. 124. tom. 6. dicit, Paulum *iſſe* ad Petrum *non ſtudio diſcendi, quia & ipſe eumdem prædicationis haberet auctorem, ſed honoris priori Apoſtolo deferendi.*

S. Ambroſius ſeu alius ſcriptor Comment. in Ep. ad Gal. cap. 1. pag. 467. *Dignum fuit, ut cuperet videre Petrum, quia primus erat inter Apoſtolos, cui delegaverat Salvator curam Eccleſiarum: non utique ut aliquid ab eo diſceret, quia jam ab auctore didicerat, a quo & ipſe Petrus fuerat inſtructus; ſed propter affectum Apoſtolatus, & ut ſciret Petrus, hanc illi datam licentiam, quam & ipſe acceperat.*

S. Chryſoſtomus Hom. 87. in Joan. pag. 449. Petrus *os erat Apoſtolorum, & princeps & vertex ipſius cœtus, propterea & Paulus eum præter alios viſurus aſcendit, ſimul ut ei oſtenderet, jam ſibi fiduciam habendam*

(12) S. Hieronymus epiſt. 89. pag. 633. *Tanta auctoritatis Petrus fuit, ut Paulus in epiſtola ſua ſcripſerit*: Deinde poſt annos tres veni Hieroſolymam videre Petrum, & manſi

apud

VIII. *Quo anno, & a quibus Apostolus factus est?*

Act.XIII. 1. 2. ℟. Anno Christi 44. ut Baronio, Pearsonio, ac Tillemontio visum; anno insequente 45. ut Usserio, aliisque placuit: (13) A Simeone autem,

apud eum diebus quindecim. *Rursumque in consequentibus.* Post annos quatuordecim ascendi iterum Hierosolymam cum Barnaba, assumto & Tito: ascendi autem secundum revelationem, & exposui cum eis Evangelium, quod prædico in Gentibus, *ostendens se non habuisse securitatem prædicandi Evangelii, nisi Petri, & ceterorum Apostolorum, qui cum eo erant, fuisset sententia roboratus.*

S. Augustinus lib. 28. contra Faustum cap. 4. *Apostolus Paulus post Ascensionem Domini de Cælo vocatus, si non inveniret in carne Apostolos, quibus communicando, & cum quibus conferendo Evangelium ejusdem societatis esse appareret, Ecclesia illi omnino non crederet.*

Quinquies omnino Paulum Hierosolymam venisse, sacræ litteræ commemorant.

Prima profectio est illa, cujus Lucas meminit Act. IX. 26. *& Paulus Epistolæ ad Galatas I. 18. ubi post annos tres a conversione dicit se Hierosolymam adiisse, ut videret Petrum.*

Secunda profectio legitur Act. XI. 30. *Nam Barnabas ab Apostolis missus est Antiochiam. Unde ille Tarsum abiit, ut quæreret Saulum, quocum reversus Antiochiam annum ibi cum eo commoratus est. Sed cum Agabus Propheta famem ingentem prædixisset, Antiochensis Ecclesia collatitium æs per Saulum & Barnabam Hierosolymam destinavit.*

Tertio Hierosolymam Paulus aspirat Act. XV. *quod &* Gal. II. 1. *commemorat: & post quatuordecim annos accidisse dicit, nimirum a triennio illo, quod antecedente capite com. 18. posuerat, uti septemdecim anni a conversione Pauli ad hunc tertium adventum fluxerint.*

Quartus Pauli Hierosolymam adventus describitur Act. XVIII. 22. *Quinto, ultimoque Paulus Hierosolymam circa Pentecosten adiit,* Act. XXI. 17. *ubi & a Judæis captus, ac Romanis Præsidibus traditus est: primum Felici, deinde Porcio Festo,* cap. XXIV. 27. Hæc Petavius de doctrina temporum lib. 11. cap. 12. & de Ecclesiastica Hierarchia lib. I. cap. 7. Theologic. Dogmat. tom. 3. pag. 688.

(13) Baronio ad an. 44. §. 89. Pearsonio in Annalibus Pau-

tem, cui *Nigro* cognomen, Lucio, & Manahen Apostolum, atque adeo Episcopum factum, narrat S. Lucas, apud quem, *Segregate mihi*, inquit Spiritus Sanctus, *Saulum & Barnabam in opus, ad quod assumsi eos*. *Quid est*, ait Chrysostomus hom. 27. in Act. *segregate mihi in opus? in Apostolatum. Vide iterum, a quibus ordinatur. A Lucio Cyrenæo, & Manahen, imo a Spiritu. Quanto enim personæ humiliores erant, tanto purior Dei apparet gratia. Ordinatur jam in Apostolatum, ut jam cum potestate prædicet. Quomodo igitur ille dicit:* Non ab hominibus, neque per homines? *Dicit* non ab hominibus, *ut manifestet, quod non homo illum vocavit, neque adduxit. Dicit* nec per hominem, *quod non ab aliquo missus est, sed a Spiritu*. Itaque S. Leo epist. 11. cap. 1. scribens, Apostolos imposuisse Paulo, & Barnabæ manus Apostolorum nomine videtur intellexisse primos Apostolorum discipulos. Arator vero, qui initio libri 2. Historiæ Apostolicæ de Paulo cecinit:

Pag. 642. Ad Gal. c. I. 1.

Quem mox sacravit euntem
Imposita Petrus ille manu, cui sermo magistri
Omnia posse dedit;

& ab Auctorum scriptore D. Luca, & a Chrysostomo ejus interprete dissentit.

Bibl. Patr. tom. 10. Pag. 133.

IX. *Nonne eodem anno raptus est usque ad tertium Cælum?*

℞. Id Baronius, Pearsonius, Tillemontius consentiunt. Raptus autem dicitur *usque ad tertium Cælum, & in Paradisum*: seu *quod in tertio Cælo sit Paradisus*, seu quod *in tertium Cælum, & inde rursus in Paradisum raptus sit*, seu demum quod ter-

Ad an. 44. §. 98. In Annal. Paulinis. II. Ad Cor. XII. 2. 4.

Paulinis pag. 6. Tillemontio in S. Paulo art. 8. pag. 207. tom. I. Usserio in Annalibus Veteris & Novi Testamenti ad eumdem annum.

tertium Cælum & Paradisus *aliquid unum sit diversis nominibus appellatum*, ut ait Augustinus l. 12. de Gen. ad litteram cap. 34. §. 65. & 66. (14) Utrum vero raptus fuerit cum corpore, an sine corpore, *Idest, utrum, sicut solet in vehementiori ecstasi, mens ab hac vita in illam vitam* (Angelicam) *fuerit alienata, manente corporis vinculo; an omnino resolutio facta fuerit, qualis in plena morte contingit;* est *ista impudens inquisitio id scire volentium, quod se ille, cui hoc præstitum est, nescire testatur*. (15)

X. *Quando Pauli nomen obtinuit?*

℟. Veteres scriptores inter se dissentiunt. Origenes Præfat. in Epist. ad Rom. arbitratur, & *Sauli* & *Pauli* nomine ab initio vocatum: primo usum esse, dum versaretur inter Judæos: altero, quod Romanum est, appellari voluisse post susceptum ad Gentiles Apostolatum. Atque hoc Augustinus confirmat, qui Serm. 315. cap. 5. ait: *Ubi cœpit Apostolus prædicare Verbum Dei, mutavit* Act. XIII. 9. *sibi nomen, & dixit se Paulum*. Lucas certe eum Pauli

(14) Idem Augustinus ibid. cap. 28. §. 56. *Cur non dicamus, quod tanto Apostolo doctori Gentium, rapto usque ad istam excellentissimam visionem voluerit Deus demonstrare vitam, in qua post hanc vitam vivendum est in æternum?*

(15) S. Augustinus epist. 147. cap. 13. §. 31. & De peccato Originali cap. 23. §. 27.

Priorem sententiam amplectitur D. Thomas 2. 2. quæst. 175. art. 5. & 6. ac docet, probabilius esse, Pauli animam in corpore mansisse, quod separatio non esset necessaria. Et art. 3. dicit, Paulum in eo raptu vidisse *Dei essentiam*.

Hunc Pauli raptum Ethnicis ipsis cognitum fuisse, tradit Lucianus, seu antiquior illo auctor Dialogi, qui *Philopatris* inscribitur, ut animadvertit Usserius ad an. 46. & Baronius ad an. 68. §. 2. Nam Tryphonem Christianum narrantem facit, se per aquam renovatum a Galilæo (quo nomine aliquando appellati Christiani) *qui in tertium usque Cælum per aerem ingressus est, quæque optima, atque pulcherrima sunt, inde didicit*.

Pauli nomine tum incipit appellare, cum in Cypro Evangelium prædicantem deſcribit, cumque ab eo Proconſulem Sergium Paulum Chriſti militiæ Sacramento obligatum narrat. Alii aliter ſentiunt. (16)

XI. *Quibus Chriſtianam Fidem prædicavit?*

℟. *Hieruſalem per circuitum uſque ad Illyricum* Evangelii prædicandi partes ſe impleviſſe, ſcribit ad Romanos. (17) Chryſoſtomus in Ep. ad Rom. Cap. XV. 19.

H hom.

(16) Hieronymus in cap. 1. Epiſt. ad Philemonem pag. 212. *Diligenter attende, quod hic primum Pauli nomen acceperit. Ut enim Scipio, ſubjecta Africa, Africani ſibi nomen aſſumſit, ita & Saulus ad prædicationem gentium miſſus, a primo Eccleſiæ ſpolio, Proconſule Sergio Paulo, victoriæ ſuæ trophæa retulit, erexitque vexillum, ut Paulus diceretur e Saulo*. Verum hæc Hieronymi opinio, utpote abhorrens a moderatione D. Pauli, non probatur Baronio ad an. 36. §. 11. S. Auguſtinus De ſpiritu & Littera c. 7. §. 12. *Paulus Apoſtolus, cum Saulus prius vocaretur, non ob aliud, quantum mihi videtur, hoc nomen elegit, niſi ut oſtenderet ſe parvum, tamquam minimum Apoſtolorum, multum contra ſuperbos & arrogantes, & de ſuis operibus præſumentes, pro commendanda Dei gratia fortiter atque acriter dimicans*. Vide Calmetum in Act. Apoſtolorum cap. XIII. 9. pag. 925. tom. 7.

(17) In Illyrico ipſo prædicatam a D. Paulo doctrinam Chriſti, vult Hieronymus, qui, Deum fuiſſe *cum Paulo in Illyrico* ſcribit epiſt. 148. ad Marcellam. Et Aſterius hom. 8. in Principes Apoſtolorum tom. 5. Bibl. Patr. pag. 829. *Paulus totum Illyricum percurrens, ac ubique ſpargens ſcintillas fidei, quas auſpex Spiritus excitabat, vivaſque ſemper ſervabat*. Itaque opinor, D. Paulum in laudata epiſtola, quam dedit ad Romanos, verbis illis, *uſque ad Illyricum*, admonere eos voluiſſe, quo uſque ad eam diem perveniſſet prædicando; non vero negaſſe, ſe ulterius progreſſurum. Nomine autem Illyrici intelligit Illyricum Strabonis lib. 7. aut Suetonii in vita Tiberii cap. 16. Hic enim Illyricum circumſcribit anguſtioribus terminis, quam Strabo, qui in eo etiam Noricum & Vindeliciam uſque ad lacum Brigantinum includit. Illyricum, ait Suetonius, *inter Italiam, regnumque Noricum*,

hom. 29. ait, a Paulo Christianæ doctrinæ luce fuisse illustratam *Phœniciam*, *& Syriam*, *& Ciliciam*, *& Cappadociam*, *& Saracenos*, *& Persas*, *& Armenios*, *reliquosque Barbaros*. Theodoretus in eamdem Epist. cap. 15. similiter *Parthicas regiones*, *atque Asiam præterea & Thraciam*. Antiochiæ autem in Pisidia, Iconii, Lystris, Thessalonicæ, Corinthi, Athenis, Ephesi eodem munere functum, certo constat, sicut etiam Cypriis, Galatis, Macedonibus, Philippensibus, Cretensibus, ac demum Romanis acceptam a Christo doctrinam tradidisse: ita ut a D. Hieronymo in Amos c. 5. dici potuerit, *ante eum terram defecisse*, *quam studium prædicandi*. (18)

Pag. 303. (margin, beside "ciam, & Cappadociam…")
Pag. 109. (margin, beside "dici potuerit…")

XII. *Iconii quid egit memoria dignum?*

Act. XIV. 20. ℞. Anno Christi 47. Paulo in Lycaonia (ubi eum fuisse semel atque iterum, constat ex sacris Litteris) Evangelium prædicante, ad Christianam Fi-

cum, *& Thraciam*, *& Macedoniam*, *interque Danubium flumen*, *& sinum maris Adriatici patet*. Loca a D. Paulo peragrata summatim recenset Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 30. & 31.

(18) Idem Hieronymus epist. 13. pag. 105. *Paulus Apostolus vas electionis de persecutore mutatus*, *novissimus in ordine*, *primus in meritis est*, *quia extremus licet*, *plus omnibus laboravit*.

Augustinus contra duas epist. Pelag. l. 3. c. 3. *Sicut Apostolus cum dicitur*, *si non exprimitur quis Apostolus non intelligitur nisi Paulus*, *quia pluribus est epistolis notior*, *& plus omnibus illis laboravit*. Vide ejusdem Augustini commentarium in Psal. 130. n. 7. & epist. I. ad Cor. cap. XV. 10.

S. Chrysostomus tom. 5. hom. 42. de laudibus S. Pauli pag. 512. *Homo ignobilis*, *abjectus*, *& circumforaneus*, *qui artem exercebat in pellibus*, *in tantum virtute progressus est*, *ut vix triginta annorum spatio & Romanos*, *& Persas*, *& Parthos*, *& Medos*, *& Indos*, *& Scythas*, *& Æthiopes*, *& Sauromatas*, *& omne prorsus humanum genus sub jugum mitteret veritatis*.

Fidem conversa creditur Thecla Iconiensis Virgo nobilissima. Divus quidem Methodius, qui sub exitum Sæculi III. in minori Asia degebat, in Convivio Virginum Orat. 8. scribit, Theclam *externæ Philosophiæ, variæque eruditionis, cunctarumque artium liberalium comprehensione cessisse nemini: Evangelica vero ac divina doctrina antecessisse omnibus, utpote a summo ejus generis institutam edoctamque magistro Paulo*. In quam sententiam alii etiam veteres & gravissimi Patres scriptum reliquerant. S. Epiphanius hær. 78. §. 16. *Thecla cum in Paulum incidisset, pactas nuptias dissolvit, cum primario cuidam Civitatis totius, ac longe diviti, nobilissimo splendidissimoque desponsa jam fuisset*. Chrysostomus in Act. extrema hom. 25. *Audi de beata Thecla, illa ut Paulum videret, aurum suum dedit: Tu autem, ut Christum videas, nec obolum das*. S. Ambrosius lib. 2. de Virginibus: *Thecla, quam gentium Doctor instituit, copulam fugiens nuptialem, & sponsi furore damnata, naturam etiam bestiarum virginitatis veneratione mutavit*. (19) His omni ex parte consentiunt ea, quæ loquitur Faustus Manichæus apud Augustinum: *Jam timeo Apostolo, ne Dæmoniorum doctrinam intulisse tunc Iconium videatur, cum Theclam oppigneratam jam thalamo, in amorem sermone suo perpetuæ*

Bibl. Patr. tom. 3. pag. 691.

Baronius ad an. 47. §. 5.

Pag. 634.

Pag. 469. & 470.

Cont. Faustum l. 30. c. 4.

H 2

(19) S. Gregorius Nazianzenus Carm. 3. pag. 59.

Quis Theclam necis eripuit flammæque periclo?
*Quis validos ungues vinxit, * rabiemque ferarum?*
Virginitas (o res omni mirabilis ævo!)
Virginitas fulvos potuit sopire leones.
Dente nec impuro generosos virginis artus
Ausi sunt premere, & rigido discerpere morsu.

* ἔδησε.

Idem Nazianzenus Orat. 3. pag. 76. Theclam annumerat Apostolis, aliisque, qui *pro veritate periculis se objecerunt, qui igni & ferro, & belluis, & tyrannis, & præsentibus malis, & denunciatis alacri animo, velut in alienis corporibus, imo quasi corporum expertes, dimicarunt, ne pietatem vel verbo tenus proderent.*

tuæ virginitatis incendit. Quæ opinio de Thecla ſponſa cum non improbetur ab Auguſtino, qui alias ſemper refellere Fauſtum ſolet, ſatis apparet, eam non ſolum apud Manichæos, ſed etiam apud Catholicos receptam fuiſſe. (20)

XIII. *Quid Philippis?*

Act. XVI. 14. 16. Bar. ad an. 51. §. 73. ℟. Ibi ad Chriſtum adduxit, baptiſmoque initiavit *Lydiam purpurariam*, (21) & *ſpiritum Pythonem*, ſeu Dæmonem divinationis in quadam puella, quam obſidebat, auctorem ejecit. Ob id ab ejus dominis, qui ſpem omnem quæſtus, quem ex ejus divinationibus faciebant, ademtam ſibi querebantur, ſeditio in Paulum concitata eſt, quaſi

(20) Thecla *primæ martyris* titulo decoratur a S. Iſidoro Peluſiota lib. 1. epiſt. 160. Martyr item dicitur ab Evagrio lib. 3. cap. 8. S. Chryſoſtomus tom. 1. hom. 72. quæ inſcribitur *Laudatio ſanctæ Protomartyris & Apoſtolæ Theclæ*, *pag.* 782. virginitate & martyrio nobilem prædicat; & Epiphanius hær. 79. §. 12. eos deſignans, qui videntur eſſe cum Deipara Virgine aliquo modo comparabiles, Eliam duntaxat, Joannem Evangeliſtam, ac Theclam nominat.

Nicetas Paphlago Orat. 16. *in laudem S. Protomartyris, & Apoſtolæ Theclæ*, tom. 27. Bibl. Patr. pag. 430. *In eum modum beatiſſima, Dei martyrio fungitur; prima nimirum, velut Stephanus viris, ſic illa feminis excellentia fidei aperiens certaminis ſtudium*. Vide Acta Pauli & Theclæ a Grabio tom. 1. Spicilegii Sanctorum Patrum pag. 95. & 331. *Liber, qui appellatur Actus Theclæ, & Pauli Apoſtoli, apocryphus* dicitur a Gelaſio in Concilio Romano 70. Epiſcoporum, apud Lab. tom. 4. Conc. pag. 1264. De his copioſe differit Natalis Alexander in Hiſtoria Eccleſiaſtica Sæc. I. cap. 12. art. 4. pag. 41. tom. 3. ac Thomas Ittigius *de Bibliothecis & Catenis Patrum* pag. 701.

(21) In Græco textu legitur πορφυρόπωλις, *purpurarum venditrix*. Martyrologium Romanum tertio Nonas Auguſti meminit *Sanctæ Lydiæ purpurariæ, quæ, prædicante Philippis in Macedonia S. Paulo Apoſtolo, prima omnium credidit Evangelio*.

ſi cientem turbas, & *Majeſtatis læſæ* reum. (22) Hinc virgis ad ſanguinem cæſus una cum Sila comite, & in carcerem *interiorem* conjectus, pedibus utriuſque ligno inſertis. (23) *Quanto diligentior cuſtodia fuit, tanto miraculum clarius.* (24) Nocte media, illis orantibus, terra movit, fundamenta carceris concuſſa ſunt, oſtia aperta, vincula divinitus ſoluta, cuſtos carceris ad eorum pedes provolutus Deo credidit. His cognitis Magiſtratus die inſequente eorum dimiſſionem per lictores imperarunt. At Paulus querens, ſe hominem Romanum (25) publice cæſum, & indicta cauſſa habitum in cuſtodia, ut conſuleret famæ ſuæ, gloriæ Dei atque Evangelii, noluit exire, niſi Magiſtratus ipſi ſuam pœnitentiam ea de re teſtarentur, ejuſque innocentiam rite promulgarent. (26)

(22) S. Joannes Chryſoſtomus in Act. hom. 35. pag. 690.

(23) Quod hic ſimpliciter ξύλον *lignum* dicitur, ſunt compedes lignei, de quibus Prudentius de S. Vincentio verſu 251.

Lignoque plantas inſerit,
Divaricatis cruribus.

S. Chryſoſtomus in hunc locum hom. 35. pag. 691. Καὶ ἠσφαλίσατο, φησὶν, εἰς τὸ ξύλον, ὡς ἂν εἴποι τις, εἰς τὸν νέρβον; *& aſſervavit, inquit, in ligno, ut aliquis diceret, in nervo*; de quo Tertullianus ad Martyres cap. 2. pag. 137. & de cultu feminarum lib. 2. cap. ult. pag. 160.

Quidam putant eſſe idem, quod *lignea cuſtodia* apud Plautum Pœnul. Act. 5. ſcen. 6. ver. 28. & quod apud eumdem ibidem Act. 5. ſcen. 3. ver. 33. *robuſtus codex*, item quod *mala manſio* apud Ulpianum Digeſt. lib. 16. tit. 3. l. 7. & l. 47. tit. 10. l. 15.

(24) Chryſoſtomus in Act. hom. 35. pag. 691.

(25) Etiam Act. XXII. 25. 28. & XXIII. 27. hunc Romani Civis honorem Paulus ſibi vindicavit.

(26) Huc reſpexit S. Hieronymus epiſt. 53. pag. 405. ſcribens: *Legimus Apoſtolos clauſos carcere tota nocte vigilaſſe, ut illis pſallentibus terra quateretur, cuſtos carceris crederet, Magiſtratus, & Civitas terrerentur.* Perterriti autem ſunt Magiſtratus

XIV. *Fuitne Paulus, an Aquila, qui sibi caput totondit in Cenchreis?*

Act. XVIII. 18. ℞. Id in suspenso relinquit Græcus D. Lucæ textus: in Aquilam potius, quam in Paulum prona est vulgata Latina versio. Hieronymus, magnus ille sacrarum litterarum Interpres, semel, iterum, ac tertio scribit, fuisse Paulum, qui in Cenchreis (27) ex voto comam totondit; atque locum Actorum Apostolicorum, unde oritur controversia, legit in hunc modum: *Paulus vero, cum adhuc sustinuisset dies multos, fratribus valedicens, navigavit in Syriam, & cum eo Priscilla, & Aquila; & totondit sibi in Cenchreis caput; votum enim habuerat.* (28) Hieronymo consentiens est Augustinus Epist. 82. utrumque laudat & sequitur Beda in Act. c. 18. Et quidem vero similius est, tonsuram illam fuisse Pauli, quam Aquilæ, cum Lucas totus sit in narrandis rebus a Paulo, non (Bar. ad an. 53. §. 35.) ab Aquila gestis, ac ea fortasse de caussa vulgati Codices Priscillam, & Aquilam parenthesi intercludunt, ut eis tonsio adscribi nequeat. (29)

XV. *Quodnam erat hoc Pauli votum?*

℞. Votum Nazaræatus, quo se obligaverat, *ut eorum sedaret invidiam, qui causati de eo fuerant,*

quod

tus *ob triplex delicti crimen, quod Romanos, & non audita caussa, & publice conjecerant in carcerem*, ut ait Chrysostomus in Act. homil. 36. pag. 695.

(27) Cenchreæ pagus erat, & navale Corinthiorum ad Sinum Saronicum ab Urbe in Orientem aliquantum distans, referente Strabone lib. 8.

(28) Hieronymus epist. 89. pag. 633. in Epist. ad Galatas cap. 2. & 4. pag. 127. & 139. & lib. 1. advers. Jovinian. c. 8. pag. 330.

(29) Chrysostomus in Act. homil. 40. pag. 718. mavult fuisse Aquilam, qui crines tonsus est.

quod contra legem Moysis, & Deum faceret Prophetarum, quemadmodum ait Hieronymus in Epist. ad Gal. cap. 4. Votum hoc κατ' ἐξοχὴν * votum dicebatur. Hujus voti reus tenebatur vino abstinere, & comam alere usque ad tempus voto solvendo præstitutum. (30) Quod si interea aliquis coram eo subito mortuus esset, debebat statim raso capite pollutam comam deponere, ut rursus Nazaræatum inchoaret. Paulus igitur, ut opinantur viri doctissimi, repentina alicujus morte pollutus, antequam profecturus in Syriam navem conscenderet, caput in Cenchreis totondit, ut deinde secundum Legem votum suum compleret, & comam statuto tempore in Templo Hierosolymitano deponeret, quod ipsum fecisse colligitur ex Actis Apostolorum cap. XVIII. 22. & XXI. 24. (31)

Pag. 139.

* Per excellentiam.

Num. VI. 2.

(30) Synopsis Criticorum, aliorumque sacræ Scripturæ Interpretum anno 1686. Ultrajecti edita pag. 1553. in Act. cap. XVIII. habet, votum Nazaræatus tunc intra mensem finiri consuevisse; quod idem docet ex Josepho Baronius ad an. 58. §. 121.

Idem Baronius ad an. 53. §. 35. *Ejusmodi votum Nazaræorum nuncupare, & exsolvere quoque mulieres consuevisse, Josephus* de bello Judaico lib. 2. cap. 15. *affirmat, cum agit de Berenice, de qua nos suo loco inferius agemus* ad an. 68. §. 41.

(31) Huc spectant verba illa D. Pauli Epist. 1. ad Cor. cap. IX. 20. *Et factus sum Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucrarer*. Quare D. Hieronymus in Epist. ad Gal. cap. 2. pag. 127. *Paulus Judæis Judæus factus est, ut Judæos lucrifaceret, quando caput totondit in Cenchreis, &, facto calvitio, oblationem obtulit in Hierusalem*. Et cap. 4 pag. 139. ait, exercuisse nudipedalia, quæ erant sacra quædam Hierosolymis nudis pedibus celebrari solita. Rursus lib. 1. adver. Jovin. cap. 8. pag. 330. *Multa compellitur Apostolus velle, quæ non vult. Circumcidit Timotheum, rasit in se calvitium, Nudipedalia exercuit, comam nutrivit & totondit in Cenchreis*. De Nudipedalibus nihil reperitur in Libris Sacris.

XVI. *Narra, quid Athenis egerit.*

℟. In Urbe Religionum pleniſſima, quæ ſolicita, ut quidquid uſpiam coleretur Deorum, apud ſe quoque coleretur, Aram *Ignoto Deo* ſacraverat, ut ait Chryſoſtomus in Act. hom. 38. Paulus eam
Pag. 705. operam in erroribus evellendis poſuit, quam ponere opus erat, ut pravas civium alioquin ſapientiſſimorum mentes converteret, voluntateſque im-
Act. XVII. 23. 28. mutaret. Sabbatis in Synagogis cum Judæis & Proſelythis, in foro quotidie cum obviis quibuslibet, cum Epicureis & Stoicis Philoſophis de Chriſto, de mortuorum reſurrectione diſſeruit. (32) Ob id raptus in Areopagum, ut de nova, quam tradebat, doctrina coram judicibus diceret; ibi tum ex titulo Aræ *Ignoto Deo* poſitæ, tum ex Arati Poetæ teſtimonio *Genus* nos eſſe *Dei* confirmante, probavit, ſuaſitque, *ut eundem Deum, quem præter Eccleſiam ignoranter atque inutiliter colebant, in Eccleſia ſapienter, & ſalubriter colerent*, (33) ſubjiciens ad extremum, diem ſtatutum eſſe, quo de cunctis hominibus ad vitam revocatis idem Deus eſſet judicaturus. Fuere in iis, qui Paulo crediderunt, *Dionyſius Areopagites, id eſt Athenienſium principalis (Areopagos enim Athenienſium curia vocabatur) & mulier quædam nobilis* (nomine Damaris) *& alii*. (34)

XVII.

(32) Philoſophi iſti Stoici & Epicurei, ut ait Chryſoſtomus in Act. hom. 38. pag. 704. *reſurrectionem Deum quemdam eſſe putabant, quia & feminas colebant*.

(33) S. Auguſtinus lib. 1. contra Creſconium cap. 29. §. 34.

(34) S. Auguſtinus ſerm. 150. §. 2.

Memoratum *Dionyſium Athenienſis Eccleſiæ primum Epiſcopum fuiſſe tradit alter quidam Dionyſius Corinthiorum Epiſcopus, antiquiſſimus ſcriptor* apud Euſebium lib. 3. Hiſt. Eccl. extremo cap. 4. & lib. 4. cap. 23. Martyrologium Romanum

die

XVII. *Verene illa Athenienſium Ara fuit eo, quem Paulus tradit, titulo inſcripta?*

℟. Ait S. Joannes Chryſoſtomus hom. 38. modo allata: negat D. Hieronymus in Epiſt. ad Titum cap. 1. *Nam inſcriptio*, inquit, *Aræ non ita erat, ut Paulus aſſeruit:* Ignoto Deo: *ſed ita:* Diis Aſiæ, Europæ, & Libyæ, Diis ignotis & peregrinis. *Verum quia Paulus non pluribus Diis indigebat ignotis, ſed uno tantum ignoto Deo, ſingulari verbo uſus eſt, ut doceret illum ſuum eſſe Deum, quem Athenienſes in Aræ titulo prænotaſſent, & recte eum ſcientes colere deberent, quem ignorantes venerabantur, & neſcire non poterant.* Nihilominus inſcriptio utraque vera eſſe videtur. Cum enim apud Lucianum, ſeu alium Scriptorem Dialogi *Philopatris*, ethnicus homo per *Ignotum Deum Athenis*, non per *Ignotos* juret, cumque e contrario Philoſtratus de Vita Apollonii Tyanenſis lib. 6. extremo cap. 3. *Athenis aras ignotis Diis fuiſſe conſtitutas* memoret, probabile admodum eſt, quod ait Baronius ad an. 52. §. 7. præter Aram *Ignoto Deo* dicatam, quam vidiſſe ſe Paulus affirmat, fuiſſe Athenis aliam cum titulo, quem S. Hieronymus refert. Tertullianus quoque ad Nationes l. 2. c. 9. & adverſus Marcionem l. 1. c. 9. ſcribit, apud Athenienſes *Ignotis Deis Aras proſtitutas*,

Pag. 201. tom. 6.

Act. XVII. 13.

die 9. Oct. *a Paulo Apoſtolo Epiſcopum ordinatum*, dicit, quod eſt etiam in Martyrologio Adonis die 3. ejuſdem Menſis pag. 890. tom. 16. Bibl. Patrum, ubi inſuper legitur idem Dionyſius *ſub Hadriano principe glorioſo martyrio coronatus, ut Ariſtides Athenienſis, vir fide ſapientiaque mirabilis teſtis eſt in eo opere, quod de Chriſtiana religione compoſuit.*

Damaris Dionyſii uxor dicitur Chryſoſtomo lib. 4. De Sacerdotio cap. 7. pag. 67. tom. 5. Aſterio hom. 8. in Principes Apoſtolorum Bibl. Patr. tom. 5. pag. 829. aliiſque apud Baronium ad an. 52. §. 12. & 13.

tas, & apud Romanos *incertis*. Unde habes, Judæorum, & Christianorum Deum *Ignotum* & *Incertum* ab Ethnicis dictum, atque huic Aras ab iisdem consecratas. (35)

XVIII. *Ex rebus Ephesi a Paulo gestis num quid est scitu dignum?*

Bar. ad an. 44. §. 30. & ad an. 55. §. 1.

℟. Hoc videlicet, annos tres ibi degentem Ephesinam Ecclesiam, quam S. Joannes deinde firmavit, & auxit, instituisse, & omnium primum Christi præceptis Ephesios initiasse. Qui enim Joanni ipsi hanc laudem tribuunt, eos inscienter facere, Irenæi, ac Theodoreti Auctoritate confirmo. (36) Quod si rationes, quas Theodoretus affert, cur sic ex Actis opinetur, propositum conficere non videntur, id tamen aliunde constat. Etenim Paulus ipse: *Sic*, ait, *prædicavi Evangelium hoc, non ubi nunciatus est Christus, ne super alienum fundamentum ædificarem, sed quibus non est annunciatum de eo:* quod præsertim muneris est Apostolici: nam Romanis traditam potius Fidem confirmavit, quam tradidit. (37) Cum igitur Ephesi prædicaverit, & quidem non in transitu, sed per triennium, dicendum est, si Petrus, & Joannes eo ante Paulum venerant, brevissimo temporis spatio illic moratos Ecclesiam fundare non potuisse.

Ad Rom. XV. 20. 21.

Act. XX. 31.

XIX.

(35) Vide Jacobum Usserium in Annalibus veteris & novi Testamenti ad annum Æræ Christianæ 54.

(36) S. Irenæus adversus hæreses lib. 3. cap. 3. Theodoretus initio argumenti in Epistolam Pauli ad Ephesios pag. 290. tom. 3.

(37) Ad Rom. cap. I. 11. *Desidero videre vos, ut aliquid impertiar vobis gratiæ spiritualis ad confirmandos vos.*

XIX. *Num quid præterea?*

℞. Hoc quoque: Dominum Apostolo suo Paulo mirabilem in modum Ephesi præsto fuisse, tantaque eum gloria atque gratia cumulasse, ut *non solum contactus ipsius sanitatem refunderet, verum etiam delata a carne ejus sudaria & semicinctia morbos curarent*, * *&* Mali spiritus τῦ πονηρῦ πνεύματος *abigerent: quin & ii, qui curiosas artes exercuerant, comportantes libros eorum coram omnibus exurerent*. (38) Unde habes argumentum firmissimum ad refellendos hæreticos, qui damnant cultum sacrarum reliquiarum.

Act. XIX. 12. Bar. ad an. 55. §. 8.

* Dæmonis.

XX. *Nonne in eadem Urbe Epheso ad bestias pugnavit?*

℞. Leguntur Pauli verba hæc in epistola prima

(38) S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 30. pag. 279.

S. Chrysostomus in Epist. 1. ad Corinth. hom. 13. pag. 439. *Sicut qui bello multa acceperunt vulnera, si viderint arma ejus, qui ipsos percussit, horrescunt: ita etiam Dæmones semicinctia solum videntes territi abscedebant*. Et in Epist. ad Rom. hom. 8. pag. 84. *Tanta erat in illo* fidei abundantia, *ut vel ejus vestes magna pollerent potestate: quo igitur pacto nos ipsi excusabimus? si illius quidem & umbræ & vestes mortem exegere*. Et in epist. 1. ad Tim. hom. 16. pag. 1611. Pauli *vestes mortuos suscitabant*. Et serm. 6. tom. 5. pag. 99. Paulus *mortem umbra sua solvebat, & morbos suis vestimentis fugabat*.

Sudaria aliis sunt vittæ capitis, aliis lintea ad detergendum sudorem, aut purgandas nares. Semicinctia *zonæ sunt, vel balthei, quos Orientales ad hanc quoque diem deferunt:* Augustinus Calmet in Act. Apost. cap. XIX. 12. pag. 977. tom. 7. & in differtat. de vestibus veterum Hebræorum pag. XXXI. tom. 6.

Isidorus lib. 19. Originum cap. 33. *Cinctus est lata zona, & minus lata semicinctium, & utrisque minima cingulum.*

ma ad Corinthios cap. XV. 32. *Secundum hominem ad bestias pugnavi Ephesi*. De hac pugna variant auctores. Baronio ad an. 55. §. 7. *magis placet sententia Tertulliani, qui ait Apostolum per ea verba significare voluisse Asiaticas pressuras*. (39) Tillemontius vero, Augustinus Calmet, & Cornelius a Lapide *Paulum Ephesi bestiis objectum, cum eisque depugnasse putant: hoc enim proprie significare Grecum* ἐθηριομάχησα. (40) Hoc docuisse S. Joannem Chrysostomum Hom. 40. in 1. ad Cor. scribentem hæc statim post recitata verba D. Pauli: *Quid est*, secundum hominem? *Quod ad homines attinet, pugnavi cum bestiis*: Theodoretum item in eamdem Epistolam: *Secundum humanam opinionem a bestiis devoratus sum: sed admirabiliter & præter opinionem sum servatus*: Cyprianum quoque videri in eadem opinione fuisse: nam epist. 6. de Apostolo Paulo loquitur in hunc modum: *Post carcerem sæpe repetitum, post flagella, post bestias, circa omnia mitis & humilis perseveravit*. Atque hinc Natalis ipse Alexander, qui Baronium sequitur, ita ad extremum scripsit: *Hæc tamen verba*, ad bestias pugnavi Ephesi, *proprio, non metaphorico sensu antiqui interpretes intellexerunt, quod nempe Apostolus Ephesi vere fuerit*

Pag. 691.

Pag. 203. tom. 3.

(39) Idem Baronius ibidem: *At vero nec assentimur Theophylacto, qui existimavit, Paulum illis verbis significare voluisse illas pressuras, quas ultimo anno commorationis suæ Ephesi passus est instigatione Demetrii Argentarii. Nam eo tempore, quo scripsit primam epistolam ad Corinthios, qua de pugna cum Bestiis meminit, nondum ea de Demetrio contigerant*. Hoc ipsum docet Augustinus Calmet in Dissertatione, *An Paulus Ephesi cum bestiis pugnaverit*, præposita Epistolis ejusdem D. Pauli pag. 35. tom. 8.

(40) S. Augustinus in Psal. 29. Enarrat. 2. §. 5. *Non sunt comprehensi Apostoli, non sunt cæsi, non sunt flagellati, non sunt occisi, non sunt crucifixi, non sunt incensi vivi, non ad bestias pugnaverunt, quorum memorias celebramus?*

vit objectus bestiis, a quibus Deo protegente liberatus est. (41)

XXI. *Nonne magnus in Paulum tumultus eadem in Urbe excitatus est?*

℟. Sic est. Describitur autem a D. Luca his fere verbis. Demetrius Argentarius, qui Ædiculas Dianæ argenteas faciebat, metuens suo quæstui, alios ejusdem generis opifices in Paulum excitavit, qui non Ephesiis solum, sed totius pæne Asiæ populis persuadebat, Deos illos non esse, qui manibus fierent. Ira accensi, impetu in theatrum facto, Cajum, & Aristarchum Macedones D. Pauli socios rapiunt. Paulum in eam turbam irrumpere volentem prohibuerunt discipuli, & quidam de Asiæ principibus, quos habebat amicos. (42) Seditionis leniendæ caussa, impellentibus Judæis, unus ex his, Alexander nomine, in concionem ascendit. Ei, quod Judæus esset, obstrepitur, & per duas ferme horas una fuit omnium vox clamantium; *Magna Diana Ephesiorum*. Nihil Paulo ad dolorem acerbius accidere potuisse, significant Chrysostomus, & Theodoretus, affirmantes, huc per-

Act. Cap. XIX. 24. Bar. ad an. 57. §. 174.

(41) In epistolam I. ad Corinthios Cap. XV. 32. pag. 239.

(42) Isti Asiæ principes, seu Asiarchæ, Sacerdotes erant Asianorum, & Asiarchia erat idem, ac Sacerdotium Asiæ. Hoc fuisse traditur Asiarcharum officium, ut publica munera darent suo sumtu: quamobrem ad id non eligebantur nisi ditissimi & principes Civitatis, quorum opes ludis apparandis suppeterent. Idcirco autem Sacerdotes ludorum celebritati præficiebantur, quod ludi Diis fierent. Unus, an plures simul Asiarchæ Sacerdotium gererent, non constat inter eruditos. Ego alterum potius credo, quia D. Lucas, plures Asiarchas in theatro fuisse, cum Aristarchus, & Cajus correpti sunt, aperte tradit. Ait enim: *Quidam ex Asiarchis*. Lege Valesium in Annotat. ad Eusebii Librum 4. Hist. Eccl cap. 15. pag. 64.

pertinere, quod Paulus ad Corinthios paulo post scripsit: *Non volumus ignorare vos de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum gravati sumus, supra virtutem, ita ut tæderet nos etiam vivere*. (43) Sedato demum tumultu, Paulus in Macedoniam profectus est.

XXII. *Quænam est Melita, a cujus incolis naufragus perhumaniter exceptus est?*

Cap. XXVII. 1. Cap. XXVIII. 1. ℟. Adhuc sub judice lis est. S. Lucas in Actis Apostolorum refert, Paulum, cum Romam ad Imperatorem, qui eum appellaverat, mitteretur, naufragio facto, in Melitam demum insulam cum sociis evasisse. Inde orta dissensio inter doctos, sit ne hæc Melita Adriatici maris Dalmatiæ adjacens, *Meleda* vulgo dicta, an Melita Siciliam inter, & Africam collocata, quæ inclyto atque invicto Equitum Hierosolymitanorum Ordini paret, & *Malta* nunc vocatur. Multa dicuntur in partem utramque, ut distrahatur in assentiendo animus. Pro Melita, quæ Siciliam Africamque interjacet, stat Cluverius lib. 2. Siciliæ Antiquæ cap. 16. pag. 438. & Lambertinus Institut. 47. §. 2. pag. 249. Pro Melita Adriatici sinus accurate & uberrime disputatum nuper est ab eruditissimo viro Ignatio Georgio Benedictino e Congregatione Melitensi Ragusina. (44) Est hæc potissima ejus ratio. Paulus, teste D. Luca, sub naufragii finem Act. XXVII. 27. nocte quartadecima cum nautæ *suspicarentur apparere sibi regionem*, in quam illustri die evaserunt, *in Adria* navigabat: Adrianum vero mare intra

(43) Chrysostomus in Act. hom. 42. pag. 733. Theodoretus in Epistolam 2. ad Corinthios cap. 1. 8. pag. 214. tom. 3.

(44) In libro, qui inscribitur *D. Paulus Apostolus in mari, quod nunc Venetus sinus dicitur, naufragus, & Melitæ Dalmatensis Insulæ post naufragium hospes*.

intra Veneti Sinus atque Italiæ terminos constituunt scriptores ad unum omnes tum Christiani, tum Ethnici, quotquot ante Antoninos Principes, & annum Christi 138. floruerunt, mentionem Adriæ, vel Adriatici sinus facientes: Paulus igitur non ad Melitam Libyci, seu Siculi, sive Jonii maris, sed ad Melitam maris Adriatici vi tempestatis appulsus est. Ibi cum sarmentis in ignem conjectis, viperæ inter ea latentis morsu in manu appetitus esset, excussam projecit, nihilque mali passus est: mirantibus qui aderant, & Deum esse dicentibus, quia mox putaverant moriturum. Rem narrat S. Lucas Act. XXVIII. 3.

XXIII. *Melita solvens quando Romam venit?*

℞. Melita post mensem tertium, quam eo appulerat, navi Alexandrina, quæ ibidem hyemaverat, cum sociis solvens Syracusas primum tenuit, inde triduo post Siciliæ litora legens Rhegium pervenit, atque die altero Puteolos, ubi rogatu fratrum Christianorum dies septem mansit. Inde pedestri itinere Romam venienti usque ad Appii Forum amplius quinquagesimo, ac Tres Tabernas amplius trigesimo ab Urbe lapide Christiani occurrerunt. Atque ita Veris initio, mense, ut opinor, Aprili, anno Æræ Vulgaris 61. non tanquam victus, sed tanquam *Rex post navalem pugnam* victor, ut ait Chrysostomus, (45) Urbem ingressus est.

Act. XXVIII. 11. Bar. ad an. 59. §. 4.

XXIV. *Quamdiu Romæ in vinculis fuit, & quid interim egit?*

℞. Per biennium, quo Paulus Romæ in vinculis fuit, non verbis solum, sed etiam scriptis Ec-

Act. XXVIII. 30.

(45) In Act. hom. 55. pag. 856.

Ad Philip. c. I. 13. 14. Ecclesiam instituit, atque erudivit. Scripsit enim Epistolas quinque, ad Philippenses, ad Ephesios, ad Colossenses, ad Philemonem, ad Hebræos. Cum enim Romam venisset, non cum ceteris vinctis, quos itineris socios habuerat, in carcerem conjicitur, verum ei conducta in domo habitare permittitur simul cum milite, qui ipsum custodiret. (46) Ibi Christianam Fidem libere tradidit ingredientibus ad se tam Judæis, quam Ethnicis, ita ut ipsam Cæsaris aulam ejus doctrina pervaderet, & plures ex Fidelibus ad Evangelium fidenter prædicandum animos sumerent. (47) Biennio expleto, vinculis solutus Roma emigravit.

XXV. *Quonam deinde profectus est?*

℟. In Asiamne, an in Hispaniam Roma decedens profectus fuerit, parum invenio. Nam si ejus Epistolam consulo, videtur in Asiam rediisse, quia ad Philemonem Colossis degentem ex Romanis vinculis scribens: *Para*, inquit, *mihi hospitium; nam spero per orationes vestras donari me vobis:* Sin autem Patrum testimonia considero, cogunt me, in Hispaniam profectum esse, fateri. Plures enim sunt, qui illuc ivisse ajunt, quam qui negant. Ajunt Athanasius, Cyrillus Hierosolymitanus, Epiphanius, Chrysostomus, Theodoretus, Hieronymus, Gregorius Magnus, & alii; negant

(46) Custodiæ hic erat modus, ut captivus longiuscula catena dexteram haberet innexam, cujus extrema parte altera læva militis manus colligaretur, ut pariter incederent. Ibi autem fuisse Pauli hospitium, ubi nunc est Diaconia S. Mariæ in Via Lata, docet Baronius ad an. 59. §. 5.

(47) *Quippe probabile est, Pauli pro fide nostra defensionem a Nerone, qui circa initia imperii clementius se gerebat, benigne admissam fuisse*. Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. extremo cap. 22.

gant vero duo Pontifices Summi, Innocentius I. in epiſtola ad Decentium, & Gelaſius in Concilio Romano II. apud Labeum tom. 4. Conc. pag. 1273. & apud Gratianum 12. queſt. 22. c. *Beatus*. Quibus præter D. Thomam adde etiam, ſi placet, Pelagium hæreticum, qui in Epiſt. ad Rom. cap. 15. apud Hieronymum tom. VIII. *Utrum in Hiſpania Paulus fuerit, incertum haberi*, dicit, quod D. Pauli verba, quæ eo loco leguntur, conſilium proficiſcendi, non profectionem ſignificent. (48)

XXVI. *Sanavitne ægrotos, ſicut Petrus, ſola corporis umbra?*

℟. Ait Chryſoſtomus Hom. 6. in Epiſt. 1. ad Corinthios. *Nam cujus veſtes*, inquit, *mortuum ſuſcitabant, & umbræ morbos abigebant, &c.* At Baronius ad ann. 55. §. 11. *more Rhetorum amplificando potius, quam ut ex authentica probari poſſet hiſtoria, locutum eſſe, opinatur*, ratus id unius Petri fuiſſe privilegium. Et quidem favent Baronii ſententiæ Arator, & Aſterius. Verum ille annos 150. poſt Chryſoſtomum Romæ vixit; hic au- Pag. 371. Apud Bar. ad an. 34. §. 274.

I

(48) Innocentius I. epiſt. cit. apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1245. Gelaſius adverſus Pelagianam hæreſim apud eumdem Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1253. D. Thomas in Epiſt. ad Romanos cap. XV. lect. 3. pag. 47. Pelagius apud Hieronymum tom. 8. pag. 189. Verba Innocentii ſunt etiam in annotat. 8. ad S. Jacobum Majorem.

Vide Baronium ad an. 61 §. 2. Natalem Alexandrum Diſſertat. 15. in Hiſt. Eccl. ſæc. I. pag. 157. tom. 3. Tillemontium annotat. 73. in D. Paulum pag. 579. tom. 1. Ludovicum Vincentium Gotti in *Veritate Religionis Chriſtianæ* tom. 5. cap. 2. §. 22. pag. 247. & Bollandum 1. Februarii §. 3. pag. 7. & die 25. Jul. §. 12. pag. 94.

Michael Glicas part. 3. Annalium pag. 183. edit. Venetæ prodit, uxorem Probi in Hiſpania vidiſſe in fronte Pauli ſcriptum aureis litteris: *Paulus ille Chriſti præco*.

Bibl. Pat. tom. 5. pag. 826. autem, qui *illud mirabile de Apostolo* (Petro) *conscriptum, de quovis alio inauditum* dicit, non hoc factum negat, sed hujus facti mentionem negat fieri a Scriptura. Ac si Aratori & Asterio exceptionem dare non liceret; tamen esset assentiendum Chrysostomo tum propter summam ejus auctoritatem, tum propter Ambrosii, Augustini, & Cyrilli Alexandrini testimonium, qui miram ægros sanandi vim omnium Apostolorum umbris tribuunt. (49)

XXVII. *Tempore Apostolatus quid potissimum passus est?*

℟. *Quis corporis divexationes, in quibus per omnem vitam suam vixit, ad numerum revocet?* (50) Revocat ipse. Epistola quidem I. ad Corinthios:
Cap. IV. 11. XV. 30.31.32. *Usque in hanc horam*, inquit, *& esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus*, (51) *& laboramus operantes manibus nostris*, (52) *maledicimur & benedicimus, perse-*

(49) Ambrosius Hexaem. lib. 3. cap. 17. pag. 44. *Hanc prærogativam doni virentis acceperunt & Apostoli, quorum nec folium umquam potuit elabi, ut eorum etiam umbra sanaret ægrotos.*

Augustinus in Joann. tract. 44. §. 5. *Numquid nox erat, quando transeuntibus discipulis ægri cum lectulis ponebantur, ut vel umbra transeuntium tangerentur? Dominus autem cum hic esset, neminem transiens umbra sua sanum fecit, sed ipse discipulis dixerat: Majora horum facietis.* Eandem sententiam habet l. 22. de Civit. Dei cap. 5.

Cyrillus Alexandrinus lib. 6. contra Julianum: *Et eos, qui apud Christum fuere; Petrum, inquam, & Joannem, & alios, quorum solæ corporum umbræ ægrotantibus ad curandum morbum sufficiebant.*

(50) S. Basilius Homilia in Psalmum 33. pag. 192. tom. 1.

(51) Chrysostomus hom. 12. in I. ad Cor. pag. 434. Ⓒ ἀστατοῦμεν ἐλαυνόμενοι, *incertis erramus sedibus expulsi*, ut vertit Gentianus Hervetus.

(52) Vide annotat. 5.

secutionem patimur & sustinemus, blasphemamur & obsecramus, (53) *tamquam purgamenta hujus mundi facti sumus omnium peripsema usque adhuc.* Rursus in eadem Epistola: *Omni hora periclitamur: quotidie morior.* (54) *Secundum hominem, ad bestias pugnavi Ephesi.* (55) Epistola vero secunda ad eosdem Corinthios diligentius enumerans Cap. XI.
calamitates suas: *In laboribus*, ait, *plurimis, in* 23.24.25.
carceribus abundantius, in plagis supra modum, in 27.
mortibus frequenter. (56) *A Judæis quinquies quadragenas* (plagas) *una minus accepi:* (57) *Ter virgis* (ab Ethnicis) *cæsus sum: semel* (Lystris) *lapidatus sum,* (58) *ter naufragium feci,*

 (59)

(53) Convitiis affecti Deum pro convitiantibus precamur & obsecramus.

(54) Turtullianus de resurrectione carnis cap. 48. pag. 355. *Quotidie morior, utique periculis carnis, per quam & depugnavit ad bestias Ephesi.*

(55) Vide annotation. 39.

(56) S. Clemens epist. 1. ad Corinthios cap. 5. pag. 25. *Paulus propter zelum in vincula septies conjectus, fugatus, lapidatus patientiæ præmium sustinuit, & in Oriente ac Occidente verbi præco factus illustrem fidei suæ famam sortitus est, in justitia mundum universum instruens, & ad Occidentis terminos veniens, & sub Præfectis Urbis martyrium subiens sic e mundo migravit, & in Locum sanctum abiit patientiæ summum exemplar existens.*

S. Chrysostomus hom. 6. in Matth. pag. 59. *Quod Paulus fleverit, & per triennium noctibus id fecerit ac diebus, & alii de illo, & ipse de se ipso testatur. Quod vero riserit, neque ipse usquam, neque de eo quispiam alius ostendit.*

(57) *Quare una minus? Prisca lege* (Deuteronomii cap. XXV. 3.) *sancitum erat, ut si quis plus quam quadraginta verberum ictus accepisset, infamis apud ipsos esset.* Chrysostomus hom. 25. in II. ad Cor. pag. 917. V. annotat. 23. in cap. XIII. hist. Fam. sacra.

(58) A Judæis, & quidem adeo crudeliter, ut sepeliendum *traherent extra Civitatem, existimantes eum mortuum esse*, ut est in Actis Apost. cap. XIV. 18. Atque hoc modo recenset mortis pericula, quæ subjerat, & de quibus dixerat: *Quotidie morior, & in mortibus frequenter.*

(59) *nocte & die in profundo maris fui*. (60) Addit, se ubique pericula subjisse a latronibus, a Judæis, a Gentilibus, a falsis fratribus, (61) ac demum profitetur, se vitam egisse *in labore & ærumna*, *in vigiliis multis*, *in fame & siti*, *in jejuniis multis*, *in frigore & nuditate*, *præter illa*, *quæ extrinsecus sunt*, *instantia mea quotidiana*, (62) *solicitudo omnium Ecclesiarum*. (63) In hac vero narratione non modo nihil per exagerationem speciosam dictum, sed etiam, si Chrysostomum audias, *plura prætermissa*, *quam enumerata*. (64)

In 2. ad Cor.hom. 25. pag. 917.

XXVIII.

(59) Præter naufragium Melitense, quod postea contigit. Act. XXVII.

(60) Locum hunc alii alio modo interpretantur. Quidam enim diem integrum demersum fuisse, arbitrantur, & divina ope, ut olim Jonas in ventre ceti, servatum. Aliis in mentem venit existimare, in ima putei parte latuisse, ut imminens a Lystrensibus lapidationis periculum effugeret. Nonnulli apud Baronium ad an. 58. §. 43. intelligunt *teterrimum omnium carcerem Cyzicænum*, *qui ex eo*, *quod altissimus esset*, *adeoque deorsum depressus*, *merito* Profundum maris *sit dictus*, non dissimilis Atheniensium *Barathro*, Syracusanorum *Latomiis*, Romanorum *Tulliano*. Ei nomen Βυθός, *Profundum*: qua sola voce Paulus utitur, nulla mentione facta *maris*, quod habetur in Vulgata. Ad extremum alii, in quibus Chrysostomus, Theodoretus, D. Thomas, malunt, Paulum diu noctuque fluctibus jactatum. Βυθός enim sine additamento usurpatus & fundum maris imum, & summam ejusdem partem significat.

(61) S. Augustinus serm. 167. cap. 2. §. 2. *Cetera pericula quiescere possunt*, *pericula a falsis fratribus quiescere usque in finem sæculi non noverunt*.

(62) *Tumultus*, *commotiones*, *populorum oppugnationes*, *Urbium impetus*. Chrysost. hom. 25. in II. ad Cor. pag. 918.

(63) *Istud præcipuum omnium caput est*, *quod animus quoque ipsius distorquebatur*, *atque cogitatio distrahebatur*. *Nam etiamsi nulla res ipsum externe impetivisset*, *satis tamen superque intestinum bellum erat*, *densique atque aliis alii superjecti fluctus*, *curarum agmina*, *cogitationum conflictus*. Idem Chrysostomus ibid.

(64) Vide epist. 1. ad Corinth. IV. 9. 11. 12. 13. item

2.

XXVIII. *Quid erat ille* ſtimulus carnis, Angelus Satanæ, *quo ſe exagitari ajebat?* 2. ad Cor. XII. 7.

℟. Variant hac de re interpretes ſacrarum Litterarum. (65) Alii capitis, alii inteſtinorum, alii corporis dolorem quendam a Satana immiſſum, alii podagram, alii ſtomachi infirmitatem, alii alium morbum fuiſſe, putant. Sunt, qui per *ſtimulum carnis*, & *Angelum Satanæ* intelligant Pauli adverſarios Alexandrum Ærarium, Hymenæum, Philetum, & omnes Chriſtianæ doctrinæ inimicos. Sunt etiam, qui ſcribant, Paulum a Satana pugnis & verberibus cæſum, ita ut dolor in ejus corpore quaſi ſtimulus remaneret. Sed ea vulgatior, atque receptior ſententia eſt, quæ affirmat, ſtimulum carnis fuiſſe pravas concupiſcentiæ libidines, Angelum vero Satanæ fuiſſe Dæmonem affectiones illas excitantem. Cui ſententiæ mirum in modum favet ipſe D. Paulus ſcribens ad Romanos: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* Itaque Auguſtinus, qui de Apoſtolo id credere, ſummæ dementiæ eſſe arbitrabatur, poſtea veritati ſe ceſſiſſe dicit, ſcribens contra Julianum Pelagianum l. Cap. VII. 23. 24.

I 3 6.

2. ad Corinth. IV. 8. uſque ad 12. & VI. 4. 5. & ad Philip. IV. 12. Vide etiam Chryſoſtomum lib. 3. de providentia cap. 12. pag. 216. tom. 4.

(65) S. Hieronymus epiſt. 25. pag. 163. *Patitur & Apoſtolus aliquid, quod non vult, pro quo ter Dominum deprecatur, ſed dicitur ei*: Sufficit tibi gratia mea, quia virtus in infirmitate perficitur: *& ad revelationum humiliandam ſuperbiam monitor quidam humanæ imbecillitatis apponitur in ſimilitudinem triumphantium, quibus in curru retro comes adhærebat, per ſingulas acclamationes Civium dicens*: Hominem te eſſe memonto.

6. c. 23. & in Psal. 58. serm. 2. §. 5. interpretans verba ipsa D. Pauli, quorum nunc sensum inquirimus: *Quis nostrum*, inquit, *hoc dicere auderet, nisi ille confiteri non erubesceret? Si enim dixerimus, hoc non passum fuisse Paulum, cum ei quasi honorem deferimus, mendacium facimus.* (66)

XXIX. *Quando Romam rediit?*

℟. Orientis regionibus per biennium & amplius peragratis, in Urbem anno Christi 65. revertitur. Quoniam vero priora ejus vincula adhuc celebrabantur, & non modo Christianis, sed etiam ipsi Prætorio, & Cæsaris aulæ nota erant, idcirco in carcerem detruditur, nec libera, ut antea, sed arctissima custodia detinetur. Quo factum, ut ab Onesiphoro inveniri non potuerit, nisi quam diligentissime conquisitus, ut testatur ipse in altera epi-

(66) Estius in Pauli epist. II. ad Corinth. cap. XII. 7. *Rejiciunt quidem longissime memoratam expositionem stimuli carnis* Faber, *&* Erasmus, *tamquam indigna sit Paulo tali viro, eoque jam sene: sed qui miratur in Paulo sene carnis incentivum, miretur & in* Gregorio Nazianzeno, *qui jam senex de eo carnis suæ malo sæpe graviterque in scriptis suis conqueritur. Loca sunt in* Carmine adversus carnem, *& altero*, De calamitate naturæ suæ, *& tertio*, De rebus suis, *& in* epistola 96. *Vide & B. Augustinum* serm. 43. de Verbis Domini cap. 9. *Quamquam Paulus quando hanc epistolam scripsit, annos habebat duntaxat quinquaginta septem, ut Baronius declarat* Tom. 1. *docens cum interfectum, cum annos haberet sexaginta octo; epistolam autem hanc scriptam undecim annos antea.*

Fromondus ibidem: Stimulus, *Græce* σκόλοψ *id est palus acutus, aut lancea, seu spiculum grande. Neque enim hic eadem est vox Græca* Act.. IX. 5. κέντρον. *Vocavit autem Interpres* stimulum, *quia repetitis quasi ictibus, ut stimulus bovis carnem stimulat.*

Tertullianus De fuga in persecutione extremo cap. 2. *Apostolus refert, datum sibi sudem, Angelum Satanæ, ut colaphizetur.*

epiſtola interea temporis ad Timotheum data, in qua eum admonet, finem vitæ ſuæ appropinquare, & cito ſe mortem pro Chriſto ſubiturum. Cap. I. 27.

XXX. *Memorata Pauli vincula ubi aſſervantur?*

℟. Romæ. Quare D. Chryſoſtomus hom. 8. in Epiſt. ad Epheſios profitetur, ſi corpore uſus eſſet valentiore, minoribuſque diſtentus fuiſſet pro Eccleſia negotiis, ſe quam libentiſſime, & magna cum voluptate ſuſcepturum fuiſſe iter longiſſimum, quod eſt Antiochia Romam; eo tantum conſilio, ut videret ſimul carcerem, in quem Paulus conjectus, ſimul catenas, quibus pro Chriſto conſtrictus fuerat, eaſque Angelis venerationem, Dæmonibus terrorem injicientes amplecteretur, oſcularetur, oculis admoveret. Plurima autem miracula per iſtas Pauli catenas edi ſolita docet Gregorius Magnus extrema epiſt. 42. lib. 13. qui pariter teſtatur, ex his perinde, atque ex illis D. Petri elimatam ſcobem ad viros principes mitti conſueviſſe. (67) Pag. 178.

(67) Epiſtola 30. l. 4. ubi ſubdit: *Dum frequenter ex catenis eiſdem multi venientes benedictionem petunt, ut parvum quid ex limatura accipiant; aſſiſtit Sacerdos cum lima, & aliquibus petentibus ita concite aliquid de catenis ipſis excutitur, ut mora nulla ſit. Quibuſdam vero petentibus, diu per catenas ipſas ducitur lima, & tamen, ut aliquid exinde exeat, non obtinetur.*

Baronius in Martyrolog. Rom. Kal. Auguſti: *De limatura catenarum* Petri *pro ingenti munere ad Reges & Principes, alioſque viros primarios de Dei Eccleſia benemeritos a Romano Pontifice mitti ſolita, quam plurimæ epiſtolæ* S. Gregorii *fidem faciunt. Moris enim erat eam includere aurea clavi ab altari* Petri *Apoſtoli accepta, & ad abſentes tranſmittere. Hi vero, ad quos parvula clavis mittebatur, religioſe accipientes, eam ſuſpendebant ad collum, ut Apoſtoli muniti præſidio a malis imminentibus tuti eſſent.* Vide Bolland. 29. Junii pag. 449. §. 9. & pag. 452. §. 10.

XXXI. *Quodnam mortis genus subiit?*

Ad Philipp. c. 1. 23. ℞. Quod vehementi studio optarat, ut corporis quasi carcere liberatus, esset cum Christo, id Romæ obtinuit, capite, jussu Neronis, abscisso. Primum enim testantur id scriptores gravissimi Petrus Alexandrinus Canone 9. (68) Tertullianus de Præscript. Hæretic. cap. 36. (69) Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. cap. 25. Chrysostomus hom. 10. in Epist. 2. ad Timotheum, Hieronymus de Script. Eccl. cap. 5. deinde cum esset Romanus Civis, non aliter, quam cæsa cervice interfectum esse, probabile admodum est. Quo magis mirari subit, S. Gregorium Nyssenum Orat. 8. *de Beatitudinibus* scribere, eum fuisse cruci affixum. Nec dici potest, locutum per metaphoram, aut Paulum posuisse pro Petro. Inquit enim: *Crucem Paulus excipit, gladium Jacobus, lapides Stephanus, capite deorsum verso crucifixionem Beatus Petrus.* (70)

XXXII.

(68) Apud Beveregium in Pandectis Canonum tom. 2. part. 1. pag. 14.

(69) Ejus verba sunt: *Ista quam felix Ecclesia, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine suo profuderunt: ubi Petrus passioni Dominicæ adæquatur: ubi Paulus Joannis exitu coronatur.*

(70) Caussam præcipuam mortis Paulo illatæ fuisse, quod concubinam & pincernam Neronis convertisset ad Christianam Fidem, docet S. Chrysostomus lib. 1. adversus vituperatores vitæ monasticæ cap. 4. & hom. 10. in Epist. 2. ad Timotheum.

Gladius, quo caput Apostoli præcisum est, asservatur Toleti in Cœnobio Hieronymianorum. In parte ejus altera sunt verba hæc scripta litteris vetustioribus: *Neronis Cæsaris Mucro:* in altera recentioribus hæc: *Quo Paulus truncatus capite fuit;*

XXXII. *Quo anno, & quo die obtruncatus est?*

℞. Die prorſus eodem, quo Petrus in crucem actus, nempe III. Kal. Julias: qua de re, ut ſcribit Baronius ad an. 69. §. 3. inter omnes convenit. Id ambigitur, mortine uterque ſicut eodem die, ita eodem anno datus ſit. Prudentius περὶ ϛεφάνων Hymno 12. annum inter obitum utriuſque ponit:

Unus utrumque dies pleno tamen innovatus anno
Vidit ſuperba morte laureatum.

Et Arator Subdiaconus in libro Hiſtoriæ Apoſtolicæ altero:

geminos quos addidit aſtris
Non eadem tamen una dies, annique voluto
Tempore ſacravit repetitam paſſio lucem. (71)

D. Auguſtinus ſerm. 295. c. 7. ait: *Unus dies paſſionis duobus Apoſtolis: quamquam diverſis diebus paterentur. Præceſſit Petrus, ſecutus eſt Paulus. Sicut traditione Patrum cognitum memoria retinetur*, ut idem Auguſtinus ſubjicit ſerm. 381. Ex Græcis Photius in Bibliotheca cod. 276. locum affert. S. Nili, qui martyrium Petri ante Pauli exitum ponit. S. Dionyſius vero Corinthiorum Epiſcopus, qui altero Chriſti ſæculo vivebat, apud Euſebium l. 2. c. 25. occiſos illos edit κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, *eodem tempore*, quam vocem idem Euſebius de eodem anno interpretatus videtur. Nam in Chronico mortem utriuſque ſub iiſdem conſulibus collocat, quod facit etiam Bucherii Kalendarium. Eodem anno utrumque interfectum placet etiam S. Epiphanio hær. 27. §. 6. S. Hieronymo de Script. Eccl. cap. 5. S. Aſterio hom. 8. & Concilium Romanum anno 494. a Gelaſio celebratum habet, D. Paulum *non di-*

Pag. 1538.

ver-

(71) Bibliothecæ Patrum tom. 10, pag. 141.

verso, sicut hæretici garriunt, sed uno tempore, uno eodemque die gloriosa morte cum Petro in Urbe Roma extremum vitæ diem confecisse. (72)

XXXIII. *Quandiu vixit?*

℟. Ad annum ætatis octavum & sexagesimum vixisse, tradit Auctor Orationis *in Principes Apostolorum Petrum & Paulum, eorumdemque gloriosissimum martyrium*. Ejus autem sunt verba hæc: Paulus *triginta & quinque annos, summa ad serviendum alacritate, Domino mancipavit. Perfecto denique octo & sexaginta annorum vitæ cursu, quem pro pietate institutum tenuerat, quievit*. (73) Quod etsi

(72) S. Chrysostomus commentarium suum in Acta ita concludit hom. 55. pag. 856. *Corinthus illum biennio detinuit, Asia triennio, Roma quoque biennio. Postea iterum ascendit, quando etiam consummatus est*. In prima mea defensione, *inquit* 2. ad Tim. IV. 16. nullus mecum aderat. *Ita tunc transfugit, & cum omnem implesset orbem, vitam sic finivit. Quid vis discere quę post hæc? Et illa talia sunt, vincula, tormenta, pugnæ, carceres, insidiæ, calumniæ, ac mortes quotidianæ. Vidisti illius parvam partem: ita se habent & reliqua. Unam Cæli partem si videris, quocumque ieris, videbis talem. Ita se habent & Pauli acta. Vidisti ex parte, omnia talia sunt, periculis plena. Cælum erat ille, Solem habens justitiæ, non talem, qualis ille est, atque adeo vir ille Cælo melior est. Parum hoc esse putas? Quando* Apostolum *dixeris, statim omnes illum cogitant, sicut appellato* Baptista, *Joannem*.

De tempore, quo passi sunt Apostoli, multa Bollandiani die 29. Junii pag. 407. §. 5.

(73) Inter spuria opera, quæ S. Joan. Chrysostomo a variis adscripta fuere tom. 8. pag. 10. novæ editionis Bernardi de Montfaucon.

Bollandiani die 29. Junii §. 2. num. 10. pag. 401. *Nos Dictos* triginta quinque annos *sumimus ab anno Æræ vulgaris trigesimo usque ad annum sexagesimum quintum. Atqui supersunt triginta tres ætatis, ut perveniatur ad annos vitæ sexaginta octo: sunt illi, quos habebat in sua ad Christum conversione. Verum, inquies, quomodo lapidaturi Stephanum dicuntur deposuisse vestes* secus pedes Sauli adolescentis, *si tunc erat*

etsi certum non affirmo, non tamen improbo, simul quia nihil reperire est, quod majoris momenti sit, atque item nihil, quod ei videatur esse contrarium. Illud quidem est certissimum, eum jam senem mortem pro Christo obiisse. Quatuor enim aut quinque ante obitum annis ad Philemonem scribens senem ipse se appellat. Ver. 9.

XXXIV. *Qualem corpore fuisse dicis?*

℞. Consulatur Nicephorus, qui ita scribit l. 2. c. 37. *Paulus corpore erat parvo & contracto, & quasi incurvo, atque paululum inflexo, facie candida, annosque plures præseferente, & capite calvo: oculis multa inerat gratia, supercilia deorsum versus vergebant, nasus pulchre inflexus, idemque longior, barba densior, & satis promissa, eaque non minus, quam capitis coma, canis etiam respersa erat.* Chrysostomus Oratione 30. in Principes Apostolorum *tricubitalem* appellat, sed tamen, inquit, *Cœlum attingit*. Falsus Lucianus in Dialo- Bar. ad an: 69. §. 14. Tom. 6. pag. 316.

go

rat annorum triginta trium? Respondeo: quod Græce pro Adolescente *legitur* νεανίας, *quæ vox sæpe significat* ferocem & protervum, *sive* juvenili protervia & ferocia præditum.

De Pauli ætate ita statuit Baronius ad an. 36. §. 6. afferens memoratam orationem, natum Lentulo, & Pisone Coss. anno ab ortu Christi elapso: Christiana Fide initiatum, cum annum quintum & trigesimum ageret; Apostolico munere functum per annos tres supra triginta: & anno ætatis 68. securi percussum, qui annus eidem Baronio est Christi 69. Usserio 67. aliis alius.

Paulum in prædicationem Verbi Dei incubuisse annos quinque & triginta docet Glycas in Annalibus part. 3. pag. 176. Editionis Venetæ.

Oecumenius in Act. Apost. extremo cap. 40. *Omnes anni ab ejus vocatione ad mortem usque ipsius triginta quinque; a passione autem salutari triginta sex.*

D. Thomas in epist. ad Philem. extrema lect. 1. *Raro utilis doctor invenitur in Ecclesia, quin sit longævus. Exemplum de Petro, &* Paulo.

go *Philopatris* pag. 770. facit ἀναφαλαντίαν, & ἐπίρρινον, *recalvastrum*, & *naso justo præditum*. Paulus ipse in altera ad Corinthios Epistola Cap. X. 10. quid de se aliqui dicerent, refert his verbis: *Epistolæ, inquiunt, graves sunt, & fortes, præsentia autem corporis infirma*.

XXXV. *Quot sunt ejus Epistolæ, & qua lingua scriptæ?*

℞. Quatuordecim epistolas in sacro Scripturarum canone recensitas scripsit. (74) Ex his decem ad octo Ecclesias, quatuor ad discipulos suos. Sermone omnes Græco exaratæ sunt, præter epistolam ad Hebræos, quam Hebraice scriptam, pluribus antiquis Scriptoribus credo. Nam qui ex recentioribus Græce scriptam contendunt, eas afferunt conjecturas, quæ veterum auctoritati non videntur anteponendæ. Non tamen negaverim, vel a D. Luca, vel a S. Clemente Pontifice in Græcam linguam translatam fuisse. (75)

XXXVI.

(74) S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 10. §. 18. *Mirari subit prudens Sancti Spiritus consilium, quomodo ceterorum quidem Epistolas angusto numero definivit, Paulo vero prius persecutori quatuordecim scribere dedit. Non enim, quasi minor esset Petrus, & Joannes, gratiam in eis restrinxit: absit; sed ut indubitabilem doctrinæ assereret auctoritatem, ei, qui prius hostis & insectator fuerat, plura scribere concessit, ut ea ratione certam omnes fidem conciperemus*.

(75) D. Hieronymus epist. 103. pag. 675. *Paulus Apostolus ad septem scribit Ecclesias (octava enim ad Hebræos a plerisque extra numerum ponitur) Timotheum instruit, ac Titum, Philemonem pro fugitivo famulo deprecatur*. Idem lib. 2. adver. Pelag. cap. 3. pag. 577. *Cunctæ prope Epistolæ Apostoli hoc habent principium*: Gratia vobis & pax a Deo Patre, & Christo Jesu Domino nostro, *& simili fine clauduntur*. Vide Baronium ad an. 57. §. 6. 7. 8. & Joan. Albertum Fabricium lib. IV. Bibliothecæ Græcæ cap. 5. §. 9.

Cor-

XXXVI. *Omnes memoratæ epiſtolæ ſuntne revera D. Pauli?*

℞. Omnes Pauli nomen præſeferunt, excepta Epiſtola ad Hebræos, quæ una eſt, de qua olim dubitatum, teſte Hieronymo de Script. Eccl. cap. 5. *Epiſtola autem, quæ fertur ad Hebræos*, inquit, *non ejus creditur, propter ſtyli ſermoniſque diſſonantiam, ſed vel Barnabæ juxta Tertullianum, vel Lucæ Evangeliſtæ juxta quoſdam, vel Clementis, Romanæ poſtea Eccleſiæ Epiſcopi, quem ajunt ſententias Pauli proprio ordinaſſe & ornaſſe ſermone.* Hinc exiſtimarunt aliqui, iſtius epiſtolæ argumentum quidem, & ſententias eſſe D. Pauli; dictionem vero & ornatum Lucæ, vel Clementis Romani. Sed utcunque hæc ſe res habeat, ex epiſtola ipſa demonſtratur, eam eſſe D. Pauli. Scripta enim eſt *de Italia* a viro vinculis conſtricto, Cap. XIII. cui ſocius & comes Timotheus. Quæ tria nulli 3. 23. 24. præterquam D. Paulo conveniunt. Scripſiſſe autem D. Paulum ad Hebræos, confirmat etiam D. Petrus ſcribens ad eoſdem Hebræos Epiſt. 2. cap. III. 15. *Sicut & chariſſimus frater noſter Paulus ſecundum datam ſibi ſapientiam ſcripſit vobis*. Quamobrem recte Jacobus Capellus, cujus auctoritate recentiores heterodoxos contrarium ſentientes refellas, *Auctorem ejus primarium*, inquit, *eſſe Spiritum Sanctum, non eſt quod dubitemus; ſecundarium eſ-*

ſe

Cornelius a Lapide in Epiſt. ad Epheſios cap. I. 10. Paulus *nomen* Jeſu *in parvis & paucis hiſce quatuordecim epiſtolis ſuis repetit ducenties decies*, Chriſti *nomen quadringenties, & ſemel*.

Omnium primæ a D. Paulo ſcriptæ traduntur Epiſtolæ duæ ad Theſſalonicenſes. In Bibliis diſpoſitæ ſunt pro dignitate Eccleſiarum, atque ideo quæ eſt ad Romanos, obtinet locum primum.

se Paulum, affirmantibus optimis quibusque Scriptoribus, non est cur fidem abrogemus. (76)

XXXVII. *Epistola hæc estne semper recepta tanquam Canonica?*

℟. Græci tanquam Canonicam semper admiserunt, Latini autem sæculo duntaxat IV. aut V. Utrumque confirmant Auctores gravissimi. Primum Hieronymus Epist. 129. ad Dardanum *Il-*
Pag. 732. *lud*, ait, *nostris dicendum est, hanc epistolam, quæ inscribitur ad Hebræos, non solum ab Ecclesiis Orientis, sed ab omnibus retro Ecclesiis, & Græci sermonis Scriptoribus, quasi Pauli Apostoli suscipi, licet plerique eam vel Barnabæ, vel Clementis arbitrentur: & nihil interesse, cujus sit, cum Ecclesiastici viri sit, & quotidie Ecclesiarum lectione celebretur. Quod si eam Latinorum consuetudo non recipit inter Scripturas Canonicas, nec Græcorum quidem Ecclesiæ Apocalypsim Joannis eadem libertate suscipiunt: & tamen nos utraque suscipimus, nequaquam hujus temporis consuetudinem, sed veterum auctoritatem sequentes.* Alterum vero testantur plures ex Patribus Latinis, qui a Baronio, & Tillemontio nominantur. (77) Quibuscum sentit Bellarminus, qui l. 1. de Verbo Dei cap. 17. Epistola ad Hebræos, inquit, *recepta fuit etiam ab omnibus Latinis post Lactantium.* (78)

XXXVIII.

(76) Tom. 7. Criticorum Sacrorum pag. 895.

(77) Ad an. 60. §. 50. Annotat. 72. in D. Paulum pag. 577. tom. I.

(78) Baronius ad an. 60. §. 43. animadvertit, Epistolam hanc jam inde ab initio videri ab Ecclesia Romana receptam, vel tamquam Pauli opus, vel saltem tamquam Canonicam, cum auctoris incerti epistola possit certo esse Canonica. Siquidem Clemens Romanus Pontifex, referente Eusebio l. 3. c. 32. suæ ad Corinthios epistolæ multa ex epi-

stola

XXXVIII. *De harum epiſtolarum ſtylo quid cenſes?*

℟. Ipſi D. Pauli *obtrectatores* referente ipſo epiſt. 2. ad Corinthios cap. X. 10. ita ſtatuunt: *Epiſtolæ graves ſunt, & fortes, præſentia autem corporis infirma, & ſermo contemtibilis.* Non diſſentit Paulus ipſe. Ejuſdem ſiquidem Epiſtolæ capite ſequenti XI. 6. dicit ſe *imperitum ſermone, ſed non ſcientia*, quod videlicet *Græcam facundiam contemneret, vel certe, quod erat humilitatis, diſſimularet.* (79) Et ſane epiſt. I. ad Cor. cap. II. 4. *Sermo meus*, ajebat, *& prædicatio mea non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione Spiritus & virtutis.* Prorſus ut *videantur quidem verba ſimplicia, & quaſi innocentis hominis, ac ruſticani, ſed quocumque reſpexeris, fulmina ſint.* (80)

ſtola ad Hebræos ſumta inſeruit, & aliquando iiſdem etiam verbis ex illa petitis uſus eſt. Quamvis autem de ea nominatim non meminerit, nihilominus Euſebius inde concludit, eam & opus non eſſe recenti hominum memoria editum, & merito reliquis Apoſtoli ſcriptis annumerari. Vide Auguſtinum Calmet Præf. in hanc Epiſtol. pag. 627. to.8.

(79) S. Hieronymus in Apologia adverſus Rufinum lib. 1. cap. 4. pag. 495.

S. Auguſtinus lib. 4. de doctrina Chriſtiana cap. 7. §. 15. *Videtur ubi ait*, Etſi imperitus ſermone, ſed non ſcientia, *quaſi concedendo obtrectatoribus ſic locutus, non tamquam id verum agnoſceret, confitendo. Si autem dixiſſet*, Imperitus quidem ſermone, ſed non ſcientia, *nullo modo aliud poſſet intelligi.*

Nihilominus idem epiſt. 151. ad Algaſiam quæſt. 10. pag. 824. *Illud, quod crebro diximus*: Etſi imperitus ſermone, non tamen ſcientia: *nequaquam Paulum de humilitate, ſed de conſcientiæ veritate dixiſſe, etiam nunc approbamus. Profundos enim & reconditos ſenſus lingua non explicat; & cum ipſe ſentiat quid loquatur, in alienas aures puro non poteſt transferre ſermone.*

(80) *Sicut ergo Apostolum præcepta eloquentiæ secutum fuisse non dicimus, ita quod ejus sapientiam secuta sit eloquentia, non negamus.* (81)

XXXIX. *Quid narras de Epistola S. Pauli ad Laodicenses?*

℟. Præter quatuordecim memoratas epistolas, quas omnes secundum decretum Concilii Tridentini Ecclesia Catholica recipit, aliam ad Laodicenses Paulum scripsisse, veteres aliqui existimarunt. *Legunt quidam & ad Laodicenses*, ait Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 5. *sed ab omnibus exploditur* tamquam supposititia. Porro hujus supponendæ epistolæ occasionem videtur præbuisse editio Latina epistolæ ad Colossenses, in cujus cap. IV. 16. ita eisdem Paulus præcipit: *Et cum lecta fuerit apud vos epistola hæc, facite, ut & in Laodicensium Ecclesia legatur, & eam, quæ Laodicensium est, vos legatis.* Sed Græcus primigenius textus, qui habet: καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας, *Et eam, quæ ex Laodicæa*, ostendit, epistolam illam scriptam fuisse Laodicæa, non a Paulo, qui Laodicææ numquam fuit, sed potius a Laodicensibus ad Paulum, qui quod eam informandis ad pietatem animis idoneam censuit, ejus lectionem imperavit. Ita hunc locum interpretantur Theodoretus,

Sess. 4.

(80) S. Hieronymus epist. 50. ad Pammachium cap. 4. pag. 391. ubi hæc etiam habet: *Paulum Apostolum proferam, quem quotiescumque lego, videor mihi non verba audire, sed tonitrua.*

(81) S. Augustinus lib. 4. de doctrina Christiana cap. 7. §. 11.

Chrysostomus lib. 4. de Sacerdotio cap. 7. pag. 67. tom. 4. asserit, Paulum non miraculis solum inclaruisse, sed etiam arte dicendi, & vocatum a Lycaonibus (Act. XIV. 11.) Mercurium *non a signis, sed ab eloquentia.*

tus, & Oecumenius. (82) Sane Baronius ad an. 60. §. 13. observat, cum Paulus Colossensibus mandaverit, ut Laodicenis salutem verbis suis nunciarent, id aperte demonstrare, nullam tunc ad eos scriptam a Paulo epistolam. Neque vero Marcion, ut ait Tertullianus adversus eumdem Marcionem cap. 11. & 17. quæ a D. Paulo scripta est ad Ephesios, eam ad Laodicenses datam putasset, si exstitisset id temporis alia ab eodem Apostolo ad Laodicenses missa. Itaque arbitror aliquid humani passum fuisse Gregorium Magnum, qui lib. 39. Moralium in Job. cap. 20. præter quatuordecim epistolas, quas *Sancta Ecclesia tenet*, quintamdecimam ad Laodicenses a Paulo scriptam videtur credidisse. (83)

XL. *Quid de epistolis Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum?*

℟. Mutuam litterarum vicissitudinem Paulum inter & Senecam intercessisse, credunt viri Histo-

(82) Theodoretus in Epist. ad Colossenses cap. IV. 16. pag. 363. *Quidam existimarunt, ipsum etiam scripsisse ad Laodicenses. Itaque fictam epistolam proferunt. Divinus autem Apostolus non dixit, eam, quæ est ad Laodicenses: sed eam, quæ est ex Laodicæa.* Eadem habet OEcumenius in eamdem Epistolam cap. 10. pag. 146.
Vide Cellarii dissertat. 3. *De septem Ecclesiis Asiæ in Apocalypsi memoratis* §. 37. pag. 450. part. 2.

(83) Utrum Epistola ad Laodicenses, de qua meminit Hieronymus, eadem sit, ac illa, quæ refertur a Sixto Senensi l. 2. Bibliothecæ Sanctæ, habeturque Græce, & Latine impressa in Novo Testamento Hutteri, & in Philologo Hebræo Græco Joannis Leusdens, incompertum est. Illud pro certo affirmare licet, eam non esse D. Pauli, cujus nomen præfert. Longe enim distat ab ejus stilo; nullum habet certum argumentum, & minime digna est, quæ a D. Paulo aliis legenda commendaretur. Vide Joannem Albertum Fabricium in Codice Apocrypho Novi Testamenti pag. 853.

riæ Ecclesiasticæ peritissimi. Moventur autem auctoritate Hieronymi, & Augustini. Hæc siquidem ille de Script. Eccl. c. 12. *Lucius Annæus Seneca Cordubensis, Socionis Stoici discipulus, & patruus Lucani Poetæ, continentissimæ vitæ fuit; quem non ponerem in catalogo Sanctorum, nisi me illæ epistolæ provocarent, quæ leguntur a plurimis Pauli ad Senecam, & Senecæ ad Paulum*. Hic vero epist. 153. §. 14. *Merito*, ait, *Seneca, qui temporibus Apostolorum fuit, cujus etiam quædam ad Paulum Apostolum leguntur epistolæ*, omnes odit, qui malos odit. At verbum illud *leguntur*, quo usum utrumque video, nonnihil sustinet assensionem meam, atque efficit, ut haud satis credam, eos pro certo habuisse epistolas a Paulo ad Senecam, & a Seneca ad Paulum revera scriptas. Profecto sex epistolas D. Pauli ad Senecam, & a Seneca octo ad D. Paulum, quæ exstant apud Sixtum Senensem lib. 2. Bibliothecæ Sanctæ, supposititias esse probatissimi consentiunt auctores. Eodem modo alia scripta omnia, quæ hujus Apostoli nomine circumferuntur, ad fabulas amandant. (84)

(84) Vide Baronium ad an. *66*. §. 11. Natalem Alexandrum sæc. I. Hist. Eccl. cap. 12. §. 5. & Joannem Albertum Fabricium in Codice Apocrypho Novi Testamenti pag. 880.

DE

DE

S. ANDREA.

I. Hujus initia quænam?

℟. ANDREAS Simonis Petri frater fuit, *quem priorem Petro Christus Apostolum scribitur elegisse.* (1) Quare a Græcis πρωτόκλητος, *primus vocatus*, cognominatur. (2) Is *cœlibem vitam ducens Præcursoris Domini factus est discipulus: Petrus negotiis intendebat, qui uxori, & familiæ, & patris senio providebat.* (3) Uter natu ma- Joan. I. 35. 40.

K 2

(1) S. Gaudentius serm. 17. tom. 5. Bibl. Patr. pag. 968.

(2) S. Augustinus De consensu Evangelistarum lib. 2. cap. 17. §. 37. *Joannes* cap. I. 40. *dicit non in Galilæa; sed juxta Jordanem primo Andream secutum esse Dominum cum alio, cujus nomen tacetur.* Hunc vero *unum e Zebedæi liberis fuisse, propter artis societatem ac communionem rectissima conjectura suspicatus est* S. Epiphanius hær. 51. §. 15.

Ducangius in Glossario ad Scriptores mediæ, & infimæ Græcitatis ad verbum πρωτόκλητος pag. 1265.

Alii Petrum simul & Andream πρωτοκλήτες *primos vocatos* nominant, quod simul ante alios omnes a Christo vocati sint. Cyprianus Ep. 71. *Petrus, quem primum Dominus elegit, & super quem ædificavit Ecclesiam suam.* Gregorius l. 2. in Ezech. Hom. 6. alias 18. *Non ad memoriam revocat* (Petrus) *quod primus in Apostolatum vocatus sit.* Sed Patres isti, cum dicunt primum electum, vocatumque Petrum, non significant, primum fuisse ordine, sed dignitate, & Principatu, quem Christus Petro in ceteros Apostolos, Ecclesiamque universam contulit.

(3) Sophronius Hierosolymitanus tom. 5. Bibl. Patr. pag. 1123.

Michael Maudit. tom. 2. Analysis Scripturæ Sacræ dissertat. 2. in Evangelia pag. 489. Petrum quoque facit discipulum Joannis Baptistæ. Sed peritissimus ille scriptorum ve- te-

Joan. I. 40. major, non ſat planum traditur. Id certo conſtat, ab Andrea ad Jeſum, quem ipſe prius invenerat, Petrum adductum. Ambo cum Chriſto collocuti ad propria deinde reverſi ſunt. Non enim ſtatim ſe totos Chriſto addixere; ſed quo modo antea Joannis Baptiſtæ diſcipulus Andreas fuerat, eodem poſtea uterque Chriſti, ita nimirum, ut ad eum ventitarent, & rurſus piſcatum redirent. (4) Quos cum Jeſus in mari Galilææ piſcantes vidiſſet, arceſſivit pollicitus ſe effecturum, ut piſcatores hominum in poſterum eſſent. Qua voce vix audita, retibus relictis totos ſe ad ejus voluntatem nutumque converterunt. *Et ex illo jam inhæſerunt illi, ut non recederent.* (5)

II. *Quibus gentibus prædicavit?*

℟. Sophronius Hieronymo ætate, & familiaritate conjunctus memoriæ prodit, Evangelium prædicaſſe Scythis, Sogdianis, Saccis, & Sebaſtopoli, cui *Magnæ* cognomen, Colchidis Urbe. (6) De Scy-

terum Tillemontius, nullam ſe uſpiam ejus rei mentionem inveniſſe, affirmat ad calcem annotat. I. in S. Mariam Magdalenam. pag. 477. tom. 2.

(4) S. Aug. de conſenſu Evangeliſtarum lib. 2. cap. 17. §. 37. S. Epiphanius hær. 51. §. 15. *Dicente Petro* (apud Lucam V. 8.) Diſcede a me quia homo peccator ſum. *Fortaſſis enim pœnitebat ipſum, quod ab illo vocatus initio ad piſcaturam denuo rediiſſet.*

(5) S. Auguſtinus in Joan. Tract. 7. §. 9. Epiphanius hær. 51. §. 15. *Quam rem accuratiſſime Lucas expreſſit: cur ita ſecuti ſint, numquam ut amplius diſceſſerint, nec vocati diſtulerint. Ita quippe ſcripſit:* Cum ad lacum Geneſareth veniſſet, vidit Simonem & Andream reficientes retia: & aſcendit in navim, quæ erat Simonis Petri, & Andreæ. *Quod quidem declarat, jam inter ipſos aliquam interceſſiſſe notitiam. Hunc igitur propter familiaritatem accipiunt; & is conſcenſo navigio ſedit.*

(6) Apud Hieronymum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis pag. 265. tom. I.

Scythia idem testatur Origenes apud Eusebium l. 3. Hist. Eccl. c. 1. Theodoretus in Psal. 116. addit Græciam, S. Gregorius Nazianzenus Orat. 25. Epirum, S. Hieronymus epist. 148. Achajam, & complura Martyrologia ejus in Episcopum Ordinationem, seu Cathedram Patris Achajæ Urbe Nonis Februarii celebrant, ut est apud Bollandum die 5. Februarii pag. 594. (7) Moschi hodie eum suæ auctorem Fidei jactant. (8)

III. *Instituitne etiam Ecclesiam Constantinopolitanam?*

℟. Tradunt id Græci quidam recentiores, Ni-
cephorus Constantinopolitanus in Chronographia, Pag. 329.
& Nicephorus Callistus lib. 2. Hist. Eccl. c. 39.
Codinus de Antiquitatibus, seu Originibus Con- Pag. 47.
stantinopolitanis, Græcorum Menæa, ipsumque
Romanum Martyrologium pridie Kal. Novem- Ad an.
bris. Sed his fidem non adjungendam putat Ba- 44. §. 12.
ronius, *cum nemo umquam antiquorum id dixisse re-* & 31. Ad
periatur. Nicolaus Magnus similiter Ecclesiam il- an. 314.
lam ab aliquo ex Apostolis institutam, negat, §. 96. Pag. 588.
ut legere est apud Tillemontium annotat. 1. in tom. 1.
S. Andream. Eodem accedit, quod S. Gregorius Pag. 436.
Nazianzenus Orat. 25. cum eos refelleret, a quibus reprehendebatur, quod peregrinus & extraneus divini Verbi prædicator Constantipolim accessisset, cumque ad se purgandum S. Andreæ exemplum assumeret, meminit quidem prædicatio-

(7) S. Paulinus Carm. 24. tom. 6. Bibl. Patr. pag. 289.
Hic Pater Andreas, hic qui piscator ad Argos
Missus, vaniloquas docuit mutescere linguas.

(8) Hieronymi verba sunt: *Dominus in omnibus locis versabatur, cum Thoma in India, cum Petro Romæ, cum Paulo in Illyrico, cum Tito in Creta, cum Andrea in Achaja, cum singulis Apostolis, & Apostolicis viris in singulis cunctisque regionibus.*

nis ejus in Epiro, nullam vero de illa Thracia, & Constantinopolitana mentionem facit: quam profecto non omisisset, si ullam certam ejus rei memoriam invenisset. Quidni igitur commentum id a Græcis fuerit, ut Byzantinam Ecclesiam Apostolicam jactarent, & ab Andrea potius, quam ab alio Apostolorum institutam dicerent, quod ejus corpus anno 357. Patris Constantinopolim translatum, ibi tunc inveniretur? (9)

IV. *Ubi, & quando mortem pro Christo subiit?*

℞. Acta martyrii S. Andreæ a Presbyteris, & Diaconis Ecclesiarum Achajæ conscripta, quæ a severioribus ævi nostri Criticis vetustissima quidem, non tamen autographa creduntur, Patris in Achaja Egææ Proconsulis jussu in crucem actum referunt. (10) Quo autem tempore id contigerit, ignoratur. Baronius in annum Christi 69.
Ad an. 69. §. 34. ejus mortem refert. Tillemontii sententia inclinat in annum sequentem. (11) Martyrologia omnia tum Græca, tum Latina pridie Kal. Decem-

(9) D. Hieronymus adversus Vigilantium cap. 2. pag. 408. tom. I. *Constantinus Imperator sanctas reliquias Andreæ, Lucæ, & Timothei transtulit Constantinopolim, apud quas Dæmones rugiunt, & inhabitatores Vigilantii illorum se sentire præsentiam confitentur.*

(10) Honorius Augustodunensis lib. 1. de antiquo ritu Missarum cap. 104. tom. 20. Bibl. Patr. pag. 1061. *Pro testimonio hujus sacrificii* Petrus, & Andreas, & Philippus *sunt crucifixi*, Paulus, & Jacobus, Matthæus, & Bartholomæus *decollati*, Jacobus, Simon, & Thaddæus *enecati*, Joannes *veneno*, & *exilio excruciatus*, Thomas *transfossus*.

Patris tumulatum docet S. Paulinus Carm. 26. Bibl. Patr. tom. 6. pag. 293.

Sic Deus & reliquis tribuens pia munera terris,
Sparsit ubique loci magnas sua membra per Urbes,
Sic dedit Andream Patris, Ephesoque Joannem.

(11) Annotat. 3. in S. Andream pag. 593. tom. I.

cembris de eo memorant. Ex his quædam habent, S. Andream Apoſtolum Betlehemi ſub Herode Agrippa morte affectum. Sed hunc alium eſſe a S. Andrea Apoſtolo, docet Florentinius in Martyrologio Hieronymiano, & loco *Apoſtoli* legendum *Aporii*, ſeu *Aponii*. Pag. 119. & 120. 307. & 308.

V. *Verene cruci affixus eſt?*

R. Vere. Conſtat id ex antiquiſſima Eccleſiæ Traditione. S. Petrus Chryſologus tamen arbori ſuffixum dicit, quam oleam fuiſſe, vult falſus Hippolytus. (12) Hinc fortaſſe pictores ad Crucem D. Andreæ effingendam truncos arboris duos in ſpeciem Græcæ litteræ χ, aut Latinæ X decuſſatos pingere ſolent. (13) Secundum Menæa die 30. Novembris, & Nicephorum lib. 2. cap. 30. cruci *clavis affixus eſt*. Itaque funibus alligatum, quod volunt nonnulli, jure negat Bellarminus lib. 2. de imaginibus Sactorum cap. 27.

(12) Chryſologus ſerm. 133. Bibl. Patr. tom. 7. pag. 950. Hippolytus Bibl. Patr. tom. 3. pag. 265.

(13) Etiam Lipſius lib. 1. de Cruce cap. 7. ambigit, num vera fama ſit de cruce decuſſata, in quam fertur ſublatus S. Andreas. De Cruce S. Andreæ erecta, quæ aſſervatur Maſſiliæ, multa Joannes Jacobus Chiffletius in Veſontione part. I. cap. 48. pag. 200.

DE S. JACOBO,

CUI *MAJORI* COGNOMEN.

I. *Quænam sunt de Jacobo*-Majore *ante Christi mortem scitu digna?*

Matth. IV. 21. ℟. JACOBUS, qui cognomine *Major* dicitur, ut distinguatur a Jacobo *Minore* primo Hierosolymorum Episcopo, Bethsaidæ in Galilæa Patre Zebedæo, matre Salome natus est. Fratrem habuit S. Joannem Evangelistam. Marci I. 19. III. 17. Uterque cælebs, uterque piscator. (1) Hi cum intenti componendis in cymba retibus a Christo Domino vocarentur, statim, *relicto patre, rete, navicula*, eum *secuti sunt, affectum sanguinis & vincula sæculi, & curam domus pariter relinquentes*. (2) Apostoli constituti, *Boanerges*, hoc est tonitrus filii *ex firmitate, & magnitudine Fidei* nominati sunt, ut ait Hieronymus in cap. X. Matthæi. Pag. 15. Matth. XVII. 1. XXVI. 37. Marc. I. 29. Una cum D. Petro & ab socru ejus magnas febres pellentem, *& in monte transfiguratum Dominum conspexerunt, & ad Archisynagogi filiam* a mortuis excitandam *ire cum Domino*, ac tri-

(1) S. Hieronymus in Esajam lib. 2. cap. 42. pag. 141. & 142. *Apostolos videns Jesus in litore juxta mare Genesaret, reficientes retia sua, vocavit, & misit in magnum mare, ut de piscatoribus piscium faceret hominum piscatores, qui de Hierusalem usque ad Illyricum & Hispanias Evangelium prædicaverunt, capientes in brevi tempore ipsam quoque Romanæ Urbis potentiam.*

(2) S. Hieronymus epist. 22. ad Eustochium de custodia Virginitatis cap. 9. pag. 145.

tristitiæ ejus in horto testes esse, *meruerunt*. (3) Luc. IX. 53. 54.
Cum Samaritani eum hospitio recipere noluissent, maxima fiducia petiere, velletne, Cælo deducerent ignem, qui duros illos & inhumanos absumeret. (4) Sed nimium eorum zelum Christus repressit. Non effecit tamen ea reprehensio, ne per matrem Salomem, quæ Christum una cum aliis feminis sequebatur, id paucis post diebus peterent, ut alter ad dexteram, ad lævam alter in Regno ejus collocarentur. (5) Verum Christus *intelligens*, ut est apud Hieronymum in Matth. Pag. 42.
cap. 20. *preces matris ex filiorum descendere voluntate*, illos rejecit ea voce: *Nescitis, quid petatis*, præ-

(3) S. Hieronymus in Esajam cap. 17. pag. 76. tom. 4. S. Ambrosius lib. 7. in Luc. cap. 9. pag. 121. *Petrus ascendit, qui claves Regni Cælorum accepit: Joannes, cui committitur Domini mater: Jacobus, qui primus martyrium sustinuit.*

(4) Peccaverintne tunc Apostoli, dubitatum est. Tractat hunc locum Hieronymus epist. 151. ad Algasiam quæst. 5. pag. 818. atque ita concludit: *Dominus increpat eos, quod non meminerint doctrinæ suæ, & bonitatis Evangelicæ, in qua dixerat:* Qui te percussit in maxillam, præbe ei & alteram: Et diligite inimicos vestros. Augustinus contra Adimantium cap. 17. §. 5. *Illi animo inimico perdere cupiebant, quos volebant igne consumi.* Contradicit Ambrosius in Lucam cap. 9. pag. 125. *Nec discipuli peccant, qui legem sequuntur. Sciebant enim, & Phinees reputatum ad justitiam, quia sacrilegos interemerat, & ad preces Eliæ ignem descendisse de Cœlo, ut prophetæ vindicaretur injuria.*

(5) Quemadmodum cum Christo, ita cum Apostolis *fideles mulieres habentes terrenam substantiam ibant cum eis, & ministrabant eis de substantia sua, ut nullius indigerent horum, quæ ad necessaria vitæ hujus pertinent*, ait Augustinus de Opere Monachorum cap. 4. §. 5. Id siquidem, ut refert Hieronymus in Matth. cap. 27. *pag.* 65. *consuetudinis Judaicæ fuit (nec ducebatur in culpam more gentis antiquo) ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum præceptoribus ministrarent. Hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus abjecisse se memorat. Dicit enim ipse* (1. ad Cor. Cap. IX. 5.) Numquid non habemus potestatem sorores circumducendi, sicut & ceteri Apostoli faciunt? Vide textum & annot. 103. de Apostolis in universum.

prædicens utrisque, fore, ut martyrium subirent: Quam vaticinationem etiam in Joanne, ut idem Hieronymus tradit, eventus comprobavit.

II. *Cur dicitur* Major?

℟. Triplici de causa. Primum enim dicitur *Major* comparatus cum Jacobo *Minore*, ante quem in catalogo Apostolorum recensetur a D. Matthæo. Deinde quia fuit unus ex tribus Apostolis, quos Christus Dominus pluris, quam ceteros, facere visus est: (6) nam dignus est habitus, qui simul cum Petro, & Joanne præsens videret Christum secreto ab aliis Apostolis, & *transfigurantem* se in monte, & filiam Archisynagogi vitæ pristinæ restituentem, quorum alterum Matthæus, alterum Marcus tradit. Postremo quia primus Apostolorum omnium per mortem testatus est Fidem Christi, ut Lucas narrat.

Cap. X. 3.
Cap. XVII. 1.
Cap. V. 37.
Act. XII. 2.

III. *Cur dignus habitus est, qui cum Petro, & Joanne interesset Transfigurationi Christi?*

℟. Interrogat simul & respondet S. Chrysostomus hom. 57. in Matthæum. *Quamobrem hos solos accipit? Quia excellentiores ceteris erant. Et Petrus quidem, quia valde Christum diligeret, idcirco præstabat. Joannes vero, quia nimium diligebatur, ac Jacobus a responso, quod dedit cum fratre interrogatus dicens:* Possumus hunc calicem bibere: *& non solum a responso, sed etiam ab operibus*

Pag. 500.

(6) Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. cap. I. pag. 30. *Clemens in sexto Institutionum libro ait, post Servatoris ascensum Petrum, Jacobum, & Joannem, quamvis Dominus ipsos ceteris prætulisset, non idcirco de primo honoris gradu inter se contendisse, sed Jacobum cognomine* Justum *Hierosolymorum Episcopum elegisse*. Vide annot. 6. & 7. de Apostolis in universum.

ribus tum aliis, tum ab his, per quæ implevit, quod dixerat: sic enim acer, atque gravis Judæis erat, ut magnum munus illis obtulisse, cum eum interfecerit Herodes, visus sit. (7)

IV. *Uter natu major, Jacobus, an Joannes?*

℞. Jacobus. Nam Jacobus, ut ait Hieronymus in Ezechiel. cap. 43. *in catalogo Apostolorum, in quo bina junguntur nomina, prior fratre ponitur:* & Joannes, eodem Hieronymo teste, omnium Apostolorum natu minimus fuit. Ita enim scribit epist. 1. *Minimum discipulum Jesus amabat plurimum*. Libro autem adversus Jovinianum primo cap. 14. *Joannes unus ex discipulis, qui minimus traditur fuisse inter Apostolos:* & paucis interjectis, *Joannes electus est adhuc adolescens, ac pæne puer.... Ut autem sciamus, Joannem tunc fuisse puerum, manifestissime docent Ecclesiasticæ historiæ, quod usque ad Trajani vixerit imperium, id est, post Passionem Domini sexagesimo octavo anno dormierit*. Quæ verba reputantibus satis apparet, omnes Apostolos Joanni Evangelistæ ætate præcessisse: (8) Pag. 472. Pag. 3. Pag. 334. & 335.

IV.

(7) Idem Chrysostomus in Matthæum hom. 66. pag. 577. *Jacobus non longo tempore postea vixit. Nam statim ab initio rerum tanto ardore concaluit, ut humanis omnibus rebus neglectis ad tantam sublimitatem ascenderet, ut a persecutoribus confestim occisus sit.*

Origenes contra Celsum lib. 2. §. 64. pag. 435. *Jesum non semper intuentibus visum fuisse, sed pro intuentium captu, evidens erit cogitanti, illum, cum in excelso monte transfigurandus esset, non secum Apostolos omnes duxisse, sed Petrum, Jacobum, & Joannem solos, utpote qui soli videndæ ejus gloriæ pares erant, poterantque Moysem, & Eliam in gloria conspicuos contemplari, eos colloquentes, & cælestem vocem e nube emissam audire.*

(8) In eadem sententia est S. Ambrosius in Lucam cap. 23. pag. 225. & S. Paulinus epist. 21. alias 24.

V. *Quibus Jacobus prædicavit?*

℟. *Duodecim Tribubus in dispersione omnibus prædicavit Evangelium Domini nostri JESU Christi*, si ei, qui Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum
pag. 268. D. Hieronymi amplificavit, libet assentiri. *Eundem Apostolum in Hispanias esse profectum, illisque prædicasse Evangelium, Hispaniarum Ecclesiæ omnes ex æquo profitentur*, ut ait Baronius ad an. 44. §. 1. Sed quæ afferuntur hujus rei probationes, vel falsæ sunt, vel ita leves, ut nihil ex iis concludi possit. Quod demum sensit idem Baronius ad annum 816. §. 49. ubi revocat, aut dubiam saltem facit sententiam, quam in annotat. ad Martyrologium VIII. Kal. Augusti posuerat. Cum enim in Concil. OEcum. XII. Lateranensi IV. anno 1215. controversia de Jure *Primatus* inter Archiepiscopos Toletanum, & Compostellanum magna contentione disceptaretur, recusaretque hic illi parere, & subesse, quod corpus S. Jacobi primi, ut ajebat, Hispaniarum Apostoli in sua Ecclesia coleretur, Rodericus Ximenius Archiepiscopus Toletanus coram Innocentio III. & quingentis octoginta tribus Episcopis acriter defendit, nullum argumentum afferri posse, quo probaretur, S. Jacobum in Hispaniam aliquando profectum: subjecitque, se id nunquam legisse, sed tantum a religiosis quibusdam feminis accepisse, cum junior esset. Subjungit præterea Baronius testimonia Innocentii I. & Gregorii VII. Alter enim in epistola ad Decentium scribit, nullum alium, quam D. Petrum Hispanos docuisse, & omnes ejus regionis Ecclesias a Petro, aut a Petri Successoribus constitutas. Alter vero in epistola ad Alphonsum, & Sancium Reges Hispaniarum narrat, *septem Episcopos ab Urbe Roma ad instruendos Hispaniæ populos a Petro & Paulo Apostolis di-*

directos fuisse, qui, destructa idololatria, Christianitatem fundaverunt; idque confirmat auctoritate Prædecessorum suorum Innocentii I. Hormisdæ, & Conciliorum Toletani, & Bracarensis. (9) Opinio igitur de adventu Jacobi in Hispaniam non admodum certa est, ut videre licet apud Ludovicum Vincentium Gotti in *Veritate Religionis Christianæ* tom. 5. cap. 4. §. 2. ubi utriusque opinionis argumenta non solum refert, sed etiam expendit.

VI. *Isthæc opinio quando orta?*

℞. Post sæculum VIII. quo elapso, exstitere, qui Hispanos Christi præceptis a S. Jacobo primum imbutos volunt. Responsio autem Roderici Archiepiscopi Toletani aperte indicat, Hymnum, quo S. Jacobi in Hispaniam adventus celebratur, Bre-

(9) Verba Innocentii sunt hæc in epistola ad Decentium Episcopum Eugubinum apud Gratianum cap. ult. dist. XI. & apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1245. *Quis nesciat, aut non advertat id quod a Principe Apostolorum Petro Romanæ Ecclesiæ traditum est, ac nunc usque custoditur, ab omnibus debere servari, nec superinduci aut introduci aliquid, quod aut auctoritatem non habeat, aut aliunde accipere videatur exemplum? præsertim cum sit manifestum, in omnem Italiam, Gallias, Hispanias, Africam, atque Siciliam, insulasque interjacentes nullum instituisse Ecclesias, nisi eos, quos venerabilis Apostolus Petrus, aut ejus successores constituerint Sacerdotes. Aut legant, si in his provinciis alius Apostolorum invenitur, aut legitur docuisse. Quod si non legunt, quia nusquam inveniunt, oportet eos hoc sequi, quod Ecclesia Romana custodit, a qua eos principium accepisse, non dubium est.*

Gregorii VII. locus integer est apud Labbeum tom. 10. Conc. pag. 53.

Prædicationem Jacobi in Hispania propugnant Bollandiani ad diem 25. Julii pag. 69. tom. 6. Cardinalis de Aguirre in Collectione Maxima Conciliorum Hispaniæ tom. I. dissertat. 9. Excursu 2. §. 15. pag. 137. & alii, a quibus non dissentit Lambertinus De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 17.

Breviario Toletanæ Ecclesiæ post annum 1215. fuisse insertum, alioquin non ita fidenter id Rodericus negasset.

VII. *De Jacobi morte quid narras?*

Act. XII. 2. ℟. Eum jussu Herodis Agrippæ Regis Judæorum gladio Hierosolymis cæsum, ut in Actis Apostolorum; non *Cæsareæ Palæstinæ*, ut in Basilii Menologio legitur: (10) Primum ex Apostolis Martyrium subiisse, ac proinde, quem inter Martyres Stephanus, eundem inter Apostolos locum Martyrii gloria obtinere. (11) Ad tempus mortis quod attinet, alii anno Christi 42. alii 44. paulo ante Festum Paschæ obtruncatum dicunt. Ecclesia Latina nihilominus honorem ei habet die quinto & vicesimo Julii, & Græca pridie Kal. Majas, cujus rei certam causam non invenio. Bar. ad an. 44. §. 1.

VIII. *Quando ejus corpus in Hispaniam translatum est?*

Bar. ad an. 816. §. 52. An. 918. §. 2. ℟. Ferunt, translationem eodem anno contigisse, quo idem Apostolus obtruncatus est; tunc sublatum fuisse corpus, quod canibus atque volucribus objectum fuerat, impositumque navigio I-

ri-

(10) Apud Ughellum tom. 10. Italiæ Sacræ in Anecdotis pag. 294. num. 185.

(11) Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. cap. 9. *De hoc Jacobo rem prorsus memoria dignam refert Clemens in septimo Institutionum libro, prout eam a majoribus acceperat. Ait enim eum, qui Jacobum judicio obtulerat, cum illum vidisset Christi fidem libere confitentem, commotum viri constantia, se quoque Christianum esse affirmasse. Ambo igitur, inquit, simul ad supplicium ducti sunt. Cumque inter eundum rogasset Jacobum comes, ut sibi veniam daret, paulisper moratus Jacobus:* Pax tibi, *inquit, statimque illum osculatus est. Ita simul ambo capite truncati interiere.*

riam Flaviam delatum VIII. Kal. Augusti, atque inde Compostellam: sævientibus autem in Christianos persecutionibus, occultatum sub terram; mortuisque, qui detulerant, & occultaverant, usque ad annum Christi 816. latuisse. Quare Venantius Fortunatus, qui medio Sæculo VI. vixit, lib. 1. carm. 4. Vincentium, non Jacobum apud Hispanos celebrem tradit, ut plane appareat, nullam id temporis fuisse de corpore S. Jacobi in Hispaniam translato, & ibi quiescente famam. (12)

(12) Pictores Jacobum Majorem fingere solent cum baculo, & concha. Vide Joannem Molanum lib. 3. De imaginibus cap. 26.

DE

DE
S. JOANNE,
APOSTOLO, ET EUANGELISTA.

I. *Expone mihi S. Joannis vitam.*

℟. JOANNES, quo in nomine Hebraicæ linguæ periti divinæ gratiæ significationem inesse ajunt, Zebedæi & Salomes filius, adolescens
Marci I. 19. annorum circiter viginti sex, desertis parentibus, abjecto omni instrumento artis, qua usque ad eum diem victitarat, Christum vocantem, nulla interposita mora, secutus, totum se ei addixit. Itaque tanta illum sibi caritate devinxit, ut ab eo eximie ac singulariter præ ceteris omnibus sectatoribus ac discipulis amaretur. Cujus *amoris præcipui causam virginitatem* dixit Hierony-
Pag. 334. mus lib. 2. adversus Jovin. cap. 14. (1) Ego tamen ut illud non nego, ita non dubito, quin aliis etiam virtutibus tantam sibi apud Christum gratiam conciliaverit. Omni enim ex parte dignissimum fuisse necesse est, quem optimus Judex amore dignissimum judicavit. Inenarrabilis hujus benevolentiæ habeo testimonia duo, ex quibus facile conjici poterit, quam carus Christo fue-

(1) Ambrosius, fuisse amorem Joannis erga Christum *Propensiori studio caritatis*, inquit in Luc. cap. IX. 29. pag. 124. *Joannes plurimum diligens, & ideo plurimum redamatus*; Chrysostomus autem mansuetudinem: *Quid igitur*, ait hom. 32. in Joan. pag. 170. *hanc præcipuam dilectionem conciliavit? Incredibilis, arbitror, Joannis mansuetudo, & lenitas, qua remissior sæpenumero videbatur: quæ quanta sit virtus, ex Mose manifestum est, quippe quæ tantum & talem præstiterit; nihil enim humilitati comparandum.*

fuerit. In cœna enim illa Mysteriorum plenissima, qua cum suis celebrata, & sacratissimo Eucharistiæ Sacramento instituto, omnem in omnes amorem suum effudit, unus ex omnibus Joannes dignus habitus est, qui in sinu ejus recumberet, & *cui soli Judam traditorem præmonstraret*. (2) Parem, atque adeo majorem in Joannem amorem Christus postea ostendit, cum id, quod carissimum habebat in terris, Matrem scilicet suam, ei commendavit, & illam huic matrem, hunc illi filium esse jussit. Quare sicut Petro plus ceteris amare Christum, ita Joanni plus ceteris amari a Christo, sacrarum litterarum auctoritate tribuitur. (3) Qui summe a Christo amabatur,

Joan. XIII. 23. Joan. XIX. 26. 27. XXI. 15.

L ma-

(2) Tertullianus De Præscript. Hæretic. cap. 22. pag. 209.

(3) D. Augustinus in Joan. tract. 124. §. 4. *Illud in his duobus Apostolis Petro, & Joanne quem non moveat ad quærendum, cur Joannem plus dilexerit Dominus, cum ipsum Dominum plus dilexerit Petrus? Ubicumque enim se commemorat Joannes, ut nomine suo tacito ipse possit intelligi, hoc addit, quod eum diligebat Jesus, quasi solum diligeret, ut hoc signo distingueretur a ceteris, quos utique omnes diligebat. Quid ergo nisi amplius se dilectum, cum hoc diceret, volebat intelligi?* Quæstionem solvit idem Augustinus, cujus responsum D. Thomas 1. p. quæst. 20. art. 4. ad 3. paucis complectitur. *Vita activa*, inquit, *quæ significatur per Petrum, plus diligit Deum, quam vita contemplativa, quæ significatur per Joannem, quia magis sentit præsentis vitæ angustias, & æstuantius ab eis liberari desiderat, & ad Deum ire. Contemplativam vero vitam Deus plus diligit, quia magis eam conservat; non enim finitur simul cum vita corporis, sicut vita activa.*

Quidam *vero dicunt, quod Petrus plus dilexit Christum in membris, & sic etiam a Christo plus fuit dilectus; unde ei Ecclesiam commendavit. Joannes vero plus dilexit Christum in seipso, & sic etiam plus ab eo dilectus; unde ei commendavit Matrem.* Alii *vero dicunt, quod incertum est, quis horum plus Christum dilexerit amore caritatis, & similiter quem Deus plus dilexerit in ordine ad majorem gloriam vitæ æternæ. Sed Petrus dicitur plus dilexisse, quantum ad quamdam promptitudinem, vel fervorem: Joannes vero plus dilectus, quantum ad quædam*

fa-

magnopere Christum amabat. Nam captum a militibus usque ad Caiphæ domum comitatus est, eoque ingressus etiam Petrum paulo post introduxit, nec unquam ab eo confitendo deterritus, *stetit solus Apostolorum ante Crucem, matremque Salvatoris in sua recepit*, ut ait Hieronymus epist. 16. Ad ejus sepulcrum tanta celeritate properavit, ut Petri adventum præcurreret. (4) Eundem redivivum, dum una cum aliis discipulis in mare Tiberiadis piscaretur, stantem in litore omnium primus agnovit, & Petro ostendit. (5) Post Ascensionem ejus in Cælum, Concilio Hierosolymæ de cæremoniis veteris legis celebrato interfuit. (6) Ad Parthos deinde se contulit; quod

Joan. XX. 4. Pag. 122. Jo. XXI. 7.

familiaritatis indicia, quæ Christus ei magis demonstrabat propter ejus juventutem, & puritatem. Alii *vero dicunt, quod Christus plus dilexit Petrum, quantum ad excellentius donum caritatis; Joannem vero plus, quantum ad donum intellectus. Unde simpliciter Petrus fuit melior, & magis dilectus; sed Joannes secundum quid. Præsumtuosum tamen videtur hoc dijudicare, quia, ut dicitur Proverb. XVI.* Spirituum ponderator est Dominus, & non alius.

Ex quibus intelligis, quomodo explicare possis Chrysostomum, cum seorsum sentiens ab Augustino ad illud Joan. cap. XXI. *Petre, amas me magis his?* inquit hom. 32. in Joan. pag. 170. *Qui autem præ ceteris diligebat, procul dubio & præ ceteris diligebatur.*

(4) Euthymius in Joan. cap. 18. tom. 19. Bibl. Patr. pag. 723. *Invicem se ambo vicerunt: Joannes quidem præcurrendo, Petrus vero in monumentum introeundo.*

(5) Idem Euthymius eodem loco Bibl. Patr. pag. 726. *Perspicacior quidem erat Joannes magnitudine puritatis: Petrus vero ferventior vehementia amoris: ideo agnoscit quidem eum Joannes ante Petrum: sed egreditur ad eum Petrus ante Joannem.*

(6) Ibi, teste Chrysostomo in Epist. ad Gal. cap. 1. pag. 962. *Eorum, qui ex Judæis crediderant, imbecillitati* valde indulgere visus est, quod illi ægre adducerentur, ut sacros Veteris Testamenti ritus relinquerent. S. Irenæus quoque l. 3. adver. Hær. cap. 12. docet, eum *religiose egisse circa dispensationem Legis, quæ est secundum Moysem*; & Eusebius l. 5. c. 24.

quod docet epiſtola ejus prima Parthis olim inſcripta, ut eſt apud Auguſtinum libro Quæſtionum Evangelicarum ſecundo cap. 39. Indi etiam, ſe ab eo Chriſti fidem accepiſſe, tradunt. complures in minore Aſia Eccleſias inſtituit, omnes vero præceptis & doctrina conſtabilivit. Epheſi præſertim commoratus eſt: Sæviente altera a Domitiano excitata in Eccleſiam perſecutione, Epheſo Romam vinctus mittitur, ubi in ferventis olei dolium injectus, non ſolum illæſo corpore exivit, ſed etiam tanquam Chriſti athleta vegetiore. (7) In Patmon Ægæi maris Inſulam poſtea relegatus, ibi divinum Apocalypſeos libellum conſcripſit. Domitiano interfecto, reſtitutiſque ab ejus ſucceſſore Nerva exulibus, rogatu diſcipulorum, ac omnium pene Epiſcoporum Aſiæ, Epheſi degens, Evangelium, jam centum annos natus, ut Chryſoſtomus, ſeu potius nonaginta, ut Epiphanius auctor eſt, (8) litteris conſignavit, ad retundendam Cerinthi, & Ebionis inſaniam, qui, Chriſtum ante Mariam non fuiſſe, & hominem tantum eſſe,

c. 24. Paſcha celebraſſe Luna decima quarta. Quem propterea Paſcha celebrandi morem diu, & quidem pertinacius retinere Aſiani, ac defendere conati ſunt.

(7) Eo ſupplicio affectum Romæ juſſu Domitiani, affirmant Martyrologiorum Scriptores die 6. Maji: at falſus Abdias lib. 5. Hiſtoriæ Apoſtolicæ §. 2. vult id contigiſſe Epheſi juſſu Proconſulis. Illis magis credendum, docet Tertullianus De Præſcr. Hæret. cap. 36. *Apoſtolus Joannes poſteaquam in oleum igneum demerſus, nihil paſſus eſt, in inſulam relegatur.*

(8) Chryſoſtomus hom. 67. De Joanne Theologo tom. 6. pag. 604. *Poſtea vero quam ab exilio reverſus eſt, pervenit Epheſum, ibique commorans Evangelium conſcribit, cum eſſet annorum centum, & uſque ad totos centum viginti vitam propagavit.*

Epiphanius Hær. 51. §. 12. pag. 433. & 434. *Spiritus Sanctus Joannem ad ſcribendum Evangelium impulit affecta jam ætate, utpote qui jam nonageſimum annum excederet, poſtquam à Patmo inſula reverſus eſt.*

effutiebant : atque ideo ea præsertim persecutus est, quæ Christum etiam Deum esse comprobarent, expromens altissimi Mysterii cognitionem, quam ex pectore ipsius Christi Salvatoris hauserat. (9) Præter Evangelium, & Apocalypsin, tres Epistolas ab Ecclesia receptas scripsit. Cum præ senectute ad plura verba non sufficeret, præclaram illam vocem : *Filioli diligite alterutrum*, sæpe in Ecclesia iterare consuevit. Ajebat enim hoc præcepto omnia contineri, teste D. Hierony-
Pag. 158. mo in Epist. ad Gal. cap. 6. Denique cum Ephesi in summa tranquillitate usque ad amplius nonaginta ætatis annos vixisset, (10) ita ut Dominus

(9) S. Ambrosius in Luc. lib. 2. cap. 2. pag. 26. tom. 3. *De cælesti generatione, si quæris, lege Evangelium S. Joannis, qui a cælestibus exorsus ad terrena descendit: illic invenies, & quando erat, & quomodo erat, & quid erat, quid egerat quid agebat, & ubi erat, & quo venerit, quo tempore venerit & qua caussa venerit*. Quæ omnia e vestigio S. Ambrosius exponit.

S. Hieronymus epist. 85. pag. 624. *Filius tonitrui, quem Jesus amavit plurimum, qui de pectore Salvatoris doctrinarum fluenta potavit*. Et in Ezech. cap. 28. pag. 418. *Joannes Evangelista recubuit in pectore ejus, ut hauriret fluenta sapientiæ, & posset dicere*: In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.

S. Hilarius De Trinitate lib. 2. §. 12. *Quærite & intelligite, utrum mirabilius fuerit mortuos excitasse, an imperito, scientiam doctrinæ istius intimasse. Ait enim* In principio erat Verbum.

Chrysostomus Prooem. in Joan. pag. 2. *Plane constat, ipsos Angelos summa cum attentione ejus sese auditores exhibuisse. Idcirco non parum honoris consequimur, quod nobiscum Angeli didicerint, quæ nesciebant, priusquam hic diceret*.

(10) Epiphanius Hær. 51. §. 12. pag. 434. dicit, Joannem ætatis *nonagesimum annum excessisse*. Beda in Chronico pag. 111. tom. 2. tradit, eum *sexagesimo octavo anno post passionem Domini, ætatis autem suæ nonagesimo octavo Ephesi placida morte quievisse*. Usuardus in Martyrologio eumdem mortuum narrat annos natum novem supra nonaginta, Chronicon Paschale pag. 201. *centum, & menses septem*, Cedrenus in Compen-

nus fore prædixerat, excessu placidi soporis simillimo, ad eum omnium Apostolorum postremus evolavit, virgineo nitore, Apostolica dignitate, Evangelistæ gloria, Martyrii citra violentam mortem laurea, & Prophetiæ spiritu unus ex omni cælicolarum numero insignis. (11) An. Chr. 101.

II. *De ejus virginitate quid scriptis traditum?*

℟. Fuerunt recentioris ævi Scriptores non ignobiles, qui existimarent, Joannem eum fuisse, cujus nuptiis in Cana Galilææ habitis Christus interfuit. Sed contra cœlibem fuisse affirmant gravissimi, & antiquissimi Ecclesiæ Patres, ut videatur hæc fuisse communis veterum sententia. (12) Nam ut alios taceam, Hieronymus quidem certe in Esaiam cap. 56. scribit, Ecclesiasticam Historiam testem esse cælibatus Joannis: & lib. 1. adversus Jovin. cap. 14. collata in ipsum à Christo privilegia ejus virginitati tribuit; quæ sane non tribueret, si Veteres de Joannis cælibatu unquam du- Bar. ad an. 31. §. 30.

pendio Historiarum pag. 198. *annos centum & sex*, Hippolytus Thebanus apud Lambecium lib. 3. Commentar. de Bibliotheca Cæsarea pag. 47. *decem supra centum*. Denique Chrysostomus hom. 67. tom. 6. pag. 604. *usque ad totos centum viginti annos vitam* Joannis *propagavit*.

(11) S. Hieronymus lib. 1. adver. Jovin. cap. 14. pag. 335. *Petrus Apostolus est, & Joannes Apostolus, maritus, virgo: sed Petrus Apostolus tantum, Joannes & Apostolus & Evangelista & Propheta: Apostolus, quia scripsit ad Ecclesias, ut magister: Evangelista, quia librum Evangelii condidit, quod, excepto Matthæo, alii ex duodecim Apostoli non fecerunt: Propheta, vidit enim in Patmos insula, in qua fuerat a Domitiano Principe ob Domini martyrium relegatus, Apocalypsim infinita futurorum mysteria continentem.*

(12) Epiphanius hær. 58. §. 4. Chrysostomus de Virginitate cap. 82. Cassianus collat. 16. cap. 14. Ambrosius de institut. Virginis cap. 7. Paulinus epist. 43. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 37. num. 1. & Capisuccum Controversia 13. §. 1.

dubitassent. Magnum enim inde negotium Hieronymo creasset Jovinianus, qui Joannem cælibem fuisse pertinaciter negabat, si veterum alicujus auctoritate niti potuisset.

III. *Unde iste de ejus nuptiis error natus?*

Ad an. 31. §. 31. ℟. Baronius existimat, erroris ansam dedisse non recte intellecta D. Augustini, seu potius auctoris incerti verba, quæ sunt apud eundem Augustinum in præfatione ad Evangelium Joannis. Accipe verba ipsa: *Iste siquidem est Joannes, quem Dominus de fluctivaga nuptiarum tempestate vocavit, & cui matrem Virginem virgini commendavit.* Locum igitur hunc ita quidam accipiunt, ut putent, Joannem jam nuptiis obstrictum a Christo vocatum fuisse. Quo respexisse crediderim D. Thomam cum scripsit, *Joannem volentem nubere, a nuptiis* a Christo revocatum. Bene tamen habet, quod Augustinus ipse ad calcem ejusdem operis referens opinionem eorum, qui dicunt, *a Christo Joannem Apostolum propterea plus amatum, quod neque uxorem duxerit, & ab ineunte pueritia castissimus vixerit*, ipsam non improbat, & Evangelii locum de nuptiis explanans, nullam facit de Joanne mentionem. Et in libro De bono conjugali cap. 21. affirmate & asseveranter dicit, eum *nullas expertum esse nuptias*. Id autem cum ita sit, sequitur, per ea verba indicari, Joannem vocatum a nuptiis fuisse, non quod uxorem jam ductam dimiserit, sed quod omnino non duxerit. (13)

2. 2. q. 186. art. 4. ad 1.

In Joan. tract. 124. §. 7.

IV.

(13) Vide Estium in Evangelium Joannis cap. II. 1. pag. 530.

IV. *Fuitne Joannes adolescens ille, qui, cum Jesum sequeretur, captus a satellitibus*, rejecta sindone, nudus profugit ab eis? Marci XIV. 51.

℟. Non convenit. Affirmat Baronius secutus auctoritatem Ambrosii, Gregorii Magni, & Bedæ, subjicitque, recentiores, qui id negarunt, eo negasse, *quod causam, cur Joannes super nudo sindone amictus esset, ignorarunt*. Quæ tamen ratio nihil aliud probat, quam difficile esse, hujus rei veram causam afferre. Epiphanius Hær. 78. §. 13. dicit, fuisse Jacobum fratrem Domini, in quo tamen sibi non constat. Nam refert eodem loco, illum mortuum esse, cum annum sextum & nonagesimum explesset. Cujus mors cum anno Christi *61.* aut *63.* contigerit, efficitur, annis amplius triginta ante Christum natum fuisse, ac propterea senem fuisse, non adolescentem tempore mortis Christi. Theophylactus opinatur, *fuisse quemdam e domo, in qua comederant Pascha*. Cajetanus ait, *æstimari posse, quod adolescens ille in lecto erat ibi in horto, & surrexerat vel forte ad rumorem, vel ad aperiendam januam horti, & amans Christum, utpote frequenter conversatum in illo horto, sequebatur illum*. Alii existimant, fuisse juvenem quendam juxta viam degentem, qui, audito strepitu satellitum transeuntium, sciendi cupidus, quid ille tumultus esset, e lecto subito surgens endromide indusio superjecta in turbam prosilierit. (14) Joannes enim, ut aperte testatur Chryso-

Ad an. 34. §. 68. 69.

In Marc. cap. XIV. pag. 276. Quæst. 4. Jentaculi *6*.

L 4

(14) Sindonem illam endromidem fuisse suspicor, non vero linteum nulla vestis forma donatum, & frigori arcendo minime idoneum. Indusio autem fuisse circumpositam, verisimile est. Subucula vero indutum dici nudum posse, constat ex sacra Scriptura. Nam Saul nudus prophetasse (1. Reg. XIX. 24.) Isaias nudus ambulasse dicitur (Isai. XX. 2.)

soſtomus, Chriſto a Judæis vincto, numquam aufugit: (15) atque univerſalis illa enunciatio Matthæi, & Marci: *Tunc diſcipuli omnes, relicto eo, fugerunt*, aliquam exceptionem admittit, ſicut admittunt hujuſmodi aliæ: quod omnes facile norunt. (16)

Cap. XXVI. 56. cap. XIV. 50.

Joan. XVIII. 15.

V. *Diſcipulus ille, qui cum Jeſu atrium Caiphæ Pontificis ingreſſus Petrum intromiſit, fuitne Joannes?*

Pag. 577. Pag. 421. Pag. 122.

℟. Ajunt Chryſoſtomus, & Hieronymus, ille hom. *66*. in Matth. & hom. 82. in Joan. hic ep. 16. ad Principiam. At S. Auguſtinus Tract. 113. in Joannem §. 2. id dubitavit affirmare. Inquit enim:

2.) & in libro Job. cap. XXII. *6*. habetur: *Nudos ſpoliaſti veſtibus:* demum a Joanne cap. XXI. 7. Petrus *nudus* ſcribitur, non quod omnino nudus in navi cum ſociis eſſet, ſed quod ſuperiorem veſtem abjeciſſet, ut commodius piſcaretur. His ſimilia loquitur Dionyſius Alexandrinus apud Euſebium l. *6*. c. 40. ἤμην γυμνὸς ἐν τῷ λινῷ ἐσθήματι: *eram nudus in linea tunica*. Ea igitur ratione juvenis ille, relicta ſindone, ſeu endromide, nudus aufugit.

(15) Ecce verba Chryſoſtomi hom. 85. in Matthæum pag. 714. *Ingens hujus diſcipuli* (Petri) *ardor fuit, qui nec ceteris quidem fugientibus territus eſt, ſed ſecutus etiam introivit. Nam etſi Joannes quoque id fecerat, ſed tamen notus erat Pontifici*. Ceterum de fuga Apoſtolorum tempore paſſionis Chriſti legendus Auguſtinus in Joannis Evangelium tract. 103. §. 3. & Melchior Canus de Eccleſiæ Catholicæ auctoritate lib. 4. cap. 5.

(16) Suarez in 3. part. D. Thom. tom. 2. quæſt. *46*. art. 8. Diſputat. 34. ſect. 3. *Adde, nullum eſſe fundamentum ad affirmandum, illum fuiſſe Jacobum, vel Joannem, præſertim cum neuter eorum adoleſcens tunc fuerit, vel potius adoleſcentulus, ut Græca habent. Nam Jacobus ſexageſimum ætatis annum exegerat, Joannes vero trigeſimum attigerat, ſi tempora & ætates, in quibus mortui ſunt, conſulantur. Quare veriſimile eſt, quod Cajetanus dicit, illum fuiſſe aliquem ex ſervis, qui in ea villa degebant*. Vide Caſaubonum exercitat. 16. ad Annales Baronii §. *65*.

enim: *Quisnam iste sit discipulus, non temere affirmandum est, quia tacetur. Solet autem se idem Joannes ita significare, & addere*, quem diligebat Jesus. *Fortassis ergo & hic ipse est*. Sed huic rationi præoccupavit occurrere Chrysostomus hom. memorata 82. in Joan. *Sequebatur autem Petrus, & alius discipulus. Quis alius? Ipse, qui hæc scripsit. Et cur se non nominat? Cum enim supra pectus Jesu recumberet, merito se silentio præteriit. Sed qua gratia in hoc loco? Eadem ipsa: nam & hic quoque rem præclaram narrat, quod, aliis diffugientibus, ipse sequeretur, ideo & suum nomen silet, & Petrum sibi præponit, & sui meminisse tamen coactus est, ut intelligas, eum ceteris diligentius, quæ in aula Principis facta sunt, enarrare, utpote qui aderat. At animadverte, quomodo propriæ laudi demit. Ne quis enim diceret, quomodo omnibus aufugientibus ipse ingressus est, caussam affert, quod esset notus Pontifici, ne quis se secutum admiraretur, neve id ei fortitudini adscriberet*. (17) Notum autem Pontifici fuisse *propter generis nobilitatem*, existimat Hieronymus epist. 16. Quam tamen caussam non probat Baronius ad an. 34. §. 21. propter id, quod traditur a Matthæo cap. IV. 18. & Marco cap. I. 16. eum piscatorem fuisse, & retia consarcinasse, licet meliore, quam ceteri Apostoli, fortuna usus videatur, quippe qui operas

Pag. 421. Pag. 122. Marc. I. 20.

(17) Idem Chrysostomus in Matth. hom. *66*. pag. *576*. *Audias, quomodo ipse ille Joannes primis honoribus Petro cedat tum concionanti, tum mirabilia facienti, ut Actus Apostolorum* (cap. VIII. 2.) *testantur: nec latere patiatur Petri virtutes, sed & confessionem, quam, silentibus ceteris, magna edidit voce Joannes* (cap. VI. *69*.) *& ingressum ejus in monumentum non tacet* (cap. XX. *6*.) *ceterisque in omnibus sibi eum anteponit. Nam quandoquidem patienti ambo affuerunt, suas laudes Joannes succidens ait:* Quia notus erat discipulus ille Sacerdoti (cap. XVIII. 15.)

ras ad piscandum conduceret. (18) Aliam nihilo, ut opinor, firmiorem ejus rei caussam affert Nicephorus lib. 7. cap. 28. & lib. 2. cap. 3. quod scilicet prædium suum in Galilæa positum Caiphæ vendidisset. S. Thomas in Joan. cap. 18. Lect. 3. dicit, ideo notum fuisse Pontifici, *vel quia pater Joannis ei servus erat, vel aliquis ex consanguineis suis*. (19)

VI. *In ejusne domo celebratum a Christo ultimum Pascha?*

℞. Id quidem referunt Nicephorus Callistus, quem modo nominavi, lib. 1. cap. 28. & Cedrenus in Compendio Historiarum. Sed contradicit Lucas, dum narrat, Joannem ipsum una cum Petro missum ad quendam Patremfamilias, ut in ejus domo pararent Pascha. Fortasse in Nicephoro, & Cedreno nominis error est. Invenio enim apud antiquiores, ultimum Pascha a Christo celebratum in domo *Joannis*, cui *Marco* cognomen, filii Mariæ, Barnabæ consobrini, atque discipuli. In qua quidem *Joannis Marci* domo Christus, Hierosolymis cum esset, hospitari consuevit: in ea redivivus se primum Apostolis conspiciendum præ-

Apud Bar. ad an. 34. §. 21. 22. Cap. XXII. 8.

(18) S. Chrysostomus in Joan. hom. 1. pag. 7. *Piscatoribus nihil pauperius, nihil abjectius, addo etiam indoctius: in eorum autem numero alii aliis præstant: hunc autem Apostolum ex vilioribus fuisse id argumentum est, quod non in mari, sed parvo quodam in stagno cum patre & fratre Jacobo piscabatur, scissaque resarciebat retia, quod non modicæ erat paupertatis indicium.*

(19) S. Petrus Chrysologus serm. 28. Bibl. Patr. tom. 7. pag. 867. *Petrus & Andreas, Jacobus & Joannes, germanitas combinata, imo congeminata paupertas, in Apostolorum principes eliguntur, pauperes censu, loco humiles, viles arte, obscuri vita, labore communes, addicti vigiliis, fluctibus mancipati, negati honoribus, injuriis dati, præsidio retis, solo piscium captu victum vestitumque conquirentes.*

præbuit, & D. Thomæ vulnera tractanda exhibuit: in ea demum congregati Apostoli Spiritum Sanctum die Pentecostes acceperunt. Eo siquidem Apostolos convenire solitos, ex Actis Apostolorum perspici potest. Cap. XXII. 12.

VII. *Fuitne Episcopus Ephesinus?*

℟. Palladius in dialogo de vita S. Joannis Chrysostomi Joannem Evangelistam pro Episcopo Ephesino habet: ejusque successorem S. Timotheum ille facit, qui dialogum illum latinitate donavit. Perperam omnino. *Primus enim*, ut ait Baronius ad an. 109. §. 55. *illi Ecclesiæ a Paulo Apostolo præfectus est Timotheus, cui subrogatus Onesimus: Joannes autem Evangelista non Ephesinæ, ut privatim ejus Episcopus præesset Ecclesiæ, sed ut Paulus ibi olim & Petrus, Asiæ omnes curabat Ecclesias.* Baronii sententia firmatur testimonio Synodi Chalcedonensis OEcum. IV. quæ seriem Episcoporum ejusdem Ecclesiæ a S. Timotheo numerare cœpit. (20) Neque Apostolica auctoritas, qua Episcopis ipsis Joannes præstabat, neque mora, quam Ephesi traxit, impedimento esse potuit, quominus Timotheus semper Episcopus esset: quandoquidem caritas & moderatio non modo alienam jurisdictionem non usurpat, sed etiam liberam servat. Quod autem scribit Hieronymus de Script. Eccl. cap. 9. Joannem *totas Asiæ fundasse & rexisse Ecclesias*, & quod habet Tertullianus lib. 4. adversus Marcionem cap. 5. Ordinem Episcoporum in ea regione a Joanne originem ducere, id ad sententiam, non ad verbum accipi debet. Constat enim, cum Petrus & Paulus diversas minoris Asiæ Ecclesias instituerent, Timotheum Bar. ad an. 97. §. 2. 3.

(20) Apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 700. & apud Harduinum tom. 2. pag. 558.

theum Ephesinæ a Paulo præfectum fuisse. Illud etiam est verum, Asiaticas Ecclesias majore ex parte a Joanne institutas; omnes doctrina & scriptis munitas; plerasque Episcopis decoratas. Itaque Hieronymus, & Tertullianus eo affirmant, D. Joannem totas Asiæ fundasse Ecclesias, & Episcoporum Ordinem induxisse, quod plerasque Ecclesias, & plerosque Episcopos constituerit. (21)

VIII. *Liber Apocalypseos cujus est auctoritatis?*

℞. Divinam ejus auctoritatem agnoverunt complures antiqui Patres tum Græci, tum Latini, qui D. Hieronymum ætate præcurrerunt, recensiti a Baronio ad an. 97. §. 5. & Nat. Alexandro sæc. I. Histor. Eccl. cap. 12. §. 5. Aliquibus tamen aliter est visum. Cajus quidam Romanæ Ecclesiæ Sacerdos, ut narrat Eusebius lib. 3. Hist. Eccles. cap. 28. existimavit, labente altero Christi sæculo, Joannis nomine editum a Cerintho. Quam opinionem rejecit Dionysius Alexandrinus, qui apud eumdem Eusebium lib. 7. cap. 25. fatetur, *Sancti cujusdam, & divino Spiritu afflati viri id opus esse*, virumque illum vocatum Joannem, licet esse Joannem Evangelistam non concedat. Concilium Laodicenum can. 60. in quo Novi Testamenti libros colligit, nullam facit de Apocalypsi mentionem. (22) Cyrillus quoque Hierosolymitanus Catech. 4. §. 36. & Gregorius Nazianzenus

(21) Acta martyrii S. Timothei apud Bollandum ad diem IX. Kal. Februarii pag. 566. §. 7. narrant, Joannem ab exilio Ephesum, Timotheo mortuo, reducem, ut iis morem gereret, *qui tunc inventi sunt sacrorum principes*, Episcopis videlicet, Ephesinæ Ecclesiæ curam suscepisse, eamque usque ad Imperium Trajani administrasse.

(22) Apud Labbeum tom. 1. Concil. pag. 1508. & 1521. apud Harduinum pag. 791.

zenus Carm. 33. sacrarum Scripturarum catalogum contexentes, Apocalypsim omittunt. Ejus tandem auctor, & divina auctoritas communiter agnita est; nec ullus post sæculi IV. exitum repertus, qui honorem libris *Canonicis* debitum ei non haberet. Primus, qui contra faceret, post undecimum a quarto sæculum exstitit Lutherus, cui assentientes plurimi ex junioribus heterodoxis, renovato errore antiquorum hæreticorum Cerdonis, Marcionis, & eorum, qui *Alogi* ab Epiphanio Hær. 51. §. 3. & 32. dicuntur, divinum libellum contemserunt. Sed Catholicam veritatem defendere non dubitarunt *Protestantes* alii. Beza in primis, qui allata contra Apocalypsim a Luthero argumenta egregie confutavit. Nullum tandem dubitandi locum reliquit Tridentina Synodus, quę *Apocalypsin Joannis Apostoli* in sacris libris numerari jussit. (23)

Pag. 98.

Sess. 4.

IX. *Joannis Evangelium estne Græca lingua scriptum, semperque ab Ecclesia receptum?*

℟. Evangelium, quod Joannes novissimus omnium Ephesi scripsit, a Catholicis semper receptum est, habitique pro hæreticis, qui id facere recusarent. (24) *Alogos*, id est, *a Verbo alienos* ap-

(23) D. Hieronymus epist. 103. pag. 675. ad Paulinum. *Apocalypsis Joannis tot habet sacramenta, quot verba. Parum dixi; pro merito voluminis laus omnis inferior est. In verbis singulis multiplices latent intelligentiæ.*

(24) Ephesi scriptum ab Joanne Evangelium Irenæus l. 3. c. 1. Epiphanius hær. 51. §. 12. auctores sunt. Et Hieronymus in præfatione commentarii ad Evangelium Matthæi habet, Joannem *cum esset in Asia, coactum ab omnibus pœne tunc Asiæ Episcopis, & multarum Ecclesiarum legationibus, de divinitate Salvatoris altius scribere, & ad ipsum, ut ita dicam, Dei Verbum non tam audaci, quam felici temeritate prorumpere*. Errant enim falsus Hippolytus, & Dorotheus uterque in

appellat Epiphanius Hær. 51. §. 3. quem secutus Augustinus, *Alogi propterea sic vocantur*, inquit de Hæresibus ad Quodvultdeum hær. 30. *tanquam sine verbo* (λόγος *enim Græce verbum dicitur*) *quia Deum Verbum recipere noluerunt, Joannis Evangelium respuentes, cujus nec Apocalypsim accipiunt; has videlicet Scripturas negantes esse ipsius*. Scriptum porro Græca lingua perinde, ac Apocalypsim, *omnes consentiunt*, ut ait Baronius ad an. *99*. §. *6*. In Hebræam ante Sæculum Christi quartum fuisse translatum, & Tiberiade in Judæorum gazophylaciis sua ætate reconditum, prodit Epiphanius Hær. 30. §. 3. (25)

X. *Historia mulieris adulteræ estne hujus Evangelii pars?*

Cap. VIII. 3. ℞. Locum Evangelii S. Joannis, ubi historia adulteræ narratur, existimarunt aliqui sumptum esse de Evangelio secundum Hebræos, seu Nazaræos, propterea quod Eusebius lib. 3. c. 39. referat, a Papia, qui Joannis auditor fuit, narrari historiam de muliere multis criminibus apud Christum

in Biblioth. Patrum Lugdunensi tom. 3. pag. 265. & 426. opinantes, compositum in Patmo. Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 24. *Joannes quidem res a Christo gestas, priusquam Joannes Baptista custodiæ mancipatus fuisset, Evangelio suo complectitur, reliqui vero tres Evangelistæ res Christi gestas, ex quo Baptista conjectus est in carcerem, persequuntur.*

(25) Maldonatus in Evang. Joan. cap. I. 1. *Tanti hoc Evangelium principio Christiani faciebant, ut nimia pæne religione venerarentur. Nam solitos multos suspensum de collo ferre, Concilium Antiochen. Hieronymus in comment. in cap. Matth. 23. & Chrysostomus hom. 73. in Matth. indicant, & tamquam anilem superstitionem reprehendunt: mulierculas enim id maxime fecisse ajunt. Quamquam non video, cur id factum non possimus in meliorem partem interpretari: non tamquam amuletum ex superstitione gestasse, sed præcipue tamquam symbolum Fidei, ut se Christianos, non Arianos esse profiterentur.*

ctum insimulata, eamque haberi in Evangelio secundum Hebræos. Sed fœmina hæc diversa est ab illa, de qua memorat Joannes, ut animadvertit Baronius ad annum *99.* §. *6.* Joannes enim adulterii duntaxat, non multorum criminum ream, quemadmodum Papias, facit. Quod si Euthymius Monachus Sæculi XII. apud Sixtum Senensem dicit, adulteræ historiam *in exactioribus exemplaribus aut non inveniri, aut obelo notari, eo quod illegitima videatur, & addita;* contra D. Hieronymus adversus Pelagianos lib. 2. cap. *6.* *In Evangelio,* inquit, *secundum Joannem in multis & Græcis, & Latinis Codicibus invenitur de adultera muliere, quæ accusata est apud Dominum.* De ea meminerunt etiam Hieronymo antiquiores Tatianus & Ammonius in sua uterque Evangeliorum Harmonia, alter cap. 12. alter cap. 120. (26) Item S. Athanasius, seu alius in Synopsi Sacræ Scripturæ: & S. Chrysostomus, quam explanans caput Joannis octavum omiserat, eam hom. *6*0. in cap. decimum refert, & certissimam putat. S. Ambrosius huic in hoc similis l. *6.* epist. 52. *celebrem* appellat. S. Augustinus vero non solum eam historiam explicat tract. 33. in Joann. sed etiam libro *de conjugiis adulterinis* secundo, cap. 7. §. *6.* monet, idcirco in aliquibus Codicibus desiderari, quod inde expuncta sit a nonnullis metuentibus, ne feminis adulteris, in quas graviter animadverterent Civiles Leges, peccandi licentia & impunitas in Evangelio data videretur. Accipe ipsa summi Doctoris verba: *Sed hoc videlicet infidelium sensus exhorret, ita ut nonnulli modicæ fidei, seu potius inimici veræ fidei, credo, metuentes peccandi impunitatem dari mulieribus suis, illud, quod adulteræ indulgentia Dominus fecit, auferrent de Codi-*

Biblioth. Sanctæ Pag. 50.
Pag. 580.
Pag. 132. tom. 2.
Pag. 310.

(26) Bibl. Patr. tom. 2. part. 2. pag. 208. & tom. 3. pag. 285.

dicibus suis. Omnia autem hæc proferuntur, ut illud efficiatur, quo certius nihil potest esse, jure & merito a Tridentina Synodo anathemate da-
Seff. 4. mnatum, qui *libros ipsos integros*, quos in decreto de Scripturis Canonicis recenset, *cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Latina editione habentur*, pro *Sacris & Canonicis non susceperit*. (27)

XI. *Quid caput ejusdem Evangelii postremum? estne ab alio, quam a Joanne Apostolo adjectum?*

℞. Si Grotium audias, illud non a Joanne Apostolo, sed *ab Ecclesia Ephesina*, seu a Joanne altero Ephesiorum Episcopo, Ephesinæ Ecclesiæ nomine additum est. (28) At hæc & dicuntur, & creduntur stultissime; & argumenta, quibus Grotius, aliique nituntur, plena sunt futilitatis, summæque levitatis. Probatum id est a viris magnis Huetio Demonstrationis Evangelicæ propofit. I. §. 6. Dupino Differt. Prælim. ad Biblia l. 2. cap. 2. §. 6. & Ceillierio in Historia generali Auctorum sacrorum tom. 1. lib. 2. cap. 5. art. 2. §. 4.

XII. *Tres Joannis Epistolæ ad quos scriptæ, quo argumento, & quo tempore?*

℞. Prima, ut supra dixi secutus auctoritatem Augustini lib. 2. Quæst. Evang. cap. 3. ad Parthos missa creditur, nempe ad Fideles in Perside, quæ tunc sub Parthorum ditione erat. Expli-

(27) Multa in hanc rem Augustinus Calmet in Joan. cap. VIII. 1. & Joan. Albertus Fabricius in Codice Apocrypho Novi Testamenti pag. 357.

(28) In Joan. cap. XX. 30. & XXI. 24. 25. tom. 6. Criticorum Sacrorum pag. 328. & 344.

plicat præsertim atque confirmat dogma *Incarnationis* Christi, & quidem, ut observatum Petavio lib. 1. de Incarnat. cap. 4. adversus insaniam Dozetarum, seu Phantasiastarum, quos Antichristos, & Pseudo-Prophetas appellat, negantium, veram carnem a Christo susceptam. Caritatem etiam maxime commendat. Quare Augustinus in hanc Epist. tract. 7. §. 1. *Epistola autem ista tota*, inquit, *quam suscepimus tractandam vobis, videte, si aliud aliquid commendat, quam ipsam unam caritatem*. Altera inscribitur Ἐκλεκτῇ Κυρίᾳ: *Electæ Dominæ*. Qua voce alii nobilem quandam feminam, alii Ecclesiam aliquam significari volunt. Ego prioribus magis assentior, & matronæ istiusmodi *Electæ* cognomen potius, quam nomen fuisse, credo. Nam præterquamquod Joannes eodem nomine appellat etiam ejus sororem, nec id est in more positum, ut unum & idem nomen duabus sororibus imponatur; S. Athanasius in Synopsi Κυρίαν appellatam videtur affirmare. Ut ut sit, gratulatur illi, quod filios ejus recte de Christo sentire compererit, atque omnes hortatur, ut sibi caveant ab iis, *qui non confitentur Jesum Christum venisse in carnem*. Tertia est ad Cajum, quem laudat ob Fidei, & vitæ probitatem. Quisnam fuerit Cajus iste, Corinthiusne, de quo Paulus ad Rom. XVI. 23. & Lucas Act. XIX. 29. an Derbæus in Lycaonia, de quo idem Lucas Act. XX. 4. an alius, mihi, ut dubitem, adhuc relinquitur. Similius vero est, fuisse diversum a Corinthio, & Derbæo, cum hi S. Pauli, ille S. Joannis discipulus fuerit. Porro anno Christi circiter 98. seu 99. scriptas affirmarim, cum id temporis præsertim grassarentur Ebion, & Cerinthus, quos in iis Joannes respexisse videtur:

Cap. II. 18. & IV. 1.

Pag. 139.

Ver. 7.

XIII. *Quid olim creditum est de auctore, & auctoritate harum epistolarum?*

℟. Quin prima & Joannis, & *Canonicæ* auctoritatis esset, nulli unquam venit in mentem dubitare. Testis est Eusebius lib. 3. cap. 24. & 25. quicum sentiens Augustinus in hanc Epist. tract. 7. §. 5. *Canonica est ista epistola*, inquit, *per omnes gentes recitatur, orbis terræ auctoritate retinetur, orbem terrarum ipsa ædificavit*. Secunda vero & tertia nec semper ab omnibus approbatæ, & scriptæ ab alio, cui itidem Joanni nomen, quibusdam visæ sunt, referente eodem Eusebio. Hujus astipulator Hieronymus de Script. Ecclesf. Pag. 265. cap. 9. *Reliquæ autem duæ*, ait, *Joannis Presbyteri asseruntur, cujus hodie alterum sepulchrum apud Ephesum ostenditur: & nonnulli putant Joannis Evangelistæ esse*: quorum quidem sententiam non Pag. 624. & 675. solum Hieronymus ipse Epist. 85. & 103. Bar. ad an. 99. §. 8. sed omnes deinde Patres, & Concilia probarunt. (29)

XIV. *Estne revera mortuus?*

℟. Nodum hunc expediam, vel potius plane recidam, si verba Christi apud Joannem, quibus permoti nonnulli eum mortuum non esse putarunt, ex autographo Græco explicavero. Locum integrum Latinæ editionis afferre oportet, ut quæ dicturus sum, facilius intelligas. *Et non dixit Jesus: non moritur: sed: sic eum volo manere, donec*

(29) His epistolis nec Apostoli, nec Evangelistæ nomen Joannes inscripsit modestiæ caussa. Legitur id apud Eusebium lib. 3. Demonstrat. Evangelicæ cap. 5. pag. 120. Multa in hanc rem ad secundæ Epistolæ initium disputat Oecumenius pag. 605. & 606.

donec veniam, quid ad te? In Græco ἐὰν legitur, hoc est, *si*, non οὕτως, hoc est, *sic*: quæ lectio, quin vera sit, non videtur dubitari posse, tum quia habetur in pluribus Codicibus MSS. & affertur a D. Ambrosio in Luc. cap. 9. & Hieronymo adver. Jovin. l. 1. c. 14. tum quia tanto difficilius est, vocem οὕτως in ἐὰν mutari, quanto est facilius, vocem *si* littera *c* auctam in *sic* migrasse: Reprehendit itaque Christus Petrum nimio plus de Joanne scire volentem, hoc modo: *Si eum volo manere*, si eum volo superstitem esse, *donec veniam, quid ad te?* Quid tua refert? Nimirum affirmate non dicit, Joannem in vivis futurum, sed rem in suspenso relinquit, ut curiosam Petri interrogationem eludat. Non inficior, facile credi posse, quod credidere discipuli, qui tunc aderant, Joannem non moriturum. *Sed hanc opinionem*, ut verbis utar Augustini in Joann. tract. 124. §. 1. & 3. *Joannes ipse abstulit, non hoc dixisse Dominum aperta contradictione declarans. Cur enim subjungeret:* Non dixit Jesus: Non moritur: *nisi ne hominum cordibus, quod falsum fuerat, inhæreret?* (30) Mortuum autem esse Joannem Evangelistam, præter Augustinum, qui addit, *corpus ejus in sepulchro ejus exanime, sicut aliorum* Pag. 120. Pag. 334.

 mor-

(30) Eodem pertinent verba illa Nicephori l. 1. cap. 35. *Ceterum Dominus, eo quod temere & frustra arcana inscrutabilis judicii Dei inquirere, & investigare vellet, acrius objurgato* (Petro): *Si eum, inquit, volo in præsenti vita cum corpore manere, donec veniam, quid id ad te? .... Atque inde fama increbuit, discipulum illum mortem non visurum. Quam quidem multorum opinionem, tanquam importunam, minusque veram ipse corrigens, Non dixit ei, inquit, Jesus, quod moriturus non sit.* Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 14. num. 12. pag. 73. Ludovicum Vincentium Gotti in Veritate Religionis Christianæ tom. 5. cap. 5. §. 7. Augustinum Calmet Differt. de morte S. Joannis Evangelistæ præposita ejusdem Evangelio, tom. 7. pag. 615. & Annotationem nostram postremam ad S. Thomam.

Ad an. 101. §. 2. *mortuorum jacere;* testis est, & quidem omni exceptione major, ut Baronio, aliisque placuit, Ephesiorum Episcopus Polycrates, discipulis S. Joannis ætate conjunctus, qui in epistola ad Victorem Romanum Pontificem apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. cap. 31. & lib. 5. cap. 24. eum tradit *apud Ephesum extremum diem obiisse*, ibique *conditum jacere*, ac *suscitatum* iri *in novissimo die adventus Domini*. Eamdem habuere sententiam Tertullianus de anima cap. 50. Origenes apud Eusebium lib. 3. cap. 1. Dionysius Alexandrinus apud eumdem lib. 7. cap. 25. Epiphanius hær. 79. §. 5. Hieronymus tum in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum, tum in cap. 6. Epist. ad Galat. Ex quibus eos coarguas, qui existimarunt, Joannem in sepulchro apud Ephesum dormire, & animam reciprocando pulverem tumulo insidentem movere. (31)

XV. *Nonne sunt, qui putant ad vitam revocatum?*

℟. Mortuum, sed statim a mortuis excitatum crediderunt Nicephorus lib. 2. cap. 42. & omnes postremæ ætatis Græci, Latini item nonnulli, S. Maximus Taurinensis Homil. de Natali SS. Martyr. apud Murator. to. 4. Anecdotor. pag. 26. *Joannis Apostoli habemus exemplum, quem tumulus susceptum claudere potuit, custodire non potuit: nam depositum corpus perdidit, non absumpsit. Sic enim clauso e tumulo gratia resurrectionis ablatum est, ut constaret sepultura, non inveniretur sepultus. Denique cum sacerdotes honorandi causa corpus inquirerent, re-*

(31) Lege Augustinum tract. 124. in Joan. §. 2. Idem Augustinus epist. 199. cap. 6. §. 18. *Inspecta diligenter Ecclesiastica historia, reperitur Joannes Apostolus longe ante fuisse defunctus, quam quinque milia quingenti anni a generis humani exordio complerentur.*

reserato aditu, tumulus non potuit reddere quem suscepit. Fulbertus Carnotensis, Petrus Damiani, & novissime omnium Florentinius in Martyrologium Hieronymianum Exercit. 3. de *Joannis Apostoli assumptione*, ducti conjecturis, quæ non solum nullam adhibent persuadendi necessitatem, sed etiam testimoniis refragantur antiquorum. Quem enim modo nominavi, Polycrates Episcopus Ephesinus, qui unus instar omnium est, S. Joannem in iis numerat, qui mortui cum sint, supremum diem exspectant, ut ad vitam revocentur. S. vero Cælestinus Summus Pontifex Episcopos Ephesini Concilii monet, ut adhæreant doctrinæ S. Joannis, *cujus reliquias præsentes venerarentur*. (32) Nam verba illa Hieronymi adversus Jovin. lib. 1. cap. 14. *Ex quo ostenditur, virginitatem non mori, nec sordes nuptiarum ablui cruore martyrii, sed manere cum Christo, & dormitionem ejus transitum esse, non mortem*, in quibus suam inesse sententiam dicunt adversarii: si ad verbum accipienda sunt, Hieronymo ipsi adversantur, non modo Augustino non probanti eos, qui Joannem somno sopitum, non mortuum arbitrantur. (33) Siquidem Hieronymus de Script. Eccl. cap. 9. ubi Historicum agit, eum obiisse asseveranter, minimeque obscure dicit. Igitur in loco recitato Rhetorum more in laudes Virginitatis effunditur, significare volens, illibatam Joannis virginitatem in causa fuisse, ut Martyrio, quemadmodum Petrus, qui uxorem duxerat, ad sordes abluendas non indigeret, atque ut morte placidissimo sopori simillima extremum vitæ diem conficeret.

Pag. 123.

Pag. 334.

(32) Apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 615. & apud Harduinum tom. I. pag. 1470.
(33) In Evangelium Joannis tract. 124. §. 2.

XVI. *Solviturne aliis modis ista quæstio?*

℟. S. Augustinus serm. 253. cap. 4. *Puto, istam solvi quæstionem duobus modis: aut de passione Petri dixit Dominus, quod dixit; aut de Evangelio Joannis. Quod est de passione: ut sit,* sequere me, *patere pro me, patere quod ego. Crucifixus est enim Christus, crucifixus est & Petrus, expertus est clavos, expertus est cruciatus. Joannes autem nihil horum expertus est: hoc est,* sic eum volo manere, *sine vulnere, sine cruciatu dormiat, & exspectet me.* Tu me sequere, *patere quod ego: Sanguinem fudi pro te, funde pro me. Uno ergo isto modo exponi potest, quod dictum est:* Sic eum volo manere, donec veniam: Tu me sequere. *Nolo, ut ipse patiatur, tu patere. Secundum autem Evangelium Joannis hoc mihi videtur intelligi: quoniam Petrus scripsit de Domino, scripserunt & alii: sed Scriptura eorum magis circa humanitatem Domini est occupata. Dominus enim Christus & Deus est, & homo. Quid est homo? Anima & caro. Quid est Christus? Verbum, anima, & caro. Sed qualis anima? quia & pecora habent animas. Verbum, rationalis anima, & caro: hoc totum Christus est. Sed de Divinitate Christi in litteris Petri aliquid; in Evangelio autem Joannis multum eminet.* In principio erat Verbum, *ipse dixit. Transcendit nubes, & transcendit sidera, transcendit Angelos, transcendit omnem creaturam, pervenit ad Verbum, per quod facta sunt omnia.* In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum: Hoc erat in principio apud Deum, omnia per ipsum facta sunt. *Quis videt, quis cogitat, quis digne suscipiat, quis digne pronunciet? Tunc habet bene intelligi, quando venerit Christus:* Sic eum volo manere, donec veniam.

XVII.

XVII. *Quo genere mortis obiit?*

℟. Chrysostomus in Matth. hom. *66*. responsum illud Christi ad filios Zebedæi, quod habemus in Evangelio D. Marci cap. X. *39*. *Calicem meum bibetis; & baptismo, quo ego baptizor, baptizabimini*, ita enarrat: *Magna vobis certe bona prædico: Martyrii enim corona potiemini, & violenta morte, sicuti & ego, a vita discedetis, & in his mihi communicabitis*. Idem verba illa Pauli ad Hebræos, *Alii autem distenti sunt*, ita explanat hom. 27. in Epist. ad eosdem Hebræos. *Hic mihi videtur & Joannem innuere, & Jacobum*. Ἀποτυμπανισμὸς *enim, id est distentio, est capitis amputatio*. Et Euthymius cap. 43. Commentarii in quatuor Evangelia, cum ipse quoque per Calicem & Baptismum *poculum mortis, & baptismum, qui fit per sanguinem*, significari dixisset, subjicit, *Chrysostomum manifeste docere*, Joannem *mortuum esse, & interemtum*, idque colligi etiam ex ejus homilia prima atque altera in Joannis Evangelium. (34) Contra vero naturæ reservatam fuisse Joannis mortem, refert Polycrates apud Eusebium lib. 3. cap. 31. & Eusebius ipse lib. 5. cap. 24. Tenuisse videntur eandem sententiam Tertullianus, atque Hieronymus. Ait enim ille in libro de Anima cap. 50. *Obiit & Joannes, quem in adventum Domini remansurum frustra fuerat spes*. Hic autem *confectum senio mortuum*, dicit in Catalogo Script. Eccl. cap. 9. in Matth. cap. 20. *propria morte vitam finivisse*. Quod multo etiam clarius atque asseverantius Augustinus, & Gregorius Magnus affirmarunt. Nam alter serm. 253. §. 4. *Crucifixus est Christus, crucifixus est & Petrus. Expertus est clavos, expertus est cruciatus. Jonanes au-*

Pag. 575. Pag. 1928. pag. 265. Pag. 42.

M 4

(34) Bibl. Patr. tom. 19. pag. 557.

autem nihil horum expertus eſt : hoc eſt , Sic eum volo manere , *ſine vulnere* , *ſine cruciatu dormiat* , *& exſpectet me* . Alter vero in Evang. l. 2. hom. 35. §. 7. *Joannes namque nequaquam per martyrium vitam finivit* .

XVIII. *Nonne fuit martyr ?*

℟. Ajo , & confirmo . Eſt enim martyrii ratio triplex , ut Durandus in Rationali l. 2. cap. 42. animadvertit . Primum martyr quis dicitur *voluntate* , *& opere* , deinde *voluntate* , *& non opere* ; poſtremo *opere* , *& non voluntate* . Primo modo martyr fuit S. Stephanus , altero D. Joannes , tertio Innocentes . Etenim , ut ait S. Bernardus , *Habemus in Beato Stephano martyrii ſimul & opus & voluntatem : habemus ſolam voluntatem in Beato Joanne : ſolum in Beatis Innocentibus opus* . (35) Voluntate Joannem ſubiiſſe martyrium , docet etiam Hieronymus in Matth. cap. 20. *Si legamus Eccleſiaſticas Hiſtorias* , ait , *in quibus fertur* , *quod & ipſe propter martyrium ſit miſſus in ferventis olei dolium* , *& inde ad ſuſcipiendam coronam Chriſti athleta proceſſerit* , *ſtatimque relegatus in Patmos inſulam ſit : videbimus martyrio animum non defuiſſe* , *& bibiſſe Joannem calicem confeſſionis* , *quem & tres pueri in camino ignis biberunt* , *licet perſecutor non fuderit ſanguinem* . Conſentit Gregorius Magnus in Evangel. lib. 2. hom. 35. §. 7. *Joannes namque nequaquam per martyrium vitam finivit ; ſed tamen martyr exiſtit* , *quia paſſionem* , *quam non ſuſcepit in corpore* , *ſuſcepit in mente* . Conſentit etiam S. Auguſtinus ſerm. 296. cap. 4. §. 5. *Non quia Joanni Apoſtolo paſſio defuit* , *ideo paſſioni animus præparatus deeſſe potuit* . *Non eſt paſſus* , *ſed po-*

Pag. 42. tom. 6.

(35) Serm. in Nativitate Sanctorum Innocentium pag. 794. tom. 3.

potuit pati. Præparationem ejus Deus noverat. Quemadmodum tres pueri arsuri missi sunt in caminum, non victuri. Negabimus eos martyres, quia flamma eos urere non potuit? Interroga ignes, passi non sunt: interroga voluntatem, coronati sunt. (36)

XIX. *Quo anno ætatis, & Æræ Christianæ est mortuus?*

℟. Neutrum constat. Pendet enim hoc ab illo, ut, uno ignorato, alterum quoque ignorari necesse sit. Ego, ut eos omittam, quorum alii annos 98. alii 99. alii 100. alii 106. alii 120. natum Joannem obiisse putant, Epiphanium præsertim probo, qui hær. 51. §. 12. significat, mortuum, cum annum ætatis ageret quartum circiter & nonagesimum, qui respondet anno Æræ Christianæ 100. vel 101. Id pro certo pono, quod traditur ab Irenæo lib. 2. adversus hæreses cap. Pag. 517. 39. & lib. 3. cap. 3. item ab Eusebio lib. 3. cap. 23. ex Clemente Alexandrino, & ab Hieronymo in Danielem cap. 9. *usque ad tempora vixisse Trajani*, & ante annum Christi 107. ex hac vita migrasse. Si enim superstes tunc fuisset, de eo Ignatius in sua ad Ephesios epistola mentionem fecisset.

XX. *Suntne alia digna, quæ de Joanne narrentur?*

℟. Hæc videlicet: Eum ab Athanasio, Cyrillo Hierosolymitano, Chrysostomo, aliisque antiquis Patribus, & Concilio Ephesino OEcumenico III. (37)

(36) *Martyr* dicitur ab Eusebio lib. 3. cap. 31. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 1. cap. 5. §. 8. & lib. 3. cap. 12. §. 4. & 13. ac Tillemontium in Vita Joannis art. 5. pag. 338. tom. 1.

(37) *Theologi* nomine donatum, idque maxime ob ductum ab ipso Deo Evangelii initium, explicatamque diligentissime Evangelistarum omnium Christi divinitatem. (38) Eumdem *dici approbasse tria Evangelia, quæ Matthæus, Marcus, & Lucas ediderant, & veritatem scriptorum suo testimonio confirmasse; solam vero narrationem earum rerum, quas Christus circa prædicationis initium gesserat, desiderasse*, quemadmodum scribit Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 24. (39) Eumdemque ut est apud Irenæum lib. 3. cap. 3. cum lavandi caussa balneum Ephesi ingressus esset, *cum vidisset intus Cerinthum, exsiliisse de balneo non lotum, quod timeret, ne balneum concideret, cum intus esset Cerinthus inimicus veritatis*. Ibidem mortuum ad vitam revocasse, teste Apollonio apud Eusebium Lib. 5. cap. 18. & 24. Bracteam auream, tanquam Sacerdotem Christi, in fronte gestare solitum fuisse, referente Polycrate apud eumdem Eu-

(37) Apud Labbeum tom. 3. Conc. pag. 574. & Harduinum tom. 1. pag. 1443.

(38) *Tres Evangelistæ in his rebus maxime diversati sunt, quas Christus per humanam carnem temporaliter gessit: porro autem Joannes ipsam maxime divinitatem Domini, qua Patri est æqualis, intendit, eamque præcipue suo Evangelio, quantum inter homines sufficere credidit, commendare curavit .... tamquam qui de pectore ipsius Domini, super quod discumbere in ejus convivio solitus erat, secretum divinitatis ejus uberius, & quodammodo familiarius biberit*. S. Augustinus lib. 1. de consensu Evangelistarum cap. 4. §. 7. Vide superius positam annotationem 9.

(39) Cosmas Indicopleusta, qui scripsit anno circiter 535. lib. 5. De Mundo, in Collectione Nova Montfauconii tom. 2. pag. 248. Joanni *Ephesi versanti trium aliorum Evangelistarum Libri a Fidelibus traditi sunt: quos ille acceptos bene habere pronuntiavit: sed quædam in illis omissa fuisse, quæ enarrare necesse esset. Rogatus autem a Fidelibus, ipse quoque Librum suum edidit, ac quodammodo, quod prætermissum fuerat, supplevit*. Deinde ea connumerat, quæ Joannes addidit.

Eusebium: (40) Eamdem servasse vitæ rationem, ac Jacobum fratrem Domini; *cujus caput*, ut ait Epiphanius Hær. 78. §. 13. *numquam ferro detonsum est: neque animatum quidquam ad cibum adhibuit, neque tunicam alteram induit, sed lineo palliolo duntaxat usus est:* Joannem, & Philippum, ut apud Theodoretum scriptum in historia est, cum Imperatore Theodosio Magno dormiente collocutos insignem de Eugenio tyranno victoriam promisisse, remque postridie utriusque ope mirabili eventu comprobatam. Una cum B. Virgine, quod scribit Nyssenus in Oratione de vita S. Gregorii Thaumaturgi, se conspiciendum præbuisse S. Gregorio Neocæsariensi dubitanti, quid potissimum doceret populum suum: ei rogatu Virginis Symbolum tradidisse, recitatum postea, ut vult Baronius ad ann. 233. §. 219. in Concilio OEcumenico V. usurpatumque ab Apocrisariis Gregorii IX. adversus Germanum Juniorem Episcopum Constantinopolitanum, quo probarent, Spiritum Sanctum a Patre, Filioque procedere. Consuevisse animi caussa perdici blandiri, auctor est Cassianus Collat. 24. cap. 21. quæ tamen res, utpote abhorrens a tanti Apostoli gravitate, insignibus doctrina viris non probatur: quemadmodum nec probatur id, quod de latronum duce per eum ad Christi fidem traducto refert

Lib. 5. c. 24.

(40) Est, qui hanc Polycratis narrationem fabulosam esse, contendat. Primum quia Judæi Joannem occidissent tanquam summi Pontificis jura sibi usurpantem: deinde quia Ethnicis ludibrio fuisset Judæorum ritus contemnentibus; postremo quia scandali occasionem præbuisset Christianis, a quibus exterior cultus despicatui ducebatur; multo vero magis cultus ille, quem Pontifices Judæorum hostes Christianorum adhiberent. Est etiam, qui velit, idcirco scriptum a Polycrate, Joannem auream laminam in fronte gestasse, non quod ea reipsa ornatus incederet, sed quod tanta esset autoritas Joannis in Ecclesia Christi, quantam aurea illa lamina apud Judæos indicabat, hoc est, maxima.

fert Clemens Alexandrinus apud Eusebium lib. Pag. 579. 3. cap. 23. Item Chrysostomus Parænesi 1. ad tom. 4. Theodorum lapsum cap. 11. & Chronicon Paschale pag. 201. Idcirco Calicem, ex quo serpens egreditur, manu gestantem a pictoribus exhiberi, quod, cum datum ei fuisset ab hæreticis in poculo venenum, vase signo Crucis fracto, veneni vis serpentis specie aufugerit, cujus rei mentio est apud falsum Abdiam lib. 5. Historiæ Apostolicæ §. 10. (41) Denique, Epiphanio referente Hæres. *66*. §. *9*. desiisse cum Joanne sæculum Apostolicum, (42) & plures ipsum reliquisse discipulos, quorum principes S. Ignatius, S. Polycarpus, & Papias Hierapolis Episcopus.

(41) Auctor libri Soliloquiorum animæ ad Deum cap. 22. qui est in Appendice tom. *6*. operum S. Augustini editionis Monachorum: *Pro tua dulcedine gustanda veneni poculum intrepidus Joannes potavit*. Scriptor de morte Sanctorum inter opera Isidori Hispalensis cap. 73. *Bibens lethiferum haustum non solum evasit periculum, sed eodem prostratos poculo in vitæ reparavit statum*.

Joannes Albertus Fabricius annotat. in cit. Abdiæ locum pag. 576. Codicis Apocryphi Novi Testamenti: *Romæ in Ecclesia S. Joannis ante Portam Latinam adhuc ostenditur calix, ex quo venenum Apostolo propinatum ferunt*.

(42) Clemens Alexandrinus sub finem libri 7. *Strom*. pag. 749. sæculum Apostolicum non ultra Petri, & Pauli mortem producit. Tria enim distinguit tempora in Ecclesia; primum Christi, quod in medium Tiberii imperium definit; alterum, quod *usque ad Pauli ministerium Neronis tempore consummatur*; tertium, quod excurrit in ætates sequentes.

DE

DE
S. PHILIPPO.

I. *Quid de S. Philippo Evangelica historia narrat?*

℞. PHILIPPUS ex Evangelica historia Petri & Andreæ popularis fuit, & ex eadem Urbe Bethsaida. (1) Num etiam piscator fuerit, latet. Vixdum a Christo in Galilæam proficiscente vocatus, ut sibi comes esset, statim mandato obtemperavit. Eodem tempore *aliis factus est prædicator*, ut ait Chrysostomus in Joan. hom. 19. Viso enim mox Nathanaele, testatus se reperiisse, quem Moyses, & Prophetæ venturum prædixerant, *Jesum filium Joseph a Nazareth*, facile eum ad Christum perduxit. Exinde Apostolica dignitate auctus est. Ejus animum ut tentaret Christus, quæsivit, quomodo quinque millia hominum fame laborantium saturari possent: respondente illo, *ducentorum denariorum* pretio tantum panis parari non posse, quantum satis esset, ut singuli modicam partem tollerent. Eundem adiere Ethnici quidam, ut ejus opera Christum viderent, quibus ut gratum faceret, una cum Andrea Christum adit, eaque de re certiorem facit. Postea cum petiisset a Christo, ut sibi & reliquis discipulis Patrem ostenderet, id tulit responsum: *Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum*. Atque hæc omnia ex Evangelii narratione certa sunt & inconcussa.

Joann. I. 44.45.46. — Pag. 102. — Joan. VI. 5. — XII. 21. — XIV. 9.

II.

(1) *Unde quinque emicuerunt Apostoli. Nam & Philippus, & duo illa paria, quæ Apostolatus verticem tenuerunt, inde fuisse dicuntur*. Petrus nimirum & Andreas, Jacobus & Joannes. S. Chrysostomus hom. 38. in Matth. pag. 363.

II. *Quid de eodem tradunt alii?*

℟. Illum perinde, ac Joannem, Luna quarta decima Pascha celebrasse, apud Eusebium lib. 5. Hist. Eccl. cap. 24. dicit Polycrates, ubi Asianorum morem utriusque exemplo defendit. Duas ejus filias in virginitate consenuisse, & Hierapoli una cum Patre sepultas, refert idem Polycrates *scribens ad Victorem I. Romanæ Urbis Episcopum*, apud eundem Eusebium l. 3. c. 31. ac subjicit, aliam ejus filiam feminam sanctissimam Ephesi tumulatam. Aliquas nuptui collocatas, vult Cle-
Pag. 465. mens Alexandrinus lib. 3. Stromatum. *Utrorumque Phrygum errorem redarguisse*, scribit Theodo-
Pag. 871. retus in Psalmum 116. & lib. 5. Hist. Eccl. cap. 24. refert, eumdem *Philippum*, *& Joannem Evangelistam alba veste indutos*, *& albis equis insidentes* Imperatori Theodosio Magno per quietem visos, ac pollicitos de Eugenio tyranno victoriam, quam die insequente iis adjutoribus reportavit. Ejusdem Philippi *miraculis conservatam Hierapolim*,
Pag. 321. tradit Auctor homiliæ 31. *in sanctos duodecim Apostolos*, quæ exstat tom. 6. operum S. Chrysostomi. Annos natum septem, & octoginta sub Domitiano, aut Trajano mortuum esse, scriptor
Pag. 10. & 12. historiæ de ejus gestis apud Bollandum ad Kal. Majas: cui scriptori haud ita facile credam.

III. *Quænam de ejus liberis sententia est?*

℟. Baronius ad an. 58. §. 114. quæ sunt Philippi Diaconi filiæ, eas Philippo Apostolo errore nominis adjudicatas existimat. Nititur vero auctoritate D. Hieronymi, qui *adversus Jovinianum*
Pag. 334. lib. 1. cap. 14. dicit, non posse demonstrari alium Apostolum, qui uxorem duxerit, præter D. Petrum

trum. Verum ex sacris Litteris id non posse demonstrari, Hieronymus dicit: & *de Scriptor. Eccl.* cap. 45. in Vita Polycratis locum ejusdem ita recitat: *Philippum loquor de duodecim Apostolis, qui dormivit Hierapoli, & duas filias ejus, quæ Virgines senuerunt; & aliam ejus filiam, quæ Spiritu Sancto plena, in Ephesô occubuit.* Scio Christophorsonum Eusebii interpretem vertisse: *Philippum unum ex septem Diaconis:* sed temere fecit, eamque ob caussam reprehensus est a Valesio, qui tamen Baronii sententiam profitetur. (2) Joannes quoque Baptista Cotelerius in annotat. ad Const. Apostol. l. 6. c. 7. licet hac super re a Baronio & Valesio non dissentiens, tamen contendit, legendum esse *Unum ex duodecim Apostolis.* Eodem sane modo legitur in Græco Eusebii textu tam l. 3. cap. 31. quam l. 5. c. 24. Utrobique enim habet hæc ex epistola Polycratis ad Victorem I. Romanum Pontificem: Φίλιππον τὸν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ὃς κεκοίμηται ἐν Ἱεραπόλει, καὶ δύο θυγατέρες αὐτοῦ γεγηρακυῖαι παρθένοι: *Philippum unum duodecim Apostolorum, qui obdormivit Hierapoli, & duæ filiæ ipsius, quæ senuerunt virgines.* Quod etiam Florentinius, & Bollandus, uterque ad Kal. Maji viderunt. Eadem sunt apud Hieronymum loco recitato, eadem apud Nicephorum lib. 2. cap. 44. & lib. 4. cap. 37. qui lib. superiore 3. cap. 20. ex Papia asseveranter dixerat, *Philippum eum, qui Hierapoli fuit, & filias prophetissas habuit, unum ex duodecim Apostolis, non ex septem illis Diaconis, quos in Actis recenset Lucas, fuisse.* (3) Qua-

Pag. 291. Lib. 5. c. 23. Pag. 150. Pag 9.

(2) In Annotationibus ad Librum III. Hist. Eccl. Eusebii cap. 31. pag. 48.

(3) Idem Nicephorus eodem loco, & Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 31. Philippi Apostoli filias Prophetiæ dono insignes faciunt. Nisi forte quod erat proprium filiarum Philippi Diaconi, id Philippi Apostoli filiis tribuunt. *Prophetare*

Quare S. Polycrati Ephesino, & S. Clementi Alexandrino fides deroganda non videtur, præsertim cum iste lib. 3. Strom. nuptiarum osoribus Petrum, & Philippum Apostolos opponat, atque ab altero filias in matrimonium collocatas scribat: qua nota Philippus Apostolus a Philippo Diacono secernitur, cujus filiæ & Virgines erant, & Prophetissæ.

Pag. 465.

Matth. VIII. 21. 22.

IV. *Fuitne Philippus, qui vocatus a Christo petiit, ut sibi liceret* primum ire, & sepelire Patrem *suum?*

℟. Fuisse Philippum Apostolum, qui id a Christo petiit, responsumque tulit: *Sequere me, & dimitte mortuos sepelire mortuos suos*, (4) tanquam rem vulgo certam ponit S. Clemens Alexandrinus lib. 3. Stromatum. Tertullianus quoque de Baptismo cap. 12. ait, fuisse Apostolum, *qui Patris exequias despexit*. At fuisse Philippum nec Tertullianus, nec Matthæus, imo ne Joannes quidem, qui primordia ejus Apostolatus diligentissime persecutus est, ullo modo innuit. Ergo dubium adhuc restat, quis ille tandem fuerit. (5)

Pag. 455.

Jo. I. 43.

V. *Docuitne in Galliis Christianam Fidem?*

℟. Credunt aliqui, secuti Isidorum Hispalensem lib. De vita & morte Sanctorum cap. 74. scri-

tare autem in illa primitiva Ecclesia erat, non futura prædicere, sed revelatam doctrinam alios docere, & in audientium præsentia de divinis mysteriis loqui. Bolland. Kal. Maji pag. 10.

(4) *Ut scilicet in anima mortui, in corpore mortuos sepelirent*. S. Augustinus De Civit. Dei lib. 20. cap. 6. §. 1. ac De Trinitate lib. 4. cap. 3. §. 5.

(5) Etiam D. Augustinus serm. 62. alias 6. cap. 1. §. 2. *De Verbis Domini* incertus veri est. Ait enim, præceptum illud a Christo datum *cuidam*, non Philippo Apostolo.

scribentem : *Philippus Gallis prædicat Christum, barbarasque gentes vicinasque tenebris, & tumenti Oceano conjunctas, ad scientiæ lumen, fideique portum deducit*. Negat Baronius ad an. 44. §. 32. & Galatis *loco* Gallis *esse restituendum dicit:* quamvis Auctor loquatur de Galliis, quæ Oceano terminantur. Alii librum illum mendaciorum plenum Isidoro abjudicant: qui etiamsi esset Isidori, me non valde moveret, cum hic sæculo septimo ineunte obierit; (6) cumque Innocentius I. illud ponat pro certo, non alium Apostolorum, quam Petrum in partibus Occidentis docuisse. (7)

VI. *Quodnam subiit mortis genus?*

℞. Nihil habeo, quod liqueat. Baronius locum hunc ex Chronico Eusebii profert: *Philippus Apostolus Christi apud Hierapolim Asiæ Civitatem, dum Evangelium populo nunciaret, cruci affixus lapidibus opprimitur*. At verba hæc desiderantur in Ad an. 54. §. 3.

N Sca-

(6) Baronius in Martyrologium Romanum die 25. Julii: Liber *ille an sit Isidori, non immerito adducitur in controversiam, cum complura in eo indigna Isidoro reperiantur coagmentata mendacia*.

(7) Verba Innocentii I. sunt in annotatione 9. ad S. Jacobum Majorem.

Sulpitius Severus Dialog. 3. cap. 17. dicit, *Felicem quidem Græciam, quæ meruit audire Apostolum prædicantem, sed nequaquam a Christo Gallias derelictas, quibus donaverit habere Martinum*. Et Gregorius Turonensis l. 9. Hist. Franc. cap. 39. refert epistolam septem Episcoporum Galliæ, in qua affirmant, idcirco Martinum ad regionem illam Christianæ doctrinæ præceptis erudiendam a Deo missum fuisse, *ne quid hic minus acquireret, quam in orbis circulo prædicantibus Apostolis obtineret*. Vide Launoji *Dispunctionem epistolæ De tempore, quo primum in Galliis suscepta est Christi fides*, tom. 2. Operum ejus part. 1. pag. 72. quæ epistola est Petri de Marca ad Henricum Valesium, & a Valesio præposita versioni suæ Historiæ Eusebianæ, & a Bollandianis die 30. Junii pag. 544. allata.

Scaligeriana editione Chronici Eusebii tum Græca, tum Latina. Desunt etiam in Chronico, quod Miræus cum pluribus antiquis exemplaribus contulit. Eadem abesse a pluribus codicibus MSS. testantur Arnaldus Pontacus Episcopus Vasatensis, (8) & Bollandiani in Commentario de S. Philippo Apostolo ad diem primum Maji pag. 10. §. 2. num. 18. Certe, ut illud omittam, quod cruci a Romanis addicti lapidationis supplicio affici non consueverunt, nihil de Philippi Martyrio habet Polycrates apud Eusebium lib. 5. Hist. Eccl. cap. 24. ubi de eo meminisse erat maxime opportunum. Falsus Hippolytus, *capite deorsum verso crucifixum Hierapoli sub Domitiano, eodemque loco sepultum*, tradit: (9) *Funibus eum a talis vinctum sublime suspensum præcipitem* narrat Metaphrastes: Florus, qui nono sæculo scribebat, *in Civitate Hierapoli passum* dicit: Rabanus ætate proximus: *quievisse in pace*: Usuardus, *glorioso fine quievisse*: Ado Viennensis, *apud Hierapolim Asiæ Civitatem dormivisse, cum Patribus suis beato fine sepultum*. (10) Martyrologium Romanum omnino consentit verbis a Baronio ex Chronico Eusebii recitatis.

(8) In notis ad eumdem locum pag. 253. tom. 8. Operum S. Hieronymi editionis Veronensis.

(9) Bibl. Patr. tom. 3. pag. 265. & apud Bollandum die prima Maji pag. 10. §. 2. num. 19. & Joan. Albertum Fabritium in fine Libri de Vita & Morte Mosis, pag. 509.

(10) Metaphrastes apud Surium Kal. Maji. Florus in Auctario ad Martyrologium Bedæ apud Bollandum initio tomi secundi Mensis Martii pag. XVI. Rabanus in Martyrologio apud Canisium Lectionum antiquarum tom. 2. part. 2. pag. 325. Ado in libello de Festivitatibus Apostolorum Bibl. Patr. tom. 16. pag. 824.

Micrologus De Ecclesiasticis Observationibus cap. 55. pag. 488. Bibl. Patr. *Invenitur in Martyrologiis sive in Sacramentariis, festivitas sanctorum Jacobi & Philippi, & omnium Apostolorum.*

DE

DE

S. BARTHOLOMÆO.

I. *Quid habes de hoc Apostolo dicere?*

℞. ILlum, perinde ac ceteros Apostolos, Galilæum fuisse, certum affirmo, nihil præterea. Qui faciunt genere Syrum, & a Ptolemæo oriundum, eos video non probari a Baronio annotat. in Martyrologium Romanum VIII. Kal. Septembris. Nam Ptolemæi in Ægypto, non in Syria regnarunt: quin Apostolos omnes Galilæos fuisse, Sacra Scriptura testatur: & omnes fuisse piscatores, ac nullius apud homines famæ vulgo creduntur. Neque illos Baronius probat, qui eundem ac Nathanaelem fuisse existimant. Refragantur enim Gregorio Magno lib. 33. Moralium c. 15. & Augustino, qui tract. 7. in Evangelium Joannis §. 17. ait, idcirco Nathanaelem non fuisse in numerum Apostolorum a Christo receptum, quod *eruditus & peritus Legis esset*. (1) *Lycao-*

Act. I. 11. II. 7. Loc. cit. & ad an. 31. §. 28.

N 2 *nas*

(1) Hæc D. Augustini ratio, si ad omnes Apostolos universim referatur, non videtur admodum inconcussa. Paulus enim erat multo doctior Nathanaele: si autem referatur ad duodecim priores tantum, satis firma est. Neque enim Petrus solum, & Joannes *sine litteris, & idiotæ* fuerunt, ut legitur in Actis Apostolorum cap. IV. 13. sed cum his ceteri quoque a Patribus plerisque rudes & imperiti dicuntur. Vide supra de Apostolis in universum, annotat. 9. Idem Augustinus in Psalmum 65. §. 4. *Quid tibi videtur, ut publicanum in telonio sedentem eligeret Matthæum, & non eligeret Nathanael, cui perhibuit testimonium ipse Dominus, dicens,* Ecce verus Israelita, in quo dolus non est? *Intelligitur ergo Nathanael iste doctus fuisse in Lege. Non quia doctos non erat electurus: sed si primo elegisset, doctrinæ suæ merito se electos*

Pag. 321. tom. 6. *nas* a Bartholomæo *ad temperantiam institutos*, invenio in homil. 31. *in Sanctos duodecim Apostolos* Chrysostomo falsè adjudicata. Eusebius lib. 5. Pag. 287. Hist. Eccl. cap. 10. & Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 37. scribunt, ad Indos usque penetrasse, & Evangelium S. Matthęi Hebraice scriptum secum tulisse, centum post annos, altero nempe Christi sæculo exeunte a D. Pantæno illic repertum. (Bar. ad an. 44. §. 34.) Porro cum Indiæ nomen non semper eodem modo apud antiquos accipiatur; *Æthiopiæ adhærentem citeriorem Indiam Bartholomæo sorte decretam*, tradunt Rufinus lib. 10. cap. 9. & Socrates lib. 1. cap. 19. *Interiores Indos Bartholomæi Apostoli prædicatione ad Christi cultum conversos*, ait Philostorgius lib. 2. Hist. Eccl. cap. 6. *Indis iis, qui fortunati dicuntur, prædicavit Evangelium Christi*, si vera loquitur Sophronius, seu quicumque est alius auctor additionis ad Catalogum Scriptorum Ecclesiasticorum S. Hieronymi. (Pag. 268. tom. 1.) Idem legitur in Menæis Græcorum ad diem III. Idus Junii. (2) In Arabia Felice, in India, & Æthiopia Orientali munere Apostolico functum censet Nicetas Orat. 8. Falsus Abdias l. 8. §. 1. Indias tres distinguit: in India tamen indistincte Bartholomæum docuisse concludit. Nicephorus lib. 2. cap. 39. *Syriam, & Asiam superiorem sortitum testatur*. Discrepat etiam, præter tempus, & locus, & genus mortis ejus. Veteres, ut est apud (Pag. 157.) Florentinium in Martyrolog. Hieronym. dicunt, ob-

lectos putarent: ita illorum scientia laudaretur, & laus Christi gratiæ minueretur. Perhibuit testimonium tamquam bono fideli, in quo dolus non erat; sed tamen eum non assumsit inter illos discipulos, quos primum idiotas elegit... Hinc existimatur doctus ille in Lege fuisse, quia non est electus inter discipulos ab illo, qui stulta mundi prius elegit.

(2) *Traditio de Bartholomæi in Indiam legatione* in dubium vocatur a Basnagio ad an. 46. §. 35. argumentis non plane firmissimis.

obiisse in India. Juniores tum Græci, tum Latini consentiunt, mortuum Albani, seu Albanopoli Armeniæ Majoris Urbe. De mortis genere quis audeat aliquid pro certo affirmare? Sunt, qui flagellis cæsum, clavisque cruci affixum opinentur; capite deorsum verso addunt alii; quidam obtruncatum. Plures tam Græci, quam Latini tormentis lacerato, & pelle vivo detracta caput abscissum. Quod habetur etiam in Martyrologio Romano, estque in vulgus pervagatum. Ejus corpus Liparam primum translatum dicitur, inde Beneventum, ac tandem Romam in Insulam Tiberinam, ob id S. Bartholomæi hodie cognominatam. (3)

II. *Expone dum, ac refelle eorum argumenta, qui Bartholomæum eundem ac Nathanaelem faciunt.*

℞. Utrumque sic habeto. Primo ajunt, Nathanaelis confessionem dignam fuisse Apostolatu. At constat, Apostolatum nec dari propter merita, nec indignis denegari. Paulus enim cædes in discipulos Christi anhelans, Christi Apostolus factus est. Act. IX. 1. Secundo dicunt, Bartholomæi vocationem, si idem ac Nathanael non sit, nullibi describi. At non omnium Apostolorum ab Evangelistis est *commemorata vocatio*, ut animadvertit D. Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 17. §. 39. Tertio addunt, Bartholomæi nomen commune esse, non proprium, quod idem sit, ac filius Ptolemæi. At hoc modo nec Barnabas nomen proprium esset; ut nihil de iis dicam, qui statuunt, nec temere origine Hebraica nixi, Bar-

(3) Walafridus Strabo de rebus Ecclesiasticis cap. 25. Bibl. Patr. tom. 15. pag. 194. *De Bartholomæo legitur Apostolo, quod centies in die, centies in nocte flexerit genua.*

Bartholomæum dici quasi filium haurientis aquas. Quarto urgent, Evangelistas Matthæum, Marcum, Lucam, qui Bartholomæum nominant, omittere Nathanaelem; e contrario Joannem, qui meminit Nathanaelis, non meminisse Bartholomæi. At mirum non est, omissum a Joanne Bartholomæum, cum Matthæus etiam, & Simon, & Jacobus Alphæus omissi fuerint. Quinto ita premunt, Philippum, qui a ceteris Evangelistis Apostolorum seriem recensentibus cum Bartholomæo conjungitur, a Joanne fuisse cum Nathanaele copulatum. At in Actis Apostolorum unus ab altero dissociatur. Sexto demum subjungunt, Nathanaelem a Joanne numerari inter eos, quibus
Cap. I. 13. Cap. XXI. 2. Dominus se conspiciendum præbuit, quasi vero non apparuerit etiam aliis discipulis, qui Apostoli non erant. (4)

III.

(4) Toletus in cap. 1. Joan. annotat. 81. perpensis eorum rationibus, qui Bartholomæum a Nathanaele non secernunt, ita concludit: *Non habent robur rationes hæ ad rem tam gravem, & contra communem sententiam confirmandam. Plus roboris contra illorum sententia habet, quod in novo Testamento quater ponitur Apostolorum catalogus, Matth. 10. Marc. 3. Luc. 6. Act. 1. & nullibi mentio Nathanaelis facta est. Quod si fuisset binomius, explicassent Evangelistæ, sicut & fecerunt in Thoma, & Matthæo; maxime Joannes, qui ultimus scripsit, & ejus historiam narravit. Quod autem ad Apostolatum vocatus non fuerit, Dei judicio relinquamus: nulla enim ratio plena hujus rei dari potest. Satis magnum beneficium accepit, quod de numero eorum fuerit, qui Christum confessi sunt, & æternum meruit suæ confessionis accipere præmium, nomenque ejus in Ecclesia factum est gloriosum, & illustre.*

Fabricius in Abdiæ Hist. Apost. lib. X. pag. 737. tom. 1. Codicis Apocryphi Novi Testamenti: *Neque plus fidei meretur opinio eorum, quibus Nathanael videtur fuisse idem cum Simone Cananæo, vel cum Stephano Protomartyre. Et licet certa esset Epiphanii sententia, affirmantis* (Hær. 23. §. 6. pag. 67.) *Nathanaelem fuisse alterum illum discipulum comitem Cleophæ in itinere Emauntico, nihil tamen inde concludi licere*

III. *Quo die S. Bartholomæi memoria celebratur?*

℞. Alio ab aliis die celebratur. Sunt, qui IX. sunt, qui VIII. Kal. Septembris Bartholomæo honorem habeant. Illi, ut ait Durandus in Rationali divinorum officiorum lib. 6. cap. 7. §. 17. *celebrant festum excoriationis*, hi *obitus*. Consentit Fagnanus, qui a Paulo V. usque ad Innocentium XI. variis muneribus Romæ functus est, ita scribens in lib. 3. Decretalium de observat. jejuniorum ad cap. *Consilium* num. 29. *Cum die* 24. *Augusti S.* Bartholomæus *fuerit excoriatus*, *&* *die sequenti obierit*, *alicubi colitur dies Martyrii*, *alicubi vero*, *ut Romæ*, *dies obitus*, *secundum Petrum de Sampsone*, *Abb. Antiq. & Hostiensem Collectar. n.* 1. *& Joan. Andream eodem num. verb. Bartholomæi*. Baronius in Annotat. ad Martyrologium Romanum existimat die quinto & vicesimo Augusti D. Bartholomæi translationem, non mortem Romæ coli. (5)

ret. Vide Tillemontium in Jacobo *Minore* extremo articulo 2. pag. 368. tom. 1.

Bollandiani die 25. Augusti p. 7. & 14. tom. 5. contendunt, *Nathanaelem fuisse Apostolum*, *nec alium a S. Bartholomæo*.

(5) Vide eumdem Baronium ad an. 1000. §. 6. 7. 8. Vide etiam *Francisci Dini Dissertationem Historico-Criticam de Translatione*, *&* *collocatione Corporis S. Bartholomæi Apostoli Romæ in insula Lycaonia*; *seu Vindicias Breviarii Romani adversus Dissertationes Episcopi Mascambruni*, *Marii Viperæ Vicarii Capitularis Beneventani*, *aliorumque recentissimorum*, *ac decreta in Concilio Beneventano coram Eminentissimo ac Reverendiss. Vincentio Maria Cardinali Ursino Archiepisc.* (postea Pontifice Benedicto XIII.) *lata*. Hujus autem Dissertationis, quæ anno 1700. Venetiis edita est, epitomen habes in Musæo Minervæ Venetæ (*la Galleria di Minerva*) tom. IV. pag. 110.

DE

S. THOMA.

I. *Aliisne nominibus in sacris litteris appellatur?*

Cap. XI. 16. & XX. 24. ℞. THOMAS, referente S. Joanne, dicitur etiam Didymus. Alterum alteri par nomen. Thomas enim idem declarat Hebraice, quod Græce Didymus: utrumque autem *duplicem*, seu *gemellum* significat. Judam pariter vocatum, innuere videtur Eusebius lib. 1. Hist. Eccl. cap. 13. scribens, S. Thaddæum Christi discipulum a *Juda, qui etiam Thomas dictus est*, ad Abgarum Edessam missum. Sed hoc in loco unius Eusebii auctoritas non satis persuadet.

II. *Unde ortus est, & quid gessit ante Christi mortem?*

℞. A Galilæa oriundum, nemo dubitat. Ortus locum, & Apostolatus ejus primordia quis sine duce in tanta vetustate enarret? Cum JESUS paullo ante mortem suam, in Bethaniam ad excitandum a mortuis Lazarum ire decrevisset, Thomas condiscipulis, ut sequerentur, animos addi-
Jo. XI. 16. dit imperterrita illa voce: *Eamus & nos, ut moriamur cum eo*. Neque enim probari video sententiam Chrysostomi, qui Hom. 61. in Joannem contendit, S. Thomam maxime omnium sibi timuisse, & vocem illam ignavi potius fuisse, quam fortis. (1) Quærenti demum a Christo in ultima

(1) Verba Chrysostomi hæc sunt pag. 318. *Omnes Judæorum*

ma cœna, quo pergeret: *Ego*, respondit Christus, *sum via*, *& veritas*, *& vita*. Jo. XIV. 6.

III. *Quid proxime post Christi mortem?*

℞. Hæc scilicet, ex Joannis Evangelio deprompta: Christum redivivum Apostolis, absente Thoma, se in conspectum dedisse: iis postea rem totam narrantibus Thomam credere recusasse, donec vulnera ejus videret, atque contrectaret; post dies octo Jesum se Apostolis iterum obtulisse, manus suas clavis terebratas, & latus lancea transfixum Thomæ videndum ac tangendum præbuisse; tum illum minime dubitanter exclamasse: *Dominus meus*, *& Deus meus*: Jesum vero: *Quia vidisti me*, *Thoma*, *credidisti*: *beati*, *qui non viderunt*, *& crediderunt*. (2) Jo. XX. 19. 24. 25.

IV.

rum impetu formidabant, in primis autem Thomas, ideo inquit: Eamus & moriamur cum eo. *Quidam autem dicunt, eum mori optasse. Sed profecto timorem id verbum arguit, & imbecillitatem: inde fortior factus est, & insuperabilis: quod sane dignum admiratione est, ut qui ante crucem tam timidus erat, post Magistri mortem, & resurrectionis fidem præ omnibus tanto fervore flagraret.*

(2) S. Gregorius hom. 26. in Evangelia §. 7. *Egit miro modo superna clementia, ut discipulus ille dubitans, dum in Magistro suo vulnera palparet carnis, in nobis vulnera sanaret infidelitatis. Plus enim nobis Thomæ infidelitas ad fidem, quam fides credentium discipulorum profuit: quia dum ille ad fidem palpando reducitur, nostra mens, omni dubitatione postposita, in fide solidatur. Sic quippe discipulum Dominus post resurrectionem suam dubitare permisit, nec tamen in dubitatione deseruit, sicut ante nativitatem suam habere Mariam sponsum voluit, qui tamen ad ejus nuptias non pervenit. Nam ita factus est discipulus dubitans & palpans testis veræ resurrectionis, sicut Sponsus Matris fuerat custos integerrimæ virginitatis,*

Jo. XX. 22. 24. IV. *Collatane Thomæ absenti æque, ac ceteris Apostolis præsentibus potestas remittendi peccata?*

Bar. ad an. 34. §. 199. ℞. Nefas est dubitare, quin Thomas acceperit potestatem remittendi peccata, quamvis abesset, cum Dominus illam ceteris Apostolis impertivit. Dubitabit autem nemo, qui id mente repetat, quod olim duobus viris Eldad, & Medad contigisse Sacræ Litteræ commemorant. Hi enim licet ad Tabernaculum non convenissent, nec præsentes adessent, quo tempore Dominus alios septuaginta seniores spiritu Prophetiæ imbuit; nihilominus ejusdem muneris, admirantibus ceteris, participes facti sunt, quod semel descripti fuissent inter eos, qui hujusmodi dono cumulandi erant. Eodem prorsus modo, cum Thomas in Apostolis numeratus esset; quæ potestas illis in universum a Christo Domino concessa est, eadem etiam Thomæ data intelligitur. Quod est adeo verum, ut credendum sit, in ipsis Apostolorum successoribus eamdem auctoritatem & potestatem continuatam permanere: nisi credere velimus, Christum ovibus suis usque ad consummationem sæculi futuris pastores temporarios, & aliquando nullos futuros dedisse.

Num. XI. 26. 27.

V. *Cedo causam, cur Thomas cum aliis Apostolis tunc non fuerit?*

℞. Quia, ut S. Chrysostomus, & alii ex Græcis existimant, *ex fuga nondum redierat*. Apostoli enim, Jesu capto, aufugerant in diversa: seu potius quia, ut Augustinus, & alii ex Latinis arbitrantur, a ceteris Apostolis discesserat offensus, quod fidem adjunxissent duobus discipulis Emma-

maunte Hierosolymam reversis, & narrantibus, se vidisse Christum a mortuis excitatum: quem sermonem ipse nimia incredulitate respuebat. (3) Plerumque enim fit, ut ab eis discedamus, quos haud libenter audimus. Tunc autem fuisse Thomam cum ceteris Apostolis, docet idem Augustinus ex D. Luca scribente, duos illos discipulos *regressos in Hierusalem invenisse congregatos undecim*, omnes videlicet præter Judam, qui laqueo mortem sibi jam consciverat. Accedit quod mulieres *regressæ a monumento nuntiarunt* tum visa, tum audita de Christo redivivo *illis undecim*, etiam antequam duo discipuli Hierosolymam reverterentur, ut refert Lucas sub initium ejusdem capitis. Nam, quod inquit, *Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba ista, & non crediderunt illis*, videtur Thomam præsentem, & non credentem notare. Luc. XXIV. 9. 11. 33. 34.

VI. *Verene de Christi resurrectione dubitavit?*

℞. D. Ambrosio in Luc. lib. 10. cap. 24. *videtur ille non de resurrectione Domini, sed de resurrectionis qualitate dubitasse*. At D. Gaudentio Brixiensium Episcopo longe secus videtur serm. 17. *De dedicatione Ecclesiæ*, si modo ejus est; id enim dubitat Florentinius in annotationibus ad Martyrologium Hieronymianum pag. 146. Scribit igitur Gaudentius: *Ardentis siquidem desiderii fuit illud, non incredulitatis, quod condiscipulis suis, qui, ipso absente, Dominum viderant, ait:* Nisi videro, & contrectavero, non credam. *Erat enim valde anxius, ne non & oculis frueretur eo, quod corde credebat; ne privaretur aspectu illius lucis, qua se ceteri Apostoli illuminatos gloria-* Pag. 231.

(3) Chrysostomus in Joannem hom. 86. pag. 244. Augustinus de consensu Evangelistarum lib. 3. cap. 27. §. 74.

riabantur. (4) Pia magis, quam vera defensio. Repugnat enim ipsi D. Thomæ dicenti: *Non cre-*
Jo. XX. 25. 27. 29. *dam*; & Christo ob id eum objurganti verbis illis: *Noli esse incredulus. Quia vidisti me, Thoma, credidisti*.

VII. *Tetigitne Christi vulnera?*

℟. Generatim affirmant Sancti Patres. In his Augustinus Tract. 121. in Joannem §. 5. *Videbat*, inquit, *tangebatque hominem: & confitebatur Deum, quem non videbat, neque tangebat*. Subjicit, non dixisse Christum, *Tetigisti me*, sed *Vidisti me*, quoniam *generalis quodammodo sensus est visus*. (5) Idem tamen eodem loco significat, se huic sententiæ diffidere, ad extremum affirmans, posse dici, *non ausum fuisse discipulum tangere, cum se offerret ille tangendum. Non enim scriptum est: Et tetigit Thomas*.

VIII.

(4) Bibl. Patr. tom. 5. pag. 969.

(5) Alios etiam præter Thomam Christi vulnera tetigisse, significat Joannes epist. I. cap. I. 1. *Quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ contrectaverunt de Verbo vitæ: & vita manifestata est, & vidimus, & testamur, & annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis*. Augustinus serm. 88. cap. 2. *Usque eo discipulorum ejus nutabat infirmitas, ut quem videbant jam resurrexisse, etiam contrectandum putarent, ut crederent. Non sufficiebat oculis, quod viderent, nisi & manus admoverentur membris, & cicatrices recentium vulnerum tangerentur, ut ille, qui dubitabat, discipulus, repente tactis, & cognitis cicatricibus exclamaret*; Dominus meus, & Deus meus!

Idem Augustinus Serm. 158. §. 5. *Dominus servans nobis donum Fidei, cuidam discipulorum suorum tractanti, palpanti, veritatem digitis inquirenti, & invenienti, exclamanti*, Dominus meus & Deus meus, *ait ipse Dominus & Deus*: Quia vidisti, credidisti. *Et nos futuros intuens:* Beati, *inquit*, qui non viderunt, & crediderunt. *Non vidimus, audivimus, & credimus*.

VIII. *Quæ regio ipsi ad prædicandum obtigit?*

℞. Parthia, teste Origene apud Eusebium l. 3. cap. 1. Id ipsum traditur a Socrate lib. 1. c. 19. & a Clementinarum Recognitionum auctore l. 9. cap. 29. Alii apud Baronium addunt Æthiopas, Medos, Persas, Brachmanas, Indos, aliasque Nationes finitimas Parthorum imperio subjectas. Ad Taprobanam usque Insulam profectum vult Nicephorus l. 2. c. 40. Tres Magos, qui Christum recens natum adorarunt, a S. Thoma baptizatos, ac socios demandatæ sibi Evangelicæ prædicationis adscitos, præter memoratos a Baronio Scriptores, tradit etiam Auctor Operis imperfecti in Matth. hom. 2. homo, ut creditur, Arianus Sæculi V. Debeantne habere fidem, non dijudico. (6) In novum etiam orbem, Americam videlicet pervenisse, existimat Stapletonius in libro; cui titulus: *Tres Thomæ*, in Vita S. Thomæ Apostoli. (7)

Ad an. 44. §. 33.

Pag. 776.

IX. *Quid præclare gessit tempore prædicationis?*

℞. Multa gessisse memorabilia pro certo habeo;

(6) Ne credas, D. Thomam, quod dicatur in India atque Æthiopia Evangelium prædicasse, extra Parthorum ditionem munere suo functum. *Nam*, ut ait Florentinius in Martyrolog. Hieron. pag. 146. & 147. *antiqui Patres sub Indiæ nomine non regionem, quæ proprie India diceretur, sed quoscumque longinquos populos, præcipue Æthiopes Parthosque conterminos, Indos vocare consueverunt, ut ad Epiphanium annotavit etiam Petavius.*

De Magis multa sunt in Historia nostra Familiæ Sacræ cap. 3.

(7) S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 6. §. 31. *Nullus legat Evangelium secundum Thomam: non enim est unius e duodecim Apostolis, sed unius de tribus pravis Manis discipulis.*

beo; verum omnia obruit vetustas. Legitur exsecratus in caput nescio cujus, a quo colaphum acceperat, & pœna exsecrationem secuta, leone mox tanti criminis reum lacerante, discerptamque manum inferente in mensam, cui Thomas assidebat. Sed teste Augustino contra Faustum l. 22. cap. 79. & alibi (8) totum id profertur ex historiis apocryphis; quas *legunt Manichæi a nescio quibus sutoribus fabularum sub Apostolorum nomine scriptas*. Unde confirmatur Criticorum judicium de fabulosis narrationibus falsi Abdiæ, apud quem lib. 9. Historiæ Apostolicæ §. 3. commentum istud eodem prorsus modo exponitur.

X. *Habuitne fratrem Thaddæum, eumque ad Abgarum misit?*

℟. Thomæ fratrem fuisse Thaddæum, unum ex septuaginta discipulis Christi, habet Editio Eusebii Genevensis anni 1612. & versio Latina tum Musculi, tum Christophorsoni. Nihil tamen ea de re invenias in plerisque exemplaribus MSS. nihil in versione Rufini, nihil apud Nicephorum. Thaddæum vero a S. Thoma ad Abgarum Regem Edessam missum, aperte tradit Eusebius. Ita enim habet ex versione Christophorsoni: *Thomas unus ex duodecim Apostolis divino quodam impulsu commotus Thaddæum fratrem, qui erat in numerum septuagiata discipulorum Christi adscriptus, prædicatorem & Evangelistam doctrinæ Christi ad Edessam usque misit.*

Lib. 1. c. 13.

Lib. 2. c. 7.

Loc. cit.

XI.

(8) De Sermone Domini in monte lib. 1. cap. 20. §. 65. & Contra Adimantum Manichæi discipulum cap. 17. §. 2. & 5.

XI. *Qua igitur de causa Thaddæus ad Abgarum missus est?*

℞. Ut id impleret, quod Christus, dum inter homines versaretur, Abgaro promiserat. Ferunt enim, Abgarum Edessæ Regem permotum fama miraculorum, quæ a Christo sanandis ægris patrabantur, sibi morbo laboranti opem per epistolam petiisse: adjectis precibus, ut ad se venire non gravaretur: rescripsisse Christum, ejusque fide laudata, suam ad eum profectionem excusasse, quod rebus, ob quas missus fuerat, agendis distentus a Judæa recedere non posset: missurum tamen post suam in Cælos ascensionem aliquem ex discipulis suis, qui morbo, quo torquebatur, remedium adhiberet. (9) Thaddæi *opera Servatoris*

Bar. ad an. 31. §. 57.

(9) Morbum hunc fuisse Podagram, scribit Procopius de bello Persico lib. 2. cap. 12. Fuisse lepram, recentiores Græci arbitrantur.

Utramque epistolam ex Civitatis Edessenæ tabulario depromptam, atque ex Syriaco exemplo Græce translatam recitat Eusebius lib. 1. Hist. Eccl. cap. 13. nos de Græco ad verbum hoc modo expressimus.

Abgarus Princeps Edessæ Jesu Salvatori bono, qui apparuit in loco Hierosolymorum, salutem.

Mihi auditum est de te, & curationibus tuis, quæ fiunt a te sine pharmacis, & herbis. Sicut enim sermo percrebuit, cæcos videre facis, claudos ambulare, & leprosos mundas, & impuros spiritus, & Dæmones ejicis, & diuturnis morbis vexatos curas, & mortuos excitas. Et hæc omnia cum audissem de te, in animum induxi alterum duorum, aut te esse Deum, & delapsum e Cælo facere hæc, aut filium esse Dei facientem hæc. Propterea igitur per litteras rogavi te, ut inviseres me, & morbum, quem habeo, sanares. Etenim audivi, Judæos & obtrectare tibi, & velle tibi male facere. Urbs autem perexigua mihi est, sed ornata, quæ sufficiet ambobus.

Re-

ris nostri promissa exitum sortita sunt. Cujus quidem rei testimonium habemus ex ipsius Edessæ, in qua tunc regnabat Abgarus, tabulariis desumtum. (10)

XII. *Quodnam est de his epistolis Criticorum judicium?*

℞. Sunt, qui refellant tanquam suppositititias, nec desunt, qui defendant tanquam veras: contra, proque & dicta sunt, & scripta multa. Ego Baronii, qui eas recipit, sententiam probo, & confirmo. Nam de his testantur Eusebius, S. Ephrem Edessenæ Ecclesiæ Diaconus, qui gentis suæ opinionem & tabularia potuit habere perspecta, in eo libro, qui inscribitur: *Testamentum S. Ephrem*: apud Bollandum die 1. Febr. pag. 62. §. 9. Comes Darius in epistola ad S. Augustinum data, quæ inter ejusdem Augustini epistolas est 230. alias 263. Procopius *de bello Persico* lib. 2. cap. 12. Evagrius lib. 4. cap. 27. Nicephorus lib. 2. cap. 7. Theodorus Studita lib. 2. extrema epistola 12. ad Paschalem Pontificem. Cedrenus quoque in Compendio Historiarum part. 2. scribit, epistolam Jesu ad Abgarum temporibus Imperatoris Michaelis Paphlagonis anno 1035. Constan-

Ad an. 31. §.60. & ad an. 43. §. 18.

Pag. 575.

Rescriptum Jesu per Ananiam cursorem Regi Abgaro.

Abgare, beatus es, quod credidisti in me, licet me nunquam videris. Scriptum est enim de me, eos, qui me viderunt, non crediturος mihi, ut qui non viderunt, ipsi credant, & vivant. Qua de re scribis mihi, ut veniam ad te, necesse est, omnia, ad quæ veni, hic implere me, & postquam implevero, ita recipi ad eum, qui misit me. Et postquam receptus fuero, mittam tibi aliquem discipulorum meorum, ut curet morbum tuum, & vitam tibi, & iis, qui tecum sunt, impertiat.

(10) Eusebius lib. I. Hist. Eccl. cap. 13. pag. 24.

ſtantinopoli ſummo in honore habitam. Eaſdem epiſtolas admittunt S. Joannes Damaſcenus lib. 4. de Fide orthodoxa extremo cap. 16. S. Gregorius II. in epiſtola ad Leonem Iſaurum Imperatorem, Haymo Epiſcopus Halberſtadienſis lib. 2. de Chriſtianarum rerum memoria cap. 4. Conſtantinus Porphyrogenitus in Narratione de non manufacta Chriſti Dei noſtri imagine miſſa ad Abgarum, & ex Edeſſa Conſtantinopolim translata. (11) Hos, præter Baronium, ſequuntur alii ex Catholicis bene multi; Tillemontius in primis tum in hujus Apoſtoli vita, tum annotat. VII. in eamdem vitam, (12) & Honoratus a S. Maria ex religioſa Carmelitarum Familia tom. 2. Animadverſionum in regulas, & uſum Critices Gallice editarum lib. 4. diſſert. 2. Duo item magni nominis Proteſtantes Guilielmus Cave in Hiſtoria litteraria Scriptorum Eccleſiaſticorum, & Erneſtus Grabius tom. 1. Spicilegii Patrum pag. 1. & in annotat. pag. 319. ubi fuſe de re tota diſſerit, atque ea labefactat, quæ contra dicuntur a Natali Alexandro diſſert. 3. in Hiſt. Eccl. Sæc. I. & a Dupino in Diſſert. Præliminari ad Biblia lib. 2. cap. 6. §. 1. & in Nova Bibliotheca Auctorum Eccleſiaſticorum initio ipſo tomi I.

Pag. 2.

Pag. 87.

Pag. 1.

O XIII.

(11) S. Gregorius VII. apud Labbeum tom. 7. Conc. pag. 14. Conſtantinus Porphyrogenitus apud Surium die 16. Auguſti.

(12) Adverſus Tillemontium diſputat Jacobus Baſnage lib. I. Hiſtoriæ Judæorum ſermone Gallico ſcriptæ cap. 7. pag. 205.

XIII. *Quænam sunt argumenta, quibus adversarii utuntur, & quomodo confutantur?*

℞. Sunt hæc præcipua. Nam quod ad Abgari epistolam ad Jesum pertinet, difficile fuisse dicunt homini Ethnico profiteri, Jesum *aut esse Deum, aut Filium esse Dei*. Verum confessionem hanc exprimere potuit fama de ægris pristinæ sanitati ab eo restitutis, quæ Syriam totam, in qua Edessa, Cap. IV. 24. referente Matthæo, pervaserat. Ac si Abgari epistola prolata non fuit a Patribus adversus Arianos negantes, Christum *Deum esse*; ex eo tamen inferre non licet, habitam esse commentitiam. Neque enim ideo prolata non fuit ad Hæreticos convincendos, quod timerent, ne ab iis exploderetur tamquam falsa (habet enim ipsam pro vera Eusebius homo imprimis Arianus) sed quod erat hominis nondum Catechumeni sine ulla affirmatione dubitanter dicentis, Christum aut Deum esse, aut Dei filium. Sed epistolam Jesu præsertim oppugnant. Si enim ejus esset, in sacrum Scripturarum Canonem recepta fuisset, nec inter apocrypha a Gelasio in Concilio anno 494. Romæ celebrato rejecta. Addunt, Christum in ea uti verbis, quibus Thomam non credentem apud Joannem cap. XX. 29. redarguit, subjiciuntque, eumdem Christum, referentibus Augustino lib. 1. de consensu Evangelist. cap. 7. §. 11. & D. Thoma 3. p. q. 42. art. 4. nihil litteris mandasse. Primum ita refelles; quia ut scriptum aliquod in Canonem sacrarum Scripturarum referatur, satis non est, ut certo constet ex Historia, vel a Christo, vel ab Apostolis prodiisse; sed necessario requiritur, ut ejus veritas certa & explorata habeatur ex Traditione Ecclesiæ, *quæ ab ipso Christo per Apostolos succedentibus sibimet Episcopis usque ad*

hæc

hæc tempora propagata dilatatur, quemadmodum loquitur Augustinus lib. 28. contra Faustum cap. 4. Rem hanc illustrat idem Augustinus lib. 15. de Civit. Dei cap. 23. exemplo libri Enoch illius septimi ab Adam, qui eam tantum ob rem sacris Veteris Testamenti libris non est ab Hebræis annumeratus, quod constanti Majorum Traditione ad Sacerdotes non pervenisset, licet testimonio Judæ Apostoli in Epistola Canonica certo certius esset, Enoch *nonnulla divina scripsisse*: Ex quibus efficitur, idcirco Epistolam Jesu ad Abgarum non habitam pro Canonica, quod ab Edessæ Tabulario, non ex Apostolica traditione ad nos pervenerit. Qua etiam de caussa a Gelasio recensita est *inter apocrypha quasi non hagiographa*, ut ait Baronius ad an. 31. §. 60. (13) Quæ sequuntur postrema duo, multo minoris momenti sunt. Nihil enim obstat, quominus eadem sententia bis a Christo prolata fuerit; scripto quidem, dum Abgaro salutem diceret, dicto autem, dum incredulum discipulum castigaret. Quamquam si rem ipsam inspicias, facile intelligas, sententiam Christi Apostolum Thomam apud Joannem arguentis esse diversam a Christi sententia scribentis ad Abgarum. Ibi enim, *Beati*, ait, *qui non viderunt*, Ver. 14.

O 2 &

(13) Gretserus in Syntagmate de imaginibus non manufactis cap. 3. pag. 181. tom. 15. *Temporibus Gelasii videntur fuisse, qui epistolam Jesu ad Abgarum Canonicis Scripturis æquarent, & pari auctoritate præditam existimarent. Horum persuasionem ut corrigeret Gelasius, epistolam hanc apocryphis adscripsit, ut omnes intelligerent, eam scripturis sacris longe postponendam esse; quin tamen ei, ut traditioni & historiæ humanæ, sua constaret auctoritas, decreto suo non impedivit. Quod inde etiam liquet, quia solam epistolam Christi ad Abgarum apocryphi nota notavit; alteram Abgari ad Jesum intactam reliquit. Cur? nisi quia de Epistola Christi prædicta existimatio animos hominum occuparat, non autem de epistola Abgari ad Christum, quam, ut ab homine scriptam, humana solummodo fide, ut humanam dignabantur.*

& crediderunt: hic autem, *Scriptum eſt*, inquit, *de me, eos, qui me viderunt, non credituros mihi*. Si rogas, quo referatur illud: *ſcriptum eſt*; ad cap. LII. 15. Eſaiæ refert Valeſius in annotationibus ad Euſebium lib. 2. cap. 13. alii alio; & rurſus alii non de peculiari aliquo loco, ſed de communi Prophetarum voce intelligendum eſſe exiſtimant. Jam vero Thomas, & Auguſtinus loquuntur de ſcriptionibus Chriſti paulo fuſioribus, quibus geſta, & doctrinam ſuam explicaverit. Siquidem nihil ſcripſit hujuſmodi. (14) Quod quam verum ſit, multo etiam clarius intelligas, ſi Thomæ, & Auguſtini locum legendo percurres.

XIV. *Quo anno Thomas, & quo in loco deceſſit?*

℞. Deſperata cognitione certi, id tantum referam, S. Nilum apud Photium in Bibliotheca Codice 276. affirmare, mortem Thomæ illatam poſt
Pag. 1538. necem ſanctorum Petri, & Pauli, qui anno Chriſti 68. aut 69. interfecti ſunt. (15) Locus Martyrii

(14) Sic Hieronymus negat quidem, integrum doctrinæ volumen a Salvatore ſcriptum eſſe, non autem epiſtolam aliquam. Hæc enim habet lib. 13. in Ezechielem extremo c. 44. pag. 478. *Salvator nullum volumen doctrinæ ſuæ proprium dereliquit, quod in pleriſque apocryphorum deliramenta confingunt*: Sed *Patris, & ſuo ſpiritu quotidie loquitur in corde credentium*.

Ante Hieronymum iſta ſcripſit Origenes lib. 1. contra Celſum §. 45. pag. 361. *Jeſus magiſter noſter nullum de ſe ſcriptum reliquit*. Sed non ideo hujus epiſtolæ auctoritatem infirmat. Comparat enim Jeſum cum Moyſe, qui quam multa ſcripſerit, nemo ignorat. Quamvis ergo Jeſus breve epiſtolium ſcripſerit, in quo nihil poſuit neque de geſtis ſuis, neque de ſua doctrina, adhuc tamen Origenes affirmare potuit, nullum ab eo de ſe ſcriptum eſſe relictum. Adde quod Origenes nullum ait σύγγραμμα ab Jeſu relictum, quæ vox de brevibus litteris intelligi commode non poteſt.

(15) Unus Clemens Alexandrinus *Strom.* lib. 4. pag. 514. ex

tyrii Hippolyto, Dorotheo, Sophronio, (16) & Martyrologio Romano est Calamina Indiæ Urbs; S. Gaudentio serm. 17. India ipsa, quod unum dicunt antiquissima Martyrologia apud Florentinium. Pag. 145. & 146. Calaminam utpote antiquis ignotam, commentitiam putant severiores Critici: quidam eamdem faciunt, atque illam, quæ nunc *Maliapor*, Lusitanis Urbs S. Thomæ, quod ibi lancea Bar. ad an. 57. §. 113. confossum ex veteri ibidem reperta inscriptione credant: addentes, corpus ejus nuperis temporibus eodem in loco repertum, Edessam ex India translatum, inde Chium, & postremo Orthonam in Apulia. (17) Primam translationem, de qua narrat Rufinus lib. 2. cap. 5. adeo certam habet Baronius in annotat. ad Martyrolog. V. Non. Jul. ut de ea *luce clarius constare* dicat. (18)

O 3 DE

ex Heracleone Hæretico Valentiniano, martyrii expertem obiisse, scribit. Ceteri Patres ab Ethnicis morti datum confirmant.

(16) Hippolytus, & Dorotheus de duodecim Apostolis exstant tom. 3. Bibl. Patr. pag. 265. & 426. Sophronius refertur inter Scriptores Ecclesiasticos D. Hieronymi pag. 268. Sed hi omnes apocryphi censentur.

(17) Calaminam *exsistere tantum in Utopia & cerebro male feriato*, *scribit* Stephanus le Moyne *notis ad varia sacra pag.* 1060. *qui suspicatur* κχλιρόνν *sive Edessam sub illo nomine latitare*, *ubi* S. Thomæ *ostentatæ fuere reliquiæ*. Kircherus *vero* Chinæ illustratæ *cap.* 79. Calaminam *interpretatur*, Maliapuram *S. Thomæ Civitatem dictam a Lusitanis*, *Narsingæ ultra Indum fluvium Metropolim*, *cum veteres ad citeriorem modo Indiam* Thomam *penetrasse testentur: unde illi sententiæ fidem detrahit præter laudatum Lemonium* Samuel Basnage *ad an. Ch.* 46. *num.* 32. *& seq.* Hæc Joan. Albertus Fabricius in Salutari Luce Evangelii cap. 5. pag. 109. & 110.

(18) Chrysostomus in Epist. Pauli ad Hebræos hom. 26. pag. 1920. *Apostolorum autem multorum ossa nescimus*, *ubi sita sint*. *Nam Petri quidem*, *& Pauli*, *& Joannis*, *& Thomæ manifesta sunt sepulcra*, *aliorum autem*, *cum sint tam multi*, *nusquam sunt nota*.

DE
S. MATTHÆO,
APOSTOLO ET EVANGELISTA.

I. *Num quid habes de hujus Apostoli nomine scitu dignum?*

℞. MATTHÆUS, cujus nomen, si ex Hebræo interpreteris, *donatum* significat, *Levi* itidem dictus est. *Duplici quippe vocabulo fuit. Ceteri Evangelistæ propter verecundiam & honorem Matthæi, noluerunt eum nomine appellare vulgato, sed dicunt Levi. Ipse autem Matthæus secundum illud, quod dicitur a Salomone:* Justus accusator est sui in principio sermonis, *Matthæum se publicanum nominat*. (1) A D. Marco appellatur *Levi Alphæi*, quod fortasse Patris ejus nomen est; ex quo factum, ut frater Jacobi filii Alphæi a quibusdam crederetur. (2) Cum autem hæc duo nomina *Matthæus* & *Levi* ad unum eumdemque hominem pertinentia numquam conjuncta in Novo Testamento reperiantur; inde ortus error, ut nonnulli veteres, recentesque *Matthæum* a *Levi* secernerent, atque hunc ἀρχιτελώνην, qualis erat

Cap. IX. 9. X. 3. Cap. II. 14.

Telonii seu Publi-

(1) S. Hieronymus in Matthæum cap. 9. pag. 13. tom. 6. Eusebius lib. 3. Demonstrat. Evangelicæ cap. 5. pag. 119. *Matthæus abundantia quadam modestiæ, studium præseferens veritatis in suis moribus indicandis, publicanum se appellavit, neque priorem suam vitam occultare voluit. Et secundo loco post æqualem suum se nominavit. Cum enim singuli singulis comparantur, ipse Matthæus... Thomam sibi ipsi præponit, priorem illi locum, quamvis Coapostolo, tamquam honoratiori tribuens, tametsi reliqui Evangelistæ contrarium faciunt.*

(2) Vide Bollandum die 1. Maji pag. 19. §. 2. & 3.

rat Zachæus (3) illum vero ministrum facerent. canorum principem.
Sed ratio hæc, & aliæ generis ejusdem, quibus utuntur, ut id confirment, quales tandem sunt, ut receptam jamdiu ab Ecclesia sententiam possint labefactare? (4)

II. *Cujas, & cujus professionis fuit?*

℟. Quod negari nullo modo potest, Galilæus fuit, & professione Publicanus. Morabatur, ut dicitur, Capharnaum, & mensam ad mare Tiberiadis Urbi proximum habebat. Judæus autem erat, non Ethnicus, ut visum Tertulliano in libro de Pudicitia cap. 9. qui propterea reprehensus est a D. Hieronymo Epist. 146. Ethnicorum tamen loco habitos a Judæis Publicanos innuere videtur illud apud ipsum Matthæum: *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*. Apud Judæos enim, si uspiam, maxime invisum Publicanorum nomen, quod tributum sibi a Romanis indictum argumen- Bar. ad an. 31. §. 71. Cap. XVIII. 27.

 tum

(3) *Zachæus dictus princeps Publicanorum, qui dicebatur Hebraice*, (seu Syriace) *Gabbe, ceteri vero Publicani Gabbain, unde fortasse deductum nomen Gabella*. Baronius ad an. 31. §. 73. Casaubonus Exercitat. 13. in Baronii Annales §. 37.

(4) Levin a Matthæo distinguit Origenes contra Celsum lib. 1. §. 62. pag. 376. & Heracleon hæreticus Valentinianus apud S. Clementem Alexandrinum lib. 4. Stromat. pag. 514. quos sequitur Grotius in Matthæum cap. IX. 9. tom. 6. Criticorum Sacrorum pag. 347. Grotio respondent Dupinus Differt. Prælimin. ad Biblia lib. 2. cap. 2. §. 3. Cotelerius in Constitut. Apost. lib. 8. cap. 22. & Ceillierius in Historia Auctorum sacrorum lib. 2. cap. 2. art. 1. pag. 341. tom. I. Nam Origenes quidem videtur Celsi opinionem posuisse, non suam: cum in Præfatione Commentarii in Epist. ad Rom. affirmet, Evangelistam, de quo sermo est, duplex nomen habuisse, *Matthæum* videlicet, ac *Levin*. Heracleon vero loquitur fortasse de *Levi* Lebbæi filio, non de *Levi* publicano, quem Marcus cap. II. 14. & Lucas cap. V. 27. memorant.

tum esset servitutis, quam summopere execrabantur. Nulli enim nota non est superba eorum vox, quæ est in Evangelio S. Joannis cap. VIII. 33. *Nemini serviemus umquam*.

III. *Vocatus a Christo, eumne statim secutus est?*

℟. Certe. Hujus rei testes, & laudatores sunt Evangelistæ duo Marcus cap. II. 14. & Lucas cap. V. 28. *Non enim repugnavit*, inquit Chrysostomus
Pag. 294. Hom. 31. in Matthæum, *nec ambigendo secum dixit: putasne Publicanum, peccatoremque me recte absque fraude vocaverit? Non est enim hujuscemodi interpretativa humilitas laudabilis: Sed confestim ita obtemperavit, ut nec domum quidem ad communicandam rem cum suis profectus sit, verum sicut piscatores prius retibus una cum navigio atque patre relictis, sic iste publico officio, & quæstu relicto sequebatur*. (5) *Qua in re*, ut ait S. Basilius Inter-
Pag. 545. tom. 2. rogat. 8. Regul. fusius disputatarum, *non lucra modo reliquit, sed pericula etiam contemsit, quæ ipsi, totique suæ familiiæ a Civitatis Magistratibus imminebant, quod redemtorum a se vectigalium rationes discedens non confectas reliquisset*. Affirmant tamen viri doctissimi, si hujusmodi rationes brevi confici potuerint, nihil in Evangelio reperiri, quod prohibeat, quominus a Matthæo confectas fuisse credamus. Nam S. Lucas postquam narravit, Matthæum, *relictis omnibus*, secutum esse Chri-

(5) Antiqui Christianæ religionis hostes Porphyrius, & Julianus Matthæum accusant, quod stulte secutus sit Christum hominem sibi minime notum. At Hieronymus in Matthæum cap. 9. pag. 13. eos refellit, *cum tantæ*, inquit, *virtutes, tantaque signa* Christi *præcesserint, quæ Apostolos, antequam crederent, vidisse non dubium est. Certe fulgor ipse, & majestas divinitatis occultæ, quæ etiam in humana facie relucebat, ex primo ad se videntes trahere poterat aspectu*. Vide D. Thomam Quodlibet. 5. art. 21.

Christum, subjicit e vestigio, eumdem domi suæ magnificum ac splendidum parasse convivium, cui etiam Publicani complures interfuerunt.

IV. *Postquam Christo adhæsit rursusne ad pristinam vitæ rationem rediit?*

℟. Quæstioni huic respondet Gregorius Magnus Hom. 24. in Evangelia. §. 1. *Nam*, inquit, *piscatorem Petrum, Matthæum vero telonearium scimus: & post conversionem suam ad piscationem Petrus rediit: Matthæus vero ad telonei negotium non resedit: quia aliud est victum per piscationem quærere, aliud autem telonei lucris pecunias augere. Sunt enim pleraque negotia, quæ sine peccatis exhiberi aut vix, aut nullatenus possunt. Quæ ergo peccatum implicant, ad hæc necesse est, ut post conversionem animus non recurrat.* (6)

V. *Quo anno Apostolatu initiatus est, & quo loco inter Apostolos numerandus?*

℟. Eodem anno, quo Christo nomen dedit, primo videlicet prædicationis Christi. Quandoque se-

(6) S. Augustinus in Joan. Evang. Tract. 122. §. 3. *Respondendum est, non eos* (Apostolos) *fuisse prohibitos arte sua, licita scilicet atque concessa, victum necessarium quærere, sui Apostolatus integritate servata, si quando unde viverent, aliud non haberent.*

Tertullianus de Pudicitia cap. 9. Publicanos appellat *peccatores ex officio*. Et Chrysostomus hom. 31. in Matth. pag. 294. *Piscatura quoddam artificium est, quod quamvis rudiorum hominum sit, & simplicium, nihilominus non vituperatur: publicanorum autem studia & exercitatio impudentiæ, ac crudelitatis plena sunt, quæstus nota illiberalis, turpis quædam mercatura, imo rapina lege sæculari concessa.* Profecto, cum Jesus domum Zachæi publicani ingressus esset, populus murmurabat, *quod ad hominem peccatorem divertisset*, ut ait Lucas cap. XIX. 7.

ſeptimus, quandoque octavus inter Apoſtolos numeratur. Ipſe ſe octavum facit; quem ordinem ſequi mihi placuit, quoniam ex eo, & quidem ejuſdem verbis, ſeriem & catalogum duodecim Apoſtolorum ipſo hujus opuſculi initio contexui. (7)

VI. *Quando Evangelium ſcripſit?*

℞. Matthæus omnium *primus Evangelium ſcribere aggreſſus eſt*. (8) *Nam cum Hebræis primum fidem prædicaſſet, inde ad alias quoque gentes profecturus, Evangelium ſuum patrio ſermone conſcribens*; (9) *id quod præſentiæ ſuæ adhuc ſupereſſe vide-*

(7) Eundem octavum locum inter Apoſtolos obtinet etiam apud Lucam in Actis Apoſtolorum cap. I. 13.

(8) S. Epiphanius Hær. 51. §. 4. pag. 425.

(9) Papias Joannis auditor apud Euſebium lib. 3. Hiſt. Eccl. extremo cap. 39. pag. 91. *Matthæus Hebraico ſermone divina ſcripſit oracula*. Idem affirmant S. Irenæus lib. 3. adverſus hæreſes cap. 1. & Cyrillus Hieroſolymitanus Catech. 14. §. 15. pag. 212.

Chryſoſtomus hom. 1. in Matth. pag. 4. *Matthæus accedentibus his, qui ex Judæis Chriſto crediderant, & rogantibus, ut quæ verbis docuiſſet, hæc eis in litteris ſervanda dimitteret, Hebræo dicitur Evangelium ſcripſiſſe ſermone*.

S. Auguſtinus lib. 1. de conſenſu Evangeliſtarum cap. 2. §. 4. *Horum ſane quatuor ſolus Matthæus Hebræo ſcripſiſſe perhibetur eloquio*.

S. Hieronymus de ſcriptor. Eccl. in Matthæo pag. 267. *Primus in Judæa propter eos, qui ex Circumciſione crediderant, Evangelium Chriſti Hebraicis litteris verbiſque compoſuit*.

Græce ſcripſiſſe, autumant aliqui ex recentioribus; non tamen eas afferunt rationes, quæ nos cogant diſcedere a ſententia veterum Patrum, ut obſervavit Grotius in Matthæum cap. I. Tom. VI. Criticorum Sacrorum pag. 36. Dupinus Diſſertat. Præliminari ad Biblia lib. 2. cap. 2. §. 3. pag. 23. tom. 2. Ceillierius in Hiſtoria generali Auctorum Sacrorum tom. 1. l. 2. c. 2. art. 2. §. 3. pag. 344. *Quis poſtea in Græcum tranſtulerit, non ſatis certum eſt*, ait Hieronymus de Script. Eccl. in Matthæo. Alii Jacobum Hieroſoly-

debatur, scripto illis, quos relinquebat, supplevit. (10) Itaque cum annum, quo Apostoli provincias sortiti sunt, certum affirmare dissensione Chronologorum non liceat; annus etiam, quo Evangelium a Matthæo scriptum est, in incerto relinquitur. Hæc enim quæstio quasi stirps est illius quæstionis. Nonnulli igitur anno Christi 36, quidam 41. alii 48. aut 49. id factum arbitrantur. Contraria his videtur dicere Irenæus lib. 3. adversus Hæreses cap. 1. ubi docet, Matthæum composuisse Evangelium pro Judæis eodem tempore, quo *Petrus & Paulus Romæ evangelizabant*. Verum aut huic Irenæi sententiæ standum non est, aut aliorum omnium testimonia rejicienda, atque adeo ipsius Irenæi, ut recte visum Baronio ad an. 41. §. 14. Non enim esset recensendus ante ceteros Evangelistas, quod etiam Irenæus facit, si ad id usque temporis Evangelii sui scriptionem distulisset.

VII. *Qua da caussa scripsit?*

℟. *Matthæus fidelissimus Evangelii commentator, ut comes Domini, non aliam ob causam*, ut verbis respondeam Tertulliani de carne Christi cap. 22. *quam ut nos originis Christi carnalis compotes faceret*. Cum enim *propter eos, qui ex circumcisione crediderant*, teste Hieronymo de Script. Eccl. ca. 3. Christum exspectantes scriberet, necesse fuit, ut humanam ejus generationem enarraret, & ex stirpe Bar. ad an. 41. §. 17.

lymorum Episcopum, alii Paulum, alii Lucam, vel Joannem transtulisse putant: nullo tamen certo, & inconcusso utuntur auctore. Theophylactus præfat. in Evangel. Matth. pag. 2. *Joannes hoc ex Hebraica lingua in Græcam, ut ferunt, interpretatus est.*

(10) Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 24. pag. 76.

ſtirpe Abraham, Davidiſque ſemine natum oſtenderet. (11)

VIII. *Ubi prædicavit, & ubi mortuus eſt?*

Bar. ad an. 44. §. 35.

℞. *Matthæo obtigit Æthiopia*, inquit Rufinus lib. 10. cap. 9. quicum conſentit Socrates lib. 1. cap. 19. Eidem *patuit* etiam *Perſia*, ait S: Ambroſius in Pſal. 45. ver. 21. Antequam tamen in provinciam diſcederet, *Hebræis primum fidem prædicaſſe*, ſcribit Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 24. Quod vero attinet ad locum mortis ejus, ſunt, ut obſervatum eſt a Florentinio in Martyrolog. Hieronym. pag. 158. & 159. qui in Æthiopia, qui in Parthia, qui Mirmenæ Antropophagorum, qui Hierapoli Syriæ; qui naturali morte, qui violenta extremum vitæ diem confeciſſe putant. Atque his propter Martyrologii Romani auctoritatem magis credo, licet in tanta rerum vetuſtate, tantaque veterum Scriptorum inopia aliquid pro certo affirmari non poſſit. (12)

(11) Auctor Operis imperfecti, qui homiliis Chryſoſtomi in Matthæum ſubjicitur, præfatione in eumdem Matthæum pag. 759. ita ſcribit. *Sicut referunt, Matthæum conſcribere Evangelium cauſſa compulit talis: Cum facta fuiſſet in Palæſtina perſecutio gravis, ut periclitarentur diſpergi omnes; ut carentes forte doctoribus fidei non carerent doctrina, petierunt Matthæum, ut omnium verborum & operum Chriſti conſcriberet eis hiſtoriam, ut ubicumque eſſent futuri, totius ſecum haberent fidei ſtatum .... Matthæus ſanctorum quidem, præcipue tamen peccatorum Evangeliſta, qui non ſolum ſermone, ſed etiam ipſa vitæ ſuæ correctione peccatoribus Evangelium prædicavit.*

(12) Cardinalis Cajetanus commentariis in D. Thomæ 2. 2. quæſt. 88. art. 11. *Non conſtat eſſe verum, quod de Matthæo Apoſtolo dicitur* (a falſo Abdia lib. 7. Hiſt. Apoſt. §. 9.) *quod potius mortem elegit, quam diſpenſare cum Iphigenia virgine Deo dicata, quod contraheret matrimonium cum* Rege (Æthiopiæ Hirtaco) *promittente converſionem dimidii regni ad fidem, ſi ipſa ſibi matrimonio copularetur.*

Leo

Leo Ostiensis Chron. Cassin. lib. 2. cap. 5. *Anno, qui est a Nativitate Domini nongentesimus quinquagesimus quartus, Beatissimi Apostoli & Evangelistæ Matthæi corpus, quod primo apud Æthiopiam, ubi & passus fuerat, postmodum autem apud Britanniam per tempora diversa quieverat, tandem ejusdem sancti Evangelistæ revelatione repertum, atque in Salernum translatum est.*

S. Chrysostomus in Matthæum hom. 48. pag. 430. *Hunc ipsum Evangelistam considera, cujus etsi conscriptam universam non habeamus vitam, possumus etiam ex paucis coruscantem effigiem ejus videre. Quanta enim humilitate, quantaque contritione rutilaret, inde cognosces, quia vel posteaquam præest Evangelio, publicanum seipsum nominat. Misericordiam vero ejus inde perspicies, quia cunctis exutus Jesum sequebatur. Sinceram fidem de dogmatibus percipies, prudentiam, & caritatem ab Evangelii compositione facile intelliges. Universi enim Orbis curam gerebat. Fortitudinem ejus cognoscimus, quia cum gaudio a conspectu concilii revertebatur: bonorum autem operum ostentationem, quia in sublimi sede omnino sessurus est.*

DE S. JACOBO,

QUI COGNOMENTO *PARVUS*, SEU *MINOR* PERHIBETUR.

I. *Quos habuit parentes?*

℟. JACOBUS, qui *Minor* appellatur *ad distinctionem Majoris, qui erat filius Zebedæi*, ut ait Hieronymus adversus Helvidium cap. 6. patrem habuit, ex Chrysostomo, & Theodoreto, Cleopham; ex Hieronymo, & Augustino, Alphæum; (1) matrem Mariam *sororem Mariæ matris Domini, quam Mariam Cleophæ Joannes Evangelista cognominat, sive a patre, sive a gentilitate familiæ, aut quacumque alia caussa ei nomen imponens*. (2) Beda in Evangelium D. Marci lib. 1. cap. 16. existimat, *vel Alphæum etiam Cleopham esse dictum, vel ipsam Mariam, defuncto post natum Jacobum Alphæo, Cleophæ nupsisse*. Natum Jacobum ex femina, quam S. Joseph ante Mariam Virginem duxerit, multi ex veteribus crediderunt *sequentes deliramenta apocryphorum*. (3) Cum enim, Matthæo & Marco referentibus, Jacobi ma-

[Margin: Pag. 313. — Pag. 113. tom. 5. — Matth. XXVII. 16. Marc. XV. 40.]

(1) Chrysostomus in Epist. ad Galatas cap. 1. pag. 682. Theodoretus in eumdem locum pag. 268. tom. 3. Hieronymus adversus Helvidium cap. 7. pag. 314.

Augustinus Locutionum de Genesi lib. 1. §. 46. *Cum dicitur Jacobus Alphæi, quamvis non dicatur filius, nihil aliud intelligitur: & multæ sunt tales locutiones Scripturarum, ubi* filius *tacetur & intelligitur.*

(2) S. Hieronymus adversus Helvidium cap. 7. pag. 314.

(3) Idem S. Hieronymus in Matthæum extremo cap. 12. pag. 23.

mater tempore mortis Christi superstes esset, alterutrum inde sequeretur, aut Josephum, dato libello, illam repudiasse, quod nemo dixerit prudens; aut, quod piorum omnium aures valeat conscelerare, duas simul uxores Josephum habuisse; & quidem duas sorores contra Legis præscriptum, si ad verbum, ut accipitur a Patribus, id accipiatur, quod narrat Joannes cap. XIX. 25. Mariam Cleophæ fuisse sororem matris Christi. (4) Bar. in app. §. 65. Levit. XVIII. 18.

II. *Habuitne fratres?*

℟. Tres habuisse invenio, Josephum, Judam, & Simonem: Josephum, de quo testatur D. Marcus, & qui in autographo semper *Jose* dicitur: Judam, qui ipso epistolæ suæ initio se Jacobi fratrem inscribit: Simonem, qui perinde, ac Jacob, Joseph, & Judas, frater Christi a D. Marco vocatur. (5) Ex his collige, illos fuisse Christi consobrinos tantum, si Alphæum; etiam patrueles, si Cleopham patrem habuerunt. Siquidem Hegesippus *vicinus Apostolicorum temporum*, ut ait Hieronymus de Script. Eccl. cap. 2. (6) *testatur Cleopham*, in Evangelio memoratum, *fratrem fuisse Josephi* sponsi B. Virginis, ac proinde patruum Christi. Hinc Cap. XV. 40. Cap. VI. 3. Pag. 266.

(4) D. Hieronymus, mihi unus instar omnium, hoc multis locis affirmat, De script. Eccl. in Jacobo: Adversus Helvidium, cap. 7. In Matthæum extremo cap. 27. & Epist. 150. quæst. 4. ubi, *Quatuor*, inquit, *fuisse Marias*, *in Evangeliis legimus*: *unam matrem Domini Salvatoris*: *alteram materteram ejus*, *quæ appellata est Maria Cleophæ*: *tertiam Mariam matrem Jacobi*, *& Jose*: *quartam Mariam Magdalenam*: *licet alii matrem Jacobi*, *& Jose materteram ejus fuisse contendant*.

(5) Creditur hic proximus post Jacobum fratrem suum fuisse Episcopus Hierosolymorum, referente Eusebio l. 3. cap. 11.

(6) Apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. extremo cap. 11.

Hinc Jacobus, aliique fratres Domini appellantur pro more & usu divinarum Scripturarum, ubi fratres, aut sorores dicuntur, qui proxima cognatione, aut etiam affinitate inter se conjuncti sunt. (7)

III.

(7) D. Augustinus Quæst. in Matth. 17. *Fratres apud Judæos dici solere cognatos, usque adeo probatur, ut non solum ex propinquo generationis gradu, sicut sunt filii fratrum, & sororum, qui etiam apud nos usitatissime fratres dicuntur, sed etiam avunculus, & sororis filius, sicut sibi erant Jacob, & Laban, fratres appellati inveniantur. Non ergo mirum est, dictos esse fratres Domini ex materno genere quoscunque cognatos, cum etiam ex cognatione Joseph dici potuerint fratres ejus ab eis, qui illum patrem Domini esse arbitrabantur.*

Hieronymus adver. Helvidium cap. 8. pag. 314. docet, *quatuor modis in Scripturis divinis fratres dici, natura, gente, cognatione, affectu*: & concludit, *fratres eos appellatos cognatione.*

Sed in epist. ad Gal. cap. 1. pag. 125. scribit, Jacobum etiam alio nomine dictum esse fratrem Domini, scilicet *propter egregios mores, & incomparabilem fidem, sapientiamque non modicam, & quod primus ei Ecclesiæ præfuerit, quæ prima in Christum credens ex Judæis fuerat congregata.* Consentit & Origenes lib. I. contra Celsum §. 47. pag. 363. tom. I. Jacobum dicens *fratrem Domini, non tam ob sanguinis cognationem communemque ipsorum educationem, quam ob mores & doctrinam*. Et D. Thomas in cap. 1. ad Gal. Lect. 5. pag. 118. *Dicitur* frater Domini *iste Jacobus specialiter inter alios suos consobrinos; & hoc propter duo. Primo propter similitudinem effigiei, quia similis erat Christo in facie. Et propter similitudinem vitæ, quia imitabatur Christum in moribus. Vel quia Alphæus pater ejus fuit de cognatione Joseph. Et ideo quia Judæi cognationis lineam texere solent a maribus, & Christus* putabatur Filius Joseph, *ut dicitur Luc. 3. ideo specialiter dictus est* frater Domini, *at non alii, qui solum ex matre conjuncti erant ei. Accipitur autem hic* frater *cognatione*. Vide Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 2. Disput. 5. sect. 4.

III. *Fuitne idem, ac Jacobus frater Domini Episcopus Hierosolymorum?*

℟. Ita prorsus existimo. Quamquam non ignoro, Scriptores cum recentes, tum veteres extitisse, qui id negarent, rati, tres fuisse Jacobos, unum Joannis Evangelistæ fratrem, Zebedæi filium, alterum Alphæi, & tertium ἀδελφόθεον *fratrem Domini*, cognomine *Justum*, Episcopum Hierosolymorum, duodecim Apostolis non annumerandum. (8) Ego enim Chrysostomo, Augustino, & Hieronymo plus, quam illis, credo, (9) atque, ut plus Bar. ad an. 44. §. 39.

(8) Vide Florentinium in Martyrologium Hieronymianum Exercitat. 2. *De tribus sub Jacobi nomine Apostolis* pag. 95.

(9) Chrysostomus in Joannem hom. 47. pag. 246. *Jacobus primus Hierosolymorum Episcopus ordinatus est, de quo Paulus* (ad Gal. I. 19.) *ait:* Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini.

Augustinus contra Cresconium lib. 2. cap. 37. §. 46. *Hierosolymitanam* Ecclesiam *primus Apostolus Jacobus Episcopatu suo rexit*.

Hieronymus adversus Helvidium cap. 7. pag. 313. *Nulli dubium est, duos fuisse Apostolos, Jacobi vocabulo nuncupatos, Jacobum Zebedæi, & Jacobum Alphæi. Istum nescio quem minorem Jacobum, quem Mariæ filium, nec tamen Matris Domini, Scriptura commemorat, Apostolum vis esse, an non? Si Apostolus est, Alphæi filius erit: & credidit in Jesum, & non erit de illis fratribus, de quibus scriptum est:* Neque enim fratres ejus credebant in eum. *Si non est Apostolus, sed tertius nescio quis Jacobus: quomodo est frater domini putandus? & quomodo tertius ad distinctionem majoris appellabitur minor, cum major, & minor non inter tres, sed inter duos soleant præbere distantiam, & frater Domini Apostolus sit, Paulo dicente:* Deinde post triennium veni Hierusalem videre Petrum, & mansi apud illum diebus quindecim. Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini. *Et in eadem Epistola:* Et cognita gratia, quæ data est mihi, Petrus, & Jacobus, & Joannes, qui videbantur columnæ esse, &c. *Ne autem hunc putes Jacobum filium Zebedæi, lege Actus Apostolorum. Jam ab Herode fuerat interemtus.*

Cap. I. 18. 19. plus credam, D. Pauli facit auctoritas, qui scribens ad Galatas, *Jacobum fratrem Domini* in numero habet Apostolorum; siquidem affirmat, se id temporis, quo ad Petrum Hierosolymam adivit, præter Jacobum, alium ex Apostolis vidisse neminem. *Ne autem hunc putes Jacobum filium Zebedæi, lege Actus Apostolorum. Jam ab Herode fuerat interemtus*, quemadmodum scribit Hieronymus. Quod si idem Hieronymus expositione prima in cap. 17. Esaiæ, Jacobum fratrem Domini æque, ac S. Paulum ex duodenario Apostolorum numero expungit; in altera expositione non Jacobum excludit, sed Barnabam. Neque id est contra nos, quod idem Hieronymus in cap. I. Epist. ad Galat. ait, *omnes, qui Dominum viderant, & eum postea prædicabant, fuisse Apostolos appellatos*, eosque fuisse amplius quingentos, & deinde alios ab Apostolis ipsis eodem titulo donatos. Nam hæc Hieronymi sententia, quod tanti viri pace dictum velim, cum Pauli verbis haud recte congruit. Primum namque Paulus eodem modo de Apostolatu Jacobi ac Petri loquitur: deinde, cum Paulus Hierosolymis apud Petrum manserit dies quindecim, vix credam, eum neminem vidisse quingentorum fratrum, qui Christum redivivum conspexerant: postremo si iter hoc a Paulo Hierosolymam susceptum idem est, ut omnes consentiunt, ac illud, de quo Lucas in Actis Apostolorum meminit, pro certo pono, ab eo ibidem visum etiam Barnabam, quem Ecclesia Apostolum vocat, quemque ex duobus & septuaginta discipulis fuisse, veteres non pauci testantur. Cum igitur Paulus neget, se præter D. Petum vidisse alium ex Apostolis, quam Jacobum fratrem Domini, eum in duodecim a Christo electis numerat, ac proinde unum eumdemque, ac Jacobum Alphæi, primum Hierosolymorum E-

Loc. cit. Pag. 51. & 76.

Pag. 125.

Cap. IX. 27. 28.

piſcopum, eſſe confirmat. Quibus adde, quæ D. Hieronymus, amplexus ſententiam hanc, diligentiſſime diſputat adverſus Helvidium. (10)

IV. *Quid de eo narrant Scriptores Canonici?*

℟. Paulus ſcribens ad Corinthios ſignificat, Jacobo etiam ſeparatim a reliquis Apoſtolis Chriſtum poſt reſurrectionem apparuiſſe; cujus rei cauſam fuiſſe *ſpecialem* ejus *devotionem*, *& ſimilitudinem ad Chriſtum*, exiſtimat Nicolaus de Lyra. In epiſtola autem ad Galatas cap. II. 9. Jacobum numerat inter Apoſtolos, *qui videbantur columnæ eſſe*, id eſt, ut explicat Chryſoſtomus, *qui magni ſunt, & eximii, quoſque omnes ubique celebrant.* (11) Tres autem erant, Jacobus ipſe, Cephas ſeu Pe- 1. ad Cor. XV. 5 6. 7.

(10) S. Clemens Alexandrinus apud Euſebium lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 1. *Ceterum duo fuere Jacobi, alter cognomento Juſtus; qui ex Templi faſtigio præcipitatus, & a fullone fuſte percuſſus interiit: alter, qui capite truncatus eſt.* Vide Petavium tom. 3. Theologic. Dogmat. Lib. 1. de Eccleſiaſtica Hierarchia cap. 7. & 8. & Antonium Auguſtinum Touttee Diſſertatione Cyrilliana I. cap. 6. §. 34.

(11) Nicolaus de Lyra in Epiſt. 1. ad Corinth. cap. 15. pag. 57. Chryſoſtomus in Epiſt. ad Galatas cap. 2. pag. 988. Hieronymus in Epiſt. ad Gal. cap. 2. pag. 127. *Columnæ ſunt Eccleſiæ Apoſtoli, & maxime Petrus, Jacobus,* (minor) *& Joannes, ex quibus duo,* (Petrus, & Joannes,) *cum Domino aſcendere merentur in montem.*

Auguſtinus vero in Expoſitione ejuſdem Epiſtolæ ad Gal. capite memorato, §. 13. *Petrus autem, & Jacobus, & Joannes honoratiores in Apoſtolis erant, quia ipſis tribus ſe in monte Dominus oſtendit in ſignificatione regni ſui, cum ante ſex dies dixiſſet*: (apud Matthæum cap. XVI. 28.) Sunt hic quidam de circumſtantibus, qui non guſtabunt mortem, donec videant Filium hominis in regno Patris ſui. *Nec ipſi erant columnæ, ſed videbantur. Noverat enim Paulus*, ſapientiam ædificaſſe ſibi domum *&* *non tres* columnas conſtituiſſe, *ſed* ſeptem. Proverb. cap. IX. 1. Jam vides, Auguſtinum a Hieronymo diſſentire. Quod enim hic Petro tantum,

Pag. 914. Petrus, & Joannes, quibus etiam Barnabam addit S. Ambrosius in Psalm. 118. Eundem Lucas Act. XV. 13. narrat in Concilio Hierosolymitano post Petrum verba fecisse, inque ejus sententiam locutum probasse, Veteris Legis ceremonias imponendas non esse Ethnicis ad Christi fidem conversis; quamvis ipse earum usum subjectis sibi ex Circumcisione Christianis indulgeret. Constat enim ex Act. cap. XXI. 20. Judæos fuisse priscæ Legis studiosissimos, quod studium altum fortasse ab Episcopis, qui usque ad tempora Hadriani ex Judæis fuerant, tandiu in eis exarsit, donec ab eodem Imperatore Hierosolymam accedere prohibiti sunt, ut Eusebius lib. 4. Hist. Eccl. cap. 6. & Sulpitius Severus lib. 2. Hist. Sacræ cap. 31. referunt.

V. *Quid Patres antiqui?*

℟. Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. cap. 1. ex Cle- Bar. ad an. 34. §. 291. mente Alexandrino narrat, Jacobum a Petro, Jacobo *Majore*, & Joanne Hierosolymorum Episcopum designatum; & perinde ac Joannem, & Petrum a Christo post Ascensionem in Cælum singulari quadam cognitione, & scientia donatum. (12) Libro autem 7. cap. 19. ubi loquitur ex sen-

tum, & Joanni, ille etiam Jacobo tribuit, ratus, Jacobum, qui adfuit Transfigurationi Christi in monte, fuisse Jacobum fratrem Domini, de quo in ea epistola loquitur Paulus; cum ex Evangelio Matthæi cap. XVII. 1. certo constet, fuisse fratrem Joannis, ideoque Jacobum *Majorem*, non *Minorem*. Hoc ego reticuissem libens, nisi vidissem, periculum esse, ne quis hoc loco in Augustini Doctoris summi auctoritate longe gravissima conquiesceret. Nicolaus de Lyra in memoratum cap. 18. Matth. ait, S. Augustinum *non loqui asserendo, sed magis aliorum opinionem referendo*.

(12) *Quod* donum *illi* (Jacobus, Joannes, & Petrus) *ceteris Apostolis, hi vero septuaginta Discipulis, quorum unus fuit Barnabas, tradiderunt*, ut ibidem subjicit e vestigio Euse-

ſenſu ſuo, ab ipſo Salvatore, & Apoſtolis primum Hieroſolymorum Epiſcopum conſtitutum dicit, illud ſimul affirmans, *Jacobi Cathedram ad ſua uſque tempora conſervatam fratres illius Eccleſiæ jam inde a majoribus magna proſecutos reverentia*. (13) Hegeſippus apud eumdem Euſebium lib. 2. cap. 24. *ab ipſo matris utero ſanctum fuiſſe*, commemorat. Epiphanius Hær. 29. §. 4. refert Sacerdotem fuiſſe Veteris Legis, & auream laminam in fronte geſtaſſe. (14) Idem Hær. 78. §. 13. memoriæ prodit, *una cum* Chriſto *nutritum, atque educatum, ab eoque fratris loco habitum*; vult etiam ſervaſſe leges Nazaræatus, non vinum umquam, aut ſiceram bibiſſe, non carnes comediſſe, *neque tunicam alteram induiſſe, ſed lineo palliolo duntaxat uſum eſſe*; & §. ſequenti 14. ſubjungit, nudis pedibus incedere conſueviſſe, (15) ma-

ſebius ex ejuſdem Clementis Alexandrini libro ſeptimo Inſtitutionum.

(13) Hoc idem etiam de Cathedra D. Petri Romana ſcriptum habemus in annalibus Baronii ad an. 45. §. 11. *Ipſa prima Pontificia Sedes Petri, cathedra lignea, dignum plane tantæ rei eximiumque monumentum, quamplurimis ſemper miraculis illuſtrata, a majoribus aſſervata, in ejuſdem Petri Baſilica Vaticana recondita hactenus cuſtoditur, & certis diebus populo viſenda exponitur*.

(14) Id refert Epiphanius ex Clemente Alexandrino, & Euſebio, apud quos tamen de hoc Jacobi ornamento nullam invenio mentionem. De uno Joanne Evangeliſta novi id ſcripſiſſe Euſebium ex Polycrate lib. 5. Hiſt. Eccl. cap. 24. ad quem locum Valeſius ex auctore MS. paſſionis D. Marci notat, etiam D. Marcum hanc Pontificalem laminam geſtaſſe.

(15) Euſebius lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 23. pag. 50. & 51. *Omnium accuratiſſime Hegeſippus, qui Apoſtolorum temporibus proximus fuit, in quinto commentariorum libro de Jacobo perſcripſit his verbis*: Eccleſiæ, *inquit*, adminiſtrationem una cum Apoſtolis ſuſcepit Jacobus frater Domini, qui jam inde a Chriſti temporibus ad noſtram uſque ætatem *Juſtus* cognominatus eſt. Nam multi quidem eodem nomine Jacobi vocabantur. Sed hic ab ipſo matris utero ſanctus fuit. Nec vi-

maximaque urente agros ficcitate, fufis ad Deum precibus extemplo pluviam impetraffe. Chryfo-
Pag. 667. ftomus hom. 38. in Epift. 1. ad Cor. non a Christo fimul, & Apoftolis, ut Eufebius; fed a Christo tantum manuum impofitione *ordinatum*, *&* *Epifcopum factum* edit: (16) & hom. 5. in Matthæum docet, divinæ opis expofcendæ cauffa tam crebro fe in terram profternere folitum, ut non modo genua, fed etiam frons ipfa callum obduceret; additque, fervaffe vitæ genus tam durum, atque afperum, *ut adhuc viventis omnia fere membra morerentur*. Poft hæc ita loquitur de eodem Jacobo: *Hic etiam Paulum*, *cum poftea iterum Hierofo-*

vinum unquam bibit, nec ficeram: ab animantium carnibus penitus abftinuit; comam numquam totondit; neque ungi, neque lavare balneo corpus unquam folitus. Unus ex omnibus in intimum templi fanctuarium ingrediendi jus & facultatem habebat. Neque enim lanicio, fed linea tantum vefte utebatur. In templum folus intrare, atque ibi genibus flexis pro peccatis populi fupplex Deum orare confueverat: adeo ut genua ipfius inftar cameli occalluerint, dum affidue Deum venerans, & pro falute populi vota faciens humi fterneretur. Hic ergo ob fingularem juftitiam cognominatus eft *Juftus*, & *Oblias*, quod Græce περιοχὴ, (*Latine munimentum*) populi, & juftitiam fignificat, quemadmodum etiam Prophetæ de eo prædixerunt. Vide Ruinartum in Actis Martyrum finceris.

(16) Præterea Jacobum conftitutum Epifcopum ab ipfo Chrifto Domino, fcribunt Epiphanius Hær. 78. §. 7. Hieronymus in Epift. ad Gal. cap. 1. pag. 125. & alii. Rurfus Epifcopum conftitutum ab Apoftolis, tradunt Athanafius in Synopfi tom. 2. pag. 155. Eufebius lib. 2. Hift. Eccl. cap. 23. Hieronymus de Scriptoribus Ecclefiafticis in Jacobo, & falfus Ambrofius in Epiftol. ad Gal. cap. 1. pag. 467. Cotelerius in Conftitut. Apoft. lib. 7. cap. 46. §. 15. pag. 385. *Ex placitis veterum Jacobus conftitutus eft Hierofolymorum Epifcopus vel ab ipfo Domino*, *vel ab Apoftolis*, *vel a Chrifto*, *&* *Apoftolis*, *vel a Petro*, *aut denique a Petro*, *Jacobo*, *&* *Joanne*. Hæc adjeci, ut vel hoc uno Jacobi exemplo docerem id, quod fupra de Apoftolis in univerfum poft adnotat. 44. eft dictum, certo affirmari non poffe, a quo finguli Apoftoli Epifcopatus Ordinem acceperint.

rosolymam venisset, maturitatis suæ sermone moderatus est dicens: Vides frater, quod millia sunt cre- Act.
dentium ex Judæis &c. *Tantus illius erat pro ædi-* XXI. 20.
ficatione Ecclesiæ zelus, tantaque prudentia; imo Dei in illo gratia de Christi virtute resplendens.
Atque hom. 46. in Act. laudes ejus universas Pag. 796.
complectens, *virum magnum & mirabilem* appellat. Homilia autem 33. in Matthæum ait, fuis- Pag. 314.
se Publicanum, nixus, ut mea fert opinio, co-
gnomine Alphæi, quod illi cum Matthæo com- Pag. 659.
mune fuit. Theodoretus in Psal. 67. scribit, *habitasse Capharnaum.* (17) Hieronymus in Epist.
ad Gal. cap. I. tradit, Christum jamjam iturum Pag. 125.
ad Patrem eidem commendasse *filios matris suæ*, Ecclesiam videlicet Hierosolymitanam; rursus fuisse *cognomento Justum, virum tantæ sanctitatis, & rumoris in populo, ut fimbriam vestimenti ejus certatim cuperent attingere.* (18)

P 4 VI.

(17) Credi potest, Jacobum venisse Capharnaum simul cum Christo, qui initio prædicationis suæ in eam urbem se contulit cum iis, qui *fratres ejus* dicebantur, ut est apud Joannem cap. II. 12.

Bollandiani ad Kal. Maii §. 11. num. 10. pag. 21. *Manet interim Jacobo certus & indubitatus titulus, undecumque promanans, ut dicatur* ὁ Ἀδελφὸς τῦ Κυρίυ vel Ἀδελφόθεος: *indeque profluxit, ut Hierosolymitana Sedes, in quam primo post Ascensionem Domini anno ab Apostolis est ordinatus Episcopus, dicatur* Thronus Theadelphicus, *a Dei fratre; sicut Romana* Sedes *dicitur* Apostolica *a Principe Apostolorum Petro. Etenim* Ecclesiæ Hierosolymorum primus Episcopus ab Apostolis ordinatur Jacobus frater Domini, *uti scribit in Eusebii Chronico S. Hieronymus* ad an. Dom. 33. pag. 652.

(18) Idem Hieronymus de Script. Eccl. in Jacobo pag. 286. ex Evangelio secundum Hebræos narrat, Jacobum jurasse, *se non comesturum panem ab illa hora, qua biberat calicem Domini, donec videret eum resurgentem a mortuis*, ob eamque caussam Christum redivivum ei apparuisse, ac mandasse, ut comederet. Verum hujus apparitionis circumstantiæ, quæ a D. Hieronymo referuntur duntaxat, non approbantur, fabulosæ sunt, & Evangelio, ac D. Paulo repugnan-

tes,

VI. *De ejus morte quid ſcriptum eſt?*

Bar. ad an. 63. §. 3.

℞. De ea ab Euſebio lib. 2. Hiſt. Eccl. cap. 23. ex Clemente Alexandtino, & Hegeſippo ita ſcriptum eſt: Judæos ſpe, qua Concilium in D. Pauli necem coegerant, dejectos, quod ille ad Cæſarem appellaſſet, & Romam a Feſto Judææ Præſide miſſus eſſet, in Jacobum fratrem Domini tumultuari cœpiſse. Scribas enim, & Phariſæos, alioſque Judæorum principes, qui Chriſto non credebant, animo prorſus iniquo tuliſse, Evangelicam doctrinam Jacobi opera ita propagatam, ut populus fere univerſus Jeſum verum eſse Deum exiſtimaret. Quo igitur tempore Judæa per Feſti mortem Præſide carebat, a Jacobo petiiſse, ut errorem populo eriperet, & quid de Jeſu recte ac vere ſentiendum eſset, aperte palamque diceret. Eam ob rem Jacobum in templi pinna, ſeu angulo, in quem Chriſtus a dæmone evectus antea fuerat, collocatum, ut facilius audiri poſset a populo, qui propter Feſtum Paſchæ frequentiſſimus Hieroſolymam convenerat, ab iis, quos ſupra dixi, Scribis & Phariſæis elata voce rogatum: *O Juſte, cui nos omnes fidem adhibere par eſt, quandoquidem populus omnis errat Jeſum ſectans Crucifixum, doce nos, quod ſit oſtium Jeſu ſuffixi cruci.* Ad

tes, ut dudum a doctiſſimis viris demonſtratum eſt. Conſule Natalem Alexandrum in Epiſt. 1. ad Cor. cap. XV. 7. & Eſtium ibidem, qui hæc inter cetera ſcribit. *Auguſtinus* in enarr. Pſalmi 74. *ad illud*, Liquefacta eſt terra &c. *non dubitavit affirmare, quod in paſſione Domini omnes Apoſtoli deſperaverant. Unde & ad credendam ejus reſurrectionem ſibi nuntiatam tardi difficileſque fuere. Nam & qui primi erant inter illos*, Petrus & Joannes *ipſo* Joanne *teſte* cap. XX. 9. nondum ſciebant Scripturam, quia oportebat eum a mortuis reſurgere. *Atqui juramentum illud* Jacobi *certo fuiſſe perſuaſum arguit de* Chriſto *paullo poſt reſurrecturo.*

Ad hæc illum respondisse: *Quid me interrogatis de Jesu filio hominis? Ipse sedet in Cælo a dextris summæ virtutis, & venturus est in nubibus Cæli.* Quibus verbis cum permoti multi Dei potentiam prædicarent, Scribas & Pharisæos ira percitos Jacobum ex memorato Templi loco præcipitem dedisse. Lapsu tam gravi debilitatum, tamen se in genua submisisse, & ferventissimas preces ad Deum pro inimicis fudisse. Lapidibus deinde Anani Summi Sacerdotis jussu petitum, teste Josepho, ac tandem, referente Hieronymo, *fullonis fuste, quo uda vestimenta extorqueri solent, in cerebro percussum interiisse*, (19) & vel prope templum eodem, quo Martyr obierat, loco, vel in monte Olivarum, fuisse sepultum. (20)

VII.

(19) Josephus lib. 20. Antiquit. Judaic. cap. 9. pag. 976. S. Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 2. pag. 266. tom. I.

Hieronymo consentit Glicas Annalium part. 3. pag. 176. edit. Venetæ. *Vario crudeliter & indignissime affectum cruciatu, demum scipionibus cæsum*, fuisse *interemtum*, legas in Menologio Ughelliano tom. 10. Italiæ Sacræ pag. 272. edit. Venetæ. S. Cæsarius Arelatensis hom. 7. ex iis, quas edidit Baluzius: *Intuemur etiam & B. Jacobum, qui & ipse, cum a Judæis lapidaretur, fixis genibus pro suis persecutoribus supplicavit.*

(20) Hieronymus adver. Jovin. lib. 1. cap. 24. pag. 342. *Transeamus ad Jacobum*, *qui* frater Domini *dicebatur*, *tantæ sanctitatis*, *tantæque justitiæ*, *& perpetuæ virginitatis*, *ut Josephus quoque Historicus Judæorum, propter hujus necem subversam Hierosolymam referat. Hic primus Episcopus ex Judæis Hierosolymæ credentis Ecclesiæ.*

Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 11. *Post martyrium Jacobi & continuo subsecutam Hierosolymorum expugnationem, fama est Apostolos ceterosque Domini discipulos, qui adhuc superstites agebant, ex variis locis in unum convenisse, & una cum iis, qui dominum secundum carnem propinquitate generis contingebant (plerique enim eorum adhuc in vivis supererant) in commune consuluisse, quis in Jacobi locum succedere mereretur. Omnes itaque uno consensu Simeonem filium Cleopæ, illius, cujus*

VII. *Narrata de morte Jacobi historia probaturne omnibus ætatis nostræ Criticis?*

℞. Non probatur, maxime ob petitum a Pharisæis incredulis de Christo testimonium Jacobi, quem scirent Christo deditissimum, & multos Judæorum per eum ad Christum adductos. Verum ii, quibus ego assentior, recte monent, non ea semper eundum, qua ducit veri similitudo, aut dissimilitudo, ne cogamur rejicere historias, quibus nihil certius esse potest. Cui enim verisimile illud videatur, cavisse Darium, ne quis per dies triginta vel a Deo, vel ab homine, præterquam a se ipso, aliquid petere auderet, si ab alio, quam
Cap. VI. 7. a Sacro Scriptore Daniele Propheta traderetur? Non est igitur negandum, id petiisse a Jacobo Pharisæos; nisi velis illud etiam negare, quod
Act. XXVIII. 22. D. Lucas scribit, S. Paulum, ubi Romam pervenit, statim rogatum fuisse à Judæis, ut suam sibi de Christianorum secta patefaceret sententiam. Quæ enim ad unum explodendum dicuntur, eadem cadunt contra alterum: quandoquidem Paulus æque, ac Jacobus, Christo, & Christianæ Religioni addictissimus erat. Sed esto, sint aliqua facto Jacobi minus convenientia. nonne id permittere potuit Christus, ut Judæis ipsis uteretur ad Judæos notitia veræ religionis instruendos; quemadmodum usus ad id fuerat testimoniis Pythonissæ in Actis Apostolorum, & Dæ-
Act. XVI. 16. monum in Evangelio? Jure propterea ac merito Eusebius Historiarum apocrypharum inimicus, id tamquam a veritate minime abhorrens narrat, non modo verbis ipsius Hegesippi loco superius memo-

jus in Evangeliis fit mentio, Episcopali Sede dignum judicarunt. Creditur autem Simeon patruelis fuisse Servatoris. Nam Cleopam fratrem fuisse Josephi testatur Hegesippus.

morato, ſed etiam ſuis lib. 3. Demonſtrat. Evangel. cap. 7. ubi hoc Jacobi teſtimonium adverſus Ethnicos in medium profert. Eadem eſt ſententia Epiphanii Hær. 29. §. 4. & Hieronymi de Script. Eccl. in Vita Jacobi.

Pag. 116.

Pag. 266.

VIII. *Quo anno obiit, & quot annos Eccleſiam Hieroſolymitanam adminiſtravit?*

℞. S. Jacobum morti datum anno Neronis ſeptimo, ſcribunt Euſebius in Chronico ad an. Domini 63. & Hieronymus de Script. Eccl. cap. 2. Annus autem Neronis ſeptimus aliis eſt annus Chriſti ſexageſimus primus, aliis ſexageſimus tertius. Qui ad annum Neronis quartum, Chriſti duodeſexageſimum mortem Jacobi referunt, ii non probantur. *Triginta vero annos Hieroſolymorum rexiſſe Eccleſiam*, teſtatur idem Hieronymus. (21)

IX. *Num quid ſcripſit, quod* Canonicum *habeatur?*

℞. *Unam tantum ſcripſit Epiſtolam, quæ de ſeptem Catholicis eſt, quæ & ipſa ab alio quodam ſub nomine ejus edita aſſeritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem*, ut ait Hieronymus loco citato ſuam, aliorumque ſententiam referens. Eſt ejus opinionis etiam Euſebius, qui lib. 2. Hiſt. Eccl. c. 23. primum dicit, eam a quibuſdam rejectam tamquam ſuppoſititiam, quod de ea pauci ex veteribus meminerint; at poſtea ſubjungit, a quamplurimis Eccleſiis receptam. Qui præterea Epiſtolam hanc in libris *Canonicis* habent, eos colligit Baronius ad an. 63. §. 10. & Nat.

(21) S. Epiphanius hær. 78. §. 14. *Hic*, Jacobus Domini frater, *Hieroſolymis mortuus eſt annis poſt Aſcenſionem Domini plus minus viginti quatuor exactis, cum ipſe ſextum & nonageſimum ætatis ageret.*

Nat. Alexander in Historia Ecclesiastica sæc. I. cap. 12. §. 4. & Ceillierius in Historia generali Auctorum Sacrorum tom. I. lib. 2. cap. 8. art. 2. Etiam a S. Irenæo probatam confirmat adversus Grabium Massuetus. (22) Scripta est *duodecim Tribubus*, *quæ erant in dispersione*, hoc est, ut Baronius ad an. 45. §. 21. explicat: *Judæis omnibus*, *qui in diversis Orbis regionibus habitarent*. In id præsertim incumbit, ut doceat, tentationem utilem esse, ac fructuosam, ostendatque contra
Cap. II. 24. Simonianos, Christi fidem sine operibus nihil ad
Cap. V. 14. æternam beatitatem prodesse. (23) Promulgat etiam institutionem Sacramenti Extremæ Unctionis a Christo Domino profectam.

(22) In annotationibus ad S. Irenæum lib. 3. cap. 21. pag. 216.

(23) S. Augustinus De Fide & operibus cap. 14. *Quoniam ergo hæc opinio tunc fuerat exorta*: *aliæ Apostolicæ epistolæ* Petri, *Joannis*, *Jacobi*, *Judæ contra eam maxime dirigunt intentionem*, *ut vehementer adstruant*, *fidem sine operibus non prodesse*: *sicut etiam ipse Paulus non quamlibet fidem*, *qua in Deum creditur*, *sed eam salubrem*, *planeque Evangelicam definivit*, *cujus opera ex dilectione procedunt*: Et fides, *inquit*, quæ per dilectionem operatur. Ad Gal. cap. V. 6.

DE

DE
S. THADDÆO,
ſeu JUDA.

I. *Quotuplex eſt ejus nomen?*

℞. C*Redendum eſt, eum fuiſſe trinomium*, ut ait Hieronymus in Matthæum cap. 10. Pag. 15.
Nam Thaddæus, & Judas, & Lebbæus appellatus eſt, quin *ob inſignem zeli in ſe virtutem etiam* Zelotis *nomen accepit*, ut idem Hieronymus in Epiſt. ad Gal. cap. 4. adjungit. (1) Hieronymum nomina confundere, quod Judam dixerit *Zelotem*, quo nomine Simon in Evangelio D. Lucæ donatur, ſcribit Baronius ad an. 68. §. 6. ſed minus probari video.

Pag. 142. Cap. VI. 13.

II. *Eſtne Jacobi* Minoris *frater*, *&* *idem ac Judas* frater Domini?

℞. Utrumque certiſſimum. Nam ipſe ſe *fratrem Jacobi* appellat, initio epiſtolæ ſuæ Catholicæ. Judam vero fratrem Jacobi eſſe eumdem, ac Ju-

(1) Auguſtinus de conſenſu Evangeliſtarum lib. 2. c. 30. §. 70. *Lucas, qui eos* (Apoſtolos) *alio loco* (cap. VI. 14.) *nominat, cum prius eliguntur in monte, a Matthæo non diſcrepat, niſi in nomine* [*Judæ*] *Jacobi, quem Matthæus* Thaddæum *appellat: nonnulli autem codices habent* Lebbæum. *Quis autem umquam probibuerit duobus, vel tribus nominibus hominem unum vocari?* Etiam Eccleſia eum duplici nomine appellat, Thaddæum quidem in Litaniis, & Canone Miſſæ; Judam vero in Miſſali, & Breviario; atque Thaddæum ſimul, & Judam in Martyrologio ad diem V. Kal. Novembris, quo die ejus, & Simonis Feſtum celebrat.

Judam Apostolum, & *fratrem Domini*, unanimi consensu docent viri Scripturæ explicandæ scientissimi cum recentes, tum veteres. In his Chrysostomus, & Epiphanius, quorum primus hom.
Pag. 314. 33. in Matthæum affirmat, *Judam Lebbæum*, *quem Thaddæum vocaverunt*, eumdem esse, ac Judam,
Luc. VI. 16. *quem Jacobi esse, Lucas dicit:* alter vero Hær. 26.
Act. I. 13. §. 11. ait: *Judas ille porro est, qui Jacobi, atque etiam Domini frater appellatus est.* Est hoc etiam in Pauli epistola prima ad Corinthios cap. IX. 5. Namque ponit in numero Apostolorum *fratres Domini:* quod certe, nisi ad Jacobum *Minorem*, & Judam referri nequit. Siquidem hi duo tantum
Marc. VI. 3. ex Apostolis fratres Domini fuisse narrantur. I-
pag. 652. taque Tillemontius annot. 2. in S. Judam mira-
Tom. I. tur Henschenium existimasse, Judam Jacobi diversum esse a Juda fratre Jacobi: duosque propterea ex uno fecisse. Quod enim ipse verbo ait, voci illi *Judas Jacobi*, & similibus semper respondere vocem *filius*, id alii verbo negant; atque hi recitato Epiphanii testimonio nituntur.

III. *Fueruntne Judæ nepotes?*

℞. Hegesippus apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. cap. 20. meminit nepotum ejus, qui, sæviente altera excitata a Domitiano persecutione, mortem pro Christo occubuere. Neque nepotum nomine videtur intellexisse filios fratris, aut sororis. Namque ab eo υἱωνοὶ Ἰούδα appellantur; quo vocabulo filiorum filii, seu nepotes ex filiis significantur. Eumdem Hegesippi locum refert Nicephorus lib. 3. cap. 10. & Joannes Langus Latinus Nicephori interpres vertit *nepotes ex filio Judæ*. (2)

IV.

(2) Judæ nepotes fuisse agricolas, vitamque sustentasse labore & industria in colendis tricenis novenis jugeris suis, tra-

IV. *Quid egit in Apostolatu?*

℟. Ex rebus ab ipso in Apostolatu gestis hoc unum pro certo pono, quod est apud Joannem cap. XIV. 22. caussam a Christo rogasse, cur Apostolis tantum, non orbi universo se manifestaturus esset. Cetera discrepant. *Missum Edessam ad Abgarum Regem Osroenæ, Ecclesiastica tradit Historia*, ut ait Hieronymus in Matthæum cap. 10. At vero Thaddæum, qui Edessam missus est, fuisse ex septuaginta Discipulis, testatur Eusebius lib. 1. cap. 13. & lib. 2. cap. 1. Itaque Beda, qui prius Hieronymi auctoritatem secutus fuerat, *diligentius*, inquit Retract. in Act. cap. 1. *postmodum ipsam Historiam Ecclesiasticam inspiciens reperi, non ibi esse scriptum, quia Thaddæus Apostolus unus ex duodecim; sed Thaddæus unus ex septuaginta Discipulis ad sanandum memoratum Regem fuerit destinatus*. Edessam, omnemque Mesopotamiam ab eo divinis præceptis imbutam volunt Græci juniores. Judæam, Galilæam, Samariam, Idumæam, Syriamque universam addit Nicephorus lib. 2. cap. 40. Libyæ populis Christi fidem tradidisse, auctor est Paulinus Carm. 27. alias 26. Apostolum Armenii esse dicunt suum, & in Armenia Majore obiisse credunt. Joannes Archiepiscopus Nicænus de Nativitate Domini ad Zachariam Catholicum (3) Majoris Armeniæ scribens, eumdem *magni Apostoli Thaddæi successorem* appellat, (4) *quasi in ea regione Judas Episcopalem sibi sedem constituerit*.

Pag. 15.

Bar. ad an. 44. §. 40.

Pag. 3. tom. 6.

tradit Hegesippus apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. cap. 20. Unde illud credibile fit, quod scribit auctor Constitutionum Apostolicarum lib. 2. cap. 63. Judam quoque eorum patruum agricolam fuisse.

(3) Vide annotationem 12. ad Disputationem nostram Historicam XI.

(4) Bibl. Patr. tom. 12. pag. 817.

rit. (5) Venantius Fortunatus lib. 8. carm. 4. & Martyrologium æque, ac Breviarium Romanum, in Perside una cum Simone morte affectum tradunt: alii aliter narrant. De tempore etiam mortis ejus adeo nihil certi affirmare licet, ut nec quid simillimum vero sit, conveniat. Nempe Baronius post annum Christi *66.* alii post 71. ex hac vita decessisse, existimant.

Ad an. 68. §. 5.

V. *Exstatne aliqua Judæ Epistola?*

℟. Una exstat, *quæ de septem Catholicis est*, ut ait Hieronymus de Script. Eccl. cap. 4. atque postremum inter eas locum obtinet. (6) *Catholicæ* eo dicuntur, quod generatim omnibus Christifidelibus, non peculiari alicui Ecclesiæ inscriptæ sint: etsi hæc scripta videatur Judæis ad Christi fidem conversis. Non sententiis tantum, sed etiam verbis similis est epistolæ secundæ D. Petri. Nicolaitas fortasse, Gnosticos, Simonianos, & alios generis ejusdem insectatur, *Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam*, sola in Christum fide operibus vacua contentos. Scriptam vero plerique volunt post obitum omnium Apostolorum, uno Joanne excepto. Versus enim ejus decimus septimus innuere videtur, plerosque Apostolos e vivis jam excessisse.

Pag. 269. Ver. 4.

VI.

(5) Florentinius in Martyrologium Hieronymianum pag. 172.

(6) Hieronymus epist. 103. pag. 675. *Jacobus, Petrus, Joannes, & Judas Apostoli septem epistolas ediderunt, tam mysticas, quam succinctas, & breves pariter & longas: breves in verbis, longas in sententiis, ut rarus sit, qui non earum lectione cæcutiat.*

Origenes in Matthæum pag. 463. tom. 3. *Judas epistolam scripsit paucorum quidem versuum, plenam vero efficacibus verbis gratiæ cælestis.*

VI. *Eſtne unquam in dubium revocata?*

℞. Fuit plane. Locupletiſſimi hujus rei teſtes ſunt Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 25. & Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 4. Quod tamen uterque dum ſcribit, illud una ſcribit, eam in pleriſque Eccleſiis ſua ætate legi ſolitam, & auctoritatem vetuſtate jam & uſu tantam obtinuiſſe, ut inter ſanctas Scripturas referretur. Nec ſane quidquam occurrit, cur non Hieronymi, & Catholicorum omnium, qui Hieronymo conſentiunt, ſit vera ſententia. Nam quod Judas teſtimonio utitur libri Enoch, qui apocryphus eſt, & Michaelis cum Diabolo altercationem de corpore Moyſis narrat, quæ narratiuncula de apocryphis ſumpta videri poteſt, id nihil derogat epiſtolæ ejus auctoritati. Quandoquidem etiam *in apocryphis invenitur aliqua veritas*, ut ait Auguſtinus l. 15. de Civ. Dei c. 23. & Judas inſtinctu divino afflatuque illuſtratus potuit vera a falſis diſtinguere. Grotius vero, qui credit, epiſtolam hanc eſſe S. Judæ decimi quinti Hieroſolymorum Epiſcopi, *qui fuit temporibus Hadriani paullo ante Barchochebam*, id pro ingenio ſuo hæretico facit. Nullam enim hujus commenti ſui rationem affert; niſi quod temere nullius antiqui Codicis fide, nullo veterum teſtimonio fultus *putat*, verba hæc, *Frater autem Jacobi*, initio Epiſtolæ poſita, *addita eſſe a Scribis, ut Judas hic eſſe Apoſtolus crederetur*. (7)

Pag. 269.

Ver. 14.

Q VII.

(7) Tom. 8. Criticorum Sacrorum pag. 313.

VII. *Num quæ sunt præter ea, de quibus supra dixisti, Apostolorum scripta?*

℟. Nulla sunt prorsus. *Multa* quidem *recentiora*, inquit Augustinus lib. 15. de Civit. Dei cap. 23. §. 4. *sub nominibus Apostolorum ab Hæreticis proferuntur, quæ omnia nomine apocryphorum ab auctoritate Canonica diligenti examinatione remota sunt*. Apocrypha autem nuncupantur ea scripta, quorum *occulta origo*, ut ait idem Augustinus, *non claruit Patribus, a quibus usque ad nos auctoritas veracium Scripturarum certissima, & notissima successione pervenit*. Quare Ecclesia his publice non utebatur, sed privatim habebat, legebatque, qui vellet. Scripta hujusmodi, quæ Apostolorum nomine olim circumferebantur, plurima inter apocrypha rejecit Gelasius in Concilio Romæ anno 494. celebrato, de quibus Baronius ad an. 44. §. 42. Natalis Alexander sæc. 1. cap. 12. art. 2. §. 6. Justus Fontaninus in Historia Litteraria Aquilejensi lib. 5. cap. 11. §. 8. & Joannes Albertus Fabricius in Codice Apocrypho Novi Testamenti. (8)

(8) Vide annotat. 77. de Apostolis in universum & interrogationem ultimam de S. Barnaba.

DE

DE
S. SIMONE.
CANANÆO.

I. *Unde dictus est* Cananæus?

℟. AMbigitur. Alii a voce *cana* sic dictum volunt, ita ut Matthæus & Marcus Hebraice *Cananæum* appellaverint; Lucas autem Græce *Zelotem*. Idem enim significat vox *Chananæus* apud Hebræos, quod *Zelotes* apud Græcos. *Chana quippe*, teste Hieronymo in Matth. cap. 10. *zelus interpretatur*. Alii ab Urbe *Cana* in Galilæa, quod inde oriundus esset, id ei cognomen inditum putant: atque his favet Hieronymus, a quo Simon *appellatur Cananæus de vico Cana Galilææ, ubi aquam Dominus vertit in vinum*. Pag. 15.

II. *Unde dictus est* Zelotes?

℟. Id quoque incertum est. Nicephorus lib. 2. cap. 40. *propter flagrantem in Magistrum suum ardorem, summamque Evangelicæ rei per omnia curam* ita cognominatum scribit. Alii, quos nihil attinet nominare, a secta Zelotarum, quam ante Apostolatum sequebatur. Zelotæ autem dicti, qui Judaicis institutis religiosius se adhærere profitebantur, ut ex Josepho docet Baronius ad an. *69.* §. 49. (1)

Q 2 III.

(1) Eidem Simoni etiam *Judæ* cognomen fuisse dicunt falsus Hippolytus, falsus Dorotheus, Sophronius, seu quicumque est Græcus auctor, qui catalogo Scriptorum Eccle-sia-

III. *Aliusne est ab Simone, qui proximus post S. Jacobum Hierosolymorum Episcopus fuit, atque ab Simone fratre Domini?*

℟. Credo equidem diversum ab utroque fuisse. Quamvis enim nihil ex sacra Scriptura in rem hanc suppetat, satis tamen argumenti Eusebius præbet. Siquidem multa de Simone, seu Simeone Jacobi successore locutus, eum nunquam Apostolum vocat, & quæ ad ipsum spectant, post Apostolorum tempora refert. Etenim cap. 31. libri 3. Hist. Eccl. narrat mortem Joannis, qui Apostolorum omnium postremus, Epiphanio teste, decessit, & cap. 32. de Simeone Episcopo Hierosolymorum narrare incipit, eumque Christi discipulum tantummodo fuisse, probat tum ex longinquitate ætatis ejus, tum ex eo, quod in Evangelio legitur de Maria Cleophæ, cujus erat filius. Quod si alius est a Simone Antistite Hierosolymorum, necesse est, ut alius etiam sit a Simone, qui a D. Matthæo, & Marco *Frater Domini dicitur*; cum unus & idem sit Simon Frater Domini, ac Simon Antistes Hierosolymorum. Nam Eusebius lib. 3. cap. 11. & Hegesippus apud Eusebium lib. 4. cap. 22. testantur, Simonem filium Cleophæ, & consobrinum, ac proinde Fratrem Domini Salvatoris Ecclesiæ Hierosolymitanæ in locum Jacobi præpositum fuisse. (2) Adde his Theodoretum, qui in Psalm. 67. docet, Fratres Domini fuisse ex Tribu Juda; Simonem vero

Bar. ad an. 44. §. 39. & ad an. 68. §. 6. & 7.

Hær. 66. §. 19.

Cap. XIII. 55. Cap. VI. 3.

Pag. 659.

siasticorum D. Hieronymi nonnullos addidit. Quibus nescio an quisquam assentiatur, præter Florentinium Exercit. 4. in Martyrologium Hieronymianum pag. 162. Vide annotat. 16. ad S. Thomam pag. 223.

(2) Vide in vita Jacobi Minoris pag. 234.

vero Apostolum ex Tribu Zabulon, aut Nephthali. Adde etiam Bedam, qui Retractat. in Act. cap. 1. id revocat, quod posuerat pro certo, eundem fuisse Simonem Apostolum, & Simonem, qui Episcopus in locum S. Jacobi suffectus est. Pag. 3.

IV. *Quibus prædicavit, & ubi extremum vitæ diem confecit?*

℟. Neutrum liquet. Ægyptum, Cyrenem, & Africam, deinde Mauritaniam, & Libyam omnem, insulasque Britannicas Christi præceptis a Simone imbutas, scribit Nicephorus lib. 2. cap. 40. Eadem ferme narrant Græci in Menæis, addentes eum in Britannia sepultum. Verum quod spectat ad Africam, Græci isti confutantur. Donatistis enim contendentibus, Africam post mortem Apostolorum cælestem veritatem cognovisse, quamquam subdubitet Augustinus in libro de Unitate Eccl. cap. 15. §. 37. tamen id negare non audet. Ex quo sequitur, Afros sæculo IV. nullam Fidei Catholicæ a Simone acceptæ habuisse notitiam. (3) Jam in Britannica Ecclesia, aliisque regionibus Occidentis diu viguit contraria iis, quæ a Græcis dicuntur, tradita persuasio. Nam Venantius Fortunatus, qui sub exitum sæculi VI. Pictaviensem Ecclesiam administrabat, Simonem in Perside tumulatum refert lib. 8. carm: 4. Quod magis crederem, nisi, ut ait Beda Retract. in Act. cap. 1. desumtum id videretur ex historiis Apostolorum apocryphis, quæ narrant, ab Idolorum Sa- Bibl. Pat. tom. 10. Pag. 573. Pag. 3. tom. 5.

(3) Vide Baronium ad an. 44. §. 39. ubi ex Augustino, & Innocentio I. probat, Afros a Romana Ecclesia Evangelium accepisse.

Sacerdotibus in Persidis Urbe *Suanir* (4) una cum S. Juda interfectum. (5)

(4) Apud Florentinium in Martyrologium Hieronymianum pag. 958. pro *Suanir* legitur *Suanis*. De Persidis Urbe, cui nomen *Suanir*, altum est apud veteres silentium. Suanorum Colchidis meminit Plinius lib. 6. cap. 4.

(5) Tam in vetere Hieronymiano Florentinii Martyrologio, quam in Romano, Simonis, & Judæ Festum V. Kal. Novembris notatur. Græci in Menæis Simonis memoriam celebrant IV. Idus Junii, & eumdem faciunt ac Nathanaelem, & sponsum, cujus nuptiis in Cana Galilææ habitis Christus interfuit, nihil solliciti, num id congruere possit. Baronius quoque secutus Nicephorum, sponsum illum fuisse Simonem consentit, ad an. 32. §. 31. At video potius probari id, quod paullo ante §. 29. generatim scripserat, *verisimili conjectura creditum, ejusmodi nuptias fuisse alicujus, qui Christo esset aliqua cognatione conjunctus*. Vide Historiam nostram Familiæ Sacræ De Christo Domino cap. 10.

DE

DE JUDA ISCARIOTHE.

I. *Unde* Iſcariothis *cognomen habet?*

℞. JUdas Simonis filius, ut proditor magis, quam ut Apoſtolus Chriſti, notus, *Iſcariothes* dictus eſt vel ab *Iſcarioth* vico Tribus Ephraim, ubi natus creditur, vel a Tribu *Iſſachar*, voce *Iſſachariotes* in *Iſcariothes* contracta. Ita prorſus exiſtimat D. Hieronymus in Matth. c. 10. in Eſaiam cap. 28. & de Nominibus Hebraicis. Quam Hieronymi ſententiam cum retuliſſet Baronius ad an. 32. §. 9. ſubjungit, ſibi magis placere, Judam dictum *Iſcariothem* ab Hebraico vocabulo *Iſc*, quod *virum* ſignificat, & *Carioth*, quod eſt oppidum in Tribu Juda, de quo meminit liber Joſue, ita ut *Iſcarioth* idem ſit, ac vir *Cariothenſis*. *A patria enim complures reperiri denominatos viros, qui ſacris litteris vel mediocriter imbutus eſt, non ignorat.* (1) Porro autem ſive ex *Carioth* Tribus Juda, ſive ex *Iſcarioth* Tribus Ephraim

Pag. 15. Pag. 102. Pag. 397. Cap. XV. 25.

(1) Origenes in Matthæum, alias Tract. 25. §. 78. pag. 895. tom. 3. *Audivi quemdam exponentem patriam proditoris Judæ ſecundum interpretationem Hebraicam* Exſuffocatum *vocari. Quod ſi ita eſt, magna convenientia invenitur nominis ejus cum exitu mortis ipſius: quoniam & ipſe laqueo ſe ſuſpendens prophetiam nominis patriæ ſuæ ſuffocatus implevit.* Chryſoſtomus Hom. 33. in Matth. pag. 314. Lucas cap. VI. 16. *ad proditorem ultimo venit, non ut inimicus atque hoſtis, ſed ut hiſtoriam conſcribens, ita locutus eſt: nec dixit, ſceleſtus ille Judas, ſed a patria ipſum appellavit Iſcariotem.* Vide Eſtii Annot. in Matth. cap. X. 4. pag. 427.

phraim originem traxerit, æque valet utrumque ad Ubertini, & Rubisii errorem refellendum, qui *Carioth* Piceni oppidum commenti sunt. Supra enim dictum est, Apostolos omnes fuisse Galilæos. Ex quo efficitur, Judam nec Picentinum fuisse, nec Gallum, aut Germanum, quod alii delirarunt.

II. *Quo tempore Apostolus electus est, eratne vir probus?*

℟. *Judas ab initio malus inter bonos undecim conversatus est*, ut ait S. Augustinus in libro De unitate Ecclesiæ cap. 14. §. 35. Idemque alio loco cur ita sentiat, rationem affert. Ejus enim sunt verba hæc ex commentariis in Psalmum 55. §. 9. *Sciens ille* (Christus) *elegit unum* (Judam) *unde tibi solatium faceret nescituro, quos devites. Poterat enim ille non eligere Judam, quia noverat* Joan. VI. 71. *Judam: ait quippe discipulis suis:* Nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis Diabolus est? *Ergo & Diabolus electus est. Aut si electus non est, quomodo duodecim elegit, & non potius undecim?* (2) Augustinum sequitur Rupertus Abbas lib. 12. in Joannem, & Abulensis quæst. 43. ad cap. 10. Evangelii secundum Matthæum ita concludit: *Erat ergo Judas semper malus, & licet talem eum Christus sciret, tamen elegit cum ceteris*. Alii e contrario affirmant, Judam quo tempore in Apostolis a Christo numeratus est, virum probum fuisse. Hoc enim maxime Christum decuit, ut id

(2) Idem serm. 10. §. 6. *Dominus ergo & in ipso numero discipulorum, quamvis ex peccatoribus omnes elegerit, priores tamen elegit perseveraturos in dilectione, quam Judam simulatorem. Non est quidem scriptum quo ordine electus sit, sed tamen notum est, ante illum electos bonos, & non frustra ultimus numeratur.*

id ipſe faceret, quod deinde ab aliis fieri volebat, ut nimirum Eccleſiaſtica officia, & honores iis conferrentur, qui eſſent probitatis, & virtutis merito digniſſimi. Quamobrem Chryſoſtomus in Matth. hom. 27. *Judas filius regni erat, auditque una cum aliis diſcipulis illud:* Super duodecim ſedes ſedebitis: *factus eſt autem gehennæ filius*. Conſentiunt Cyrillus Alexandrinus lib. 4. in Joan. cap. 30. Theophylactus pariter in Joan. extremo capite ſexto, Euthymius in Marcum cap. 8. Tertullianus de anima cap. 11. qui ait, *cum electis deputatum uſque ad loculorum officium*. Ambroſius in Pſal. 47. *Juſtus erat*, inquit, *cum Apoſtolorum numero necteretur*. Et Hieronymus l. 3. adver. Pelag. c. 2. ita ſcribens: *Interroga eum, cur Judam elegerit proditorem, cur ei loculos commiſerit, quem furem eſſe non ignorabat. Vis audire rationem? Deus præſentia judicat, non futura, nec condemnat ex præſcientia, quem noverit talem fore, qui ſibi poſtea diſpliceat: ſed tantæ bonitatis eſt, & ineffabilis clementiæ, ut eligat eum, quem interim bonum cernit, & ſcit, malum futurum, dans ei poteſtatem converſionis, & pœnitentiæ*.

Pag. 268. Pag. 592. Pag. 599. Pag. 816.

III. *Scirene licet, qua ſtatura fuerit, & quo capillo?*

℞. Statura fuit, quæ juſtam non expleret. Accepit id Beata Brigitta a Deipara Virgine. *Filius meus*, inquit Chriſti Mater, *appropinquante Juda traditore ſuo inclinavit ſe ad eum, quia Judas brevis ſtaturæ erat*. Crine vero ruber fuiſſe creditur. Hinc Joannes Baptiſta Thiers in ſua comarum appoſitarum hiſtoria (quæ in Gallis primum anno 1629. inventæ traduntur) ſcribit, iis omnium primos uſos eſſe aulicos miniſtros, ne capite ſemper eſſent aperto; fœdos porrigine, ut neceſſitati

Revelat. lib. 4. cap. 99.

con-

coufulerent; & qui demum rubro erant capillo, ut, colore mutato, odii caussam a se removerent, quod Judas crine ruber fuisse dicatur.

IV. *Estne cœna Eucharistica prohibitus?*

Bar. ad an. 34. §. 45. & 62. & ad an. 57. §. 129.

℟. Christus ad vesperam ejus diei, qui diem mortis ejus præcessit, duplicem cœnam fecit: alteram, qua Paschalem agnum cum discipulis Mosaico ritu comedit, alteram, qua sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum instituit: quandoquidem eo intervallo temporis, quod inter utramque intercessit, pedes discipulorum abluisse Joannes narrat. Priori quidem cœnæ omnes accubuisse Discipulos, omnium Ecclesiæ Patrum est opinio consentiens: posteriori vero mensæ accubuisse omnes, & corporis, ac sanguinis Christi fuisse participes, negant aliqui putantes, Judam proditorem cibo Eucharistico, quo erat indignissimus, fuisse prohibitum. Vincere tamen debet sententia plurimorum, quæ firmissimis ex Evangelio petitis rationibus nititur. Lucas enim cap. XXII. 21. refert, Christum post datam singulis Eucharistiam, consecratumque Calicem e vestigio subjecisse: *Verumtamen ecce manus tradentis me mecum est in mensa*. Marcus autem cap. XIV. 23. ita de Calice loquitur: *Biberunt ex eo omnes*. (3) Accepit igitur

Cap. XIII. 2. 4. 12.

(3) S. Hieronymus in Matth. cap. 26. pag. 58. *Inter eos discipulos, qui accesserunt ad Jesum interrogantes*: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha? *& Judam æstimo fuisse proditorem*.

Theophylactus in Matth. cap. 26. pag. 162. *Quare supra quidem non dixit*: Accipite, & comedite omnes: *hoc autem loco*, Bibite ex eo omnes? *Sunt, qui dicant propter Judam hoc dictum. Judas enim panem accepit, & non comedit, sed occultavit, ut monstraret Judæis, quod panem corpus suum vocasset Jesus: poculum autem invitus bibit, cum non posset occultare. Propterea hoc loco dicebat*, Bibite omnes.

gitur & Judas Euchariſtiam: quod in Feſto Corporis Chriſti vulgato illo hymno confirmat, & canit Eccleſia: *Panis vivus & vitalis hodie proponitur, quem in Sacræ menſa Cœnæ turbæ fratrum duodenæ datum non ambigitur*. (4)

V. *Crediditne in accepta Euchariſtia contineri corpus Chriſti?*

℟. Non credidit. Nam fuit unus ex illis diſcipulis, qui Hæreſeos omnium primæ auctores (5) Chriſto ipſi tantum myſterium apud Joannem Cap. VI. 67.

(4) Conſule D. Thomam in 4. Sent. diſt. 11. quæſt. 3. art. 2. & in Summa 3. part. quæſt. 81. art. 2.

S. Auguſtinus in Pſal. 10. §. 6. Chriſtus *traditorem ſuum tanta patientia pertulit, ut ei primam Euchariſtiam manibus ſuis, & ore ſuo commendatam, ſicut ceteris Apoſtolis, traderet.*

S. Chryſoſtomus in Matth. hom. 82. pag. 691. *O ingentem impudentiam Judæ! aderat enim etiam ille, atque myſteriis, ac menſa communicavit, & inter comedentes arguitur, quando, etiam ſi fera eſſet immanis, ad lenitatem compelli potuiſſet.* S. Leo ſerm. 52. de paſſione Domini 3. cap. 3. Judam compellans: *Cur de ejus bonitate diffidis, qui te a Corporis & Sanguinis ſui communione non repulit?*

S. Cyprianus, ſeu quicunque eſt alius auctor ſermonis *De ablutione Pedum* negat, Judam ablutioni, & conſequenter convivio Euchariſtico interfuiſſe. At videtur id Joanni Evangeliſtæ omnino repugnare. Ait enim cap. XIII. 10. 11. dixiſſe Chriſtum Apoſtolis: *Vos mundi eſtis, ſed non omnes*, propter Judam; aderat ergo Judas. Idem ſentit D. Auguſtinus l. 2. contra litteras Petiliani cap. 22. & Cyrillus lib. 9. cap. 7. Chryſoſtomo autem in Joan. hom 69. & Origeni in Joan. pag. 382. Edit. Huetii ea de re ita perſuaſum fuit, ut affirmare non dubitaverint, Chriſtum ab Juda, non a Petro lavandi initium feciſſe.

(5) S. Auguſtinus in Pſal. 54. §. 23. *Prima hæreſis in diſcipulis Chriſti velut a duritia ſermonis ipſius facta eſt. Cum enim diceret* (apud Joannem VI. 54.) *Niſi quis manducaverit carnem meam, & biberit ſanguinem meum, non habebit vitam in ſe: illi non intelligentes dixerunt ad invicem:* Durus eſt hic ſermo, quis poteſt eum audire? *Dicentes quia durus eſt ſermo hic, ſeparaverunt ſe ab illo.*

nem explicanti non crediderunt; ſed *abierunt retro* cum Capharnaitis. In hanc rem teſtes duos citat Chryſoſtomus, Chriſtum, & Joannem Evangeliſtam. Ubi enim ſemel atque iterum Chryſoſtomus in Joan. hom. 46. dixit, illa Petri voce: *Et nos credimus*, numero credentium diſcipulorum Judam exemtum: *Intuere*, inquit, *Chriſti ſapientiam. Neque eum* (Judam) *manifeſtavit; neque latere voluit. Illud, ne impudentius contenderet: hoc, ne latere arbitratus licentius auderet. Prius ergo aliis* (non credentibus) *annumeravit, cum diceret:* Sunt quidam ex vobis, qui non credunt: *quod his verbis confirmat Evangeliſta:* Sciebat enim ab initio Jeſus, qui eſſent non credentes, & quis traditurus eſſet eum. *Cum autem in malitia perſeveraret, vehementius eum arguit.* Unus, *inquit*, ex vobis diabolus eſt: *quem tamen ut tegeret, omnibus metum incuſſit.* Neque vero adverſatur id, quod ſub finem capitis indicat Joannes, non abiiſſe Judam cum diſcipulis non credentibus, ſed una cum ceteris Apoſtolis manſiſſe. Nam, ut ait D. Auguſtinus tract. 27. in Jo. §. 7. *ille manſit ad inſidiandum, non ad intelligendum.* (6)

Pag. 243.

Jo. VI. 65. 71.

VI. *Quanti Chriſtum vendidit?*

℟. Cave, illud putes eſſe verum, quod plebejorum animos occupavit, parvo admodum pretio ab Juda Chriſtum venditum. Hanc enim vulgi opinationem funditus ejicias, ſi animadvertas, pecuniam Judæ proditori numeratam, teſte Matthæo,

Cap. XXVII. 7.

(6) Vides hinc, quem magiſtrum, & ducem ſequantur Sacramentarii, eum nempe, *qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jeſum*, ut eſt in Actis Apoſtolorum cap. I. 16. Adi Valentiam de rebus Fidei hoc tempore controverſis lib. I. de reali præſentia corporis, & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia cap. 2.

thæo, ſuffeciſſe emendo agro ad ſepulturam peregrinorum. Paucis vero obolis, ſeu triginta, ut vulgo creditur, denariis agrum ad peregrinos humandos, quorum magna erat Hieroſolymis multitudo, emi potuiſſe, quis ſibi facile perſuadeat? præſertim cum ager hic (quod non videtur fuiſſe mediocre ad pretium ejus augendum) intra Urbem Hieroſolymam, ut ſcribit Hieronymus, *ad auſtralem plagam montis Sion* poſitus eſſet, (7) & in perpetuum alienaretur, non ad quoddam tempus, ut ceteræ poſſeſſiones apud Hebræos ita alienari ſolitæ, ut anno Jubilæi recurrente priori Domino cederent. Præterea Matthæus ait cap. XXVI. 15. *triginta argenteos* Judæ numeratos. Argenteus autem Judæis idem erat, ac ſiclus, ut doctiſſimis, ſapientiſſimiſque placuit. Ex quo efficitur, Chriſtum ab Juda venditum *triginta argenteis ſiclis*, *ſeu* 30. *florenis Belgicis*, *vel* 15. *unciis argenti*, juxta Tirinum: quæ nunc libellas Venetas circiter 150. pretio æquant. (8) In Matt. XXVI. 13.

VII. *Quibus gradibus ad tantum ſcelus pervenit?*

℞. *Quia omnium erat minimus Apoſtolorum*, & *inter eos minime ſpiritualis*, (9) ideo electus eſt a Chriſto ad accipiendas ſtipes, & pecunias, quę ipſi & Apoſtolis dabantur, ut iis compararet, quę ad corpus, & ad hanc vitam tuendam pertinerent; quidquid vero ſupereſſet, in pauperes erogaret. Verum Apoſtolicæ vitæ ratione non admo-

(7) De locis Hebraicis pag. 375. tomi 8.

(8) Multo pluris, quam nos, venditum Chriſtum, cenſet Baronius ad an. 34. §. 15. Exiſtimat enim, Matthæum triginta argenteos poſuiſſe *pro triginta libris argenti*, *quarum aviditate Judas illectus proditionem ſit pollicitus*, *atque molitus*. Alii aliter interpretantur.

(9) Cornelius Janſenius Epiſcopus Gandavenſis Commentariorum in ſuam Concordiam, ac totam Hiſtoriam Evangelicam cap. 109. pag. 755.

modum contentus, Apostolicis institutis diligentissime parere desiit. Emere cœpit, quibus ipse unus ad privata commoda victus, atque vestitus uteretur. Appetitio opinati boni sensim augeri cæpta ita crevit, ut aliquid collectitiæ stipis, & pecuniæ pauperibus debitæ seponeret. Eam ob rem cum Lazari soror Maria pedes Christi ungento magni pretii unxisset, id non solum ægre tulit, sed etiam improbavit, curam & defensionem egenorum simulans verbis his: *Quare hoc unguentum non veniit tercentis denariis, & datum est egenis?* A Christo admonitus de malitia nihil remisit. Satanæ potius aures præbuit suadenti, ut, Magistro divendito, pecuniam sibi pararet. Exinde semel atque iterum Satanas in eum intrasse dicitur. Primum quidem, postquam memoratæ Diaboli suasioni consensit, ut, quam animo conceperat Christi venditionem, pacto firmaret: deinde vero postquam *buccellam* suscepit; ut quod pacto firmaverat, re ipsa impleret. Atque ex his satis, ut arbitror, intelligitur, Judam tanta demum avaratia arsisse, ut a tota mente, & recta ratione deficiens, Christum magistrum suum vendere, atque adeo ad mortem tradere non dubitaverit. (10)

Joan. XII. 5.

Luc. XXII. 3.

Joan. XIII. 2. & 27.

VIII. *Quare Christus sciens Judam esse furem, loculos illi concredidit?*

℞. *Ob hoc*, quemadmodum scribit Cassianus l. 7. de Spiritu Philargyriæ cap. 24. *loculos dispensationi*

(10) S. Augustinus in Joan. tract. 50. §. 10. *Ecce audite, quia Judas iste non tunc perversus factus est, quando a Judæis corruptus Dominum tradidit. Plerique enim incuriosi Evangelii existimant, tunc periisse Judam, quando accepit a Judæis pecuniam, ut Dominum traderet. Non tunc periit: jam fur erat, & Dominum perditus sequebatur: quia non corde, sed corpore sequebatur.*

tioni pauperum deputatos ejus potestati Dominus credidit, ut saltem pecuniarum abundantia satiatus concupiscentiæ suæ modum imponeret: sed in tantum copia earum in abundantiorem fomitem cupiditatis exarsit, ut jam non loculos clanculo compilare, sed ipsum Dominum venundare maluerit. Eodem modo Chrysostomus homil. 64. in Joann. *Quod si quis inquireret, quid tandem, cum fur esset, loculi ei pauperum committebantur? Et cur avarum fecisset dispensatorem? Illud sane dicemus, Deum arcanam intelligere rationem. Quod si quid & a nobis est conjectandum, ut omnem tolleret proditionis materiam. Neque enim poterat dicere pecuniarum id cupiditate fecisse (sufficientes enim loculi esse debebant, qui ejus satisfacerent cupiditati) sed sola malitia, quam Christus cohibere volebat, multa illi permittendo. Ideo furem non arguit, quamvis non ignoraret, & malam ejus obstruit cupiditatem, & omnem abstulit excusationem*. (11) Pag. 336.

IX. *Nonne quidam scribunt non eo consilio vendidisse, ut occideretur, sed quod speraret, evasurum?*

℞. Scribunt sane, sed injuria. Nam quomodo Judas sperare potuit, fore ut Christus effugiens Judæos eluderet, qui duodecim Discipulis, atque adeo Judæ ipsi prædixerat, ut scriptum apud Matthæum est, se traditum iri Principibus Sacerdotum & Scribis, a quibus morte damnaretur? Eodem ac- Cap. XX. 18.

(11) Theophylactus in Joan. cap. 12. pag. 735. *Quare si avarus erat & fur, pecuniarum dispensationem ei permisit Dominus? Propter istuc ipsum, quod fur erat, ut omnem ei occasionem auferret. Non enim poterat dicere, quod propter pecuniarum amorem eum prodiderit. Nam satis consolationis ex marsupio habebat, & neque marsupium gerens fidelis erat. Portabat enim, hoc est furabatur quæ mittebantur: sacrilegus erat in suum usum rapiens ea, quæ in divinum debantur.*

Matth. XXVI. 2. accedit, quod una cum aliis Discipulis verissimam illam Christi vocem audierat: *Scitis, quia post biduum Pascha fiet, & Filius hominis tradetur, ut crucifigatur*. Quibus verbis non modo se ultimo afficiendum supplicio prædixerat; sed etiam supplicii genus demonstraverat. Nego præterea, Judam jam obsessum a Satana credidisse, Christum quidquam amplius esse, quam hominem. Quod Cap. cit. ver. 15. ni ita est: cur ausus est profiteri: *Ego vobis eum tradam?* cur veritus non est, ne manus quoque suas evaderet? Non potuit igitur Christum vendere eo animo, quod haberet pro certo, illum divina sua virtute Judæorum insidias evasurum.

X. *Quænam est ratio, quamobrem aliter illi senserint, & quomodo rejcitur?*

℟. Hæc una; quia Judas statim ac JESUM damnatum vidit, pœnitentia ductus confessus est apud emtores, se prodidisse *sanguinem justum*, projecit denarios, abiit, ac suspendit se. At non dicit Matthæus, hanc fuisse caussam, cur illum admissi sceleris pœniteret, quod scilicet vidisset, Matth. Cap. XXVII. 3. Christum hominem innocentissimum capitis condemnatum: nec dicit, si non morte, sed levioribus pœnis aliis afficiendum cognovisset, tunc futurum non fuisse, ut pœniteret, quod tamen inde sequeretur. Nimirum non inopinata Christi damnatio, sed conscientia patrati maleficii, Matth. XXVI. 24. & comminatio illa: *Væ homini illi, per quem Filius hominis tradetur*, recurrens animo, nefarium & impium hominem ad vanam pœnitentiam adegit.

XI. *Narra mihi de ejus pœnitentia.*

℟. Ubi Christum, se prodente, morte damnatum

tum vidit, tum conscientia ictus crimen horruit. Triginta argenteos *Principibus Sacerdotum*, & *senioribus* restituit, fassus, se ad supplicium insontem tradidisse. Sed *Dei misericordiam desperando*, *exitialiter pœnitens*, *scelerata illius traditionis auxit potius*, *quam expiavit commissum*, ut ait Augustinus lib. 1. de Civit. Dei cap. 17. Gravius enim in eo peccavit, quod veniam a Christo se impetraturum diffidit, quam in eo, quod Christum Judæis prodidit; siquidem proditione in Christum hominem, desperatione in Christum Deum injuriosus & contumeliosus fuit. Cur autem veniam turpiter, & nequiter desperaverit, hanc reddit caussam S. Leo, *quia Jesum non Deum Dei Filium, sed nostræ tantummodo conditionis hominem, etiam inter extremum mortis suæ periculum, credidit, cujus flexisset misericordiam, si ejus non negasset omnipotentiam*. (12) *Unde*, ut ait idem Sanctissimus Pontifex alio loco, *scelestior omnibus Judas, & infelicior exstitit, quem non pœnitentia revocavit ad Dominum, sed desperatio traxit ad laqueum, ut qui vitæ auctorem interfectoribus vendidisset, in augmentum damnationis suæ etiam moriendo peccaret*. (13)

Matth. XXVII. 3. 4. 5.

R XII.

(12) Augustinus in Joan. Tract. 55. §. 4. *Factum ergo jam fuerat in corde Judæ per immissionem Diabolicam, ut traderet discipulus magistrum, sed quem non didicerat Deum*. Quare, ut ait Hieronymus in Matth. cap. 26. pag. 60. *putabat signa, quæ Salvatorem viderat facientem, non majestate divina, sed magicis artibus facta*.

(13) S. Leo Serm. 50. cap. 5. serm. 52. cap. 3. & Serm. 60. extremo cap. 4.

Augustinus serm. 352. cap. 3. §. 8. *Judam traditorem non tam scelus, quod commisit, quam indulgentiæ desperatio fecit penitus interire*.

XII. *Laqueone vitam finivit?*

Cap. ℟. Nihil eſt, de quo minus dubitari poſſit.
XXVII. Matthæus enim, illum laqueo ſuſpendiſſe ſe tra-
5. dit his verbis: *Et abiens laqueo ſe ſuſpendit*. Pe-
Act. I. 18. trus vero apud S. Lucam dicit, eum dediſſe ſe
Bar. ad an. 34. §. præcipitem, mediumque diſruptum effudiſſe viſce-
74. ra: ϰ̀ πρηνὴς γενόμενος, ait, ἐλάκησε μέσος, ϰ̀ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτȣ̃: *Et dejectus in faciem, diſruptus eſt medius, & effuſa ſunt omnia viſcera ejus*, quemadmodum vertit Sanctus Auguſtinus lib. 1. De Actis cum Felice Manichæo cap. 4. Syrus quoque interpres illud: ϰ̀ πρηνὴς γενόμενος, quod verbum e verbo eſt *præceps*, ſeu *pronus factus*, ita vertit: *& cecidit in faciem ſuam humi*. Habet, fateor, locutio Matthæi diſſimilitudinem ab altera Petri; at utraque conſentit in idem. Nam ille facti initium, hic finem exprimit, explanans clarius narrationem Matthæi. Nimirum ſignificare voluit, Judam poſt aptatum jugulo laqueum tanto impetu dediſſe ſe præcipitem, ut, laqueo fracto, in faciem caderet, venterque ejus ſaxo, ſeu ligno, ſeu impedimento alio ſciſſus effunderet inteſtina. Suſpendio igitur vitam Judas finivit, eo nempe mortis genere, quo ſolent homines deſperationi remedium quærere. Sic, ut
Pag. 721. ait Chryſoſtomus in Matth. hom. 86. *& pecuniam amiſit, & ſcelus admiſit, & animam perdidit. Hæc atrox avaritiæ tyrannis facere ſolet*. (14) Quo

(14) Oecumenius in Act. cap. 2. pag. 11. *Judas ſuſpendio e vita non diſceſſit, ſed ſupervixit: dejectus eſt enim priuſquam præfocaretur. Hoc autem planius ſcripſit Papias Joannis Apoſtoli diſcipulus dicens: Ad magnum impietatis exemplum in hoc mundo permanſit Judas. In tantum enim corpore inflatus, ut progredi non poſſet, cum currus levi curſu pertranſiret, curru compreſſus eſt, ita ut effunderentur ejus inteſtina.*

Theo-

XIII. *Quo in loco, & quo die se suspendit?*

℟. Ad primum quod attinet, Scriptura nihil dicit, nec utrum in Urbe, an extra Urbem, domi ex lacunari, aut paxillo, an in horto ex arbore se suspenderit, ullo modo innuit. Fuerunt nihilominus, qui & locum, & arborem invenirent. Nam alii ficum, alii sambucum fuisse volunt; unde intelligi debet, illos hortum, hos agrum mortis locum posuisse. Sed ista novisse, aut nihil, aut certe parum refert. Quare ad alterum quod spectat, D. Matthæus videtur signi- Bar. ad an. 34. §. 75.

R 2 fica-

Theophylactus in Matth. cap. 27. pag. 170. *Scias quod posuit quidem collum suum in laqueum, se arbore suspendens, arbore autem inclinata supervixit, Deo volente ipsum vel in pœnitentiam conservare, vel in traductionem & confessionem. Dicunt enim, quod morbo hydropico laboravit, ita ut transire non potuerit qua facile plaustrum transibat, & deinde cecidisse pronum, & crepuisse medium, hoc est disruptum esse, ut dicit Lucas in Actis.*

Euthymius in Matth. cap. 67. tom. 19. Bibl. Patr. pag. 585. *Cum ad hunc clementissimum confugere oporteret, ille ad mortem potius confugit, ut a desperata tristique vita citius liberaretur. Et neque id continuo assecutus est, prout cupiebat: agnitus enim a quibusdam depositus est, ne præfocaretur: deinde postquam in secreto quodam loco modico vixit tempore, præceps factus sive præcipitatus, inflatus, disruptus ac diffusus est medius: & effusa sunt omnia viscera ejus, sicut ait liber Actorum.*

Alii putant, Judam sublimem raptum a Diabolo, qui in ipso habitabat, strangulatum, ac præcipitem dejectum, ita ut ad terram allisus rumperetur medius, & effunderentur viscera. Alii tanto dolore, & tristitia oppressum volunt, ut, mœrore spiritum constringente, animam respirare, & reddere vix posset, ob eamque caussam vitæ pertæsum dedisse se præcipitem, casus vi medium disruptum, & viscera ejus effusa.

Oecumenii opinio refellitur a Casaubono exercitat. 16. ad Annales Baronii §. 69. Commenta alia ex eo labefactantur, quod nullum de iis sit in sacra Scriptura vestigium.

ficare, Judam die Veneris Majoris Hebdomadæ se suspendisse, & quidem antequam Christus mo-
Pag. 721. reretur, ut S. Chrysostomus in Matth. hom. 86.
Pag. 121. & S. Leo serm. 52. cap. 3. narrant. Quæ autem affert antiquus auctor *Quæstionum Veteris, & Novi Testamenti* quæst. 94. (15) ut probet, Judam nec die, quo mortuus est Christus, suspendere se potuisse, quod eo die omnibus Sacerdotibus *a mane usque ad horam nonam* neci Christo inferendæ, *& post horam nonam* Paschæ parando occupatis, non potuerit Judas argenteos restituere; nec postridie, quod *Sabbato nummos portare non liceret secundum Legem*; ea nullius fere momenti sunt. Nam Sacerdotes aliqui Templi curam gerere facile potuerunt, quo tempore alii Christum morti dandum curabant, & potuit Judas sui ipsius Magistri proditor a Diabolo actus, etiam contra Legem nummos portare, ac in Templum projicere, quos projectos Sacerdotes accipere deberent. (16)

(15) Apud S. Augustinum editionis Monachorum in Appendice tomi 3. pag. 84.

(16) S. Augustinus Enarrat. in Psal. 108. §. 10. verba illa: *Fiant dies ejus pauci*, ita interpretatur: *Dies ejus*, *dies dixit Apostolatus, qui pauci fuerunt, quoniam ante passionem Domini scelere ipsius, & morte consumti sunt*, & §. 17. *Etiamne hoc ad pœnam Judæ pertinere credendum est, quod post ejus mortem ad mendicitatem uxor ejus, & filii pervenerunt, & translati sunt, ejecti de habitationibus suis, scrutante fœneratore omnem substantiam ejus, & diripientibus alienis omnes labores ejus, nemine adjuvante, nec miserante pupillos ejus, & quod cito sunt sine posteris mortui?* Et paullo post: *Juda tam infeliciter mortuo, ita uxor vidua, & filii ejus orphani remanserunt, ut fœneratore scrutante omnem substantiam ejus, de suis habitationibus ejicerentur. Si autem movet, quomodo potuerit habere substantiam, quam fœnerator scrutaretur, alienique diriperent, quando jam cum aliis undecim Dominum sequebatur; credat, eum omnia, quæ habebat, ita dimisisse filiis, & uxori, ut non inde sincere vel perseveranter vinculum cupiditatis abruperit: qui etiamsi ea velut vendere videretur distribuenda pauperibus,*

ribus, profecto faceret, quod Ananias post Domini Ascensionem. Neque enim metueret, ne hoc Dominus divinitate cognosceret, quem falli putabat, quando ea, quæ mittebantur, de loculis auferebat. Eadem in eumdem locum habent Theodoretus & Haymo.

Contraria S. Hieronymus tom. 7. pag. 141. *Non possum in Scriptura invenire, quod Judas habuerit aut uxorem, aut filios*.

Euthymius tom. 19. Bibl. Patr. pag. 416. *Hæc & quæ sequuntur, ad Judam pertinere non videntur, cum de uxore aut filiis ejus sacra Historia nobis nihil tradiderit. Atque ideo Chrysostomus dicit, hæc prædicta esse de alio quodam, qui post reditum populi e Babylone, sacerdotium invadere conatus est, in quo manifeste hæc omnia adimpleta esse traduntur*.

Franciscus Suarez Disputat. 10. de summo Pontifice Sect. I. tom. 12. Bibliothecæ Pontificiæ Rocaberti pag. 577. Judas, *licet fuerit ad Apostolatum vocatus, electus, & Apostolus nominatus, ut patet Luc. 6. numquam tamen veram Episcopi consecrationem, aut Apostoli jurisdictionem obtinuit, cum jam laqueo vitam finierit, quo tempore ceteri jurisdictionem acceperunt*. Vide Baronium ad an. 34. §. 74.

DE S. MATTHIA.

I. *Quomodo Apostolus factus est?*

℟. MATTHIAS, quem Eusebius, Epiphanius, (1) & alii duobus & septuaginta Christi Discipulis accensent, post ejusdem Christi in Cælum Ascensionem, *in locum Judæ ordinatus*, *numero Apostolorum duodecimus adjunctus est* tali modo. (2) Cum Apostoli una cum *Maria Matre Jesu*, *& fratribus ejus*, hoc est, cognatis tam Mariæ, quam Jesu, & cum mulieribus, quæ Apostolos sequi consueverant, aliisque numero fere 120. (quibus annumerandi videntur etiam duo & septuaginta Discipuli) in Cœnaculum convenissent, & precibus ad Deum fundendis unanimiter intenti, promissum Spiritum Sanctum præstolarentur, Petrus Apostolorum Princeps, ut Ecclesiæ Judæ scelere afflictæ consuleret, de alio in locum ejus subrogando sermonem habuit. (3) Subrogandum universi censuerunt, & omnibus prius in Deum functi officiis, duos esse di-

Act. I. 14. 15.

(1) Eusebius lib. 1. Hist. Eccl. cap. 12. pag. 23. Epiphanius Hær. 20. §. 4. pag. 50.

(2) S. Augustinus in Psal. 108. §. 1.

(3) Petavius lib. 3. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 7. §. 10. Theologicorum Dogmatum tom. 3. pag. 838. Chrysostomus *Hom.* 3. *in Act. Apost. cum de Matthiæ sortitione agit, quærit in primis, cur præ ceteris Petrus satagit, & de subrogando aliquo in Judæ locum solicitus est, ac sibi ita respondet:* Quod fervido esset ingenio: & quod gregis ei commissa cura fuerat: tum quod primus erat e collegio, semper ante alios loqui incipit. *Et paullo post*: Quid igitur? Nonne Petrus ipsemet eligere poterat? Poterat quidem. Sed hoc non fecit, ne gratiæ deferre aliquid videretur.

dignos existimarunt, qui locum proditoris tenerent, Joseph Barsabam, cui *Justo* cognomen, & Matthiam. Cum autem non appareret, uter ad id muneris magis idoneus esset, sortiri placuit, & sors Matthiæ Apostolatum dedit.

II. *Verane sorte ductus Judæ successor Matthias?*

℟. Sic prorsus intelligit Actorum locum Chrysostomus Hom. 3. in Acta, & quidem eam ob Pag. 470. causam, quia Apostoli Spiritum Sanctum adhuc & 462. non acceperant. *Quoniam*, inquit, *non erat Spiri-* Bar. ad *tus*, *sortibus rem peragunt*; & paullo infra: *Non-* an. 34. §. 238. *dum judicarunt*, *sese esse idoneos*, *ut ipsi ex sese facerent electionem*, *eoque cupiunt aliquo signo edoceri*. Facit cum Chrysostomo Hieronymus in cap. I. Jonæ, & Beda in cap. I. Act. & Augustinus in Pag. 135. Psalm. 30. serm. 2. §. 13. ubi ait: *Audito nomine sortium*, *non debemus sortilegos quærere*. *Sors enim non aliquid mali est*, *sed res est in dubitatione humana divinam indicans voluntatem*. *Nam & sortes miserunt Apostoli*, *quando Judas tradito Domino periit*, *& sicut de illo scriptum est*, *abiit in locum suum: cœpit quæri*, *quis in locum ejus ordinaretur*. *Electi sunt duo judicio humano*, *& electus est unus judicio divino*. (4) S. Antoninus in Chro-

(4) Idem in Psal. 67. §. 19. Κλῆρος *autem sors Græce dicitur*, *& sortes ex promissione Dei*, *partes hereditatis vocantur*, *quæ populo sunt distributæ*. *Unde tribus Levi præcepta est non habere sortem inter fratres suos*, *quod ex eorum decimis sustentaretur*. *Nam & Cleros & Clericos hinc appellatos puto*, *qui sunt in Ecclesiastici ministerii gradibus ordinati*, *quia Matthias sorte electus est*, *quem primum per Apostolos legimus ordinatum*. Idemque repetit epist. 128. §. 12.

Thomassinus De vet. & nova Ecclesiæ disciplina tom. 2. lib. 2. cap. 1. §. 1. *Si veræ fuere eæ sortes*, *cujusmodi exempla in veteri Testamento*, *Synagogæ potius illa fuit residua fugientis consuetudo*, *quam Ecclesiasticæ disciplinæ auspicium*. *Cum suo*

nico part. 1. tit. 6. cap. 2. citans Dionysium dicit; *hanc sortem fuisse quemdam radium splendoris, qui apparuit super Matthiam*. (5) At Dionysius, seu alius auctor libri *de Eccl. Hierarch.* cap. 3. pag. 315. nullo modo significat, cujusmodi sors ista fuerit. *Mihi enim*, inquit, *videtur Scriptura sortem appellare* θεαρχικόν τι δῶρον, divinum quoddam donum, *quo declarabatur choro Hierarchico; quisnam divino suffragio electus erat*. Ego itaque Chrysostomum, Hieronymum, & Augustinum libentius sequor. Siquidem novi, sortium usum apud Judæos frequentissimum fuisse. Sorte
Josue reus deprehensus Achan, sorte electus Saul in
VII. 15. Regem, sorte divisa Tribubus terra Chanaan,
1.Reg. X. 20. sorte munera Sacerdotibus singulis assignata. Nec
Josue propterea in sacris electionibus sorte uti licere exi-
XIV. 2. stimo, *cum privilegia singulorum legem non possint*
1. Paralip. XXV. *facere communem*, ut ait Hieronymus loco supra
8. & Luc. memorato; idque vetitum sciam ab Honorio IV.
I. 9. cap. *Ecclesia*. 3. de sortilegiis. (6)

III. *Quonam sortis genere electus est?*

℞. Id vero difficillimum dictu. Nam sortiendi ratio neque in sacris litteris aperte traditur, neque

ipse nutu Christus Apostolos ceteros elegisset, visum ipsis forsan est, vacuam tunc Apostolatus sedem qui impleret, a Deo solo designari debere.

(5) Consentit Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. I. cap. 2. Alii opinantur fuisse subitum fulgorem ejus nomen exhibentem: alii columbam insidentem capiti ejus: alii virgam ejus, ut illam Aaronis, germinantem: alii spiritum propheticum ei repente a Deo inditum: alii denique consensum suffragiorum, ut est apud Calmetum in dissertat. de electionibus per sortes præposita Commentario ejus in Acta Apost. pag. 812.

(6) Vide D. Thomam 2. 2. quæst. 95. art. 8. Petrum Blesensem epist. 30. cum notis tum antiquorum, tum recentium, & citatum Calmetum.

que uno modo ab interpretibus explicatur. In urnam conjici nomina potuerunt more Ethnicorum, a quo Judæos non fuisse alienos, documento sunt verba Salomonis: *sortes mittuntur in sinum, sed a Domino temperantur*. Potuit & alio modo Matthias sorte eligi. Hebræi enim narrant, Sacerdotes suum quemque in Templo munus ita sortiri solitos. *Qui præfectus erat sortibus, Sacerdotum cinctus corona dicebat, digitos attollite, & alteri eorum tiaram detraxit, tum dato numero, qui semper numerum Sacerdotum multum superarit, incepit ab eo numerare, cujus tiaram detraxisset. Postquam singulorum digitos ordine numerasset, a primo iterum exorsus numerabat usque dum ad finem numeri pervenisset, & in quem ultima unitas incidisset, is Altare detergebat*. (7) Quidni hoc modo, utpote a Sacerdotibus in templo adhiberi solito, Matthias in numerum Apostolorum relatus sit? Hoc idem certe significare videtur S. Ambrosius in Lucam cap. I. *Denique & super Apostolum Matthiam sors cecidit, ne Apostoli electio a mandato discrepare Legis videretur*. (8)

Proverb. XVI. 33.

Pag. 11[illegible]

IV. *De rebus ab eo gestis quid scriptis traditum?*

℞. Eum a suscepto Joannis Baptismate semper cum Jesu, & Apostolis usque ad Ascensionem ejusdem

(7) Le Moine Observ. 587. apud Basnagium ad an. Dom. 33. §. 168. pag. 422. tom. I.

(8) Simul atque hunc ipsum locum recitavit Beda in Act. Apost. cap. 1. pag. 630. tom. 5. statim subiicit. *Ubi summus Sacerdos sorte quæri jubebatur, sicut de Zacharia dicitur:* secundum consuetudinem Sacerdotii sorte exiit, ut incensum poneret... *Inde est, quod Matthias, qui ante Pentecosten ordinatur, sorte quæritur: septem vero Diaconi postea, nequaquam sortis agnitione, sed discipulorum tantum electione, Apostolorum vero oratione & manus impositione sunt ordinati*.

Neque in Novo Testamento sortium usus plane repudiatur ab Augustino epist. 228. al. 180. §. 12.

Act. I. 21. 22. ejusdem in cælum fuisse, tradit S. Lucas, cui assentiri necesse est. (9) Apud Clementem Alexandrinum lib. 2. Stromatum profertur dictum
Pag. 408. ejus; *Admirare præsentia: hunc enim primum esse gradum ulterioris cognitionis*. Et l. 3. hoc alterum:
Pag. 456. *Cum carne quidem pugnare, & ea uti, nihil ei impudicum largiendo ad voluptatem, augere autem animam per fidem, & cognitionem*: (10) Item hæc
pag. 735. lib. 7. *Si electi vicinus peccaverit, peccavit electus: Nam si se ita gessisset, ut jubet Verbum, seu ratio, ejus vitam ita esset reveritus vicinus, ut non peccasset*. (11) Multa de hoc Apostolo Bollandus ad diem VI. Kal. Martias colligit, quæ tamen cum a posterioris ætatis Scriptoribus sint deprompta, parvi admodum momenti sunt. Ex omnibus minime contemnenda S. Matthiæ vita, quam exhibet ex Hebraico *Damnatorum libro*, sæculo duodecimo labente collectam, & Latine redditam a quodam Monacho S. Matthiæ Treviris. In qua scriptum est, eum ex Tribu Juda nobili genere natum; sanctissimis institutis præceptisque imbutum cum a pa-

(9) Hinc habes, S. Matthiam adscribendum ad numerum priorum Discipulorum Christi, ac proinde falsum id esse, quod, teste S. Clemente Alexandrino l. 4. Strom. pag. 499. aliqui existimarunt, eumdem esse ac Zachæum, qui Christo paucis ante ejus mortem diebus nomen dedit.

(10) Eadem ex Clemente Alexandrino refert Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. extremo cap. 29. pag. 81.

(11) Hæc depromsisse videtur Clemens ex libro Traditionum S. Matthiæ, quem Baronius ad an. 44. §. 48. rejicit inter apocrypha, & ad an. 53. §. 14. S. Matthiæ non audet adjudicare. Atque huc crediderim respexisse Clementem ipsum lib. 7. Strom. pag. 749. ubi animadvertit, Valentinum, Marcionem, & Basilidem, qui se Matthiæ auctoritatem sequi dicebant, id sine ratione fecisse. *Fuit enim una omnium Apostolorum sicut doctrina, ita & traditio*. Quare Innocentius I. in epistola ad Exuperium Episcopum Toletanum apud Labbeum tom. 2. Conc. pag. 1256. generatim damnat scripta omnia, quæ S. Matthiæ nomine circumferuntur.

a parentibus, tum a summo viro Simeone: post Pentecosten, cum provincia illi evenisset Palæstina, multa patrasse miracula, & quamplurimos ad Christianam veritatem traduxisse: tribus circiter & triginta post Christi mortem annis jussu Anani junioris, qui S. Jacobum Hierosolymis morti dederat, lapidibus percussum, deinde obtruncatum. Hujus tamen Historiæ fides Florentinio, & Bollando ipsi sublesta est. (12) In Judæa prædicasse scribitur etiam in Martyrologiis Bedæ, Usuardi, Rabani, Notkeri. In Æthiophiam exteriorem venisse, prodit Sophronius apud S. Hieronymum de Scriptoribus Eccl. pag. 268. & Nicephorus lib. 11. cap. 40. Græci in Colchide, quam Æthiophiæ nomine appellant, Apostolico munere functum dicunt, ibique largitum Christo suum sanguinem. Sed præclare Combefisius tom. 3. Auctarii ad Bibliothecam Patrum, satius esse arbitratur de S. Matthia nihil dicere, quam ea dicere, quæ in Actis Apostolorum non habeantur. (13)

V. *Viditne umquam, ut alii Apostoli, Christum?*

℟. Affirmat S. Chrysostomus hom. 38. in Epist. ad Corinthios primam, exponens illud, quod de Christo Græce scribit Paulus cap. XV. 5. καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, ἔπειτα τοῖς δώδεκα: *Et quia visus est Cephæ, deinde duodecim*. (14) Verba Sanctissimi

(12) Florentinio in Martyrologium Hieronymianum pag. 176. & 177. & Bollando die 24. Februarii pag. 442. tom. 3.

(13) Apud Tillemontium in S. Matthia pag. 408. tom. I.

(14) *Consentit in numero Syra Versio*, ut ait Estius in hunc locum; item S. Augustinus in Heptateuchum lib. 1. quæst. 117. in Genesim §. 71.

Idem tamen Augustinus lib. 3. de consensu Evangelistarum cap. 25. §. 71. hac de re dubitare videtur. Quem locum

mi & disertissimi Scriptoris hæc sunt : *Quosnam autem hic dicit* duodecim *Apostolos? Nam post Assumtionem in eorum numerum relatus fuit Matthias, non statim post Resurrectionem. Sed est verisimile, eum fuisse visum etiam post Assumtionem*. Eadem
Pag. 294. repetit Theophylactus in eumdem memoratæ epistolæ locum : *Dicimus verisimile, quod Matthiæ quoque post Assumtionem visus fuerit, quandoquidem & Paulo post Assumtionem vocato visus est*. (15)

cum adeat, si cui libet. Præcipue vero consulendus Estius loco citato.

(15) Oecumenius in eamdem Epistolam I. ad Corinthios cap. 9. pag. 558. *Matthias post Assumtionem Domini pro Juda introductus est: quomodo ergo dicit*, Deinde illis duodecim? *Dicimus, vel scriptoris fuisse lapsum, vel quod præscientiæ oculo sciens Dominus, quod Matthias connumerandus esset cum undecim, apparuit & ipsi, ut neque in hoc ceteris Apostolis esset inferior. Tale quidpiam subindicat & Joannes, nusquam dicens, quod apparuit undecim, sed & de Thoma loquens* (cap. XX. 24.) *ait*, Thomas autem unus ex duodecim : *Magis enim dicere possumus, quod gratia Matthiam ceteris connumeraverit secundum præscientiam*. Subdit tamen : *Aut Judam adhuc post proditionem ac suspendium connumeravit*. Vide annotationem 9. ad S. Paulum.

DE

DE
S. BARNABA.

I. *A quibus dictus est* Barnabas, *& quid ejus nomen significat?*

℟. AB Apostolis. Ab his enim, cum antea Joses, seu Joseph diceretur, *Barnabas*, hoc est *filius consolationis* appellatus est. Aliis Barnabas est *filius exhortationis*. Nam Græca vox παράκλησις, quæ habetur in Autographo Græco, ambigua est, & *consolationem* perinde, atque *exhortationem* apud sacros Scriptores significat. Etenim Paulus scribens ad Romanos: *Qui exhortatur* ἐν παρακλήσει, *in exhortatione*, seu, ut habet vulgatus interpres, *in exhortando*. Utraque sane interpretatio Apostolo convenientissima, cum munus Apostolicum in exhortationibus maxime consistat, nec minima Evangelici ministerii pars sit consolatio. (1)

Act. IV. 36.

Cap. XII. 8.

Fuitne Levita, & ex septuaginta Discipulis?

℟. Alterum omnes habet in se numeros veritatis; traditur enim a D. Luca: alterum quoque, quod consentiunt antiqui auctores Clemens Alexandr. lib. 2. Strom. pag. 433. Eusebius lib. 1. Hist. Eccl. cap. 12. Epiphanius hær. 20. §. 4. mihi qui-

Act. IV. 36.

Bar. ad an. 33. §. 41.

(1) Chrysostomus in Act. hom. XI. pag. 529. *Joses autem, qui agnominatus est Barnabas ab Apostolis (quod si interpreteris, est filius consolationis) non mihi videtur ille esse, qui cum Matthia. Ille enim & Joses dicebatur, & Barsabas; postea autem agnominatus est & Justus. Hic autem Barnabas est, filius consolationis ab Apostolis dictus. Et mihi videtur assumtum nomen, quasi* ad hoc sufficiat, & studiosus sit.

quidem non videtur posse convelli. Nam Bedæ, qui Retractat. in Acta Apostolorum extremo cap. 4. id sibi non persuadet, tum quod *scribat Beatus Lucas, eum post Ascensionem Domini ad discipulatum Apostolorum venisse*; tum quod *necdum renunciasset omnibus, quæ possidebat*, quod erat Evangelicæ doctrinæ contrarium, ita satisfieri potest: S. Lucam quidem locum relinquere credendi, Barnabam fuisse ex iis, qui post Pentecosten Christo nomen dederunt, at numquam id affirmare. Quod vero spectat ad secundum, nuspiam legi, septuaginta Discipulos, juxta ac Apostolos, omnia bona sua reliquisse: præterea potuisse fieri, ut Barnabas fructus ex agro suo ipse non perceperit, vel non potuerit eum ab se alienare, nisi post Christi ascensum in Cælum. (2)

Pag. 12. tom. 6.

II. *A quibus, & quando Apostolus, & Episcopus factus est?*

℞. Ab iisdem, qui divino instincti spiritu Paulum Apostolatu, & Episcopali dignitate auxerunt, & quidem eodem tempore, anno videlicet Christi quarto, aut quinto supra quadragesimum. Initiatum autem tam Barnabam, quam Paulum Episcopali ordine, & manuum impositionem ab utroque susceptam *consecrationis* fuisse, non *benedictionis*, ex iis facile disces, quæ a sacris interpretibus

(2) Miranti, Barnabam *Cyprium genere*, ut ait D. Lucas, fuisse Levitam, scrupulum evellit Epiphanius hær. 30. §. 25. *Neque tamen quod Cyprius esset, eo minus e Tribu Levitica fuit: velut Apostolus Paulus, licet Tarso oriundus esset, ab Israelitica gente minime erat alienus. Cum enim sub Antiocho Epiphane, aliisque temporibus, quibus bellum exarserat, plerique per captivitatem obsidionemque dispersi forent, captivi quidem certis locis constiterunt: at qui vitandæ obsidionis caussa fugerant, quo quisque delatus fuerat, ibi commorati sunt.*

tibus in Actorum Apostolicorum caput XIII. afferuntur. (3)

III. *Quid de Barnaba Lucas in Actis Apostolorum tradit?*

℟. Agro suo divendito, pretium ante pedes Apostolorum posuit. D. Paulum, cum quo a condiscipulatu vivebat conjunctissime, *adduxit ad Apostolos*, Petrum videlicet, & Jacobum cognomento *Minorem*, ut non in Christianos solum, sed etiam in eorum collegium referretur. Profectus jussu Ecclesiæ Hierosolymitanæ Antiochiam, hortatus est novos Fideles, ut in proposito permanerent, & *quia erat vir bonus, plenus Spiritu Sancto, & fide*, idcirco ejus adhortationibus incitati Christianam religionem plures susceperunt. Inde Tarsum se contulit, ut quæreret Saulum; inventum Antiochiam secum deduxit. Illic per annum integrum commorati: & per eos quamplurimi divinam legem, & Christianæ vitæ præcepta edocti, *ita ut cognominarentur primum Antiochiæ discipuli Christiani*, (4) Antiochia venerunt in

Act. IV. 37. Act. IX. 27. Bar. ad an. 30. §. Act. XI. 22.

(3) D. Hieronymus De Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 6. pag. 273. *Barnabas Cyprius, qui & Joseph, Levites, cum Paulo gentium Apostolus ordinatus est.*

(4) Antea, ut observat Calmetus in hunc locum, simpliciter vocabantur *Fratres, Sancti, Discipuli, Credentes, Fideles*, quibus nominibus etiam postea usi sunt Apostoli, & viri Apostolici. Vox *Christianus* usurpatur a S. Petro epist. 1. cap. IV. 16. quæ epistola hoc circiter tempore scripta existimatur. S. Paulus in suis epistolis nomen *Christianorum*, quantum scio, numquam adhibuit. Brevi tamen evulgatum est: quoniam junior Agrippa post annos sexdecim dicebat D. Paulo *Act. XXVI.* 28. *in modico suades me Christianum fieri.* De diversis Christianorum nominibus honorificis, & contumeliosis narrant Josephus Binghamus in Originibus sive Antiquitatibus Ecclesiasticis lib. 1. cap. 1. & 2. Et Fr. Thomas Maria Mamachius Origin. & Antiquit. Christian. t. 1.

Utrum

in Judæam cum eleemosynis, quas Ecclesiæ Antiochenæ Fideles Hierosolymorum pauperibus mittebant. Quo munere functi Antiochiam rediere,
Act. XII. 25. socio sibi adjuncto Joanne, cui *Marco* cognomen, qui secundum Hieronymum de Script. Eccl. cap. 6. discipulus fuit Barnabæ, secundum alios ejusdem Barnabæ consobrinus, memoratus a D. Paulo in Epistola ad Colossenses cap. IV. 10. Antiochiæ degentes Spiritus Sancti instinctu per impositionem manuum consecrati sunt. Inde ad propagandam Christi doctrinam abierunt, comitante Joanne *Marco* administro. Profecti sunt Salaminam, Paphum, Pergen Pamphyliæ, unde Joannes *Marcus* iis relictis Hierosolymam repetiit. Illi vero iter prosecuti initiandis Christo, & in ejus disciplina instituendis hominibus operam navarunt
Act. XIV. Antiochiæ in Pisidia, & Iconii, atque illinc lapidationis metu Lystram, & Derben Lycaoniæ urbes confugerunt, ubi *cum a Lycaonibus Jupiter, & Mercurius putarentur, & eis vellent hostias immolare, sciderunt vestimenta sua, & se homines esse dixerunt*. (5) Derbe regressi sunt Lystram, Iconium, Antiochiam Pisidiæ, & Pergen. Inde pro-

Utrum vero Paulus & Barnabas, an Discipuli ipsi, an potius Ethnici Christi sectatoribus nomen Christianornm imposuerint, in divinis litteris non apparet. S. Gregorius Nyssenus de perfecti hominis Christiani forma ad Olympium sub finem asserit, *ex Apostolorum instituto Christianum dici*. S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 28. *credit, prænuntiatum a Domino nomen novum a Spiritu Sancto credentibus impositum*.

Putant alii, apud eumdem Calmetum, Ethnicos, quemadmodum Philosophorum sectis auctorum earumdem nomina tribuebantur, aliique dicebantur Platonici, Pythagoræi, Epicurei &c. ita Jesu Christi discipulis *Christianorum* nomen tribuisse.

Suidas verbo Χρισιανοί: *Qui olim vocabantur* Nazaræi, & Galilæi, *mutato nomine vocati sunt* Christiani.

(5) S. Hierony. adversus Vigilant. c. 2. pag. 407. tom. I.

processere Attaliam, unde Antiochiam Syriæ remigrarunt, ibique per haud modicum tempus manserunt. Antiochia missi Hierosolymam solvendæ caussa controversiæ, Moysis ne lege tenerentur Ethnici ad veri Dei cultum a vitæ pravitate conversi, interfuerunt Concilio Apostolorum, in quo eadem quæstio diremta est, & ipsi Gentium Apostoli renunciati, habitique pro *hominibus, qui tradiderunt animas suas*, ut honori Christi inservirent. Postea reversi sunt Antiochiam: qua in urbe cum paucis post diebus Paulo studium incessisset revisendi Civitates, quas ad Christianæ pietatis rationem instituerat; velletque Barnabas Joannem *Marcum* itineris socium habere, id non consensit Paulus, quod ille antea ab se ipsis in Pamphylia degentibus abiisset. Ob id orta inter Paulum, & Barnabam dissensione, *non tamen inimicitiæ*, ut ait Chrysostomus in Act. hom. 34. alter ab altero discessit, ut datum sibi uterque munus expleret. Paulus Asiam iterum petiit, Barnabas una cum Marco in Cyprum navigavit. (6) Hactenus est, quod de Barnaba Actorum Apostolicorum Historia prodit.

Act. XV.

Pag. 863.

(6) Hieronymus adver. Pelag. lib. 2. cap. 6. pag. 580. *Paulus severior, ille clementior, uterque in sensu abundat. Et tamen dissensio habet aliquid humanæ fragilitatis.*

Petrus Damiani lib. 2. epist. 11. *Nonnulli plane cum per impatientiæ fomitem a fratrum caritate resiliunt, hoc, quod Paulus, & Barnabas propter Marcum discipulum ad invicem discesserunt, in defensionis suæ testimonium vertunt, quod utique constat non discordiæ vitio, sed divinæ dispensationis factum esse judicio; ne nimirum Sancti Apostoli, tanquam grana tritici, eo spargendæ fidei uberiorem messem redderent, quo procul hos ab invicem dissensionis aura perflaret.* Vide Bar. ad an. 51. §. 50. & Stephanum Menochium in historia sacra Actorum Apostolicorum lib. 2. cap. 15.

IV. *Alii quid produnt?*

Pag. 243. tom. 3. ℟. Theodoretus in cap. 8. Epist. 2. ad Corinthios existimat, illum, quem D. Paulus una cum Tito misit ad eosdem Corinthios, fuisse Barnabam. In sententiam hanc venit etiam Chrysostomus hom. 18. in eamdem epistolam, & cur veniat adversus eos, qui Lucam fuisse putant, rationes affert. Quod si verum est (nam idem Chrysostomus in 2. ad Tim. hom. 10. non Barnabam, sed Lucam illum fuisse dicit: cui opinioni præter Origenem assentitur etiam Hieronymus) jam constat, Barnabam societatem gloriosi laboris cum D. Paulo rursus inivisse. Quod sane significare videtur ipse D. Paulus, qui de Barnaba tanquam de viro sibi notissimo atque conjunctissimo ad Corinthios scribit. Qui vero ajunt, non videri probabile, D. Paulum tantum auctoritatis in Barnabam sibi arrogasse, ut eum ad Corinthios mitteret, videant illi, ne ætatis nostræ moribus Apostolica tempora metiantur. Illud quoque de Barnaba memoriæ proditum a Chrysostomo, suavem illum & comem fuisse, aspectuque venerabilem, ut cum delectatione aculeos etiam relinqueret in animis eorum, a quibus esset auditus, atque ita Pauli naturalem gravitatem & severitatem temperaret. Hujus enim vim dicendi, terroremque auditores timuerunt. Idem Chrysostomus subjungit, isto aspectu admirationem intuentibus, atque adeo venerationem injecisse. Ceterum multa de Barnaba narrat Alexander Græcus auctor natione Cyprius, professione Monachus. Sed præterquam quod satis recens videtur, laudatorem potius agit, quam Historicum, ut animadvertit Baronius: & quod pejus est, non pauca habet falsa, & aliqua Actis

Marginal notes: Pag. 869. — Pag. 1685. — Epist. 1. Cap. IX. 6. 12. — In act. hom. 21. 30. & 34. Pag. 600. 661. 683. — Ad an. 51. §. 53.

Apo-

Apostolorum contraria. Acta vero Barnabæ Joannis *Marci* nomine inscripta *ab aliquo nebulone*, ut ait idem Baronius, *multis & apertissimis sunt coagmentata mendaciis*. Neque ea magis vera sunt, quæ *ex cœnoso gurgite Recognitionum, non tantum dictus Alexander, sed & Dorotheus inter ceteras quisquilias suas adlegit*; quemadmodum eidem Baronio observatum refellenti Recognitionum auctorem, qui scribit, Barnabam omnium primum Romæ Christi Evangelium prædicasse. Ad extremum quod narrant recentiores Græci, Barnabæ fuisse fratrem nomine Aristobulum, unum ex septuaginta Discipulis, a Barnaba ipso, vel a D. Paulo Episcopum factum, in Britanniam missum, & memoratum a D. Paulo in epistola ad Romanos, id pariter totum nullo satis firmo fundamento nititur. Quin etiam sunt, qui ambigant, reverane ille Christianus fuerit, cum D. Paulus non illum, sed eos, qui in domo ejus erant, salutaverit. Cap. XVI. 11.

V. *Instituitne Ecclesiam Mediolanensem?*

℟. Id Baronio ad an. 51. §. 54. haud dubium est, habeturque inter firmas traditiones & monumenta ejusdem Ecclesiæ, complurium Scriptorum (ex quibus tamen nullum profert) testimoniis confirmata. (7) Favet ejus sententiæ, quod

S 2 sciam,

(7) In Traditione quidem non requiruntur eorum testimonia, qui rem gestam exponant (esset enim historia, non traditio) sed tamen, ut ea possit esse testatior, desiderantur, qui eam ipsam traditionem aliqua mentione facta confirment. Sit exempli loco illud Augustini in Psal. 132. §. 11. *Joannes natus est, sicut tradit Ecclesia, VIII. Kal. Julias*, & item illud lib. 4. de Trinitate cap. 5. §. 9. Christus Dominus, *sicut a majoribus traditum suscipiens Ecclesiæ custodit auctoritas, VIII. Kal. April. conceptus creditur, quo & passus .... Natus autem traditur VIII. Kal. Januar.*

ſciam, unus Dorotheus: qui tamen nullius eſt, ipſo Baronio judice, auctoritatis & fidei Scriptor. Quare his ut imbecillius aſſentiar, facit non ſolum Romani Martyrologii, ſed etiam D. Ambroſii ſilentium, quo aperte probatur, nullam fuiſſe ejus ætate de Mediolanenſi Eccleſia per Barnabam inſtituta traditionem, aut famam. Nam concione 1. *de Baſilicis non tradendis Hæreticis*, in qua conteſtatur, ſe numquam defecturum a Fide, quam a deceſſoribus ſuis Dionyſio, Euſtorgio, Myrocle, aliiſque hereditariam acceperat, nullam facit de Barnaba mentionem, quæ tamen peropportuna erat, ne dicam, neceſſaria: *Abſit*, inquit, *ut tradam hereditatem Patrum*, *hoc eſt*, *hereditatem Dionyſii*, *qui in exilio in cauſſa Fidei defunctus eſt*, *hereditatem Euſtorgii confeſſoris*, *hereditatem Myroclis*, *atque omnium retro fidelium Epiſcoporum*. Eodem accedit, quod vetuſtus Recognitionum auctor Clemens lib. 1. §. 6. prodit, Barnabam, Tiberio imperante, Romam ſe contuliſſe, excedentemque Urbe non in Ciſalpinam Galliam, ſed in Orientem fuiſſe profectum. Ex quibus intelligi licet, quo tempore falſus ille Clemens ſcribebat, nondum ullum de Barnabæ ad Inſubres adventu ſermonem increbuiſſe. Atque hæc in cauſſa ſunt, cur retineam aſſenſum meum. (8)

§. 53.

Pag. 101. tom. 5.

VI.

(8) Clariſſimus Muratorius Præfatione in Opuſculum *De Situ Civitatis Mediolani*, quod exſtat inter Scriptores Rerum Italicarum tom. I. part. 2. pag. 201. *Doctiſſimus Papebrochius in Prolegomenis ad Acta S. Barnabæ Tom. II. Junii pag.* 430. *de traditione fundatæ a S. Barnaba Mediolanenſis Eccleſiæ loquens ait*, neque in S. Ambroſii Mediolanenſis, neque in S. Gaudentii Brixienſis Operibus ullum ejus inveniri locum, ut forte tota iſta traditio non habeat Auctorem alium, quam Pſeudo-Dorotheum in Synopſi &c. *Igitur ipſi Papebrochio veri videtur ſimilius*, Anatalonem, *qui primus in Catalogo* Mediolanenſium Archiepiſcoporum *occurrit*, Cy-

prium

VI. *Ubi, & quando cessit e vita?*

℟. In Cypro suum pro Christo sanguinem fudisse, testantur Martyrologia ad III. Idus Junii, ibique sepultum memorant recentioris ævi scriptores. Alexander vero Monachus a Judæis Salaminæ lapidibus obrutum refert, quod habent etiam Græcorum Menæa. Corpus ejus certe in Cypro repertum est imperante Zenone anno 488. gerens in *pectore sacrum & divinum Evangelium Matthæi Evangelistæ ipsius Barnabæ manibus scriptum*. (9) Tempus autem mortis est in occulto. Illud liquet, superstitem fuisse, quo tempore Paulus de eo ad Corinthios scribebat, anno circiter sexto, & quinquagesimo Christi. Chrysostomus tamen credidit, in vivis etiam tum fuisse, cum suam Paulus ad Colossenses epistolam mitteret, anno Christi circiter tertio & sexagesimo. Siquidem existimat, Colossenses *a Barnaba mandata accepisse* de Joanne *Marco* ejus consobrino. (10) 1. ad Cor. IX. 6.

S 3 VII.

prium fuisse, & discipulum S. Barnabæ: atque hinc fortasse natam Mediolanensibus famam constitutæ a Barnaba Ecclesiæ suæ. Consentit Bacchinius in Dissertat. De Ecclesiasticæ Hierarchiæ originibus part. 2. §. 9. & 10. pag. 341. & Bolland. 25. Jul. §. 13. n. 459. pag. 98.

(9) Nicephorus lib. 16. Hist. Eccl. cap. 37. pag. 716. tom. 2. Eadem habet in Excerptis ex Ecclesiastica Historia Theodorus Lector initio libri 2. pag. 557. Eadem Cedrenus in Compendio ad an. Zenonis 4. pag. 279.

Victor Tununensis in Chronico apud Canisium in antiquis Lectionibus tom. I. pag. 325. *Post Consulatum II. Longini* (qui juxta ejus supputandi modum annus est Christi 488. ut ait Pagius ad an. 485. § 2.) *Corpus S. Barnabæ Apostoli in Cypro, & Evangelium secundum Matthæum ejus manu scriptum, ipso eodem revelante, inventum est.*

(10) In Epist. ad Colossenses hom. 11. pag. 1394.

VII. *Barnabæ Epistola ab Hugone Menardo, Cotelerio, aliisque edita, estne verum hujus Apostoli opus?*

℟. Barnabam *unam ad ædificationem Ecclesiæ pertinentem Epistolam composuisse*, tradit S. Hierony-
Pag. 273. mus de Scriptor. Eccl. cap. 6. Locos ex ea desumtos invenies apud Clementem Alexandrinum
Pag. 433. lib. 2. Strom. & apud Origenem lib. 3. de Prin-
Pag. 725. tom. 1. cipiis cap. 2. & libro 1. contra Celsum §. 63.
Pag. 378. Verum tam Origenem, quam Clementem apocryphis usos, a viris Criticis animadversum est;
Bar. ad Hieronymum vero si legas, illam D. Barnabæ ad-
an. 51. §. judicatam vix credes, cum, si legere pergas, sta-
55. tim inter apocryphas rejectam videas. Quod facit etiam in Commentariis ad Ezechielem cap. 43.
Pag. 472. Apocryphorum autem (ut docet idem Hierony-
Pag. 53. mus Epist. 7. scribens ad Lætam) sunt genera duo; alterum, quod falsa dogmata continet; alterum, quod falsa nomina præfert. *Caveat omnia apocrypha*, inquit, *& si quando ea non ad dogmatum veritatem, sed ad singulorum reverentiam legere voluerit, sciat non eorum esse, quorum titulis prænotantur, multaque his admixta vitiosa, & grandis esse prudentiæ, aurum in luto quærere*. Quo altero modo apocrypha est Hieronymo Bar-
* Spuriis. nabæ epistola. Similiter in νόθοις * habetur ab Eusebio lib. 3. Hist. Eccl. cap. 25. & lib. 6. cap.
* Controversas. 14. inter ἀντιλεγομένας * refertur. Postremo, ne quid dicam de iis, quæ falsa, & Apostolis injuriosa complectitur, S. Augustinus apocrypha, *quæ sub nominibus Apostolorum Andreæ Joannisque conscripta* circumferebantur, hoc argumento explodit, quod *si illorum essent, recepta essent ab Ecclesia, quæ ab illorum temporibus per Episcoporum successiones certissimas usque ad nostra & deinceps*

tem-

tempora perseverat. (11) Non est igitur Barnabæ epistola, quæ ab Ecclesia non recipitur. (12)

(11) Contra Adversarium Legis, & Prophetarum lib. 1. cap. 20. §. 39.

(12) Qui hanc Augustini ratiocinationem non admittunt, necesse est, ut proferant scriptum aliquod vulgo receptum tamquam Apostolicum, quod Ecclesia tamquam *canonicum* non probaverit. Alioquin eos, non Augustinum, minus recte ratiocinari dicemus. Vide Dupinum in Dissertatione Præliminari ad Biblia lib. 2. cap. 6. §. 7. pag. 94. Ceillierium in Historia generali Auctorum sacrorum lib. 3. cap. 2. art. 5. pag. 498. Natalem Alexandrum sæc. I. cap. 12. art. 8. Pagium ad an. 49. §. 4. & Joannis Alberti Fabricii Bibliothecam Græcam lib. 4. cap. 5. pag. 173. & Bibliothecam Ecclesiasticam in annotat. ad cap. 6. libri D. Hieronymi *De Viris illustribus*, seu de Script. Eccl. ubi refellitur Cavius, qui oppugnat rationes Moynii memoratam epistolam Barnabæ abjudicantis. Vide etiam Thomæ Ittigii Historiam Ecclesiasticam cap. 1. §. 14. pag. 20.

DE

S. JOANNE

BAPTISTA.

I. *Nunc aliquid audire velim de S. Joanne Baptista, æterni Patris Apostolo.*

℞. JOANNES BAPTISTA Patre Zacharia Sacerdote, Matre Elisabeth Virginis Deiparæ cognata, sex ante Christum menses, *VIII. Kal. Julias, sicut tradit Ecclesia*, in Urbe Hebron *natus est*. (1) Ejus ortum Zachariæ prædi-

(1) Augustinus in Psal. 132. §. 11. Idem serm. 287. in Natali Joan. Bapt. cap. 1. *Natales dies carnis nulli Prophetarum, nulli Patriarcharum, nemini Apostolorum celebravit Ecclesia: solos duos Natales celebrat, hujus, & Christi*. Suarez lib. 2. de Religione cap. 8. §. 4. pag. 182. tom. I. ita subjicit e vestigio: *Non est verisimile, fuisse tam absolute locuturum cum exclusione, si Nativitas Virginis tunc celebraretur*.

Idem Augustinus lib. 4. Operis imperfecti contra Julianum cap. 134. *Jeremias, & Joannes, quamvis sanctificati in uteris matrum, traxerunt tamen originale peccatum... Erant illi & natura filii iræ ab uteris matrum, & gratia filii misericordiæ ab uteris matrum; quia nec illa eis adhuc inerat sanctitas, quæ vinculum solveret successionis obnoxiæ, quod suo tempore solvi oportebat, & inerat tamen quæ præconem Christi a maternis visceribus designabat*.

S. Ambrosius in Luc. cap. 1. pag. 13. *S. Joannes, antequam nasceretur, matris adhuc in utero positus Spiritus accepti gratiam designavit... Nondum enim erat illi spiritus vitæ, sed spiritus gratiæ*.

Baronius in annotat. ad Martyrologium Romanum VIII. Kal. Julii: *Latini olim tribus Missis* Nativitatis S. Joannis Baptistæ *celebritatem agere consueverunt, ut Ordo Romanus, Albinus Flaccus, & Amalarius testantur, redduntque rationem usus pristini*.

Ver-

dixerat Angelus Gabriel, ille idem, qui post menses sex ad Mariam Virginem missus annuntiavit, futurum, ut Jesum pareret. Die ab ortu octavo circumcisus appellatur Joannes. In paterna domo vix educatum in deserta statim secessisse, invenio apud quosdam; (2) in desertis altum atque educatum a matre, quæ evitandæ caussa cædis infantium ab Herode indictæ aufugerat, ab aliis accipio. Ea diebus quadraginta post fugam mortua, pueruli curam ab Angelo susceptam, tradit Cedrenus in Compendio Historiarum part. 1. Difficile ad fidem est in re tam antiqua, Scriptura præsertim tacente, quidquam asseveranter affirmare. (3) Illa pro certo habenda, Joannem, quicum *manus Domini erat*, æ- tate,

Bar. ad An. Ch. 1. §. 56.

Pag. 149.

Luc. 1. 25.66.80.

Verba Ordinis Romani sunt hæc in Bibl. Patr. tom. 13. pag. 701. *In Natali S. Joannis ideo tres Missæ celebrantur, id est una in vigilia ejusdem, duæ in die Nativitatis ejus, quia tribus triumphis refulsit insignis, id est officio Præcursoris, Baptistæ ministerio, & quia Nazaræus ex utero matris permansit.* Eadem prorsus est sententia Albini Flacci, seu Alcuini, eademque Amalarii, ut legere licet in Hugonis Menardi observationibus ad Librum Sacramentorum S. Gregorii tom. 3. pag. 404. ac tom. 14. Bibl. Patr. pag. 999.

S. Gregorius Magnus lib. 3. in Job. cap. 7. pag. 77. Joannes *prophetiæ spiritu intra matris uterum impletus, atque, ut ita dixerim, priusquam nasceretur, renatus.*

(2) Maldonatus in Matth. cap. III. 1. *Omnes docent, Joannem totam a prima pueritia usque ad tricesimum annum ætatem in remota solitudine transegisse, Origenes hom. 11. & 15. in Lucam, Eusebius lib. 9. de Demonstrat. cap. 5. Chrysostomus hom. 10. & 39. in Matth. & hom. 15. in Joan. & in hom. De nativitate Joan. Bapt. Cyrillus lib. 2. thesaur. cap. 4. Hieronymus contra Lucifer. & in Epist. ad Rusticum Monachum, Prudentius in hymno jejunantium.*

Bolland. die 24. Junii pag. 689. tom. 4. *Vix ante septimum, vel octavum, aut etiam decimum ætatis annum paternos lares deseruisse illum, dixerim.*

(3) S. Ambrosius in Luc. lib. 2. pag. 24. *In Evangelio nihil super eo legimus, nisi ortum ejus, & oraculum, exultationem in utero, vocem in deserto.*

Matth. III. 4. & XI. 18. tate, & virtutum laude crevisse; non modo vinum, aut siceram, & alia generis ejusdem non bibisse, ut de eo Angelus prædixerat, sed ne panem quidem manducasse, locustis duntaxat, ac melle silvestri vesci solitum, & quidem tam parce, ut Christus eum non manducasse, nec bibisse dixerit. (4) Par erat asperitas vestium. Utebatur enim hirto tegmine ex pilis camelorum contexto, quod zona pellicea circa lumbos adstringebat: ita ut alterum Eliam esse dicerent, *atque in illius Beati recordationem per illius virtutem redirent, imo multo etiam majore admiratione caperentur. Siquidem ille in Urbibus ac domibus pascebatur: hic vero ab ipsis incunabulis in eremo semper inhabitavit*. (5) Addit his Joannes Moschus, an-

(4) Chrysostomus in Esajam cap. V. 11. pag. 623. tom. 3. *Nomine siceræ hic indicat succum ex palmis expressum*. Theodoretus in eumdem Esaiæ locum pag. 23. tom. 2. *Proprie sicera dicitur potus, qui ex palmis conficitur*.

Euthymius in Evangelium secundum Lucam tom. 19. Bibl. Patr. extrema pag. 615. *Sicera vocabatur quidquid in modum vini inebriare poterat: maxime vero potio a palmarum fructu confecta*.

S. Hieronymus epist. 2. pag. 12. *Sicera Hebræo sermone omnis potio nuncupatur, quæ inebriare potest*. De locustis, & melle dicam inferius.

(5) Chrysostomus hom. 10. in Matthæum pag. 94. & pag. 95. *Et cur, inquis, etiam zona usus refertur? mos iste apud antiquos vigebat, priusquam in mollem istum ac fluidum habitum laberentur. Sic itaque & Petrus cinctus invenitur, & Paulus*.

Bene ille, quisquis fuit, auctor Operis imperfecti hom. 3. in Matthæum pag. 782. *Non de lana cameli habuit vestimentum, ne ipsa mollities vestimenti delicata faceret membra: sed de asperioribus setis cameli, ut ipsa asperitas ad virtutem patientiæ animum exerceret: ideo non dixit de lana cameli, sed de pilis cameli*. Et paullo post. *Ex eo, quod quasi pro novo aliquid significaret in Joanne dicens*: Et zona pellicea circa lumbos ejus; *ostendit, quia consuetudo erat apud Judæos, ut zonis*

antiquus ceteroquin scriptor, tectum illi præbuisse speluncam loci cujusdam, cui nomen *Sapsas*, trans Jordanem ad mille passus, in eaque sæpius a Christo visitatum. (*6*) Annis amplius triginta tali modo in solitudine exactis, cum annum quintum decimum Tiberius Imperator regnaret, Domini jussu munere suo fungi cœpit. Itaque veniens in regionem, quæ circumjacet Jordani, atque est minus frequens, (7) Messiæ adventum, & *regnum Cælorum* immensæ, quæ conveniebat, multitudini *primus prædicavit*, & *primus pœnitentiam populis mun-* Matth. III. 6. 7.

zonis laneis uterentur. Ideo iste quasi aliquid duri facere volens, zona pellicea cingebat se.

Hieronymus epist. 8. ad Demetriadem pag. 61. *Stupebat ad conversationem Eliæ, & Joannis Baptistæ, quorum uterque zona pellicea adstrinxit, ac mortificavit lumbos suos.*

Paulinus carmine 6. de S. Joanne Baptista, vers. 229.

Vestis erat curvi setis conserta cameli,
Contra luxuriem molles duraret ut artus,
Arceretque graves compunctio corpore somnos.

Bollandiani die 24. Junii pag. 692. *Qui Camelos unquam vidit, novit, quanto rudiores sint horum pili circa collum abundantes, quam pili caprarum.*

Hoc vitæ genere visus est jecisse vitæ monasticæ fundamenta. D. Chrysostomus apud Baronium ad an. 31. §. 15. *Sicut Sacerdotum principes sunt Apostoli; ita & Monachorum princeps Joannes Baptista*. Et Hieronymus epist. 22. ad Eustochium cap. 15. pag. 150. *Hujus vitæ auctor Paulus, illustrator Antonius, &, ut ad superiora conscendam, princeps Joannes Baptista fuit*. Cyrillus Catech. 3. §. 6. Joannem dicit *Asceticæ vitæ in se ipso monstrantem exemplar*. Hinc miror, nonnullos Eliam potius, quam Joannem Baptistam Patrem suum appellare.

(*6*) In Prato Spirituali extremo cap. I. apud Rosvveydum in Vitis Patrum lib. 10. pag. 857.

(7) Joannis desertum duplex, alterum *habitationis*, alterum *prædicationis*. Lucas cap. III. 3. *Factum est verbum Domini super Joannem in deserto, & venit in omnem regionem Jordanis*; quæ regio a Matthæo cap. III. 1. *desertum Judææ*, a D. Marco cap. I. 4. *desertum* appellatur, quod scilicet minus frequens esset: ut negari non possit, quin ex deserto in desertum venerit.

nuntiavit, (8) eosque ad veram pietatem instituit. *Confitentes peccata sua* baptizabat mergens in Jordane, atque insuper monens, ut in eum crederent, qui post se *venturus esset*. Pharisæos au-
Act. XIX. 4. tem, & Sadducæos tam aspere atque severe excipiebat, ut eos *progenies viperarum* appellaret, ad eorum superbiam retundendam. Christum ipsum, tamquam unum e multis Baptismum poscentem, divino tamen instinctu repente cognitum, divino
Joan. parens imperio baptizavit. Postea venit in Betha-
I. 19. 24. 26. niam, seu potius Bethabaram, atque ibi in baptismi administrationem incubuit. (9) Tum Judæi permoti ejus fama sanctitatis, miserunt Sacerdotes, & Levitas, qui ab eo quærerent, num Christus, num Elias, num Propheta esset. Cum hæc negasset, urgentibus, ut quis esset tandem significaret, respondit, se vocem esse *clamantis in deserto: Dirigite viam Domini:* eum vero, de quo tam anxie, & solicite sciscitabantur, inter ipsos
Jo. III. 23. versari, nec ab ipsis agnosci. Ex Bethabara profectus est in Ænnon juxta Salim, & Jordanem, quo in loco Christus pariter baptizabat: ad quem missos a Joanne eos, qui veniebant ad se, existimat Augustinus Tract. 13. in Joan. §. 8. Missos autem crediderim, ut iterum baptizarentur. Joan-
Pag. 145. nes enim, teste Chrysostomo in Joan. hom. 28. non ante baptizare desiit, quam in vincula Macheruntem duceretur jussu Herodis Antipæ, quem objurgaverat, quod Herodiadem (10) uxorem fra-

(8) S. Hieronymus in Matthæum cap. 3. pag. 3. & cap. 11. pag. 19.

(9) S. Chrysostomus in Joannem hom. 16. pag. 86. Hæc in Bethania facta sunt. *Quædam autem exemplaria veriora videntur, in quibus* Bethabara *scriptum est*. Bethania *enim non trans Jordanem, neque in deserto erat, sed non longe ab Hierosolymis.*

(10) Christophorus Cellarius part. 2. Dissertat. Academi-

fratris sui Philippi adhuc viventis haberet in matrimonio. (11) Carcere detentum non deseruere discipuli. Herodes ipse, qui in vinculis habebat, libenter ipsum audiebat, & multa de consilio ejus faciebat: qui tamen ut satisfaceret temerario jurijurando, quo Salomæ puellæ saltatrici se obstrinxerat, per speciem pietatis impius factus, eum annos natum duos & triginta jussit obtruncari. (12) Caput ad Salomen, ab hac ad matrem Marc. VI. 20.

He-

micarum Dissertat. 1. De Joannis Baptistæ carcere & supplicio §. 10. pag. 386. *Fuit Herodias, ut idem Josephus* lib. 18. Antiquit. cap. 6. *tradit, Aristobuli a patre interfecti filia, magni Herodis neptis, Agrippæ majoris soror, atque ita fratre utriusque & Philippi & Antipæ genita. Confudit ergo Hieronymus in Matth.* 14. *historias, cum filiam Regis Aretæ dixit, quam pater exortis quibusdam contra generum simultatibus, abstulerit, & Herodi fratri, inimico illius nuptiis copulaverit. Ait quidem* veterem *ita* Historiam narrare, *sed major nobis Josephi auctoritas est, qui distincte & explicite exponit, Aretæ filiam fuisse Antipæ uxorem.*

(11) Philippo vivo Herodem ejus uxorem sibi adjunxisse, narrat Josephus lib. 18. Antiquit. cap. 5. cui astipulatur Hieronymus in Matthæum cap. 14. pag. 27. At eo mortuo, vult Tertullianus lib. 4. adversus Marcionem cap. 34. Sanctus vero Augustinus de Fide, & operibus cap. 18. rem in medio relinquit. Utcunque sit, jure Herodes ab Joanne reprehensus est. Philippus enim, si mortuus fuerat, reliquerat ex Herodiade filiam Salomen saltatricem; & Lex, quæ est in Deuteronomio cap. XXV. 5. uxorem fratris mortui fratri superstiti non aliter permittebat, *quam si frater illiberis decessisset*; ut ait Tertullianus loc. cit. *Quoniam igitur Herodes uxorem fratris, quæ prolem habebat, duxit, hac de caussa Joannes criminatur:* ut dicit Chrysostomus hom. 49. in Matth. pag. 435.

(12) Aliam necis Joanni illatæ caussam affert Josephus lib. 18. Antiquit. cap. 5. §. 2. *Cum multi ad eum undique confluerent (hujusmodi enim sermonibus mirum in modum elati erant) Herodes veritus, ne tanta hominis auctoritas subditos ad defectionem impelleret (videbantur enim omnia de consilio ejus facturi esse) satius esse duxit, priusquam novi aliquid ex illo oriretur, illum e medio tollere, quam ut mutatione rerum facta, ipse in discrimen adductus pœnitentiam ageret.* Caussa hæc impro-

Herodiadem delatum est, cujus *linguam veriloquam* impia femina *discriminali acu confodit*. (13) Mortui corpus in oppido Macherunte ab ejus discipulis sepultum est, eodem scilicet loco, ubi vitam finierat. *Herodes adeo Joannem mortuum perhorruit, ut a nimia formidine vel de resurrectione philosopharetur*, (14) & auditis miraculis, quæ perpetrabantur a Christo, putaverit hunc esse Joannem redivivum. Tantam Joannes, dum viveret, sui opinionem, tantumque timorem Herodi injecerat. Neque id mirum, cum ipsius Christi testimonio fuerit omnium hominum maximus. (15)

II.

probatur a viris magnis Saliano ad an. Mundi 4083. §. 5. & Baronio ad an. Christi 31. §. 46. tum quod diversa sit ab ea, quam refert Evangelista; tum quod solicitiorem curam postea Herodes adhibuisset, ut Christum ipsum in carcerem detruderet, ad quem longe frequentior ex provinciis etiam remotioribus concursus fiebat.

Nazianzenus orat. 20. pag. 369. *Ad inferos per Herodis furorem transmissus est, ut illic quoque* Christum *mox venturum prædicaret*. Chrysostomus in Matth. hom. 37. pag. 354. id non negat, sed eos reprehendit, qui arbitrati sunt, eo missum, ut pœnitentiam prædicaret. *In inferno enim, Psalmista dicit, quis confitebitur tibi?* Similis huic est error Clementis Alexandrini, qui lib. 6. Strom. pag. 635. ait, *Apostolos consequenter Domino, iis quoque, qui erant apud inferos, annunciasse Evangelium*. Vide Cotelerium in S. Hermæ Pastorem lib. 3. similitudine 9. §. 16. Bellarminum lib. 4. De Christo ca. 13.

S. Joannis Baptistæ caput ostenditur Romæ in Ecclesia S. Silvestri, quæ propterea dicta est *S. Silvester ad caput*, ut ex Martino Polono narrat Baronius in Martyrolog. Rom. ad diem 31. Decembris.

(13) Hieronymus adversus Rufinum lib. 3. cap. 11. pag. 538. tom. 1. ubi habet, idem *fecisse Fulviam in Ciceronem*.

(14) Chrysostomus hom. 49. in Matthæum pag. 433.

(15) S. Chrysostomus in Matth. hom. 38. pag. 359. *Quæ sententia quamvis per se ipsam sufficiat, tamen si velis a rebus ipsis veritatem inspicere, veniat in mentem tibi mensa illius, educatioque, & mentis altitudo: ita enim in terris, quasi in cælo, versabatur. Naturæ namque omni necessitate supera-*

II. *Joannis Pater Zacharias fuitne summus Sacerdos?*

℞. Id olim creditum a nonnullis existimantibus, Zachariam thuris adolendi caussa intima adiisse Bar. in Apparatu §. 69.

perata, mirabile quoddam peregit iter: Semper in hymnis, semper in orationibus fuit. Nulli hominum, antequam ad baptizandum accederet, Deo autem soli sua semper offerebat colloquia: neminem vidit umquam conservorum, nec ab aliquo horum visus fuit, non lacte nutritus, non lecto susceptus, non tecto, non foro, non alia re humana usus erat: tamen mitis simul, & acer, quorum alterum ex conversatione sua cum discipulis, alterum ex responsione ad Judæos, atque ad Regem libera facile perdisces.

S. Augustinus serm. 66. §. 2. *Valde inter homines Joannes est magnus, quo solus inter homines major est Christus.* Et serm. 292. §. 2. *Si in natis mulierum, hoc est in hominibus nemo exsurrexit major Joanne Baptista, quisquis Joanne plus est, non tantum homo, sed Deus est.* Eadem alibi, eadem etiam alii ex Sanctis Patribus, quæ, cum videantur *per quamdam exaggerationem dicta, pie interpretanda sunt, & vel ad sensum verborum Christi accommodanda, vel saltem dicendum, B. Virginem ita esse cum Christo conjunctam, ut cum illo excipi intelligatur.* Et paucis interjectis: *Deinde ex vi verborum Salvatoris non constat, Joannem esse sanctiorem omnibus Sanctis Novi Testamenti, præsertim Apostolis, non quod hoc affirmare dignum aliqua censura sit, sed quod sit incertum, & Christi testimonio probari non possit. Christus enim de præterito tempore usque ad illud, in quo ea verba protulit, locutus est dicens:* Inter natos mulierum non surrexit major. *Unde non sequitur, majorem umquam postea fuisse surrecturum neminem.* Suarez in 3. part. D. Thomæ tom. 2. quæst. 38. disputat. 24. sect. 3.

S. Ambrosius in Luc. lib. 5. pag. 96. *Joannem autem Prophetam assero, & hunc omnibus dico esse majorem, sed inter mulieris, non Virginis natos.*

S. quoque Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 3. §. 6. observat, dici majorem *non inter natos virginum, sed mulierum.* Et Auctor sermonis 197. §. 1. in Appendice apud Augustinum: *Dicit fortasse aliquis: Si inter natos mulierum* Joannes *major est: major est Salvatore. Absit.* Joannes *enim natus mulieris, Christus autem virginis natus est.*

isse Templi adyta, *Sancta Sanctorum*, quæ semel in anno ipsi tantum summo Pontifici ingredi fas erat. Verum non unum fuit in Templo thuribulum aureum, quod Paulus ponit in secundo Tabernaculo, quod dicitur *Sancta Sanctorum*, sed præterea fuit *Altare thymiamatis* dictum a D. Luca *Altare incensi* in primo Tabernaculo collocatum, cui singulis diebus bis thura imponebantur, mane scilicet, & vespere, cum accenderentur lucernæ. Atque in hoc sorte ductus unus e multis Zacharias thus adolebat, cum ei Angelus Joannis ortum prædixit. Tantum igitur abest, ut sacra hæc Zachariæ functio probet, illum fuisse summum Sacerdotem, ut etiam contrarium evincat; cum summus Sacerdos, qui unus est, sorte duci non potuerit. Itaque D. Lucas eum nihil amplius, quam *Sacerdotem* appellat, & Josephus lib. 20. Antiquitat. cap. 10. summos Pontifices, qui id temporis vixere, exacte colligens, nullam facit de Zacharia mentionem. Hinc Petavius lib. 16. Theologicorum Dogmatum cap. 6. §. 15. ait, veterum sententiam *hodie tueri sine risu, ac ludibrio omnium* neminem posse.

Ad Hebr. IX. 34.

Cap. I. 5. 11.

Exodi XXX. 7. 8.

III. *Novitne Joannes manens in utero Christum manentem in utero?*

℞. Joannem in utero Elisabeth, cum a Virgine ex Spiritu Sancto gravida salutata est, exiliisse gaudio, narrat Lucas in Evangelio. Num vero Christum tunc præsentem in utero Mariæ Virginis matris agnoverit, dubitat Augustinus epist. 187. cap. 7. At serm. 293. §. 12. ait, ab Joanne *in utero Dominum salutatum*, ex eaque die eumdem Joanni notum fuisse, confirmat lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 15. Consentit D. Hie-

Cap. I. 44.

Hieronymus epist. 7. ad Lætam. (16) Idque alii ex Sanctis Patribus asseverant. (17) Rem definit Ecclesia, quæ de S. Joanne Baptista ex Paulo Diacono ita canit:

Ventris abstruso recubans cubili
Senseras Regem thalamo manentem.

IV. *Quo tempore ipsum etiam de facie novit?*

℟. Certum responsum non facile occurrit. Nam Joannes ipse modo ait, se novisse Christum, antequam ipsi Baptismum conferret, modo postea. Et antea quidem novisse, tum significavit, cum Christo venienti ad se, ut baptizaretur, dixit: *Ego a te debeo baptizari:* ut est apud Matthæum cap. III. 14. *Hoc enim*, ut ait Chrysostomus hom. 16. in Evangelium Joannis, *signum erat certissimæ* Pag. 89.

T co-

(16) Ecce verba Hieronymi pag. 50. tom. 1. *Joannes Baptista ad introitum Mariæ exultavit & lusit. Audiebat enim verba Domini per os Virginis; & de utero matris in occursum ei gestiebat erumpere.*

(17) S. Irenæus lib. 3. cap. 18. *Joannes cum adhuc in ventre matris suæ esset, & ille in vulva Mariæ, Dominum cognoscens, exultans saltabat.*

Origenes in Luc. hom. 7. pag. 216. tom. 2. *Sancta erat anima B. Joannis, & adhuc in matris utero clausa, venturaque in mundum, quasi per experientiæ sensum sciebat, quæ Israel ignorabat. Unde exilivit, & non simpliciter exilivit, sed in gaudio. Senserat enim venisse Dominum suum, ut sanctificaret servum suum, antequam de Matris utero procederet.*

S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 3. §. 6. *Solus Joannes in utero conclusus exilivit in gaudio, & cum corporeis oculis non videret, Dominum suum agnovit spiritu.*

S. Ambrosius de Isaac & anima c. 6. pag. 285. *Præsentia Mariæ, cum utero gravis esset, erudivit Joannem in utero constitutum, adeo ut exiliret in utero, & exultaret Domini præsentiam recognoscens.*

S. Bernardus epist. 174. §. 3. *Quod de Joanne Baptista non secus sentio, qui ex utero Dominum in utero sensit.*

cognitionis; non novisse vero, nisi postea, tum ostendit, cum dixit apud Joannem cap. I. 33. *Et ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est, qui baptizat in Spiritu Sancto. Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei.* Sed jam Chrysostomo præeunte Joannis sententias concilio, & ita respondeo: Christi vultum, & lineamenta Joanni nota fuisse paullo ante baptismum interna revelatione, & ipsius tantum propria; post Baptismum vero externa, & omnium communi. *Itaque, cum Joannes inquit*, Nesciebam eum; *superiora tempora respicit, non quæ circa baptismum fuerunt*, ut loquitur laudatus Chrysostomus. (18)

V. *Novitne, Christum pro hominibus mortem Crucis subiturum?*

℟. Sunt, qui negent; sed eos refellit S. Joan-
Pag. 353. nes Chrysostomus hom. 37. in Matthæum. *Non ignorabat Joannes, qui hoc ante alios maxime prædicavit.* Ecce, *namque inquit*, Agnus Dei, qui
Joan. I. 29. tollit peccata mundi. *Agnum quippe vocavit, qui in Crucis patibulo suspendendum sciebat. Cum etiam dixerit*, qui tollit peccata mundi, *id ipsum significavit. Non enim alia, quam per Crucem, via peccatum*

(18) S. Augustinus lib. 2. de consensu Evangelistarum cap. 15. §. 32. hanc ipsam difficultatem movet, sed aliter solvit. *Ex quo apparet, quamvis eum jam nosset (nam etiam in utero matris exultavit, cum ad Elisabeth Maria venisset) aliquid tamen in eo, quod nondum noverat, columbæ descensione didicisse, quod ipse scilicet baptizaret in Spiritu Sancto propria quadam & divina potestate, ut nullus homo, qui accepisset a Deo Baptismum, etiamsi aliquem baptizaret, posset dicere, suum esse, quod traderet, vel a se dari Spiritum Sanctum.* Idem Augustinus in Joan. tract. 5. & 6. eumdem locum explanat uberius.

catum mundi abstulit, *ut Paulus etiam declarat dicens :* Quod adversus nos erat chirographum, de medio abstulit, Cruci ipsum affigens. Deinde Joannes, ut idem Chrysostomus pergit arguere, ex testimonio ipsius Christi, fuit maximus omnium Prophetarum. Prophetæ autem passionem Christi multos ante annos præsciverant, nec ejus passionem tantum, sed etiam crucifigendos cum eo, vestimentorum distributionem, vestis sortem, & alia id genus noverant optime. novit igitur etiam Joannes, nisi dicere velimus, Prophetam maximum etiam prædicta ab aliis ignorasse.

Ad Coloss. II. 14.

Luc. VII. 26. 28.

VI. *Quid sunt locustæ*, *quid mel silvestre*, *quibus vescebatur?*

℞. *Locustas quidam herbarum esse virgulta dixerunt*, *quidam autem herbam dictam locustam*, *alii vero ipsum insecti genus*. (19) Horum sententia propior vero est. Nam Clemens Alexandrinus lib. 2. Pædagogi cap. 1. scribit, *Matthæum Apostolum seminibus*, *baccis*, *&* *oleribus* tantum uti solitum; *Joannem autem*, qui *locustas*, *&* *mel agreste comedebat*, *continentiam ulterius extendisse*. Non extendisset autem, si locustæ herbarum extremitates, atque adeo olera fuissent. Itaque Hieronymus lib. 2. adver. Jovin. cap. 6. *Orientales*, *&* *Libyæ populos*, ait, *quia per desertum*, *&* *calidam eremi vastitatem locustarum nubes reperiuntur*, *locustis vesci*, *moris est: verum esse*, *Joannes quoque Baptista probat*. (20) Augustinus quoque lib. 10. Confess. cap.

Bar. ad an. 31. §. 13. & 14. Pag. 176.

Pag. 364.

T 2 31.

(19) Euthymius in Matthæum, Bibl. Patr. tom. 19. pag. 495.

(20) Idem Sanctus Hieronymus epist. 23. ad Marcellam pag. 159. *Cibi displicent viliores? Nihil vilius est locustis*. Porro locusta, quia salit, inter escas Judæis permissas ponitur Levit. cap. XI. 22.

Pli-

31. §. 46. *Scio, Joannem mirabili abstinentia præditum animalibus, hoc est locustis in escam cedentibus non fuisse pollutum.* Eodem modo, ut ait Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 123. *non herba quædam est mel silvestre, verum mel montanum; quod ab agrestibus apibus conficitur, summeque amarum est, & gustui omni infestum atque inimicum.* Minus enim eos probari video, qui arbitrantur, mel silvestre esse arborum folia lactei coloris, & melliti saporis, quæ, cum fragilia sint, manibus confricata, ac trita comeduntur. Sed utcumque sit, ideo Scriptura Joannem locustis vesci solitum dixit, ut ejus pœnitentiam, miramque abstinentiam commendaret.

VII. *Quo modo baptizavit?*

℟. Per immersionem, non per infusionem. Nam Baptisma per infusionem primis Christi sæculis in more non fuit, nec cœpit nisi sæculo tertiodecimo ineunte usurpari: quandoquidem D. Thomas, qui obiit anno 1274. ait, *usum* baptizandi *per modum immersionis* fuisse *communiorem* etiam

Plinius tradit lib. 6. cap. 30. Æthiopum partem, lib. 7. cap. 2. Indos, lib. 11. cap. 29. Parthos locustis ali. De Afris idem scribit Dioscorides lib. 2. cap. 46.

Rabanus apud S. Thomam in Catena aurea in Matth. cap. 3. pag. 12. *Tenui victu contentus, & ex minutis volatilibus, & melle invento in truncis arborum. In dictis autem Arnulphi Galliarum Episcopi reperimus minimum genus locustarum fuisse in deserto Judææ, quæ, corpusculis in modum digiti manus exilibus, & brevibus in herbis facile capiuntur, coctæque in oleo pauperem præbent gustum. Similiter narrat in eodem deserto esse arbores habentes lata folia, & rotunda, lactei coloris, & melliti saporis, quæ natura fragilia manibus fricantur & eduntur. Et hoc est, quod mel silvestre dicitur.* Plura de his Samuel Bochartus Operum part. 2. lib. 4. cap. 7. pag. 487. ubi probat, *Joannem Baptistam veras locustas habuisse pro cibo.*

iam ætate sua. (21) Unde Pictorum errorem convincas, qui Joannem in Salvatoris caput aquam concha infundentem exhibent.

VIII. *Qua verborum forma?*

℟. Locum istum totum, ut a doctissimis quæsitum, disputatumque est, breviter explicabo. Joannem baptizasse *in nomine venturi*, docent Magister sententiarum lib. 4. dist. 2. D. Thomas 3. part. quæst. 38. art. 6. S. Bonaventura explanans sententiam Magistri, & alii. His videntur præivisse Hieronymus, & Ambrosius. Hic enim lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 3. *Illi*, ait, *qui negaverunt, se scire Spiritum Sanctum, quamvis baptizatos se dicerent in Joannis baptismo, baptizati sunt postea, quia Joannes in remissionem peccatorum, in advenientis JESU, non in suo baptizavit nomine. Et ideo Spiritum nesciebant, quia nec baptismum in Christi nomine, sicut Joannes baptizare solebat, acceperant.* Pag. 216. Tom. 4. Hieronymi verba sunt hæc e commentario in Joelem cap. 2. *In Actibus Apostolorum qui baptizati erant baptismate Joannis in eum, qui venturus erat, hoc est in nomine Domini JESU, quia responderant Paulo interroganti, sed ne si sit quidem Spiritus Sanctus, novimus, iterum baptizantur, imo verum baptisma accipiunt.* Pag. 86. tom. 5. Contra vero alii, atque in his Suarez tom. 2. in 3. part. D. Thomæ disputat. 25. sect. 1. Bellarminus de Baptismo lib. 1. cap. 20. & Estius in 4. Sent. Distinct. 2. §. 6. contendunt, Joannem in suo baptismo nul-

(21) Part. 3. quæst. 66. art. 7. *Quamvis tutius sit baptizare per modum immersionis, quia hoc habet communior usus.* Et art. 8. *Communiter observatur in Baptismo trina immersio, & ideo graviter peccaret aliter baptizans, quasi ritum Ecclesiæ non observans.* Vide Gasparem Jueninum in Commentario de Sacramentis dissertat. 2. de Baptismo cap. 2. art. 2. §. 1.

nulla verborum forma usum fuisse. Primum quia nullam de ea mentionem facit Evangelium: tum
Joan. I. 19. quia Pharisæi miserunt ad Joannem, qui interrogarent, an ipse esset Christus: quod novissent, si baptizasset in nomine Christi venturi. Deinde quia in Actis juxta Græcum textum dicitur Jo-
Cap. XIX. 4. annes baptizasse *populum dicens, in eum, qui venturus esset post ipsum, ut crederent, hoc est, in Jesum*. Quibus verbis, quemadmodum etiam illis D. Ambrosii, & Hieronymi hanc volunt subjectam esse sententiam, Joannem ita baptizasse, ut tamen eos, quos baptizabat, non in se, qui alioquin Christus videri poterat, sed in venturum post se, hoc est in JESUM credere juberet; ac proinde tam in Actis, quam apud memoratos Patres sermonem esse non de forma baptismi, sed de doctrina adjuncta baptismo. Ex quibus, aliisque id genus rationibus colligunt, totam rationem baptismi a Joanne administrati positam fuisse in externa aquæ ablutione.

IX. *Iste Baptismus dimisit ne peccata?*

℟. *Joannis baptisma*, ut ait S. Hieronymus in
Pag. 423. & 424. Dialogo adversus Luciferianos cap. 3. *non tam peccata dimisit, quam pœnitentiæ baptisma fuit in peccatorum remissionem, id est in futuram remissionem, quæ esset postea per sanctificationem Christi sub-*
Marc. I. 4. 5. *secutura. Scriptum est enim*: Fuit Joannes in deserto baptizans & prædicans Evangelium pœnitentiæ in remissionem peccatorum. *Et post modicum*: Et baptizabantur ab eo in Jordane confitentes peccata sua. (22) *Ut enim ipse ante præcursor Domini:*

(22) S. Augustinus De Baptismo contra Donatistas lib. 5. cap. 9. §. 11. *Nulli Prophetarum, nulli prorsus hominum in Scripturis divinis legimus concessum esse, baptizare in aqua pæni-*

ni: sic & baptisma ejus prævium Dominici baptisma- Jo. III.
tis fuit. Qui de terra est, *ajebat*, terrena loquitur, 31.
qui de supernis venit, super omnes est. *Et ite-*
rum: Ego baptizo vos in aqua, ille baptizabit Luc. III.
in Spiritu. *Sanctus autem Joannes, ut confessus est* 16.
ipse, non baptizavit in Spiritu, consequenter nec peccata dimisit, quia nulli hominum sine Spiritu Sancto peccata dimittuntur. Hactenus Hieronymus. Audi etiam D. Thomam 3. part. quæst. 38. art. 3. *Tota*, inquit, *doctrina & operatio Joannis præparatoria erat ad Christum, sicut ministri & inferioris artificis est præparare materiam ad formam, quam inducit principalis artifex. Gratia autem conferenda erat hominibus per Christum secundum illud Joan.* I. Gratia & veritas per Jesum Christum facta est. *Et ideo baptismus Joannis gratiam non conferebat, sed solum ad gratiam præparabat tripliciter: Uno quidem modo per doctrinam Joannis inducentem homines ad fidem Christi: Alio modo assuefaciendo homines ad ritum baptismi Christi: Tertio modo per pœnitentiam, præparando homines ad suscipiendum effectum baptismi Christi*.

X. *Ipse a quo baptizatus est?*

℞. Christum post susceptum a Joanne baptisma, Joannem ipsum baptizasse, aperte tradit Na-
zianzenus Orat. 39. Ita Augustinus verba illa Jo- Pag. 633.
annis ad Christum: *Ego a te debeo baptizari*, ex- Serm.
ponit, *opus est mihi, necessarium est mihi. Et hoc* 293. §. 12.

nitentiæ in remissionem peccatorum, quod Joanni concessum est.
Et cap. 10. §. 12. *Quæro itaque, si baptismo Joannis peccata dimittebantur, quid amplius præstare potuit baptismus Christi eis, quos Apostolus Paulus post baptismum Joannis Christi baptismo voluit baptizari?.. Tamen ne quisque contendat, etiam in Baptismo Joannis dimissa esse peccata, sed aliquam ampliorem sanctificationem eis, quos jussit Paulus denuo baptizari, per baptismum Christi esse collatam, non ago pugnaciter.*

illi ibi præstitum est: Quando enim Dominus in aquam, non ille præter aquam. Chrysostomus tamen in Matth. hom. 12. Hieronymus in cap. 3. ejusdem Matthæi, & alii dicunt, Joannem baptizatum a Christo non aqua, sed Spiritu, gratia videlicet in eum effusa, dum Christum baptizaret. Quare Abulensis in cap. 3. Matth. quæst. 78. Joannem a Christo baptizatum fuisse negat, & quidem ob eam caussam, quia Joannis discipuli ægre ferebant, palamque apud eum conquerebantur, quod Christus baptizaret, ut est in Evangelio Joannis cap. III. 26. Non enim id moleste tulissent, si magistrum suum a Christo baptizatum scivissent.

Matth. XI. 11. Luc. VII. 26.

XI. *Cur dictus est* major inter natos mulierum, & plus quam Propheta?

℟. *Quia*, ut docet Augustinus lib. 2. contra litteras Petiliani cap. 37. §. 87. *omnes superiorum temporum justi & Prophetæ cupiebant videre completum quod revelante Spiritu futurum esse cernebant: unde & ipse Dominus dicit*: Quoniam multi justi & Prophetæ cupierunt videre, quæ videtis, & non viderunt, & audire, quæ auditis, & non audierunt: *propterea Joannes amplius, quam Propheta dictus est, &* in natis mulierum non habuisse majorem; *quia prioribus justis prænuntiare tantum Christum concessum est, huic autem & prænuntiare absentem, & videre præsentem, ut huic inveniatur patuisse, quod illi concupierunt.* (23)

Matth. XIII. 17.

XII.

(23) Idem Augustinus serm. 288. §. 2. *Hinc magnitudo Joannis maxime commendatur, quia cum posset putari Christus, maluit Christo testimonium perhibere, illum commendare; se humiliare, quam pro ipso accipi, & a se decipi. Merito dictus est* amplius quam Propheta.

XII. *Joannis discipuli quinam fuerunt?*

℟. De Joannis Baptistæ discipulis sæpe mentionem faciunt Evangelistæ, sed unum duntaxat Andream nominat Joannes, & de alio discipulo Cap. I. Andreæ socio, quem ibi memorat, omnino silet. 40. Hunc fuisse Apostolum Philippum, conjicit Epiphanius Hær. 51. §. 14. & ait non fuisse nominatum, *quod popularis Andreæ esset, & contubernalis, & eamdem artem, atque opificium exerceret.* Idem tamen Epiphanius non repugnat, quin sentiamus, discipulum illum fuisse ipsum Joannem Evangelistam, aut Jacobum filium Zebedæi. In Joannem Evangelistam inclinat etiam sententia Chrysostomi. Nam hom. 17. in eumdem Joannem dicit, ideo illum reticuisse nomen suum, pag. 95. quia *nulla utilitas ejus nominis cognoscendi: Andreæ autem meminisse vel hanc ob caussam, ut cum audieris, quod Simon audiens cum Andrea:* Venite Matth. post me, & faciam vos piscatores hominum, *ad* IV. 19. *tam admirabilem hanc promissionem non dubitarit, intelligas, fratrem fidei jecisse fundamenta.* Habuerunt eamdem opinionem Theophylactus, Euthymius, & alii. (24) Non desunt tamen recentiores, qui putent, alterum ex illis discipulis fuisse Apostolum Bartholomæum.

XIII. *Quo die interfectus traditur?*

℟. Varia est memoria hujus rei. Non pauci circa Pascha anno ætatis Christi 33. obtruncatum existimant: quidam sub exitum anni 32. ejusdem Christi Domini: alii secuti auctoritatem Chronici Alexandrini, supremum Joannis diem fa-

(24) Theophylactus in Joan. cap. 1. pag. 579. Euthymius in eumdem Joan. pag. 668. tom. 19. Bibl. Patr.

faciunt vigesimum nonum mensis Augusti, quo die *Decollationem* ejus Ecclesia celebrat: inter quos me ipse in re dubia poni malo.

XIV. *Quo in loco sepultus est?*

℞. Parum inter auctores constat. Alii in oppido Macherunte, ubi teste Josepho l. 18. Antiquit. cap. 5. morti datus est: Alii Hebrone in paterno sepulcho: Alii demum Sebaste, quæ est Samaria. Hoc postremum, quod scribit etiam Baronius ad an. 33. §. 4. vix ausim affirmare propter dissidium, quod Judæos inter & Samaritanos intercedebat: Illuc potius translatum arbitror. Patet enim ex Rufino lib. 11. cap. 28. Theodoreto lib. 3. cap. 7. & Gregorio Magno lib. 11. epist. 45. Philostorgio lib. 7. cap. 4. ejus ibi sepulchrum sub Juliano Apostata ab Ethnicis apertum, & ossa combusta. (25) Caput non est una cum corpore sepultum. Nam si fides habenda Nicephoro lib. I. extremo cap. 19. Herodias *Joannis reprehensionem quodammodo etiam post capitis resectionem verita, conjungereque id rursus corpori timens, apud se remotis arbitris in abstrusiore Regiæ loco sepeliendum duxit*.

XV. *Fuitne Martyr?*

Cap. 19. Pag. 804. tom. 5. ℞. Hac de re Chrysostomo scribenti *ad eos, qui scandalizati sunt*, ita persuasum fuit, ut illum non modo *Martyrem*, sed etiam *Martyrum primum* appellare non dubitaverit. Idem hom. Pag. 21. tom. 1. 1. ad populum Antiochenum: *Conservum*, inquit,

(25) De Joannis Baptistæ tumulo Sebaste meminit etiam Hieronymus epist. 17. & 27. at reliquias combustas, non scribit. Vide Cellarii dissertationem *De Joannis Baptistæ carcere & supplicio*, §. 15. pag. 391.

quit, *vel æqualem corrige, & si mori opus sit, castigare fratrem ne torpeas. martyrium tibi hoc est: quoniam & Joannnes Martyr fuit.* Sane quamvis morte affectus non sit *pro illo nomine, quo Christiani sumus*, ut ait Augustinus extrema Enarrat. in Psal. 140. tamen interfectus est *pro lege veritatis, pro æquitate, pro justitia: ideo sanctus, & ideo Martyr*. Quamquam pro Christi confessione videtur occisus, cum sanguinem fuderit *pro veritate*, atque ideo pro Christo, qui *veritas* est: ut recte animadvertit Gregorius Magnus lib. 11. Epist. 68. interrogatione 6. (26)

XVI. *Num quid insuper de Joanne Baptista narrandum restat?*

℟. Duo hæc videlicet. Primum est, eum teste Evangelista Joanne *signum fecisse nullum*; & Cap. X. 41.
idcirco, Joanne Chrysostomo interprete, *nullum fecisse, ut ex hoc quoque multitudinem traderet Christo, quæ ad eum multitudine signorum conflueret. Si enim tot rebus rite peractis, & ante carcerem Joannis, & post carcerem, discipuli ejus tam pertinaci adversus Christum æmulatione fervebant, ut plerique non ipsum, sed Joannem Christum esse suspicarentur; si horum nihil fuisset, quid tandem accidisset?* (27) Alterum est a Tertulliano lib. 4. ad- In Matth. hom. 14. Pag. 128.

(26) D. Thomas 2. 2. quæst. 124. art. 5. ubi probat, actum virtutis sufficere ad rationem martyrii. *Unde & Beati Joannis Baptistæ martyrium in Ecclesia celebratur, qui non pro neganda fide, sed pro reprehensione adulterii mortem sustinuit*. Vide Suarez in 3. Part. D. Thomæ tom. 2. disputat. 24. sect. 6. & Lambertinum De Serv. Dei Baetif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 19. §. 4.

(27) S. Thomas 3. part. quæst. 38. art. 2. ad 2. *Tota doctrina & operatio Joannis ordinabatur ad Christum, qui multitudine signorum & suam & Joannis doctrinam confirmavit.* Si

adverſus Marcionem cap. 33. *limitem quemdam agnoſci Joannem conſtitutum inter vetera, & nova, ad quem deſineret Judaiſmus, & a quo inciperet Chriſtianiſmus*. Quo reſpexit etiam S. Paulinus
Carm.24. his verſibus:

Hic eſt Præcurſor Domini, & Baptiſta Joannes,
Idem Evangelii ſacra janua, metaque Legis. (28)

Si autem Joannes ſigna feciſſet, homines ex æquo Joanni & Chriſto attendiſſent. Et ideo ut homines principaliter Chriſto intenderent, non eſt datum Joanni, ut faceret ſignum. Judæis tamen quærentibus, quare baptizaret, confirmavit ſuum officium auctoritate Scripturæ dicens: Ego vox clamantis in deſerto &c. *ut dicitur Joan.* 1. *Ipſa etiam auſteritas vitæ, ejus officium commendabat, quia, ut Chryſoſtomus dicit* hom. 10. *ſuper Matth.* mirabile erat, in humano corpore tantam patientiam videre.

(28) S. Juſtinus in Dialog. cum Tryphone pag. 268. *Poſt* Joannem *nullus alius apud* Judæos *Propheta apparuit*.

S. Thomas 3. part. quæſt. 38. art. 1. ad 2. *Joannes fuit terminus Legis, & initium Evangelii.*

DE

DE DUOBUS ET SEPTUAGINTA DISCIPULIS.

I. *Quare agis hoc loco de duobus & septuaginta Discipulis?*

℟. QUia Apostoli etiam ipsi sunt, & dicuntur. Nam, ut ait Lucas, *designavit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam*. Missi igitur sunt a Christo, ut prædicarent, & miracula perpetrarent. Quid autem est Apostolum esse, si hoc non est? Confirmat sententiam hanc ex D. Paulo Hieronymus in cap. I. Epist. ad Galatas: *Quod autem*, inquit, *exceptis duodecim, quidam vocentur Apostoli, illud in caussa est, omnes, qui Dominum viderant, & eum postea prædicabant, fuisse Apostolos appellatos, ut ad Corinthios scribitur*. (1) Locus autem ita habet: *Visus est Cephæ, & post hoc undecim. Deinde visus est plus quam quingentis fratribus simul: deinde visus est Jacobo; deinde Apostolis*

Cap. X. 1.

Pag. 125.

1. ad Cor. XV. 5.

(1) Idem paullo post ita subjungit: *Paulatim vero tempore procedente, & alii ab his, quos Dominus elegerat, ordinati sunt Apostoli: sicut ille ad Philippenses* (cap. II. 25.) *sermo declarat, dicens*: Necessarium autem existimavi Epaphroditum fratrem, cooperatorem, & commilitonem meum, vestrum autem Apostolum, ministrum necessitatis meæ mittere ad vos. *Et ad Corinthios* (Epistola II. cap. VIII. 23.) *de talibus scribitur*: Sive Apostoli Ecclesiarum in gloria Dei. *Silas quoque & Judas ab Apostolis Apostoli nominati sunt*. Eodem modo Andronicus, & Junias in epistola ad Romanos cap. XVI. 7. *nobiles in Apostolis* fuisse dicuntur. Vide Baronium ad an. 58. §. 9.

ſtolis omnibus. Sane patet aliquid intereſſe diſcriminis inter duas locutiones has: *Viſus eſt Cephæ, & poſt hoc undecim, & viſus eſt Apoſtolis omnibus*. Poſtrema hæc verba illos etiam Apoſtolos complectuntur, qui in duodecim Apoſtolorum numero non habentur. Quod ſi aliorum etiam Patrum teſtimonia requiris, ſeptuaginta Diſcipulos Apoſtolos vocat Tertullianus adverſus Marcionem lib. 4. cap. 24. Euſebius lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 12. Chryſoſtomus, Theodoretus, ac Teophylactus, ut hæc omnium antiquorum fuiſſe videatur communis vox atque ſententia. (2)

II. *Fueruntne revera ſeptuaginta duo, an duntaxat ſeptuaginta?*

Bar. ad an. 33. §. 38.

℟. Cum Græcus D. Lucæ textus ſeptuaginta tantum fuiſſe Chriſti diſcipulos habeat, Latinus vero ſeptuaginta duos; idcirco utra lectio vera ſit, diſceptatur. Me eorum ſententiæ adſcribito, qui Chriſti diſcipulos duos & ſeptuaginta faciunt, ſecuti Epiphanium, Auguſtinum, Hieronymum, alioſque. Vetuſtiſſimi enim Patrum Irenæus, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Euſebius, & ſi qui ſunt alii, qui ſeptuagenario eos numero concludant, ii more quodam loquendi numerum integrum referunt, eo plane modo, quo ſeptuaginta dicuntur *Interpretes, qui Sacram Scripturam ex Hebræo in Græcum idioma rogatu Ptolomæi Philadelphi Regis Ægypti converterunt, quamvis ſeptuaginta duos fuiſſe conſtet*. (3) Quare D. Hie-

(2) Chryſoſtomus in Epiſtolam. 1. ad Corinthios hom. 38. pag. 667. Theodoretus in eamdem epiſtolam cap. XII. 28. pag. 183. tom. 3. Theophylactus in eamdem ſimiliter epiſtolam cap. XV. 7. pag. 294.

(3) Bollandiani die 15. Julii pag. 17. ubi addunt, hinc factum, ut *Origenes modo 70. modo 72. Chriſti diſcipulos enume-*

Hieronymus ſcribens ad Fabiolam, cum Diſcipulos Chriſti comparaſſet ſeptuaginta palmis, quæ eo tantum numero, juxta Scripturæ teſtimonium, erant in Elim, poſtea re examinatius perpenſa, numerum ſeptuaginta duorum in Lucæ Evangelio aut reliquit, aut repoſuit, atque ita emendatum una cum aliis tribus ad Damaſum Summum Pontificem miſit. (4) Itaque Cotelerius in annotat. ad cap. 40. lib. 1. Recognitionum S. Clementis docet, *numerum 72. per numerum 70. exprimi poſſe, non autem 70. per 72.*

Exod. XV. 27.

Pag. 502.

III. *Quinam ſunt duo iſti & ſeptuaginta Diſcipuli?*

℞. Euſebius diligentiſſimus inveſtigator antiquitatis lib. 1. Hiſt. Eccl. cap. 12. fatetur, *eorum ſeriem nullibi præſcriptam reperiri:* (5) recenſet tamen

Bar. ad an. 33. §. 41.

meraret, ut legere licet apud Cotelerium in annotat. ad cap. 40. lib. 1. Recognitionum S. Clementis pag. 502. num. 2. David Blondell. in Diſſertat. de LXX. diſcipulis cap. 1. apud Joan. Albertum Fabricium De Vita, & Morte Moſis pag. 488. Inter Sanctos, qui Idibus Julii coluntur, de duobus & ſeptuaginta diſcipulis meminit Petrus de Natalibus lib. 6. cap. 100. idque faciunt etiam Hagiologi recentiores aliqui. Græci in Menologiis, Latinique Martylogj die 4. Januarii eorum memoriam celebrant, ut eſt apud cit. Bollandianos.

(4) Epiſt. 127. ad Fabiolam Manſione 6. pag. 711. & Epiſt. 123. ſeu Præfatione in quatuor Evangelia ad Damaſum pag. 697.

(5) Hinc ſatis refelluntur, qui auſi ſunt ſeptuaginta duorum Diſcipulorum Domini catalogum contexere, & certa nomina prodere, Hippolytus, Dorotheus, Chronicon Alexandrinum, ſeu Paſchale. Hippolytus in Appendice ad ejus opera edita a Joanne Alberto Fabricio pag. 41. Dorotheus tom. 3. Bibl. Patr. pag. 427. & ad calcem Chronici Paſchalis pag. 342. editionis Venetæ, & ipſum Chronicon Paſchale pag. 171. & 179. Vide Diſputationem noſtram I. ex iis, quas ſcripſimus ad Vitas Pontificum Romanorum & annotationem 16. ad S. Thomam.

men aliquos, hominum fortaſſe ſermone etiam tum celebratos, Barnabam videlicet, Soſthenem, Matthiam, Joſephum Barſabam, Thaddæum, & Jacobum. Barnabam dicit eum fuiſſe, *cujus cum in Actibus Apoſtolorum crebra ſit mentio, tum in Pauli ad Galatas epiſtola:* Soſthenem *eum qui una cum Paulo litteras ad Corinthios ſcripſit:* (6) Cepham ex Clementis *libro quinto hypotypoſeon illum Petro Apoſtolo cognominem, cui Antiochiam ingreſſo Paulus ſe palam reſtitiſſe dicit, quoniam reprehen-*
Ad Gal. cap. II. 11. *ſione dignus erat:* (7) Matthiam, *qui Judæ proditoris loco in numerum Apoſtolorum adſcriptus eſt:* Joſephum Barſabam *illum, qui cum Matthia pari ſuffragio fuit honoratus:* Thaddæum, ego crediderim, fratrem S. Thomæ: (8) Jacobum vero idem Euſebius ibidem & *unum ex ſeptuaginta Diſcipulorum numero, ac præterea ex fratribus Domini* habitum fuiſſe teſtatur. *Papias Joannis auditor, & ſodalis Polycarpi ſcriptor antiquus* apud eumdem Euſebium lib. 3. cap. 39. Chriſti Diſcipulos appellat Ariſtionem, & Joannem alium ab Evangeliſta, eoſque Presbyteros cognominat. Origegenes, ſeu alius Auctor Dialogorum contra Mar-
Pag. 50. & 428. cionitas addit Marcum, & Lucam: (9) quod facit etiam Epiphanius hær. 20. §. 4. & hær. 51. §. 6. adjungens his ſeptem Diaconos. Multo tamen certius duobus & ſeptuaginta Diſcipulis annumerantur Andronicus, & Junias, quos *cognatos*,

(6) Epiſtola ad Corinthios I. cap. I. 1. 2. *Paulus vocatus Apoſtolus Jeſu Chriſti per voluntatem Dei, & Soſthenes frater Eccleſiæ Dei, quæ eſt Corinthi.*

(7) Lege modo memoratam Diſputationem noſtram I. ubi ex S. Hieronymo eos confutavimus, qui volunt, a D. Paulo non fuiſſe reprehenſum Petrum, ſed *alium de Septuaginta Diſcipulis iſto vocabulo nuncupatum.*

(8) Vide ſupra in vita S. Thomæ, Interogation. 10.

(9) Dialogo primo pag. 816. tom. 2. editionis Baſileenſis an. 1571.

tos, *& concaptivos* vocat D. Paulus, (10) Ananias, qui D. Paulum baptizavit, Simon seu Simeon cognomento *Niger*, Lucius Cyrenensis, & Manahen *Prophetæ*, *& Doctores*, qui manus eidem D. Paulo imposuerunt: præterea Judas cognomine *Barsabas*, & Silas Prophetæ, ac principem *in fratribus* locum obtinentes, & Mnason antiquus discipulus appellatus. (11)

Act. IX. 10. Act. XIII. 1. Act XV. 22. 32. Act. XXI. 16.

V IV.

(10) In Epistola ad Romanos cap. XVI. 7. ubi statim subjicit hæc: *Qui sunt nobiles in Apostolis*, idest *nobiles inter prædicatores*, ut explicat D. Thomas in hunc locum, *qui & ante me fuerunt in Christo*, scilicet *prius fuerunt conversi*, *quam ipse Apostolus*, ut ait idem S. Thomas. Novi interpretes *Juniam* æque, atque Andronicum viri nomen esse, existimant; S. Chrysostomus hom. 31. in citatam Pauli epistolam pag. 317. ac Theophylactus in eamdem Epistolam pag. 155. nomen fœminæ. His consentit Menologium Græcorum editum per Cardinalem Sirletum die 17. Maji apud Canisium tom. 3. Lectionum Antiquarum part. 1. pag. 431. & Menologium Basilii Imperatoris apud Bollandum ad memoratum diem pag. 4. tom. 4.

Juliam pro *Junia* habet textus apud Origenem in hunc locum pag. 629. citati tom. 2.

(11) Bollandus die IV. Januarii pag. 162. *Sanctorum* LXXII. *Christi Discipulorum agunt Græci hoc die commemorationem*.

Galesinius in Martyrologio Romano 4. Jan. *In Græcia commemoratio Sanctorum septuaginta duorum Discipulorum Domini*.

Saussajus in Martyrologio Gallicano ad eumdem diem, pag. 9. tom. 1. *Commemoratio Sanctorum septuaginta duorum Discipulorum Domini, quorum plerique Gallias cælesti Evangelicæ veritatis lumine irradiantes, Ecclesiarum multarum insignium illic fundamenta, adhuc solida, posuerunt*. Utrum Saussajo sit adjungenda fides, dubitant Bollandiani Idibus Julii pag. 17. tom. 4. *Hæc de Ecclesiarum Gallicanarum fundamentis satis confidenter & magnifice asseruntur: utinam tam vere ac solide probarentur*.

IV. *Quinam ſunt, de quibus dicere maxime præſtat?*

℞. Evangeliſtæ Marcus, & Lucas, quos præter Apoſtolos Matthæum, & Joannem Spiritus Sanctus ad Evangelium conſcribendum elegit, tum *ne putaretur*, ut ait Auguſtinus, *gratiam evangelizandi uſque ad Apoſtolos perveniſſe, & in illis fontem gratiæ defeciſſe*; tum etiam *ne putaretur*, quemadmodum docet idem Auguſtinus alio loco, *quod attinet ad percipiendum, & prædicandum Evangelium, intereſſe aliquid, utrum illi annuntient, qui eumdem Dominum hic in carne apparentem Diſcipulatu famulante ſecuti ſunt, an ii, qui ex illis fideliter comperta crediderant*. (12) Porro Matthæus & Joannes res a Chriſto geſtas, ut viderant, Marcus autem & Lucas, ut ab oculatis teſtibus acceperant, litteris conſignarunt. Præſtat igitur de his primum, deinde de ſeptem Diaconis, qui pariter in numero Apoſtolorum habentur a quibuſdam, verba facere.

(12) Aug. Serm. 239. cap. 1. §. 1. & de conſenſu Evangeliſtarum lib. I. cap. I. §. 2.

DE

DE S. MARCO EVANGELISTA.

I. *Quid habes de S. Marco?*

R. MUlta ex variis Scriptoribus depromta, quæ ut conferantur in pauca, sic habeto. Marcus Judæus fuit, natione Cyrenensis in Libya, seu Pentapoli. *Sacerdotali ortum prosapia*, vult Beda in Præfatione ad ejus Evangelium. Nicephorus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 43. *Petri sororis filium* facit, discipulum & interpretem plures ex antiquis Patribus, ejusdemque filium *spiritualem*, qui ab ipsomet Petro ad calcem prioris epistolæ commemoratur. (1) Hic ab eodem D. Petro Romam cogitante itineris comes ascitus est; qua in Urbe *rogatus a fratribus, juxta quod Petrum referentem audierat*, (2) *breve scripsit Evangelium*, (3) *imitatus* eumdem Petrum *magistrum* suum ver- Pag. 92. tom. 5.

V 2

(1) *Marcus hic, ut videtur, Petri opera conversus*, *I. Petri* V. 13. *nam tales peculiariter* filios suos *Apostoli vocabant*, I. *Corinth.* IV. 15. *Galat.* IV. 19. *Philem.* 10. Grotius in Marc. cap. 1. Tom. 6. Crit. Sacrorum pag. 13.

Hieronymus in Esaiam cap. 65. pag. 221. *Quales & in novo Instrumento Apostoli genuerunt, Paulus Timotheum, Lucam, & Titum, multosque alios, Petrus Marcum Evangelistam, & ceteri ceteros.*

(2) *Qui pro audientium utilitate, non vero ut sermonum Domini historiam contexeret, Evangelium prædicabat.* Papias apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. extremo cap. 39.

(3) S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis c. 8. pag. 272. Eusebius Demonstrat. Evangel. l. 3. pag. 120. *Petri familiaris ac discipulus Marcus in commentarium retulisse ejus-*

verborum paucitate gaudentem, uti *Lucas Paulum fluminum copiam ubertate loquendi superantem*. (4) Quod cum Apostolus Petrus cognovisset, discipulum laudavit, ejusque opus *probavit*, & *Ecclesiæ legendum sua auctoritate dedit*. (5) Quo factum est, ut aliqui, quemadmodum Baronius narrat, Petro ipsi Marci Evangelium adjudicarent. (6) Idem Marcus Aquilejensem Ecclesiam primo fundavit, eique, Romam accitu Petri discessurus, S. Hermagoram Civem Aquilejensem præposuit. Maritimum iter ingressus recta navigat in Paludes, ubi nunc Rivaltina, seu Veneta Civitas constructa dignoscitur, cui etiam tum Rivoaltus nomen erat: quo cum pervenisset, & naviculam urgente vento subduxisset, rapitur extra se, atque ita sensibus alienatus videt Angelum dicentem sibi: *Pax tibi Marce. Hic requiescet corpus tuum*. Timenti vero, ne naufragium pateretur, adjecit Angelus. *Ne timeas, Evangelista Dei, quia adhuc tibi grandis via restat, multaque te pro Chri-*

Ad an. 45. §. 30.

ejusdem de rebus gestis Jesu narrationes memoratur. Et pag. 122. *Omnia, quæ apud Marcum leguntur, narrationum sermonumque Petri dicuntur esse commentaria.*

Tertullianus lib. 4. adversus Marcionem cap. 5. *Licet & Marcus quod edidit, Petri affirmetur, cujus interpres Marcus. Nam & Lucæ Digestum* (Evangelium) *Paulo ascribere solent. Capit magistrorum videri, quæ discipuli promulgarint.*

Ambrosius in Luc. cap. 23. pag. 215. *Hoc etiam Marcus, qui secutus est Petrum, & ex ipso potuit verius cognoscere.*

(4) S. Chrysostomus hom. 4. in Matthæum pag. 30.

(5) S. Hieronymus loco citato.

(6) Idem Baronius ad an. 45. §. 31. *Quod vero Augustinus* (de consensu Evangelistarum lib. 1. cap. 2.) *de Marco dicat, fuisse breviatorem Matthæi, non ita accipiendum est, ut Evangelium a Matthæo editum Marcus redegerit in compendium; sed quod multa, quæ a Matthæo essent fusius enarrata, Marcus secundum quod a Petro accepisset, breviori narratione contracta descripserit: cum alioqui ea, quæ a Petro prolixiori sermone, ut suam negationem, prolata audisset, liberius, quam Matthæus, scriptis mandarit.*

Christi nomine pati. Post vero passionem tuam circumvicinarum regionum devoti, & fideles populi, Infidelium crebras persecutiones declinare volentes, hic magnificam Urbem fabricabunt, & corpus tuum denique habere merebuntur: quod summa veneratione colent, tuisque meritis & precibus plurima beneficia consecuturi sunt. Ad hæc Marcus expergefactus gratias Deo agens, *Domine*, inquit, *fiat voluntas tua.* Inde *prospero cursu Romam accedens, Petro Apostolo, quæ gesserat, enarravit.* (7) Sed cum postea Judæi edicto Claudii Imperatoris Roma pellerentur, Marcus quoque una cum Petro migrare inde coactus est. Hac occasione, Petri imperata faciens in Ægyptum se contulit, ut scriptum ab se Evangelium prædicaret, atque id populis *traderet, quod ab ordinatore* Petro *susceperat.* (8) Ac primum quidem Cyrenem, unde oriundus dicitur, veniens, plurimos per Baptismum Christo initiavit. Transtulit se inde Alexandriam, ubi tam multi ejus opera divinam Christi legem amplexi sunt, ut eorum numero & virtutibus permota Civitas in ipsum tamquam numinum eversorem conjuraverit. Itaque vim declinandam ratus, Aniano, quem ad omnem pietatis rationem instituerat, Episcopo creato, secessit, & Cyrenem remigravit. Biennio transacto Alexandriam reversus, gaudio ingenti a Fidelibus exceptus est, gaudens ipse quoque Christianorum numerum quotidie plus augeri, eosque tanta inter se caritate conjunctos vivere, ut quemadmodum Hierosolymis, ita Alexandriæ omnia haberent communia. Post hæc, si Chronico Orientali libet credere, Ro-

(7) Andreas Dandulus in Chronico lib. 4. cap. 1. apud Muratorium tom. 12. Rer. Italic. pag. 13. 14. & 15. Vide Monumenta Ecclesiæ Aquilejensis illustrata a Joan. Fran. Bernardo Maria de Rubeis cap. 1.

(8) S. Leo ep. 11. alias 81. pag. 220.

Romam repetiit, & Petri ac Pauli martyrio præsens adfuit. Cum Roma decedens Alexandriam rediisset, Ethnicos jam exacerbatos, quod eorum idola Christiani deriderent, instaurata impensius Evangelii prædicatione ita accendit, ut extremum vitæ discrimen subiret. Exinde divina ope adjutus aliquando latuit. Tandem dum rem divinam faceret, comprehenditur, & collum fune innexus, diem integrum per urbem trahitur. Vespere in carcerem detrusus, eadem nocte bis per visum ab Angelo primum, deinde a Christo recreatur. Alter enim, nomen ejus scriptum esse in libro Vitæ nunciavit; alter vero pacem eidem dedit. Mane diei insequentis VIII. Kal. Majas eductus e custodia iterum per urbis vias raptatus est, donec anima in Cælum abiens corpus reliquit. (9) Reliquit *autem octavo Neronis anno, & se-*

(9) Chronicon Orientale Petri Rahebi Ægyptii Latine redditum ab Abrahamo Ecchellensi pag. 73. & 74. edit. Venet. an. 1719. & Bollandus die 25. Aprilis pag. 348. §. 8. pariter editionis Venetæ.

Pallium D. Marci sexto Christi sæculo Alexandriæ servabatur. Nam Liberatus scriptor ejus ætatis cap. 20. Breviarii apud Labbeum tom. 5. Conc. pag. 773. *Consuetudo est Alexandriæ, illum, qui defuncto succedit, excubias super defuncti corpus agere, manumque dexteram ejus capiti suo imponere, & sepulto manibus suis, accipere collo suo beati Marci pallium, & tunc legitime sedere.*

De Episcopali autem cathedra S. Marci, quæ pariter Alexandriæ religiosissime colebatur, mentionem faciunt Acta S. Petri Alexandrini apud Valesium in annotat. ad Eusebium lib. 7. cap. 32. pag. 144. Bollandianos die XXV. Aprilis pag. 349. & apud Baronium ad an. 310. §. 12. in quibus legitur idem S. Petrus non in ea, sed in scabello ad pedes ejus considere solitus, quod *videret quamdam in eo throno divinam sedere virtutem, fulgore luminis admodum radiantem.*

Ceterum, ait Valesius, *non solius Jacobi, & Marci, sed & omnium fere Apostolorum cathedræ in iis, quas fundaverant,*

sepultus Alexandriæ, *succedente sibi Aniano*, ut ait S. Hieronymus de Scriptor. Eccl. cap. 8. (10) Pag. 272.

II. *Rectene ad numerum duorum & septuaginta Discipulorum ab Epiphanio adscribitur?*

℞. Ego vero, ut ingenue fatear, Epiphanii testimonium superius attuli, magis quia D. Marcum dignum existimavi, qui Apostolicæ Historiæ includeretur, ut vir Apostolicus, quam quod eadem; ac Epiphanius sentirem. Neque enim Petrus eum filium suum, hoc est, ab se Christo genitum, ut scribit Hieronymus in Esaiam c. 65. Pag. 221. appellasset, si ex duobus & septuaginta Discipulis a Christo electis fuisset. Eorum proinde numero eximit vetustissimus auctor Papias apud Eusebium lib. 3. Hist. Eccl. c. 39. *Neque enim*, inquit, *ipse Dominum audiebat*, *aut sectatus fuerat*. Consentiunt Augustinus, & Theodoretus, hic in Præfatione *Religiosæ Historiæ*, ille lib. 1. De consen.

rant, *Ecclesiis religiosissime servatæ sunt*, *ut docet Tertullianus in libro de Præscript. Hæretic. cap.* 36. Percurre, *inquit*, Ecclesias Apostolicas, apud quas ipsæ adhuc cathedræ Apostolorum suis locis præsident, apud quas ipsæ authenticæ litteræ eorum recitantur. *Scio*, *Rigaltium cathedras illic interpretari principales Ecclesias ab ipsis Apostolis constitutas*. *Verum ille Tertulliani locus hanc interpretationem non admittit*. *Esset enim* ταυτολογία, *cum antea dixerit Tertullianus*: Percurre Apostolicas Ecclesias. *Idem igitur esset*, *ac si diceret*, percurre Ecclesias Apostolicas, apud quas Ecclesiæ Apostolorum suis locis præsident. *Quare de ipsis Apostolorum sedibus necessario intelligendus est hic Tertulliani locus*.

(10) Idem Hieronymus epist. 146. al. 85. pag. 624. *Alexandriæ a Marco Evangelista usque ad* Heraclam & Dionysium *Episcopos*, *Presbyteri semper unum ex se electum in excelsiori gradu collocatum Episcopum nominabant*: *quomodo si exercitus Imperatorem faciat*; *aut Diaconi eligant de se*, *quem industrium noverint*, *& Archidiaconum vocent*. Vide Ludovicum Du Mesnil. lib. 2. Doctrinæ & Disciplinæ Ecclesiæ §. 89. pag. 92.

sen. Evangelist. cap. 1. §. 2. & lib. 17. contra Faustum cap. 3. (11) Ivit in eamdem sententiam etiam Gregorius ille Magnus in Præfat. lib. 1. Dialogorum. *Mihi*, inquit, *luce clarius constat, quia Marcus, & Lucas Evangelium, quod scripserunt, non visu, sed auditu didicerunt.* (12)

III. *Estne idem, ac* Joannes Marcus?

Bar. ad an. 44. §. 42. & 45. ℟. Non est profecto. Primum quia Marcus Evangelista numquam appellatus est Joannes: deinde quia Marcus *Petri discipulus* erat, *Joannes Marcus* Barnabæ, teste D. Hieronymo de Scriptor. Pag. 271. & 272. Eccl. cap. 6. & 8. postremo, quia ille Alexandriæ degebat, cum hic Romæ una cum D. Paulo diversaretur. (13)

IV.

(11) Ex his si quis colligat, ad Apostolicam historiam Marci acta non pertinere, ille sciat, eum Apostolicis, hoc est, Apostolorum discipulis accenseri a Tertulliano lib. 4. contra Marcionem cap. 2. *Nobis*, inquit, *fidem ex Apostolis Joannes & Matthæus insinuant: ex Apostolicis Lucas & Marcus instaurant*: & viros Apostolicos a veteribus Apostolorum nomine appellari solitos, ut exemplis pluribus docet Federicus Spanhemius lib. 3. Tom. 2. Misc. sacr. dissertat. de Apostolatu. Vide infra ad S. Philippum.

(12) S. Athanasius in Synopsi Scripturæ Sacræ pag. 155. tom. 2. utrumque vocat Apostolum.

(13) Cotelerius in Constitut. Apost. lib. 2. cap. 57. pag. 265. §. 11. *Nonnulli tres Marcos absque necessitate ponunt, Marcum Evangelistam apud Petrum* (epist. I. cap. V. 13.) *Marcum consobrinum Barnabæ apud Paulum* (ad Colos. cap. IV. 10.) *& Marcum, seu Joannem, filium Mariæ in Actis* (Cap. XII. 12. 25. XV. 37. 39.) *Quæ est opinatio Scriptorum* ὑποβολιμαίων (subdititiorum) *Hippolyti ac Dorothei. Itaque ab aliis Evangelium Marci tribuitur Marco consobrino Barnabæ, Pauli adjutori; ab aliis Joanni Marco, filio Mariæ, propter quem dissenserunt Paulus, & Barnabas; a ceteris melius Marco filio, auditori, ac interpreti Petri, primo Alexandriæ Episcopo. Et verius loquuntur, qui dicunt, Marci Evangelium compositum fuisse ex sermonibus Petri, quam qui ajunt,*

IV. *Quo in loco scripsit Evangelium?*

℞. Scripsisse Romæ tradunt veterum plerique, Irenæus lib. 3. adver. Hæreses cap. I. Origenes apud Eusebium lib. 6. Hist. Eccl. cap. 25. Eusebius ipse lib. 2. cap. 15. Hieronymus de Scriptor. Eccles. cap. 8. At scripsisse *in Ægypto rogantibus Discipulis*, affirmat Chrysostomus hom. I. in Matthæum, pag. 4. (14) Bar. ad an. 45. §. 29.

V. *Quo anno, & quo sermone?*

℞. Vivo Petro scripsisse, testes sunt ex veteribus haud pauci. (15) Petro & Paulo in Cælum jam Bar. ad an. 45. §. 29.

sunt, Marcum suggerente, dictante, ac instruente Paulo scripsisse.

(14) Est qui Chrysostomum cum aliis Patribus ita conciliet, ut hi quidem locuti fuerint de Evangelio tradito Romanis a D. Marco, tamquam interprete D. Petri: Chrysostomus vero locutus fuerit de Evangelio tradito Ægyptiis tamquam Apostolo & Episcopo.

Rufinus lib. 3. Hist. Eccl. cap. 4. *Marcus, quæ ex ore Petri fuerant prædicata, conscripsit.*

Eusebius lib. 3. Demonstrat. Evangelicæ cap. 5. pag. 120. *Petrus ex nimia quadam reverentia ne dignum quidem se scriptione Evangelii existimavit. Sed ejus familiaris ac discipulus, Marcus in commentarium retulisse ejusdem de rebus gestis Jesu narrationes memoratur*. Et pag. 121. *Cum hæc*, quæ sunt apud Matthæum cap. XVI. 16. 17. 18. 19. *dicta sint Petro ab Jesu*, *Marcus* cap. VIII. 29. 30. *nihil horum commemorans, propterea quod ne Petrus quidem, ut verisimile est, talia in suis narrationibus enuntiavit, audi quid dicat post Jesu interrogationem*: respondens *inquit*, Petrus dicit: Tu es Christus, & comminatus est eis, ut nemini dicerent de ipso. *Hæc sane Petrus merito tacenda judicavit, quare etiam Marcus ea præteriit*. Et pag. 122. *Omnia, quæ apud Marcum leguntur, narrationum sermonumque Petri dicuntur esse commentaria*.

(15) Augustinus de consensu Evangelistarum lib. 4. extremo

jam receptis scripsisse, unus tradit Irenæus lib. 3. advers. Hæreses cap. I. (16) Ego primis magis assentiens, anno Christi 43. seu potius 45. scriptum a D. Marco Evangelium existimo, & quidem Græce, non Latine. Nam Augustinus lib. 1. de Consensu Evangelist. cap. 2. *Horum sane quatuor*, inquit, *solus Matthæus Hebræo scripsisse perhibetur eloquio, ceteri Græco*. Quod etiam Hieronymus epist. 123. certum affirmat: *De novo nunc loquor Testamento, quod Græcum esse, non dubium est, excepto Apostolo Matthæo, qui primus in Judæa Evangelium Christi Hebraicis litteris edidit*. Tantorum virorum testimonio robur addit Evangelium ipsius D. Marci manu, ut creditur, scriptum, sæculo XV. labente, Aquileja Venetias translatum, & religione summa servatum, quod Græcum esse, a peritis animadversum, ac notatum est. (17)

Pag. 697.

VI.

tremo cap. 8. *Eo tempore scripserunt Marcus, & Lucas, quo non solum ab Ecclesia Christi, verum etiam ab ipsis adhuc in carne manentibus Apostolis probari potuerunt*.

Beda in Marcum cap. 16. *Evangelium suum Marcus quanto tardius ceteris inchoavit, tanto in longiora scribendo tempora porrexit... & ad illud usque tempus narrando pervenit, quo Apostoli idem Evangelii verbum totum disseminavere per orbem*.

(16) Verba S. Irenæi sunt μετὰ δὲ τὴν τούτων ἔξοδον. Vox hæc ἔξοδος, *excessus*, *exitus* ambigua est, & æque significare potest excessum e vita, atque excessum ex loco aliquo. Hinc illa Irenæi verba, quæ recitantur ab Eusebio lib. 5. cap. 8. ita vertit Henricus Valesius: *Post horum vero interitum:* Joannes autem Ernestus Grabe ita: *Post vero horum excessum*, atque interpretatur *excessum non e vita, sed Urbe Roma*. Vide Renatum Massuetum in locum memoratum S. Irenæi.

(17) Maximilianus Missonius in Itinere Italico, quod anno 1688. suscepit, pag. 158. Codicem illum Græcum esse scribit, quod ante ipsum scripserat Cornelius a Lapide in Præfatione ad Evangelium D. Marci ex fide Canonici D. Marci Venetiis viri gravis & testis oculati. Montfauco-

VI. *Quænam sunt, & quomodo confutantur eorum argumenta, qui Latine scripsisse putant?*

℟. Tria principio afferunt testimonia. Primum est Libri Pontificalis in Petri vita: secundum Eutychii Alexandrini *De originibus Ecclesiæ suæ*. Ille *Latina*, hic *lingua Romana* scriptum a D. Marco Evangelium testatur. Verum qualis est auctoritas Scriptoris incerti, cujusmodi est auctor Libri Pontificalis, qui post sæculum Christi sextum floruit, & Eutychii magni fabulatoris, ut summis viris Augustino, & Hieronymo præponantur? Quanquam Eutychii locus nihil omnino conficit, si id verum est, quod annotatur a Seldeno, linguæ Romanæ nomine etiam Græcam quandoque ab Orientalibus intelligi. (18) Sequitur

Bar. ad an. 45. §. 39.

conius e contrario Diarii Italici cap. 4. pag. 55. *Characteres*, inquit, *etsi vix legi possint, evidenter Latini sunt: nam multoties occurrunt litteræ D. & R. quæ non habent eamdem in Græcis, atque in Latinis formam*. Sed his non respondent ea, quæ idem Montfauconius habet in Palæographia Græca. Nam lib. 2. c. 3. pag. 127. Τȣ δέλτα, inquit, *utraque forma*, scilicet Δ, *& D. vetustissima est*. Reperitur insuper eadem forma τȣ δέλτα in inscriptionibus Atheniensibus ab eodem allatis lib. 2. c. 5. pag. 135. ubi legitur ODENI, & multa alia Græca nomina, quæ Δ Græcum referunt ut D. Latinum. Quod videre licet etiam in Alphabetis Græcis lib. 2. cap. 1. pag. 122. & lib. 4. cap. 10. p. 336. Ad litteram R. quod attinet: Præterquam quod Alphabeta memorata Rho Græcum repræsentant, ut R. Latinum, ita loquitur Montfauconius lib. 2. cap. 3. pag. 132. P. h. e. Rho *eamdem habet formam, quam Phœnicia littera: in marmoribus tamen Baudelotiano, & Herodis Attici lineolam præfert hoc ritu* R, *ut ad* R *latinum prorsus accedat*. Cetera, quæ affert contra Missonium, utrum vera sint, & inconcussa, viderint alii. Vide Jo. Fran. Bernardi Mariæ de Rubeis Monumenta Ecclesiæ Aquilejensis cap. 2. & Jo. Albertum Fabricium in Bibl. Ecclesiastica pag. 53.

(18) In notis ad eumdem Eutychium pag. 152.

Pag. 103. tur tertium Gregorii Nazianzeni, qui Carm. 44. Marcum cecinit *Ausoniæ Christi miracula genti*
Pag. 102. *memorasse*. At idem Nazianzenus Carm. 41. dixerat, Joannem *mortalibus*, hoc est populis omnibus scripsisse. Quemadmodum igitur nemo sanæ mentis colligat, Joannem omnibus linguis scripsisse, quod Evangelium suum in usum gentium omnium ediderit; ita haud recte ratiocinari ille videatur, qui putet se satis ostendisse, Marcum in suo Evangelio Latina lingua usum, ex eo quod Italorum commodo scripserit. Accedit, quod non magis opus fuit Latine scribi a D. Marco Evangelium, quod Romanis ac Italis usui posset esse, quam Latine scribi ad Romanos Epistolam, quæ tamen Græce a D. Paulo scripta est. Testimoniis addunt etiam rationem, quod Tiberii Imperatoris auctoritate, & exemplo Græca lingua Romæ jam exolesceret. At omnino exolevisse non constat. Illud potius est verum, ita postea Romanis omnibus familiarem fuisse, ut,
Satyra VI. 185. quod conqueritur Juvenalis, qui Domitiani temporibus vixit, mulierculæ ipsæ Græce scirent, & loquerentur. Atque hæc sunt potissima rationum momenta, quibus adversarii nituntur.

VII. *Quid de postremo hujus Evangelii capite sentit D. Hieronymus?*

℞. Recentioribus nonnullis videtur D. Hieronymus, cum scriberet ad Hedibiam, Epist. 150. quæst. 3. dixisse, totum, quantum est, decimum sextum & postremum hujus Evangelii caput, ubi
Pag. 802. historia Resurrectionis Christi narratur, in plerisque Græciæ libris desiderari, ac proinde apocryphum ostendere voluisse: quasi vero vox *capitulum*, qua ille utitur, aliud non possit significare, quam ea capita, in quæ nunc Evangelium D. Mar-

Marci secatur, atque ita divisum fuerit etiam Hieronymi ætate. Hieronymus igitur de Christo duntaxat Magdalenæ viso, de quo versu 9. 10. & 11. sermo est, nullam fieri in *omnibus pæne Græciæ libris* mentionem animadvertit, cetera non vocat ad examen. Tantum vero abest, ut illam capitis partem rejiciat, ut etiam cum aliis Evangelistis conciliet. Quod Augustinus quoque facit lib. 3. De consens. Evangel. cap. 24. §. 69. nullo modo significans, postremum hoc Evangelii caput, aut *apparitionem*, uti vocant, Christi Magdalenæ factam, in dubium aliquando revocatam fuisse. Quod item præstat S. Gregorius Nyssenus Scriptor Græcus, postquam dixit, eamdem apparitionem *in exemplaribus paullo diligentius & exactius scriptis* non haberi. (19) Præterea Hieronymus ipse auctor est, Græcos non solum *eo ultimo capitulo non caruisse*, *sed additamento* potius, quod tamen non probaretur, illud auxisse. (20) Inquit enim lib. 2. adversus Pelag. cap. 6. *In quibusdam Exemplaribus, & maxime Græcis Codicibus juxta Marcum in fine ejus Evangelii scribitur*. Deinde e vestigio memoratum additamentum subjicit, quod afferre nihil attinet. Ceterum de postremo capite Evangelii secundum Marcum nos dubitare non sinit Ecclesiæ Catholicæ auctoritas, cujus oraculis non assentiri extremæ impudentiæ est.

Pag. 579.

Concil. Trid. Sess. 4.

VIII. *Num in Martyrum numero habendus est?*

℞. Ejus Martyrium aliqui in dubium revocant, aliqui negant, quod nec Eusebius, nec Hieronymus ea de re meminerint. Sed ex horum silentio nihil conficiunt. Etenim Palladius Lausiacæ Histo-

Bar. ad an. 64. §. I.

(19) Oratione 2. de resurrectione tom. 3. pag. 411.
(20) Baronius ad annum Christi 34. §. 185.

ſtoriæ Scriptor extremo cap. 113. narrat, Philoromium Presbyterum veniſſe *uſque ad Alexandriam, cum voviſſet, in Martyrium venerandi Athletæ Marci*. Quibus verbis oſtendit, ſub initium ſeculi V. habitum fuiſſe in numero Martyrum. Eamdem veritatem in Synodo Romana celebrata anno 494. probat Gelaſius, (21) *qui de Apoſtolis, ac ceteris Martyribus, quæ eſſent apocrypha, perſpicaci conſideravit obtutu*, quemadmodum ait Baronius ad annum 64. §. 1. Acta quoque S. Marci de ejus Martyrio nos admonent, quibus pondus addunt Beda, ceterique Martyrologiorum Scriptores non modo Latini, ſed etiam Græci, Chronicon Alexandrinum, Chronicon Orientale Latine redditum ab Ecchellenſi, Eutychius, aliique tum apud Baronium in annotat. ad Martyrologium Romanum VII. Kal. Maji, tum apud Florentinium in annotat. ad Martyrologium Hieronymianum IX. Kal. Octobris.

IX. *Corpus ejus quando Venetias ranslatum eſt?*

℟. *Anno Domini* 828. *ſub Juſtiniano Duce*, ut ait Andreas Dandulus Dux Venetiarum in Chronico lib. 5. cap. 5. parte 28. Verum qua ratione, quove modo translatio hæc contigerit, nullam certam habemus hiſtoriam, quæ narret. Scriptor enim ille, quem ex Vaticana Bibliotheca protulit Baronius ad an. 820. §. 29. deſcripſitque poſtea Bollandus ad diem VIII. Kal. Majas, ita rem exponit, ut eam multis poſt annis, & quidem ex vulgari fama ſcripſiſſe videatur. Quicunque tamen ſit de modo translationis aut ſermo hominum, aut opinio, certe Venetias translatum te-

(21) Apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 1262. & apud Harduinum tom. 2. extrema pag. 938.

testatur apud Mabillonium (22) etiam Bernardus Monachus Gallus, qui cum iter anno 870. in regiones Orientales suscepisset, affirmat, D. Marci corpus id temporis Alexandriæ amplius non fuisse, a Venetis in Insulam suam jam asportatum. Ac Venetiis quidem esse, in Æde omnium magnificentissima eidem consecrata reconditum, testis omni exceptione major est laudatus Dandulus, qui scribit, se bis corpus illud vidisse, semel quidem cum Procuratoris, iterum cum Principis personam sustineret. (23)

(22) In Actis Sanctorum sæculi III. part. 2. §. 6. pag. 523.

(23) Dandulus vixit usque ad annum 1354. Hæc habet lib. IX. Chronici capitulo 9. part. 6. & 8. apud Muratorium tom. 12. Rer. Italic. pag. 251. & 252. *Eodem anno, videlicet Ducis* (Phaledri) *anno X.* (Christi 1094.) *dum gloriosissimi Marci Evangelistæ Corpus intra quamdam columnam de lapidibus marmoreis factam, Duce, & quibusdam consciis esset repositum, ut ibi cautius servaretur, contigit, ut occiso Petro Candiano Duce cum filio, Ecclesiaque cum Palatio igne consumta, & ceteris, quibus hoc patuerat, ex transcursu temporum sublatis, nemo, ubinam sanctus esset thesaurus, jam renovata Ecclesia, posset cognoscere, & nec aliquibus indiciis invenire: fit ex hoc planctus in Clericis, desolatio ingens in Laicis, mæror imminet universalis. Formidabat siquidem Plebs devota, ne Patronus tam inclytus furtive fuisset sublatus: ideoque jejunium solemne indicitur, & Processio solemnissima ordinatur. Et ecce videntibus cunctis, & stupentibus lapides a columna* * *prosiliunt, & Arcam, ubi corpus latebat, cunctis evidenter ostendunt. Mox devotas laudes agunt Creatori omnium, qui suum eis est dignatus revelare Patronum; sicque dies illa, videlicet sexto exeunte Junio, illustrata tanti prodigii gloria, annis decurrentibus, posteris fit festiva, & generalis Processio in memoriam devotissime renovatur. Die itaque octava Octobris subsequentis Deo dicata Ecclesia, consciis Duce, Primicerio, & Procuratore, reverendum Corpus in ea secrete collocatur. Locus igitur omnibus usque in hodiernum diem præter eorum successoribus exstat incognitus: nec propterea nescientium fides vacillet, cum ego, qui loquor, primo Procuratoris gerens officium, nunc Christi gratia Dux effectus, possint dicere verba Joannis capitulo XXI.* Et qui vidit testimo-

nium perhibuit, & verum eſt teſtimonium ejus, & ille ſcit, quia vera dicit, ut & vos credatis; *& Joannis Apoſtoli Cap.* .... ut credentes ejus meritis vitam habeatis*: dies enim illa ſingulis annis celebratur. His Henrico Auguſto patefactis, devotione motus Venetias veniens Beato Marco reverentiam exhibuit. Urbemque gyrans ſitum, & politiam inſigniter commendavit*. Eadem habet Petrus Juſtinianus Rer. Venetarum lib. 1. pag. 27.

* In margine Codicis Ambroſiani annotatur: *Alibi eſt legere, Columnam illam eſſe, quæ ad Aram D. Leonardi ſtat*. Conſentit Petrus Juſtinianus Rer. Venetarum lib. 1. pag. 27.

Martyrologium Romanum pridie Kal. Februarii: *Eodem die Translatio S. Marci Evangeliſtæ, cum ſacrum ejus corpus ex Alexandria Ægypti Urbe, a barbaris tunc occupata, Venetias allatum ibidem in Majori Eccleſia ejus nomine conſecrata honorificentiſſime conditum fuit*.

In memorata *Majori Eccleſia* die 25. Junii Venetiis celebratur etiam *Apparitio S. Marci Evangeliſtæ*, ut eſt apud Bollandum die 25. Aprilis pag. 352. §. 3.

Jamdiu ante translationem Corporis D. Marci Venetias, Sedes ejus ſub Heraclio Imperatore ablata, ab eoque donata Venetis traditur a Baronio ad an. 820. §. 21.

DE

DE
S. LUCA
EVANGELISTA.

I. *Lucas quis fuit?*

℞. LUCAS natione Syrus fuit, patria Antiochenus, professione medicus. Qui enim dubitant, num Lucas medicus idem sit ac Evangelista, faciunt ii contra testimonium Eusebii, & omnium antiquorum. (1) Eumdem esse, atque Lucium D. Pauli cognatum, cujus meminit Paulus ipse scribens ad Romanos cap. XVI. 21. rentur aliqui. Ethnicusne, an Judæus fuerit, ambigitur. Mihi eorum disputatio ad veritatem propius accedere videtur, qui ex Ethnico circumcisionis experte Christianum factum existimant, pe-

(1) Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 4. *Lucas domo Antiochenus, arte medicus.*

Hieronymus, in Epist. ad Philemonem pag. 216. *Ceterum cooperatores Evangelii, & vinculorum suorum, cum ad Philemonem epistolam scriberet, Marcum ponit, quem puto Evangelii conditorem... & Lucam medicum, qui Evangelium, & Actus Apostolorum Ecclesiis derelinquens, quomodo Apostoli de piscatoribus piscium piscatores hominum facti sunt: ita de medico corporum in medicum est versus animarum: cujus liber quotiescunque legitur in Ecclesiis, toties ejus medicina non cessat.* Et Paulinus carm. 24.

Hic medicus Lucas, prius arte, deinde loquela:
Bis medicus Lucas, ut quondam corporis ægros
Terrena curabat ope, & nunc mentibus ægris
Composuit gemino vitæ medicamina libro.

Vide infra annotat. 3. & 6.

tinde atque Cornelium Centurionem, qui incircumcisus Christi fidem professus est. Lucam enim Judæum fuisse, negare videtur Paulus in Epistola ad Colossenses cap. IV. 10. 14. ubi eum nominat seorsum ab iis, *qui sunt ex circumcisione*. Quod vero Ethnicus fuerit, id nihil obstat, quominus habeatur idem, ac Lucius D. Pauli cognatus. Nam exemplo S. Timothei, qui patrem Ethnicum habuit, & matrem Judæam, docemur, Ethnicos cum Judæis matrimonii jure fuisse aliquando conjunctos. Omnino autem rejicitur opinio Epiphanii, qui Hær. 51. §. 6. & 11. Lucam in duobus & septuaginta Discipulis enumerat, iisque accenset, qui abscesserant a Christo audita
Joan. VI. 54. ejus voce: *Nisi quis manducaverit carnem meam, & biberit sanguinem, non est me dignus*, subjun-
Bar. ad an. 58. §. 34. & 35. gens postea, hunc Pauli, ut Marcum Petri, opera revocatum. Lucas enim ipse Evangelii initio testa-
Cap. I. 2. tur, se ea scribere, quæ acceperat ab iis, *qui viderant, & ministri sermonis fuerant*, aperte demonstrans, se non esse ex duobus & septuaginta Di-
Bar. ad an. 58. §. 14. scipulis, qui cum Domino versati sunt. Unde etiam illi confutantur, qui putant, alterum fuisse ex duobus discipulis, quibus pergentibus Emmauntem Christus redivivus se comitem adjunxit. Non igitur Christi discipulus fuit Lucas, sed Apostolorum, præsertim D. Pauli, cujus spiritua-
Pag. 221. lem filium appellat Hieronymus in Esaiam cap.
Pag. 271. 65. *& omnis peregrinationis ejus comitem* in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum cap. 7. (2)

II.

(2) S. Irenæus lib. 3. adversus Hæreses cap. 11. *Lucas autem sectator & discipulus Apostolorum*.

Tertullianus lib. 4. adversus Marcionem cap. 2. *Lucas non Apostolus, sed Apostolicus, non magister, sed discipulus, utique magistro minor, certe tanto posterior, quanto posterioris Apostoli sectator, Pauli sine dubio*.

II. *A quo electus est comes peregrinationis D. Pauli?*

℞. Ab Ecclesiis comes Paulo datus est. Chrysostomus hom. 1. in Act. cum alias laudes D. Lucæ, tum hanc exponit his verbis: *Porro, quod Lucas non fuerit expers Spiritus, pluribus argumentis perspicuum est, vel e miraculis, quæ nunc per illum fiunt, vel quod tum quilibet participes fiebant Spiritus Sancti, non solum eximii, qualis erat Lucas vel ipsius Pauli de illo testimonio: ait enim:* cujus laus est in Evangelio: *vel ex hoc, quod Ecclesiarum suffragiis delectus fuit. Siquidem supra dictis & illud adjicit:* Quin etiam electus est ab Ecclesiis, ut nobis peregrinationis sit comes in hac gratia, quæ administratur a nobis.

Pag. 448.

2. Cor. VIII. 18. 19.

III. *Quandonam cum D. Paulo cœpit peregrinari?*

℞. Nimirum id temporis, quo Paulus anno Christi circiter 51. per nocturnam speciem viri Macedonis petentis opem monitus a Deo, decedens Troade in Macedoniam profectus est. Ex eo siquidem tempore Lucas, ut animadvertit Baronius ad an. 51. §. 63. in describendis Pauli gestis tertia semper persona uti solitus, mutata dicendi ratione, iis, qui cum Paulo erant, se se annumerans, primam multitudinis personam usurpat. Quamobrem tunc primum Lucam cum D. Paulo peregrinari cœpisse, vult Irenæus lib. 3. cap. 14. ubi itinera, quæ Paulus, & Lucas una fecerunt, circumscripte ac breviter describit. (3)

Act. XVI. 9. 10.

X 2 IV.

(3) Qui anno Christi 43. Lucam Antiochiæ cum Paulo fuisse dicunt, eos minime probari video: idemque ferri judicium de Nicephoro, qui lib. 2. cap. 43. narrat, Thebis Bœo-

IV. *Quibus regionibus peregrinatus est?*

Act. XVI. 11. ℟. Lucas Troade una cum Paulo solvens in insulam Samothraciam navigavit, die insequente Neapolim tenuit, atque inde Philippos primariam Macedoniæ urbem contendit. Eumdem porro Thessalonicæ fuisse cum D. Paulo, ejusque discipulis Timotheo, Tito, aliisque, negat Baronius ad an. 51. §. 75. par esse judicans credere, Lucam interim alio prædicandi Evangelii caussa a D. Paulo missum. Rursus dubitant alii, is ne fuerit, quem D. Paulus ex Macedonia Corinthum simul cum S. Tito se misisse scribit. (2. ad Cor. VIII. 18.) Eum siquidem nonnullis Barnabam, aliis Silam, aliis Marcum fuisse placet. Plures tamen tum ex veteribus, tum ex recentioribus Lucam fuisse arbitrantur. Itaque Titum & Lucam secutus Paulus, Corinthum & ipse venit, unde scripsit ad Romanos, salutem eis dicens etiam nomine Lucii, quem eumdem ac Lucam, ut paullo ante dixi, aliqui faciunt. Post hæc Philippos reversi Troadem maritimo itinere intra dies quinque remigrarunt. Deinde iis locis peragratis, quæ in Actis Apostolorum cap. 20. & 21. describuntur, Hierosolymam tandem concesserunt. Romam usque, in quam Urbem Paulus a Nerone, quem appellaverat, judicandus a Festo missus fuerat, Lucas transire non dubitavit. Ibi fuit, cum Paulus ad Colossenses & Philemonem scriberet: (Cap. IV. 12. Ad Phil. vers. 24.) atque solus eidem præsto erat, cum alteram ad Timotheum epistolam paullo ante mortem daret. (Cap. IV. 11.) Quare Chrysostomus hom. 1. in Act. hoc præsertim Lucam summis laudibus dignum censet, *quod* (Pag. 446.)

præ-

Bœotiæ Urbe Lucam ad Paulum accessisse, ejuratisque erroribus patriis, Christo nomen dedisse, & qui ante corporum curator fuerat, animarum medicum evasisse.

præceptori suo indivulsus adhæserit, quodque per omne tempus illum fuerit assectatus. (4)

V. *Paulo interfecto, quid pro Christo Lucas egit?*

℟. S. Epiphanius hær. 51. §. 11. scribit, Lucam Evangelium prædicasse *in Dalmatia, Gallia, Italia, & Macedonia, sed in Gallia præ ceteris.* Nazianzenus Orat. 25. addit Achajam, quod idem non obscure significat Hieronymus in lib. de Script. Eccl. cap. 7. scribens, ossa D. Lucæ ex Achaja Constantinopolim translata. Utrique consentit Nicephorus, qui in lib. 2. cap. 43. tradit, Roma in Græciam reversum plurimos divinæ doctrinæ lumine illustrasse. In Ægypto, Lybia, Thebaide munus Apostolicum obiisse, legas apud Metaphrastem. Auctor Constitutionum lib. 7. cap. 47. contendit, Abilium tertium Ecclesiæ Alexandrinæ Antistitem a D. Luca Episcopatu initiatum. Ad extremum damnatam ab eo Antiochiæ hæresim Ebionitarum, habet Jacobi Sirmondi Prædestinatus lib. 1. cap. 10.

Bar. ad an. 61. §. 7.

Pag. 438.

Pag. 271.

X 3 VI.

(4) *Itaque*, subjicit idem Chrysostomus, *cum Demas & Hermogenes illum in periculo deseruissent, alter in Galatiam profectus, alter in Dalmatiam, audi quid de hoc dicat:* Lucas, *inquit* (2. ad Tim. IV. 11.) adhuc solus mecum est. *Quin & Corinthiis scribens de eodem:* Cujus, *inquit* (2. ad Cor. VIII. 18.) laus est in Evangelio per omnes Ecclesias. *Rursus cum* (1. ad Cor. XV. 5.) *dicit*, Conspectus est Cephæ, deinde duodecim: *Item cum ait*, juxta Evangelium, quod accepistis, *de Lucæ Evangelio sentit: ut jam non aberrarit a vero, qui voluminis hujus descriptionem ad hunc auctorem retulerit.*

Eusebius lib. 3. Hist. Eccl. cap. 4. Lucæ *Evangelium ajunt a Paulo designari solitum esse, quoties tamquam de proprio quodam Evangelio sermonem faciens dicit:* Secundum Evangelium meum.

VI. *An censes, etiam in Galliam, quod ait Epihanius, Lucam venisse?*

℞. Recte requiris. Sunt enim viri docti, qui, posthabita Epiphanii auctoritate, negant, Lucam Gallis Christianæ religionis præcepta tradidisse. Nullum sane testem Epiphanio contrarium proferunt, sed omnium Historicorum, & præsertim Ecclesiarum Gallicanarum hac de re silentium satis ipsis videtur, ne omnem fidem Epiphanio adjungant. Quamquam quid vetat dicere, eum Galliam Cisalpinam intellexisse? Nam etiam post Galliam ab Augusto trans Alpes redactam, & Augustum vita defunctum Scriptores nobilissimi Strabo lib. 5. Plinius lib. 3. c. 14. Josephus lib. 4. de bel. Jud. cap. 11. eamdem illam regionem Galliæ Cisalpinæ nomine appellarunt. Similia his
Pag. 90. habet Petavius in animadversionibus ad memoratum Epiphanii locum, quem Petrus de Marca (5) immerito vexat scribentem: *Lucam in Gallia prædicasse, nullus, quod sciam, prodidit. Atque haud scio, an Galliam Cisalpinam intelligat, per quam in Dalmatiam, Græciamqne contenderit.*

VII. *Habeo de rebus a D. Luca gestis; nunc de ejus scriptis quæro.*

Bar. ad an. 58. §. 31.32.33. ℞. *Lucas*, ut ait S. Gaudentius Brixiæ Episcopus serm. 17. *& Evangelii librum, & Actus Apostolorum miranda examinatione conscripsit*, Græco usus

(5) In Epistola ad Henricum Valesium, quam idem Valesius præmittit suæ versioni Historiæ Eusebianæ & Bollandiani die 30. Junii pag. 544. afferunt. Sed vide Launojum in epistola ad Stephanum Canusium cap. 3. pag. 77. tom. 2. Operum ejus part. 1.

usus sermone, cujus erat peritissimus. (6) Ad Evangelium quod attinet: post Matthæum, & Marcum scripsisse, veteres recentesque consentiunt; nec ipsis heterodoxis probantur ii, qui Lucam Evangelistis omnibus præponere non dubitarunt. (7) Ea autem litteris prodidit, quæ a D. Paulo, & ceteris Apostolis acceperat, & quidem *eo tempore*, ut ait Augustinus lib. 4. de Consensu Evangel. extremo cap. 8. *quo non solum ab Ecclesia Christi, verum etiam ab ipsis adhuc in carne manentibus Apostolis probari potuerunt*, anno Christi circiter tertio, vel sexto supra quinquagesimum. Theophilo cuidam Evangelium perinde, atque Acta inscripsit, quo vocabulo seu generatim quemlibet Dei amicum, seu potius virum peculiarem, cui Theophilo nomen, significare voluit. (8) Laudatur enim a Chrysostomo hom. I. in Act. quod Pag. 449.
unius hominis caussa tam diligentem solicitudinem suscepisset, ut totum Evangelium conscriberet, atque breviter, & quomodo, & quo tempore, & quo

(6) Hieronymus in Esajam cap. 6. pag. 25. *Evangelistam Lucam tradunt veteres Ecclesiæ tractatores, medicinæ artis fuisse scientissimum, & magis Græcas litteras scivisse, quam Hebræas. Unde & sermo ejus tam in Evangelio, quam in Actibus Apostolorum, idest in utroque volumine, comptior est, & sæcularem redolet eloquentiam, magisque testimoniis Græcis* (ex versione LXX. interpretum) *utitur, quam Hebræis*. Idem epist. 145. ad Damasum pag. 785. *Lucas inter omnes Evangelistas Græci sermonis eruditissimus fuit.*

(7) Grotius in Lucam cap. I. tom. VI. Criticorum Sacrorum pag. 235. *Quod vero quidam existimant, Matthæo, & Marco priorem in scribendo Lucam fuisse, plane ut credam, induci non possum. Refragatur vetustissimus librorum ordo apud omnes nationes, refragatur traditio vetus Irenæo, & Tertulliano testibus suffulta, refragatur ipse Lucas, qui ita Matthæi, & Marci Historiam auxit additis narrationibus, ut, ubi res easdem narrat, eadem quoque verba non raro usurpet.*

(8) *Solus Lucas & præfatur operi suo, & nominatim dicat libros suos:* Erasmus in Lucæ Evangel. cap. 1. pag. 204. to. 6. Critic. Sacr.

loco secundum carnem Christus natus sit, explicaret. (9) Quemadmodum autem *Evangelium sicut audierat, scripsit*, ita *Acta Apostolorum, sicut viderat, ipse composuit*, (10) ex quibus *non minor, quam*
Pag. 445. *ex ipsis Evangeliis*, teste eodem Chrysostomo, *utilitas* percipitur. (11) Quam fortasse ob rem OEcumenius librum hunc ait *Sancti Spiritus acta continere*, (12) sicut *Evangelium actiones Christi*. (13) *Conspicies autem hic*, ut verba ipsa Chrysostomi exprimam, *Apostolos ceu volucres terram, mariaque percurrentes, ac timidos illos quondam, rudesque subito in alios homines esse versos, fastuque, divitiarum gloria, ira, concupiscentia, breviter rebus omnibus superiores esse factos. Videbis summam inter ipsos concordiam, nec quidquam omnino prioris illius livoris, aut invidentiæ residere, nec jam loci principis ambitum inter ipsos fervere, sed omnem virtutem in eis absolutam perspicies, tum summam eximiamque caritatem in illis relucentem. Nam de hac quoque*
Jo. XIII. 35. *multa illis* Christus *præceperat, dicens:* Per hoc cognoscent omnes, vos esse meos discipulos, si dilexeritis invicem. *Quin & dogmata quædam hic reperi-*

(9) S. Ambrosius in Luc. cap. 2. pag. 26. tom. 3.

(10) S. Hieronymus de Scriptoribus Ecclesiasticis cap. 7. pag. 273.

(11) Idem Chrysostomus ibidem pag. 447. *Quod maxime agit hic liber, est resurrectionis declaratio.* Quare *ipse liber incipit legi a Dominica Paschæ, sicut se consuetudo habet Ecclesiæ*, ut ait D. Augustinus serm. 315. §. 1.

(12) Quia videlicet nobis exhibet, quid Apostoli Spiritu Sancto die Pentecostes afflati atque per eumdem edocti egerint ad Ecclesiæ Catholicæ, & Fidei Christianæ propagationem, confirmationem, incrementum.

(13) In Argumento ad Acta Apostolorum. Vide Calmeti Præfationem in eadem Acta pag. 801. tom. 7.

Evangelia historia sunt eorum, quæ Christus fecit & dixit: Acta vero eorum, quæ alius Paracletus dixit & fecit: Chrysostomus in Act. Apost. hom. 1. pag. 9. edit. Montfaucon.

perire licebit, quæ, nisi liber fuisset proditus, haudquaquam fuissent ulli tam dilucide cognita: quin potius, quod est caput salutis nostræ, fuisset occultum, & in obscuro latuisset: tam de his loquor, quæ ad bene vivendum, quam quæ ad Fidei nostræ dogmata pertinent. Porro eorum, quæ hic tractantur, major pars sunt acta Pauli, qui plus omnibus laboravit. 1. Cor. XV. 10.
Ejus rei caussa est, quod is, qui librum hunc conscripsit, discipulus, & cultor Pauli fuit. Extendit vero Historiam ab ascensu Christi in Cælum ad primam, & biennem Pauli in Urbe moram, videlicet ad annum Christi 61. seu 63. Bar. ad an. 61. §. 6.
ex quo intelligimus, ut ait S. Hieronymus de Script. Eccles. cap. 7. *in eadem Urbe librum esse compositum*. (14) Pag. 271.

VIII. *Quid potissimum admirandum in Apostolis Lucas in Actis narrat?*

℞. Respondet memoratus Chrysostomus hom. I. in Act. his fere verbis: Omnia quidem esse admiratione digna, quæcunque hoc libro continentur, sed illud potissimum admirandum in Apostolis, quod se ad rudium captum demiserint, atque hac una re Sancto instincti Spiritu se ad dispensationem Verbi Dei paraverint. Itaque multa de Christo disserentes, pauca dixisse de ejus divinitate, plura vero de humanitate, morte, resurrectione, & ascensu. Tunc enim id in primis agebatur, ut crederent homines, Christum a mortuis excitatum in cælum ascendisse. Ceterum quo magis se demitterent, hoc uberiorem Divini Spiritus gratiam accepisse, & majora, quam ipse fecerat, ejus ope adjutos fecisse, ut auditores suos eri- Pag. 446. & 447.

(14) Clemens Alexandrinus apud Eusebium lib. 6. Hist. Eccl. cap. 14. ait, *Lucam epistolam Pauli ad Hebræos Hebraico sermone primum scriptam, Græco sermone studiose interpretatum, Græcis hominibus edidisse.*

erigerent, & sermonem de Christi resurrectione probabilem redderent.

IX. *Cur Lucas Paulo superstes ejus historiam non est prosecutus?*

℞. Duabus de caussis, ut docet Chrysostomus. Primum quia ea, quæ scripserat, satis erant erudiendis iis, *qui vellent animum advertere:* deinde quia *Evangelistæ semper incubuerant in ea, quæ magis urgebant, nec illis curæ fuit historias conscribere.* Eam ob rem, ut idem Chrysostomus notat, librum inscripsit *Acta Apostolorum*, non *Miracula Apostolorum*. Non enim miracula ab Apostolis patrata, sed præclare ab ipsis pro Christo gesta nobis imitanda proponuntur. (15)

X. *Suntne imagines Deiparæ Virginis a D. Luca depictæ?*

℞. De imagine Deiparæ Virginis a D. Luca depicta omnium primus meminisse creditur Theodorus Lector, qui sæculo Christi sexto vixit, cum sub initium lib. 1. Hist. Eccl. ait, *Eudoxiam ab Urbe Hierosolymitana ad Pulcheriam misisse imaginem Matris Domini, quam Lucas depinxerat*. Meminit etiam Simeon Metaphrastes Sæculi IX. Scriptor. Utroque junior Nicephorus lib. 2. cap. 23. utpote qui ab anno 1240. ad annum 1305. floruit, ex Epiphanio nescio quo hæc nobis exhibet totius Virginei oris lineamenta. *Colore fuit triticum referente, capillo flavo, oculis acribus, subflavas tamquam oleæ colore pupillas in eis habens. Supercilia ei erant inflexa, & decenter nigra, nasus longior, labia florida, & verborum suavitate plena,* fa-

(15) In Act. Apost. hom. I. pag. 446. & serm. 12. tom. 5. pag. 155.

facies non rotunda & acuta, sed aliquanto longior, manus simul, & digiti longiores. Hæc Nicephorus; quæ cum Baronius ad an. 48. §. 26. retulisset, e vestigio subjecit: *Ex pictura aliqua prototypa potius descripta, quam ex viventis ipsius imagine videri accepta. Ceterum alibi Nicephorum testari, S. Lucam Dei Genitricis pinxisse imaginem.* (16) Allata testimonia improbant aliqui, non eas tamen, cur improbent, rationes afferunt, quæ omnino inconcussæ videantur. Etsi enim hujusce rei scriptoribus ad fidem faciendam vetustas deest, non adducor tamen, ut credam, eos rem tanti momenti temere creditam sine aliqua saltem Patrum memoria litteris mandasse. Scriptura sane D. Lucam professione medicum, ut Petrum piscatorem, & Matthæum telonarium facit, non tamen inficiatur, illum pingendi artem calluisse. Neque ex eo, quod pingendi ars exsecrabilis apud Judæos esset, potest recte colligi, Lucam, qui Judæus non erat, pictorem non fuisse. Adde, quod si Lucas Judæus fuit, Judaica religione jam ejurata, Deiparæ imaginem pinxit ea specie, quam vel oculis, vel auribus hauserat. Tandem etsi Judæis non licuit picturam publice profiteri, nihilominus privatim animi caussa pingere eisdem licuisse, crediderim, Christi præsertim ætate, quo

(16) Lib. 14. Hist. Eccl. cap. 2. pag. 440. & lib. 15. cap. 14. pag. 607. tom. 2. Calmetus extrema præfatione in Evangelium S. Lucæ pag. 380. *Quæ S. Lucas narrat cap. 1. & 2. de Vita B. Virginis, de infantia Jesu Christi, de Cantico ejusdem Virginis, colloquio cum Angelo, profectione ad Elisabeth, & Zachariam, deque eadem Virgine conservante, & conferente in corde suo quidquid novi Salvatori contingeret: hæc satis significant, S. Lucam cum ea familiariter fuisse versatum, & ex ipso ejus ore multa accepisse, quæ ad ejusdem vitam, & Jesu Christi pertinerent.*

Grotius in Lucam cap. II. 51. tom. 6. Criticorum Sacrorum pag. 299. *Quod ideo videtur a Luca expressum, quia ipsam habebat harum narrationum auctorem.*

quo tempore, cum Pilatus, referente Josepho lib. 2. de bello Jud. cap. 9. Cæsaris imagines Hierosolymis exponere tentasset, probabile est, illuc pictores aliquos ea occasione arcessitos. (17) Quare cum D. Augustinus lib. 8. de Trinit. cap. 5. §. 7. ait; *Neque enim novimus faciem Virginis, ex qua ille mirabiliter natus est*, de vera, non de picta loquitur Virginis facie, eamque nos nec vidisse dicit, nec novisse, ac proinde nos talem credere, qualem effingimus, cum de Maria loquimur, aut cogitamus, ut integrum Augustini locum legentibus liquebit. (18) Scio, Nicænam se-

(17) Hoc modo Virginis Deiparæ imagines, quæ a D. Luca depictæ feruntur, defendit adversus Piceninum Ludovicus Vincentius Gotti in *Vera Ecclesia* tom. 2. part. 2. art. 16. de veneratione sacrarum imaginum §. 15. num. 87. Atque ante ipsum eas ab Hospiniani & Magdeburgensium criminationibus vindicavit Jacobus Gretserus in Syntagmate de imaginibus a S. Luca pictis cap. 18. & 19. pag. 205. tom. 15. Vide Lambertinum De Serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 4. part. 2. cap. 10. num. 28.

(18) Ita ille: *Neque enim novimus faciem Virginis Mariæ, ex qua ille a viro intacta, neque in ipso partu corrupta mirabiliter natus est. Nec quibus membrorum lineamentis fuerit Lazarus, nec Bethaniam, nec sepulchrum, lapidemque illum, quem removeri jussit, cum eum resuscitaret, vidimus, nec monumentum novum excisum in petra, unde ipse resurrexit, nec montem Oliveti: unde ascendit in Cælum. Neque omnino scimus, quicumque ista non vidimus, an ita sint, ut ea cogitamus, imo vero probabilius existimamus, non esse ita. Namque cum alicujus facies vel loci, vel hominis, vel cujuslibet corporis eadem occurrerit oculis nostris, quæ occurrebat animo, cum eam, priusquam videremus, cogitabamus, non parvo miraculo movemur; ita raro, & pene numquam accidit: & tamen ea firmissime credimus, quia secundum specialem generalemque notitiam, quæ certa nobis est, cogitamus. Credimus enim Dominum Jesum Christum natum de Virgine, quæ Maria vocabatur. Quid sit autem virgo, & quid sit nasci, & quid sit nomen proprium, non credimus, sed rursus novimus. Utrum autem illa facies Mariæ fuerit, quæ occurrit animo, cum ista loquimur, aut recordamur, nec novimus omnino, nec credimus.*

secundam Synodum, OEcumenicam VII. nullam, ut Catholico dogmati adversus Iconomachos robur adderet, pictam a D. Luca Deiparæ imaginem protulisse. Sed quid proferrent adversus Hæreticos pervicacissimos, qui vel certissima Fidei argumenta negabant? Credibile igitur est, D. Lucam Virginis imaginem posteris reliquisse.

XI. *Nunc, quod superest, D. Lucæ mortem enarra.*

℞. D. Lucam *vixisse octoginta & quatuor annos*, tradit Hieronymus de Scriptor. Eccl. extremo cap. 7. solum *octoginta* Nicephorus lib. 2. Hist. Eccl. cap. 43. Nonnulli putant decessisse, Domitiano adversus fideles sæviente, anno Christi 95. si subiit pro Christo martyrium, ut antiquis bene multis creditum. Nimirum Lucam martyribus accensent Gregorius Nazianzenus orat. 3. Gaudentius Brixiensis serm. 17. & Paulinus Nolanus epist. 32. alias 12. Nicephorus vero loc. cit. martyrii genus describens, eum narrat *ex fructifera oleæ arbore suspensum, quod aridi ligni, unde crux fieret, copia non esset*. Morti ejus Achajam locum assignant Veteres, a quibus immerito recedunt Beda, Usuardus, & Ado, qui Bithyniam tribuunt. Martyrii dies discrepat. Nam XV. Kal. Novembris Lucæ Evangelistæ memoriam celebrat Bedæ, Adonis, & Romanæ Ecclesiæ Martyrologium; XI. Kal. Octobris Hieronymianum; & III. Idus Octobris Kalendarium Carthaginense Mabillonii pag. 166. Veterum Analectorum. (19)

Pag. 271.

Bar. ad an. 61. §. 7. Pag. 76. tom. 1.

DE

(19) Quamvis in Græco Nazianzeni textu, quem ego consului, Lucæ nomen non appareat: videtur tamen apparuisse Eliæ Cretensi, qui in hunc ipsum Nazianzeni locum ita habet pag. 322. tom. 2. *Joannes, cujus hic mentionem facit, item Lucas, haudquaquam interemti sunt; verum cum permultas propter Christum, & ejus Evangelium calamitates pertulissent, in pace ad eum, qui pacis Deus est, reversi sunt.*

DE
SEPTEM
DIACONIS.

I. *Quinam sunt septem Diaconi?*

Act. VI. 5. ℞. PRimus apud D. Lucam est Stephanus, secundus Philippus, tertius Prochorus, quartus Nicanor, quintus Timon, sextus Parmena, septimus Nicolaus.

II. *Putasne, hos ex numero duorum septuaginta Discipulorum electos?*

℞. Ita prorsus existimat Epihanius hær. 20. §. 4. sed ejus sententia multum habet dubitationis, & doctissimis viris minime placet. Auctor enim Constitutionum Apostolicarum lib. 2. cap. 55. Diaconos a Discipulis distinguit, quamvis divinam veritatem ab ipso Christo eos didicisse velit. Illos numero Discipulorum omnino eximit Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 24. vocat enim Ecclesiæ suæ Hierosolymitanæ *filios primogenitos*. Ad S. Stephanum quod attinet, dubitat Augustinus Serm. 316. cap. 3. §. 3. fueritne *ex illis, qui prius in Christum crediderant, an forte ex illis, qui post ascensum Domini* Apostolorum sermonibus permoti, ejusdem Christi fidem professi sunt. Idem tamen Enarratione in Psal. 108. §. 19. Stephanum inter eos videtur recensere, quorum tenebris Spiritus Sanctus ipso Pentecostes die lumen attulit. S. Hilarius quoque in Matth. cap. 17. §. 13. Stephanum Petri prædicatione conver-

ſum putat, cui aſſentiens D. Ambroſius tum lib. 5. Hexaem. cap. 6. tum in Lucam cap. 5. dicit Stephanum fuiſſe primum, quem Petrus hominum piſcator factus rete concluſit. Nicolaus certe Antiochenus erat, & Proſelytus, videlicet ex Ethnico Judæus: (1) non potuit igitur eſſe in numero Diſcipulorum, qui origine Judæi traduntur. His adde Græca Diaconorum nomina; adde cauſſam, propter quam electi ſunt. Inde enim conſectarium eſt, ad Græcos deliniendos, omnemque diſſidii occaſionem in poſterum tollendam, aliquos ſaltem etiam ex Græcis Diaconos eſſe creatos, ac proinde ex duobus ſeptuaginta Diſcipulis, qui omnes origine Judæi erant, delectos non fuiſſe. Pag. 64. tom. 1. Pag. 73. tom. 3.

III. *Cur electi ſunt?*

℟. Septem Diaconorum electioni cauſſam præbuere querelæ Helleniſtarum adverſus Hebræos. Id enim Græcos urebat, *quod deſpicerentur in miniſterio quotidiano viduæ eorum*, hoc eſt, quod viduis ſuis, perinde ac Hebræorum viduis eleemoſynas diſtribuendi negotium non daretur, ſeu potius, quod parcius viduis ſuis, quam Hebræis, eleemoſynæ erogarentur. Huic igitur diſſidio tollendo ſeptem Diaconos Apoſtoli elegerunt, Fideli populo eorum probitatem confirmante, *ne quis indignus obreperet*, ut notat S. Cyprianus Epiſt. 68. Electos precationibus adhibitis, & manibus impoſitis ſuo muneri conſecrarunt. Act. VI. 1. Pag. 256.

IV. *Quodnam igitur eorum munus erat?*

℟. Munus eorum erat, non ut antea viduarum, Bar. ad an. 34. §. 285.

(1) Vide annotat. 21. ad Diſputationem noſtram Hiſtoricam 2.

rum, communibus ſolum menſis miniſtrare, ſed etiam ſacris, in quibus panis divinus frangebatur, id eſt, Chriſti corpus ab Apoſtolis conſecratum Fidelibus dividebatur, juxta illud D. Pauli:
1. Cor. X. 16. *Panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* Quid enim opus fuit miniſtris cura tanta delectis, & ritu tam ſolemni initiatis, ab eo videlicet parum diſtante, quo Presbyteri, & Epiſcopi conſecrantur, ſi eleemoſynas pauperibus dividendo ea duntaxat procurare debuerunt, quæ ad vitam ſuſtentandam pertinerent? Ignatius certe, qui Diaconorum miniſterio interfuit, in Epiſt. ad Trallianos cap. 2. *Oportet*, ait, *& Diaconos, miniſtros exiſtentes myſteriorum Jeſu Chriſti, ſecundum omnem modum omnibus placere. Non enim ciborum & potuum ſunt miniſtri, ſed Eccleſiæ Dei miniſtri*. Eadem eſt ſententia Cypriani ita ſcriben-
Pag. 244. tis Epiſt. 65. ad Rogatianum: *Diaconos poſt aſcenſum Domini in Cælos Apoſtoli ſibi conſtituerunt, Epiſcopatus ſui, & Eccleſiæ miniſtros*. Hieronymus vero, qui epiſtolam 85. ad reprimendos ætatis ſuæ Diaconos inſoleſcentes adverſus Presbyteros ſcripſit, & de altero duntaxat eorum munere loquens, *menſarum, & viduarum miniſtros* appella-
Pag. 623. & 624. vit, ita ad extremum ſubjecit: *Et ut ſciamus traditiones Apoſtolicas ſumtas de veteri teſtamento, quod Aaron, & filii ejus, atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi, & Presbyteri, & Diaconi vendicant in Eccleſia*. Quis autem ignorat, Levitas miniſtros fuiſſe ſacrificiorum? Igitur etiam Diaconi Levitis ſimiles eodem in Eccleſia ſacro munere jam inde a principio fungebantur. Præterea ſi Eccleſiæ initia repetas, ut ex D. Paulo animadvertit Auguſtinus Epiſt. 54. cap. 5. & poſt ipſum Baronius ad an. 34. §. 284. cognoſces, conſueviſſe aliquando Chriſtianos Euchariſticam menſam cum menſa communi conjnngere. Cur igitur

gitur Diaconos communium mensarum ministros a sacræ mensæ procuratione fuisse prohibitos existimemus? Profecto Justinus martyr Apologia secunda testatur, Eucharistiam & iis, qui Fidelium coetui Dominico die intererant, a Diaconis fuisse porrectam, & iis, qui aberant, ab eisdem delatam fuisse. Septem igitur Diaconi non solum pecuniæ in pauperes erogandæ custodes erant, sed etiam sacris Altaribus inserviebant. (2) Pag. 97 & 98.

Y V.

(2) Ab Eucharistiæ distributione ad conficiendam Eucharistiam Diaconi transire non dubitarunt, ausi perinde ac Sacerdotes aliquando Missam celebrare, & Sacrificium facere. Eorum siquidem audaciam ita repressit Concilium Arelatense I. can. 15. *De Diaconibus, quos cognovimus multis locis offerre, placuit minime fieri debere*, ut est apud Labbeum tom. I. Conc. pag. 1428. & apud Harduinum tom. I. pag. 265.

Eisdem tamen *concessum in extrema necessitate ut Confessiones excipiant, & Pœnitentias imponant: non vero ut Absolutionem Sacramentalem conferant. Preces fundere possunt super Pœnitentes, quibus divinam misericordiam, & peccatorum remissionem ipsis adprecentur, non vero illos sacramentaliter absolvere, quia Claves non habent. Itaque Synodi non permiserunt Diaconis administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, sed ceremoniæ cujusdam ex earum rerum numero, quas Theologi vocant* Sacramentalia, *exhibitionem, qua in absentia veri Sacramenti, & illius consequendi impotentia, moribundi contritio excitaretur, & caritas ferveret: atque Deus interiori ejus dispositione, & precibus Ecclesiæ motus, ipsi effectum Sacramenti tribueret. Porro quod Confessiones in arctissima necessitate audire possit Diaconus, non mirum: siquidem id & Laicus potest. Qua de re S. Thomas quæst. 8. Supplementi articulo secundo hæc habet:* Sicut Baptismus est Sacramentum necessitatis, ita & Pœnitentia. Baptismus autem, quia est Sacramentum necessitatis, duplicem habet Ministrum: unum, cui ex officio baptizare incumbit, scilicet Sacerdotem: alium, cui ratione necessitatis dispensatio Baptismi committitur. Et ita etiam Minister Pœnitentiæ, cui ex officio Confessio est facienda, est Sacerdos: sed in necessitate etiam Laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei Confessio fieri possit. *Et in responsione ad primum:* In sacramento Pœni-

V. *An censes de omnibus aliquid esse enarrandum?*

℟. Minime: sed tantum de Stephano, Philippo, & Nicolao. Nam ceterorum nomen solum Scriptura recitat, & quæ de his ab aliis narrantur, sunt prorsus incerta. At vero Stephani, & Philippi gesta exhibet D. Lucas in Actis Apostolorum, & ea de Nicolao a veteribus traduntur, quæ silentio præteriri non debent. Dicam igitur primum.

nitentiæ, *inquit*, non solum est aliquid ex parte Ministri, scilicet Absolutio, & Satisfactionis injunctio; sed etiam aliquid ex parte ipsius, qui suscepit Sacramentum, quod est etiam de essentia Sacramenti, sicut Contritio, & Confessio. Satisfactio autem jam incipit esse a Ministro, inquantum eam injungit, & a Pœnitente, inquantum eam implet: & ad plenitudinem Sacramenti utrumque debet concurrere, quando possibile est. Sed quando necessitas imminet, debet facere Pœnitens, quod ex parte sua est, scilicet conteri, & confiteri cui potest: qui quamvis Sacramentum perficere non possit, ut faciat id, quod ex parte Sacerdotis est, Absolutionem scilicet; defectum tamen Sacerdotis Summus Sacerdos supplet. Nihilominus Confessio ex defectu Sacerdotis Laico facta, Sacramentalis est quodammodo; quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest id, quod est ex parte Sacerdotis. Natalis Alexander extrema dissertat. 4. in Hist. Eccl. Sæculi III. Morinus lib. 8. de administratione Sacramenti Pœnitentiæ cap. 23. & 24. & Benedictus XIV. De Synodo Diœcesana lib. 7. cap. 15. num. 4. ad 7. Vide annotat. 4. ad Urbanum VIII. Pontif. CCXXXVIII. in Vitis Pontificum Romanorum a nobis descriptis.

DE
S. STEPHANO
PROTOMARTYRE.

ILle a corona digne appellatus Stephanus, (1) *inter Diaconos nominatur primus, sicut inter Apostolos Petrus.* (2) *Incertum est, unde fuerit; utrum ex illis, qui prius in Christum crediderant; sicut Nicodemus, qui ad eum venit nocte; an forte in illis, qui post ascensum Domini veniente Spiritu Sancto, quando impleti sunt discipuli, & loquebantur linguis omnium gentium.* (3) *Cum esset ab Apostolis ordinatus, in brevi ad passionem præcessit ordinatores suos,* (4) *& primus ex omnibus hominibus sectatus est vestigia Martyrii Domini propter Christi confessionem primus interfectus.* (5) Rei gestæ Historiam admirabili ordine descripsit S. Lu-

 cas

(1) S. Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 17. §. 24. pag. 275.

(2) Auctor sermonis 217. apud Augustinum in Appendice. Stephano *pulchritudo erat corporis, flos ætatis, & eloquentia sermocinantis, & sapientia sanctissimæ mentis, & operatio divinitatis.*

(3) In Christum credidisse Stephanum permotum prædicatione S. Petri, scribit S. Ambrosius lib. 5. Hexaem. cap. 6. pag. 64. tom. 1. & S. Hilarius in Matthæum cap. 17. §. 13.

(4) S. Augustinus serm. 316. cap. 1. & 3.

Idem serm. 298. cap. I. *Petrus ordinator S. Stephani fuit. Quando ordinatus est Diaconus Martyr Stephanus, inter alios Apostolos eum ordinavit Apostolus Petrus. Petrus illius ordinator, Paulus illius persecutor.*

In Sancta Ecclesia Sion Archidiaconus *fuerat ordinatus*: Lucianus Presbyter in epistola de revelatione corporis S. Stephani cap. 8. apud Augustinum Benedictinorum tom. 7. Lovaniensium tom. 10.

(5) S. Irenæus lib. 3. adversus hæreses cap. 12. pag. 230.

Cap. VI. VII. & VIII. cas in Actis Apostolorum. Christianæ doctrinæ evulgandæ cum intentiorem operam daret, & mira faceret, diversi generis Judæorum in se odium concitavit. Libertini in primis (quo nomine, Pag. 555. ut scribit Chrysostomus in Act. hom. 15. *appellabantur, qui a Romanis libertate donati erant*) Stephanum disceptando superare tentarunt. Disputatione victi, falsis testibus, & criminibus juvenem innocentissimum circumvenire conantur. Captum quasi violatæ Legis reum trahunt in Concilium. Interrogatus a Concilii præside, verane essent, quæ in ipsum dicerentur, objecta crimina refellere aggressus, sermonem producit longius, ut defervescente interim furore ad sanam mentem redirent. Verum cum vano id incepto conari se, divino, crediderim, instinctu animadvertisset, quod obstinata incredulitate orationem suam respuerent, tam acriter, tamque libere in eorum pervicaciam invectus est, ut illos reos agere non dubitaverit, quod Spiritui Sancto semper resisterent, imitati pessima Majorum exempla, qui Prophetas primum, deinde Christum ipsum interfecerant. *Sævire videtur: lingua ferox, cor lene. Clamabat, & amabat. Sæviebat, & salvos fieri volebat. Quis non crederet iratum, quis non crederet odiorum facibus inflammatum, quando dicebat:* Dura cervice, & non circumcisi corde & auribus? *Interea de Cælo Dominus aspexit, & vidit. Apertum est cælum: vidit Jesum tamquam exhortantem athletam suum. Nec tacuit, quod vidit:* Ecce video, *inquit*, cælum apertum, & filium hominis stantem ad dexteram Majestatis. *Illi hoc audito, quasi blasphemia esset, quod ille dixisset, aures obturaverunt, ad lapides cucurrerunt.* (6) In ipsa

(6) Hæc S. Augustinus serm. 315. alias 93. de diversis cap. 13. §. 5.

S. Pau-

ipsa lapidatione non destitit pro iis orare: *& sic*, quemadmodum dicit S. Irenæus lib. 3. adversus hæreses cap. 12. *perfectam doctrinam adimplevit, per omnia Martyrii Magistrum imitans, & postulans pro eis, qui se interficiebant*. Nec frustra missæ preces. *Nam si Martyr Stephanus non sic orasset, Ecclesia Paulum hodie non haberet. Sed ideo de terra erectus est Paulus, quia in terra inclinatus exauditus est Stephanus*, ut loquitur D. Augustinus serm. 382. extremo cap. 4. Stephanum mortuum sepeliendum curarunt viri quidam pii & religiosi, qui eum *planctu magno*, honesto scilicet & amplo funere, comitantibus Apostolis, humaverunt. (7) Annus mortis ejus Baronio est annus Domini 35. per diem unum inchoatus: Petavio, Usserio, Tillemontio annus ipse, quo Christus passus est: aliis omnino incertus. Atque his dies quoque Stephani supremus est in obscuro. Si ceteros audias, quibus assentior, VII. Kal. Januarii & Cælos apertos vidit, & ad JESUM,

 quem

S. Paulus apud Lucam Act. XXII. 20. *Cum funderetur sanguis Stephani testis tui, ego astabam, & consentiebam, & custodiebam vestimenta interficientium illum.*

S. Augustinus in Psal. 147. §. 25. & serm. 215. cap. 5. §. 7. *Omnium lapidantium vestimenta servabat, ut omnium manibus lapidaret.*

Unum ex his lapidibus a quopiam Christianorum collectum, in Italiam postea fuisse translatum, & Anconæ repositum, docet Baronius ad an. 34. §. 305. ex D. Augustino serm. 323. alias 32. de diversis cap. 2.

(7) Hieronymus Epist. 25. cap. 3. pag. 164. *Stephano fecerunt Hierosolymæ fratres planctum magnum; & utique planctus magnus non in plangentium exanimatione, ut tu putas, sed in pompa funeris, & exequiarum frequentia intelligendus est.*

Idem epist. 53. ad Riparium, scribens adversus Vigilantium, pag. 404. *Ergo martyrum immundæ sunt reliquiæ? Et quid passi sunt Apostoli, ut immundum Stephani corpus tanta funeris ambitione præcederent, ut facerent ei planctum magnum, ut eorum luctus in nostrum gaudium verteretur?*

quem videbat, martyrum omnium primus evolavit. Nulla enim alia videtur esse caussa, cur jam inde a quarto, aut quinto sæculo, ut ex Augustino, aliisque colligitur, postridie Natalem Christi diem Stephani Martyrium Ecclesia celebraverit. Illud tamen animadvertendum, in Cappadocia, & Ponto, ubi VIII. Idus Januarii ortus Christi Domini recolebatur, diem insequentem fuisse Stephano sacrum, variata quidem ratione temporis, sed antiquo Ecclesiæ more servato, ut hæc duo Festa conjungerentur. Miro enim consensu Stephani mortem cum Natali Christi die copulavit antiquitas. Diu *latuit corpus ejus*, teste Augustino serm. 319. cap. 6. Nunc Venetiis colitur in Ecclesia S. Georgii Majoris, *& pro celebriori devotione perpetuis temporibus augenda decretum extitit, ut Dux invitatus cum insigniis Ducalibus Vesperi, & Missæ Festivitatis debeat interesse*, ut scribit Dandulus in Chronico lib. 9. cap. 11. part. 11. pag. 263.

DE S. PHILIPPO,

QUI EST *EVANGELISTA* DICTUS.

PHILIPPUS *unus ex ſeptem* Diaconis, *ſecundus a Stephano*, (1) Cæſareæ in Palæſtina, referente Iſidoro Peluſiota lib. 1. epiſt. 449. natus eſt. Uxorem habuit, ex eaque filias quatuor ſuſcepit. A D. Luca *Evangeliſtæ* nomine commendatur, ſeu *propter promtum prędicationis eloquium*, ut viſum Auguſtino Serm. 266. §. 4. ſeu quod omnium primus poſt aſcenſum Chriſti in Cælum Samaritis Evangelium prædicavit, ut placet Baronio ad an. 35. §. 8. Cum enim poſt illatam Stephano necem Chriſtiani omnes, præter Apoſtolos, Hieroſolyma relicta, in diverſa abiiſſent, Philippus Samariam conceſſit. Ibi & miraculis editis, & pluribus ad Chriſtum converſis inclaruit. Apoſtoli, qui erant Hieroſolymis, audito, Samaritas Chriſto per baptiſmum a Philippo initiatos, miſerunt illuc Petrum, & Joannem, a quibus Confirmationis Sacramentum, & gratiam conſequi poſſent. Ex quo facile perſpicitur, eum, qui baptizaverat, *Confirmandi* poteſtatem nullam habuiſſe, ac proinde Philippum Diaconum, non Philippum Apoſtolum, quemadmodum perperam creditum nonnullis antiquorum, (2) Samaritis præ-

Act. XXI. 8.

Act. VIII.

Y 4 di-

(1) Chryſoſtomus in Act. hom. 18. pag. 580.

(2) S. Iſidorus Peluſiota epiſt. 450. lib. 1. *Quod ſi is, a quo Baptiſmum acceperant* Samaritæ, *ex Apoſtolorum claſſe ac numero fuiſſet, Spiritus donandi poteſtatem profecto habuiſſet. At vero baptizabat duntaxat ut diſcipulus. Apoſtoli autem gratiam explebant ac perficiebant, ut qui hujuſmodi muneris* tri-

dicasse: qua de re dubitavit etiam Augustinus Tract. 6. in Joan. §. 18. qui tamen citato serm. 266. §. 4. *unum* fuisse *de septem Diaconibus* diserte confirmat. Inter ceteros a Philippo baptizatus est Simon Magus, is, quem potestatem conferendi Spiritum Sanctum oblata pecunia emere volentem, Petrus hominis audaciam execratus, rejecit. Samariæ, uti creditur, commorantem Philippum Angelus admonuit, ut obviam iret Eunucho Candacis Reginæ Æthiopum discedenti Hierosolyma, quo religionis caussa venerat. Statim imperata faciens eum in curru, quo vehebatur, legentem Esaiam Prophetam invenit, explicatoque, quem legebat, Prophetæ loco, *ostendit ei JESUM*, *qui clausus latebat in littera*, credentemque *inter vias fortuita aqua tinxit*, (3) & *Apostolum genti Æthiopum misit*. (4) Eunucho vixdum baptizato, ra-

tribuendi potestatem atque auctoritatem divino beneficio accepissent.

Eos, qui *Philippum Diaconum intelligentes appellavere Apostolum*, *& cum majoribus Apostolis conjunxere*, *erroris forsitan immunes fuisse*, *asserit* Cotelerius in Constitut. Apost. lib. 6. cap. 7. §. 9. pag. 337. *quod certum sit*, *& a multis etiam veteribus observatum*, *Apostoli nomen indi quoque viris Apostolicis*, *qualis exstitit Philippus Diaconus & Evangelii prædicator*.

(3) Tertullianus de Baptismo cap. 4. pag. 225.

(4) Hieronymus epist. 103. pag. 673. & in Esaiam cap. 53. pag. 171. Eamdem sententiam habet S. Irenæus lib. 3. adversus Hæreses cap. 12. pag. 229. & S. Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 17. §. 25.

Eunuchus *primus ex gentibus divini verbi mysteria percepit*, *totius orbis Fidelium primitiæ factus*: Eusebius lib. 2. Hist. Eccl. extremo cap. 1.

Alii multo probabilius Judæum, aut Proselytum faciunt, & primum ex Ethnicis Christianum esse Cornelium Centurionem probant. Baronius ad an. 35. §. 27. affirmat, omnes Ecclesiasticos Scriptores consentire, *hunc fuisse proselytum*, *ex Gentilibus ad Judæorum religionem adductum*.

Augustinus serm. 99. extremo cap. 11. *Impleto baptismatis mi-*

raptus subito ab Spiritu Philippus, & per aerem delatus Azotum translatus est: qua regione peragrata, Christianæ religionis præcepta Civitatibus cunctis tradidit, donec veniret Cæsaream Palæstinæ, ubi domicilium suum habuit, & cum filiabus quatuor cœlibatu, & prophetia claris mansit. (5) Inde similius vero fit, in ea potius urbe, quam Hierapoli, mortuum, & tumulatum fuisse, ut existimant Latini. Nam Græci Trallibus in Lydia vita defunctum credunt. (6)

ministerio, & sacramento, ne hominum putaretur donum Spiritus Sancti, non exspectatum est, sicut tunc, ut venirent Apostoli, sed continuo venit Spiritus Sanctus. Et serm. 266. §. 5. *Illud scriptum est, quia mox ut ascenderet de aqua, venit Spiritus Sanctus super Spadonem.* Qua de re nihil hodie legitur in Vulgata: sed Augustino consentiunt libri aliquot Græci, & ipse D. Hieronymus in Dialogo adversus Luciferianos cap. 4. pag. 424.

(5) S. Hieronymus epist. 27. ad Eustochium, in qua Paulæ vitam enarrat, cap. 3. pag. 176. scribit, illam, cum pervenisset Cæsaream, *vidisse Philippi ædiculas, & cubicula quatuor virginum Prophetarum.* Vide Interrogat. 3. ad S. Philippum Apostolum.

(6) Latini Philippi memoriam celebrant die 6. Junii, ut est in Martyrologio Romano ad eumdem diem, Græci die 11. Octobris, qui quidem eum *Apostoli* nomine appellant, ut est in eorum Menologio apud Canisium Lectionum Antiquarum tom. 3. part. 1. pag. 478. & apud Ughellum tom. 10. Italiæ sacræ part. 2. p. 273. ac in Menologio Basilii, in quo illud *minus sacro textui convenit, quod ipsimet Eunucho nomen fuerit* Candax, *vel* Candaces, *cum id Reginæ sit*, quemadmodum observatum est a Bollando die 6. Junii pag. 619. §. 3. & ante Bollandum a Beda Retract. in Act. cap. 1. pag. 3. tom. 5. ubi hæc addit: *Reginæ Æthiopum, sicut ex veterum monumentis comperimus, omnes antiquitus sic appellari solebant.*

DE
NICOLAO.

NICOLAUS Antiochenus fuit, Proselytus, hoc est ex Ethnico Judæus. Cum nomen Christo dedisset, iis virtutibus eluxit, ut dignus habitus sit, qui in septem primis Diaconis numeraretur. Postea eam subivit infamiam, quæ satis purgari numquam potuit. Nimirum veteres plurimi eum auctorem faciunt Hæreticorum, quibus *Nicolaitis* nomen; plurimi contra putant, eam dumtaxat ob rem Nicolaitas a viro tanto nomen sumsisse, ut insignem titulum turpitudini obtenderent, & in ejus auctoritate delitescentes facilius hominibus fucum facerent. Libet utriusque partis testimonia afferre, ut per se quisque judicare possit, utra vincere debeat. Nicolaum itaque uxorem, quam habebat, pulcherrimam dimisisse, ut viros Deo penitus addictos imitatus castitatem servaret, scriptum reliquit Epiphanius Hær. 25. §. 1. qui addit, eumdem in incepto haud persistentem uxori suæ rursus adhæsisse, & cum allatas, ne id in se reprehenderetur, excusationes minime accipi intellexisset, tandem ausum esse effutire: *Nisi qui diebus singulis luxuriæ vacet, sempiternam salutem neminem posse consequi*. Epiphanium secuti sunt Hilarius, Gregorius Nyssenus, Philastrius, Hieronymus, Cassianus, Gregorius Magnus, & alii a Natali Alexandro, Cotelerio, Tillemontio collecti, quorum ex scriptis intelligi licet, Nicolaum auctorem fuisse sectæ Nicolaitarum. (1) Quod sentit etiam Irenæus lib. 1. ad-

(1) Natalis Alexander in Hist. Eccl. sæc. 1. Dissertat. 9. pag.

adversus hæreses cap. 27. omnium, quos nominavi, antiquissimus. Tertullianum vero prætereo, quia caput 46. *De præscriptionibus*, ubi Nicolaus hæreticus dicitur, a Tertulliano scriptum non est. Quandoquidem convenit inter doctissimos, librum ejus de Præscriptionibus quinque tantum, & quadraginta capitibus contineri.

E contrario S. Clemens Alexandrinus, multo ante Epiphanium natus, & honorifice de Nicolao loquitur, & rem aliter narrat lib. 3. Strom. pag. 456. Scribit enim, Nicolaum, exprobrata eidem ab Apostolis erga uxorem zelotypia, eam in omnium conspectum produxisse, eique potestatem fecisse nubendi, cui vellet. Minus ille quidem caute egisse videtur, sed apposite ad avertendam noxam. Non pravo certe animo tunc ab Nicolao productam, vel ex eo liquet, quod Clemens subiicit, illum nullius feminæ, nisi uxoris suæ, notitiam habuisse; liberos autem ita educasse, ut filiæ virgines consenuerint, & filius perseveraverit incorruptus. Subjungit Clemens, dixisse illum; *Quod carne uti oporteat*, eodem sensu, quo ferunt dixisse Matthiam, videlicet, *Nihil ei impudicum largiendo ad voluptatem:* quod idem omnino, est, atque carnem coercere, & pravas animi cupiditates assidua corporis exercitatione domare. Qui igitur Nicolai *factum & dictum absolute, & inconsiderate sequentes fornicantur*, eorum *infossa est anima in cœno vitii, ut qui decretum ipsius voluntatis, non autem Apostolici viri sequantur*. (2) Hoc S. Clementis loco Eusebius lib. 3. Hist.

pag. 129. tom. 3. Cotelerius in Constitutionum Apostolicarum librum sextum cap. 8. pag. 339. num. 16. Tiliemontius in Nicolao Diacono pag. 43. tom. 2.

(2) Clemens Alexandrinus lib. 2. Strom. pag. 456. & 434.

Moris fuit Hæreticorum, virum aliquem Apostolicum sectæ

Hist. Eccl. cap. 29. confutavit Nicolaitas, qui Nicolaum *sectæ suæ auctorem jactabant*. (3) Quod fecit etiam Nicephorus lib. 3. cap. 15. Multo apertius Clementis sententiam probat Theodoretus. Nam lib. 3. Hæretic. Fabul. cap. 1. docet, Nicolaum permisisse uxori suæ nubere, cui vellet, *non hoc lege aliqua decernentem, sed ut accusatorum calumniam redargueret*. Sanctus quoque Augustinus in lib. de hæresibus cap. 5. Clementis locum redactum in pauca describit, & ansam potius ad docendam hæresim dedisse, quam docuisse, subjungit. Sed omnium apertissime Victorinus Petavionensis Commentario in Apocalypsim: *Nicolaitæ*, inquit, *sub nomine Nicolai Ministri fecerunt sibi hæresim*, (4) atque *falso*, ut ait Theodoretus, *sibi de ejus appellatione nomen arrogarunt*. Omitto Constitutionum Apostolicarum auctorem, qui lib. 6. cap. 8. *Nicolaitas falso nomine dictos* refert, & Cassianum, qui Collat. 18. cap. 16. dicit, quosdam asserere, Nicolaum magistrum Nicolaitarum alium esse a Nicolao Diacono: siquidem utrumque video parum probari. Habes utriusque partis momenta præcipua, ut possis utram malis amplecti. Ego illis, qui Nicolaum culpa liberant,

ma-

sectæ suæ ducem jactare, ut aliquid celebritatis sibi acquirerent, & facilius impia fraude minus cautos obligarent. Sic Basilides, teste S. Clemente Alexandrino Strom. lib. 7. pag. 749. magistrum sibi adscribebat Glauciam, qui D. Petri interpres fuerat: sic Valentinus gloriabatur, se audivisse Theodadem Paulo familiarem. *Tales autem sunt*, ut ait idem Clemens Strom. lib. 2. pag. 434. *qui dicunt, se sequi Nicolaum, adducentes ejus viri aliquid litterarum monumentis mandatum, sed ab eis detortum, nempe oportere carne uti*.

(3) Nicolaus le Nourry in Apparatu ad Bibliothecam Maximam veterum Patrum Dissertat. 1. cap. 8. tom. 1. pag. 16. *Quid aliud hoc verbo* jactabant, *innuit Eusebius, quam Nicolaum hujus hæreseos non esse auctorem?*

(4) Bibl. Patr. tom. 3. pag. 415.

magis credo; ita tamen, ut existimem, si non errorem, erroris certe occasionem, licet præter voluntatem, præbuisse. (5) Quam ob caussam nec a Latina, nec a Græca Ecclesia hujus Diaconi memoriam invenies honore ullo consecratam.

II. *Aliine restant ad Historiam Apostolicam absolvendam?*

℟. Restant viri Apostolici duo, Titus, & Timotheus socii laborum D. Pauli, & ex epistolis ejusdem Pauli notissimi. De utroque, pauca disseram: ac primum quidem

(5) Nourry loco citato: *Irenæus & Clemens antiquiores & præcipui utriusque opinionis fautores coævi erant, & a* Nicolai *temporibus tam parum remoti ut ab ejusdem* Nicolai *amicis aut discipulis potuerint facile discere, num ab illo vere profecta sit ea hæresis. Et Clemens quidem se id non indiligenter investigasse significat. Neque tamen eo repudianda est Irenæi sententia, quia ab uno ex septem primis Ecclesiæ Diaconis hæresim illam ortum suum duxisse, improbabile videatur. Nam cum Christus ab uno e suis Apostolis, ne doctrinam suam propagaret, ad necem sit venditus, potuit & unus ex septem illis Diaconis alicujus hæreseos inventor esse ac propugnator.*

DE

DE
S. TITO
D. PAULI DISCIPULO,
CRETENSIUM EPISCOPO.

TITUS Ethnicus fuit : unde oriundus, ignoratur. Chrysostomus putat *fortasse Corinthium* fuisse, & eumdem, ac Titum *Justum*, in cujus domum hospes receptus est Paulus, cum esset Corinthi. (1) Sed hæc sententia aliis sacrarum litterarum interpretibus non probatur. Titus enim Pauli discipulus se Paulo mancipavit ante Concilium Hierosolymitanum anno Christi 51. celebratum, ac proinde ante adventum Pauli Corinthum, quo pervenit anno tantum insequente. Idem a D. Paulo Christi fidem videtur hausisse, quoniam ab eo filius appellatur. Cum cœlebs adhuc & incorruptus esset, *Evangelio credentem accepisse baptisma, & virginem permansisse, existimat* Hieronymus in Epist. ad Titum cap. 2. Epistola vero 150. quæst. 11. Pauli interpretem facit, quod Paulus *divinorum sensuum majestatem digno non poterat Græci eloquii explicare sermone*. (2) Quæ caussa perperam aliquibus non probatur; quandoquidem Paulus ipse se *imperitum sermone*, etsi *non scientia* appellat epist. 2. ad Corinthios cap. XI. 6. (3) Anno memorato Christi

Ad Gal. II. 3. Act. XVIII. 7.

Bar. ad an. 45. §. 32.

Ad Tit. I. 4.

Pag. 205.

Pag. 809.

(1) In Epist. ad Titum hom. 1. pag. 1693. & in Act. Apost. hom. 39. pag. 713.
(2) Vide annotat. 53. De Apost. in univers.
(3) Vide supra pag. 30. 98. 143. atque Baronium ad an. 45. §. 32. & 37. & Lambertinum De serv. Dei Beatif. & Beat. Canoniz. lib. 3. cap. 48. §. 11. & 12.

Ai 51. Hierosolymam cum Paulo ad Concilium proficiscente venit, ubi falsis fratribus, qui eum ad circumcisionem adigere tentaverant, neque ipse, neque Paulus consensit. Dissidio inter Fideles Corinthi suborto, illuc ad res componendas ab Apostolo missus, honorifice exceptus est, magnaque lætitia affectus, quod Corinthii sibi dicto audientes fuissent. Corintho in Macedoniam ad Paulum se contulit, unde paullo post Corinthum remigrare jussus obsequentissime paruit: qua occasione delatam ab eo alteram ejusdem Apostoli ad Corinthios epistolam, haud ego equidem ambigam. Anno Christi 57. ut placet Baronio, ut aliis 63. Cretensis Episcopus a D. Paulo factus est, atque in Creta relictus, ut incolæ, qui *nuper crediderant*, quemadmodum loquitur Hieronymus, *haberent Apostolicum virum, qui ea, quæ videbantur deesse, corrigeret, & constitueret per Civitates Presbyteros*, seu, ut vult Chrysostomus, *Episcopos*. (4) Anno insequente a Paulo per litteras monitus est, ut cum Artemas, vel Tychicus

Ad Gal. II. 1. 4.

2. ad Cor. VII. 7. 15.

Ad an. 57. §. 209. & ad an. 58. §. 1.

Ad Tit. III. 12.

(4) Hieronymus in Epist. ad Titum cap. 3. pag. 209. Chrysostomus in eamdem Epist. hom. 2. pag. 1700. tom. 2.

Petrus de Marca lib. 1. De Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 3. §. 2. *Hoc Apostolorum fuisse propositum, illustrius sane ostendi non potest, quam ex demandata Tito Cretæ insulæ solicitudine, ut Presbyteros (seu magis Episcopos, ut ipsemet Paulus sequenti versiculo interpretatur) oppidatim constitueret. Cum enim dixisset* (inquit Theodoretus in Epist. ad Titum cap. I. 7. pag. 509. tom. 3.) ut constituas per Civitates Presbyteros, *subjunxit*, Oportet enim Episcopum esse sine crimine.

Hinc S. Hieronymum ejus fuisse opinionis, ut crederet, eumdem olim fuisse Presbyterum ac Episcopum; & consuetudine potius, quam Dominica institutione factum, ut Presbyteris majores essent Episcopi, scribit Baronius ad an. 58. §. 3. ubi etiam alia D. Hieronymi in eam rem argumenta enarrat, ejusque deinceps sententiam exponit. Quod facit etiam Petavius lib. 2. de Ecclesiastica Hierarchia cap. 5. tom. 5. Theologic. Dogmat. pag. 739.

cus in Cretam veniſſet impleturus locum ejus, i-
pſe ſtatim Nicopolim Macedoniæ contenderet,
qua in Urbe Paulus hyemare decreverat. Ex Cre-
ta igitur ad Paulum Nicopoli agentem acceſſit.
Poſtea ejuſdem Apoſtoli mandato in Dalmatiam
profectus eſt, qua in regione adhuc morabatur,
2. ad Tim. IV. 10. cum alteram epiſtolam ad Timotheum Paulus da-
ret. Inde reverſus in Cretam, Inſularum, quæ
Cretæ circumjacerent, incolas Chriſtianæ religio-
nis præceptis dicitur imbuiſſe. Natus annos qua-
tuor & nonaginta in Inſula Creta mortuus, tu-
mulatuſque eſt. Ejus diem feſtum Græci VIII.
Kal. Septembris, Latini pridie Nonas Januarii
celebrant. (5)

(5) Vide Bollandum die 4. Januarii pag. 163.

DE
S. TIMOTHEO
D. PAULI DISCIPULO, ANTISTITE EPHESIORUM.

TIMOTHEUS, Derbensisne, an Lystrensis fuerit, ambigitur. Lystrensem ut potius credam, Chrysostomi facit auctoritas, (1) cui favere videtur Lucas, dum scribit: Fratres, qui Lystræ, non qui Derbæ agebant, de vera Timothei fide, ac pietate testes fuisse. Ex quo apparet, Timotheum Christo jam antea adhæsisse. Nam licet Ethnico patre natus, matrem habuit Judæam Eunicem nomine, & aviam Loidem, ambas Fideles, & spectatæ virtutis feminas, quæ puerum Christianæ religionis præceptis ad veram pietatem informaverant. (2) Hunc igitur, qui *ab infantia sacras litteras noverat*, socium laboris adscivit Paulus, (3) atque *circumcidit*, *ut circum-* Bar. ad an. 51. §. 61. 62.

Z *ci-*

(1) Hom. 19. in Epist. ad Rom. pag. 235. Timotheus *erat ex Lystris Civis*. Et hom. 8. in Epist. 2. ad Tim. pag. 1674. *Antiochiam Pisidiæ dicit Lystram, ex qua Timotheus erat oriundus*.

(2) Lucas Act. cap. XVI. 1. 2. *Pervenit autem Derbem, & Lystram. Et ecce discipulus quidam erat ibi, nomine Timotheus, filius mulieris fidelis, patre Gentili: Huic testimonium bonum reddebant, qui in Lystris erant, & Iconio fratres*.

Paulus epist. 1. ad Timotheum cap. I. 5. *Recordationem accipiens ejus fidei, quæ est in te non ficta, quæ & habitavit primum in avia tua Loide, & matre tua Eunice*.

S. Hieronymus epist. 89. pag. 633. *Timotheum* dicit *filium hominis gentilis, utique & ipsum gentilem*.

(3) Paulus epist. 2. ad Timotheum cap. III. 15.

Theo-

cisionem tolleret, (4) ut ſcilicet Judæi circumciſum libenter audirent, quem circumciſionis expertem contemſiſſent. Quantum vero hujus curæ omnes, vigiliæ, cogitationeſque ad cæleſtem Chriſti doctrinam evulgandam laboraverint, ipſius Pauli teſtimonio docuiſſe ſuffecerit. *Paulus itaque ipſum vocat filium, & filium dilectum, & fidelem, quæ verba omnem ipſius virtutem demonſtrare ſufficiunt. Sanctorum enim judicia nec ad gratiam, nec ad inimicitiam fiunt, ſed ab omni ſunt præſumta opinione libera*. (5) Eumdem ait ſibi, tamquam *Patri filium, in Evangelio* adfuiſſe, & ſibi in Domini opere faciundo prorſus ſimilem, & adeo carum, ut de eo, cum preces ad Deum funderet, ſemper meminerit. (6) Eumdemque omnium primum Eccleſiam Epheſinam adminiſtraſſe, auctor eſt Euſebius lib. 3. Hiſt. Eccl. cap. 4. quicum facit Chalcedonenſis Synodus, quæ Epiſcopos ſeptem & viginti a Timotheo uſque ad Stephanum, Epiſcopatu ab illa dejectum, numerat. (7) Quo autem tempore Epheſinæ Eccleſiæ a Paulo præpoſitus fuerit, latet. Illud eſt certum, Epiſcopatu initiatum eſſe a D. Paulo, & jam tum Epiſcopum fuiſſe, cum primam ad eum epiſtolam Paulus ſcriberet. Siquidem in ea modum illi præſcribit recipiendæ accuſationis adver-

ſus

Theodoretus in argumento Epiſtolæ I. ad Timotheum pag. 463. tom. 3. *Relicta & patria, & domo, & parentibus, ſecutus eſt Apoſtolum, ejus conſuetudinem omnibus ſimul anteponens. Huic Aſiæ curam commiſit divinus Paulus.*

(4) Chryſoſtomus in Act. hom. 34. pag. 684.

(5) Chryſoſtomus hom. 1. ad populum Antiochenum pag. 5. tom. I.

(6) Paulus epiſt. 1. ad Corinthios cap. IV. 17. Ad Philippenſes cap. II. 22. I. ad Cor. cap. XVI. 10. II. ad Tim. cap. I. 3.

(7) Apud Labbeum tom. 4. Conc. pag. 700. & Harduinum tom. 2. pag. 558.

ſus Presbyterum, eumque monet, ne ulli cito manus imponat, (8) & ne aquam adhuc ad potum adhibeat, ſed modico vino utatur propter languentem *ſtomachum*, *& frequentes infirmitates*. (9) Alteram poſtea epiſtolam accepit Timotheus haud multo ante mortem Roma a D. Paulo ſcriptam, *quam ſibi teſtamenti cujuſdam vice ſervaret*. In ea Timotheo mandabat Paulus, ut feſtinaret ante hyemem Romam ad ſe venire, tum quod *cuperet, antequam excederet vita, plurima fortaſſis illi commendare*, tum quod *neminem* præter Lucam *haberet adjutorem in Evangelio*. (10) Ut autem li-

(8) S. Hieronymus in Eſaiam cap. 58. pag. 192. explicans hoc monitum D. Pauli: *Non eſt*, inquit, *peccatum leve, mittere margaritas ante porcos, & dare ſanctum canibus, & Ordinationem Clericatus nequaquam ſanctis, & in Lege Dei doctiſſimis, ſed aſſeclis ſuis tribuere, & vilium officiorum miniſtris, quodque bis dedecoroſius eſt, mulierculartum precibus*.

S. Leo epiſt. 1. ad Epiſcopos Africanos cap. 2. *Quid eſt cito manus imponere, niſi ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam diſciplinæ Sacerdotalem honorem tribuere non probatis?*

(9) Paulus I. ad Timoth. cap. V. 19. 22. 23.

Chryſoſtomus cit. hom. 1. ad populum Antiochenum pag. 5. tom. 1. *Timothei virtuti quid æquale? Sic delicias aſpernabatur, & lautam menſam deridebat, ut in morbum ex victus aſperitate, & nimio caderet jejunio*.

Julianus Pomerius lib. 2. De Vita Contemplativa cap. 2. (exſtat in appendice Operum S. Proſperi Aquitani) inquit: *Timotheo ſuo diſcipulo, qui ſe longa abſtinentiæ diſtrictione jam fregerat, & ſtomachum ſuum aquæ perceptione corruperat, modico vino uti debere præcipit*. Et Salvianus De Gubernatione Dei lib. 1. cap. 3. *Legimus, Timotheum Apoſtolum carne infirmiſſimum fuiſſe. Nunquid negligebatur a Domino, aut ob infirmitatem Chriſto non placuit, qui ad hoc infirmus eſſe voluit, ut placeret? quemque etiam ipſe Apoſtolus Paulus, licet nimiis jam infirmitatibus laborantem, non tamen niſi pauxillum vini ſumere ac delibare permiſit: hoc eſt, ita eum voluit infirmitati ſuæ conſulere, quod noluit tamen ad fortitudinem pervenire?*

(10) Chryſoſtomus in 2. ad Timotheum hom. 9. pag. 1681. & hom. 10. pag. 1685.

libentius iter ingrederetur, ſcribit, ſe Epheſum miſiſſe Tychicum, ut abſentis munia obiret. (11) Quo res evaſerit incertum eſt. Epheſi quidem certe Timotheus, *cum Dianæ immolantes argueret, lapidibus obrutus* deceſſit. (12)

(11) Paulus epiſt. II. ad Timotheum cap. IV. 6. 12. 21.

Chryſoſtomus Pręfat. in epiſt. 1. ad Tim. pag. 1519. *Si quis perquirat, quid ſit cur* Tito, *ac* Timotheo *tantum ex omni diſcipulorum numero ſcribat, cum* Silas & Lucas *probati quoque ac mirabili virtute prædita fuerint . . . Quod his jam Eccleſiæ gubernacula, curamque tradiderat: illos vero ſecum adhuc circumducebat.* Ob id, *epiſtolam ſcribit, quæ magiſtro præceptorique congrueret.*

(12) Martyrologium Romanum die 24. Januarii.

Bollandus die 24. Januarii pag. 562. & 563. §. 1. 2. 4. 5. *Latini plerique (non tamen, quod exiſtimavit Baronius, omnes)* S. Timothei *natalem* XXIV. *Januarii celebrant: Græci vero* XXII. ejuſdem menſis, *quo interemtus eſt, de eo agunt.* Eodem XXII. *die Januarii eum Uſuardus, Maurolycus, Galeſinius, Caniſius, aliique Latinorum referunt: quidam utroque die. VVandelbertus* XVI. *Maji. Denique* XXVII. *Septembris Martyrologium S. Hieronymi* editum a Florentinio pag. 878. & 881.

JN-

INDEX

RERUM.

A

B

C

ſcriptum

Litur-

ars.

S

S

Stimu-

T

V

Z

FINIS.